

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

**KUTBÜDDİN İZNIKÎ'NİN MUKADDİMESİ'NİN TOPKAPI
NÜSHASI (1b-50b) GİRİŞ-METİN-ÇEVİRİ-SÖZLÜK**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ecem AYDIN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. İbrahim TAŞ
Bilecik, 2017
10089439

**T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI**

**KUTBÜDDİN İZNIKÎ'NİN MUKADDİMESİ'NİN TOPKAPI
NÜSHASI (1b-50b) GİRİŞ-METİN-ÇEVİRİ-SÖZLÜK**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Ecem AYDIN

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. İbrahim TAŞ**

**Bilecik, 2017
10089439**

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI
JÜRİ ONAY FORMU

BŞEÜ-KAYSİS Belge No	DFR-172
İlk Yayın Tarihi/Sayısı	03.01.2017 / 28
Revizyon Tarihi	
Revizyon No'su	00
Toplam Sayfa	1

Öğrencinin Adı Soyadı: Ecem AYDIN
Anabilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı
Programı : Türk Dili ve Edebiyatı
Tez Danışmanı : Prof. Dr. İbrahim TAŞ
Tezin Özgün Adı : Kutbüddin İznîkî'nin Mukaddimesi'nin Topkapı Nüshası (1b-50b) Giriş-Metin-Çeviri - Sözlük
Tezin İngilizce Adı : Kutbüddin İznîkî's Mukaddime of Topkapı Copy (1b-50b) Introduction - The Text - Translation - Glossary

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 05 / 07 / 2017

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışması ilgili EYK kararıyla oluşturulan jüri tarafından OY BİRLİĞİ / OY ÇOKLUĞU ile Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Tez Danışmanı: Prof. Dr. İbrahim TAŞ

Üye : Doç. Dr. Oktay Selim KARACA

Üye : Prof. Dr. Nesrin BATRAKTAR ERTEN

Üye :

Üye :

İmza
M. Karaca
N. Erten

ONAY

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun / / 20.... tarih ve / sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

BEYAN

“*Kutbüddin İznikî'nin Mukaddimesi'nin Topkapı Nüshası (1b-50b) Giriş-Metin-Çeviri-Sözlük*” adlı yüksek lisans tezinin hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel ahlak kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmını Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Ecem AYDIN

05/07/2017

ÖN SÖZ

Türk dilinin zenginliğini kavramak bu alanda yazılmış metinleri incelemekten geçmektedir. Kutbüddin İznikî'nin Mukaddimesi'nin Topkapı Nüshası (1b-50b) Giriş-Metin-Çeviri-Sözlük adlı çalışmada, metni akademik yöntemle ele alıp dil özelliklerini tanımak, tanıtmak ve metnin bağlamında anlam çeşitliliğini belirlemek amaçlanmıştır. Tezimin hazırlanması sürecinde kılavuzluğuyla yanımda olan danışman hocam Prof. Dr. İbrahim TAŞ'a, metnin bulunmasında yardımlarını esirgemeyen hocam Prof. Dr. Mustafa KOÇ'a ve ders döneminden itibaren gösterdikleri ilgi ve desteklerinden dolayı bölüm hocalarıma teşekkürü bir borç sayar, şükranlarımı sunarım. Son olarak desteğini benden hiç esirgemeyen kardeşim Gizem AYDIN'a teşekkür ederim.

Ecem AYDIN

05/07/2017

ÖZET

Türkçe Anonim İlmihâl Kitabı adıyla kaydedilen yazma, Türkçe ilk ilmihâl örneklerinden Kutbüddin İznikî'ye ait Mukaddime adlı eserin bir nüshasıdır. Bu çalışmada metnin dil özelliklerini belirlemek ve metnin ait olduğu dönemi tanımak amaçlanmıştır. Çalışmanın oluşum seyri şu şekildedir: Önce Arap harfli metin transkripsiyon alfabesiyle latin harflerine aktarıldı. Daha sonra metnin günümüz Türkçesine çevirisi yapıldı. Bu aşamada cümle yapısı ve söz varlığını korumaya özen gösterildi. Çok anlamlılık bağlamında ele alınan sözlük, gramatikal dizini de içermektedir. Metinden elde edilen bulgulara Giriş kısmında yer verilmiştir.

Metin, dil özellikleri bakımından Eski Anadolu Türkçesi dönemine aittir. Bu dönemin kendi içinde de gelişim gösterdiği bilinmektedir. Bu bakımdan eseri Eski Anadolu Türkçesinin 15. yüzyıl sonu ve 16. yüzyıl başı arasına konumlandırabiliriz. Çalışma; Eski Türkçe dönemiyle organik bağlarını koparmadığını gördüğümüz şekil özellikleri ve Arapça asıllı bugün Türkçeleşmiş kelimelerin değişim sürecini izleyebilmemiz açısından önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türk Dili, Eski Anadolu Türkçesi, ilmihâl, Kutbüddin İznikî, Mukaddime

ABSTRACT

Manuscript written under the name of Turkish Anonymous Book of Catechism is one of the earliest copies of Mukaddime belonging to Kutbüddin İznikî, first samples of Turkish Catchecism. This research aims to identify linguistic characteristics of the text and present an insight idea to the era which the text belongs. This research followed a course, that is, firstly, text has been transformed from Arabic to Latin with the help of transcription alphabet. And then, it has been translated to modern day Turkish. In the process, preserving syntax and vocabulary consistency has been taken care of. Glossary dealing the amphipoly also includes a grammer index. The discoveries from the text are stated in the abstract section.

Text belongs to Old Anatolian Turkish era from the perspective of linguistic characteristics. It is also known that this era was developing within itself. As a consequence this manuscript can be placed to the ending of 15th century and begining of 16th century of Old Anatolian Turkish era. This research has a great value because it shows us that formational characteristics haven't broken off their ties with Old Turkish era and it gives us an opportunity to follow the course which Arabic originated Turkish words has taken.

Key Words: Turkish Language, Old Anatolian Turkish, catechism, Kutbüddin İznikî, Mukaddime

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
ÖZET.....	ii
ABSTRACT.....	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR ve SİMGELER.....	v
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	vi
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

METİN.....	6

İKİNCİ BÖLÜM

ÇEVİRİ.....	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAPÇA İBARE NOTLARI.....	45

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SÖZLÜK ve DİZİN.....	47

SONUÇ.....	122
KAYNAKÇA.....	123
EKLER.....	124
ÖZ GEÇMİŞ.....	174

KISALTMALAR

Ar.	: Arapça
AT	: Ana Türkçe
ET	: Eski Türkçe
Fa.	: Farsça
iy.	: iyelik eki
mec.	: mecaz anlam
nes.	: nesne durumu eki
ö.	: ölümü
Soğd.	: Soğdca
vb.	: ve benzeri

SİMGELER

<	: 1. aracı ve kaynak dili gösterir; 2. önceki biçimi gösterir
→	: gönderme
+	: 1. ada gelen eki gösterir; 2. yazmada bitişik yazıldığını gösterir
-	: 1. eylem kök ya da gövdesini gösterir; 2. eyleme gelen eki gösterir
[=]	: 1. kelimenin kaç defa geçtiğini belirtir; 2. Arapça ibarelerin anlamını gösterir

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ء	hemze	ʾ
ا	elif	a / ā / e
ب	be	b / p
پ	pe	p
ت	te	t
ث	ṣe	ṣ
ج	cīm	c / ç
چ	çīm	ç
ه	hā	h
هـ	hı	h
د	dāl	d
ذ	zel	z
ر	re	r
ز	ze	z
س	sīn	s
ش	şın	ş
ص	şād	ş
ض	ḍād	ḍ / ḍ
ط	ṭı	ṭ
ظ	ẓı	ẓ
ع	ʿayın	ʿ
غ	ğayın	ğ
ف	fe	f
ق	ḳāf	ḳ
ك	kef	k / g / ŋ
ل	lām	l
م	mīm	m
ن	nūn	n
و	vāv	v / (o / ö / u / ū / ü)
هـ	he	h / (a / e / i)
ي	ye	y / (è / ı / i / î)

GİRİŞ

Türkçe ilmihâl geleneğinin ilk örneklerinden biri olan “Mukaddime”nin pek çok nüshası bulunmaktadır. Nitekim bu durum, müellif Kutbüddin İznikî'nin 1418 (Öngören, 2002: 485) tarihli vefatı dikkate alındığında Eski Anadolu Türkçesi dönemi dil çalışmalarına konu olması bakımından önem arz etmektedir. Buradan hareketle tezde metnin dil özellikleri ortaya koyulmaya ve yorumlanmaya çalışıldı.

Üzerinde çalışılan metin, İstanbul Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesi Revan Köşkü, 000630/1 numarada kayıtlı olan yazma içerisinde bulunmaktadır. Müstensihî Abdullah olan metnin yazılış tarihi bilinmemektedir. Eser, *Türkçe Anonim İlmihâl Kitabı* adıyla kaydedilse de Kutbüddin İznikî'ye ait Mukaddime'nin bir başka nüshası olduğu anlaşılmıştır. Yazmanın tamamı 453 varaktan oluşur; fakat bu çalışma 1^b/01-50^b/09 arasını kapsamaktadır. Her varak 9 satırdır. Müstensih bunu ilk varakta “hattı-ı satır 9” şeklinde belirtmiştir. Yazma siyah mürekkeple harekeli nesih tarzıyla kaleme alınmış. Belli bir sistemi olmamakla birlikte genellikle söz başlarında *ammā*, *bāb*, *dağı*, *birisi*, *pes*, *evvel*, *ba'zı* vb. sözcükler ile Arapça ibarelerin kırmızı mürekkeple yazıldığı görülmektedir. İlk varakta yer alan mühür, bir kısmı silinmiş olması sebebiyle okunamamıştır. Metnin başında müstensih'in vermiş olduğunu düşündüğümüz “Kıt'atü mine't-taşavvuf” başlığı yer alır.

Metinden örneklerle Eski Anadolu Türkçesi dönemine ait ses ve biçim özellikleri şunlardır:

1. Söz içi ve söz sonu /d/ foneminin /y/ye dönüşmesi: *ayağ* ‘ayak’ (44^b/02) < ET *adağ*, *ayruk* ‘başka; bundan sonra, bir daha’ (15^b/06) < ET *adruk*, *büyük* ‘büyük’ (22^b/06) < ET *bedük*, *büyükük* ‘büyükük’ (42^b/03) < ET *bedükük*, *eyle-* ‘yapmak, etmek’ (42^b/05) < ET *edle-*, *eyü* ‘iyi’ (3^b/06) < ET *edgü*, *eylük* ‘iyilik’ (48^a/09) < ET

edgülık, koy- ‘bırakmak’ (36^a/07) < ET *kod-*, *kuyruk* ‘kuyruk’ (44^a/04) < ET *ıudruk*, *seyrek* ‘aralıklı olan’ (44^a/08) < ET *sedrek*.

2. Çok heceli sözcüklerin sonundaki /g/ foneminin düşmesi: *kamu* ‘bütün, hepsi’ (2^a/04) < ET *kamağ*, *katı* ‘sert, katı’ (21^b/04) < ET *katıg*, *ölı* ‘ölü, ölmüş’ (30^a/02) < ET *ölıg*, *örtü* ‘örten şey’ (14^b/04) ET *örtüg*, *ulu* ‘yüce, büyük’ (28^b/04) < ET *uluğ*.

3. Birincil uzun ünlülerin kısalması: *ağız* ‘ağız’ (43^b/08) < AT *āgız*, *dört* ‘dört’ (43^b/01) < AT *tōrt*, *ağaç* ‘ağaç’ (21^b/03) < AT *īgāç*, *yol* ‘yol’ (28^b/08) < AT *yōl*, *ay* ‘ay, kamer’ (47^a/01) < AT *āy*, *az* ‘az’ (10^a/03) < AT *āz*, *az-* ‘yoldan çıkmak, şaşırarak’ (10^b/09) < AT *āz*, *bal* ‘bal’ (43^b/08) < AT *bāl*, *taş* ‘taş’ (39^b/08) < AT *tāş*, *gök* ‘gökyüzü, gök’ (22^b/02) < AT *kōk*, *su* ‘su’ (43^a/02) < AT *sūw*.

4. Birincil uzun ünlülerden sonra gelen /p, ç, t, k, k/ ünsüzlerinin ötümlüleştiği örnekler görülür. Ünlüsü kısa olan kelimelerde bu ünsüzlerin korunma eğiliminde olduğu bilinmektedir (Tekin, 1995): *od* ‘ateş’ (43^a/07) < AT *ōt*, *güç* ‘güç’ (11^b/04) < AT *kūç*.

5. İkinci hece başındaki /g/ foneminin düşmesi: *gerek* ‘ihtiyaç duyulan’ (4^b/05) < ET *kergek*, *kulağ* ‘kulak’ (22^b/08) < ET *kulğak*, *eyü* ‘iyi’ (4^b/05) < ET *edgü*.

6. Söz başı /t/ ünsüzünün /d/ye dönüşmesi: *dê-* ‘demek’ (2^b/07) < ET *tê-*; *dil* ‘lisan’ (22^b/09) < ET *til*, *til*; *dön-* ‘dönmek’ (17^b/05) < ET *tōn-*; *deg-* ‘değmek, erişmek’ (49^b/06) < ET *teg-*; *demür* ‘demir’ (47^a/09) < ET *temür*; *dört* ‘dört’ (43^b/01) < ET *tōrt*; *düş-* ‘düşmek, girmek’ (17^a/01) < ET *tüş-*; *dahı* ‘dahi’ (1^b/01) < ET *tağı*.

7. Söz başı /k/ ünsüzünün /g/ye dönüşmesi: *git-* ‘gitmek’ (28^b/09) < ET *kêt-*, *gel-* ‘gelmek’ (19^a/07) < ET *kel-*, *geç-* ‘geçmek’ (35^b/06) < ET *keç-*, *göz* ‘göz’ (6^a/03) < ET *köz*, *getür-* ‘getirmek, iletmek’ (15^a/09) < ET *keltür-*, *gör-* ‘görmek’ (43^b/05) < ET *kör-*, *gül-* ‘gülmek’ (30^b/03) < ET *kül-*, *gün* ‘gündüz’ (42^b/02) < ET *kün*.

8. Söz başı /b/ ünsüzünün /v/ye dönüşmesi: *var* ‘var’ (5^a/05) < ET *bar*, *var-* ‘gitmek’ (19^a/03) < ET *bar-*, *vêr-* ‘bağışlamak’ (19^a/08) < ET *bêr-*.

9. Söz başı /b/ sesi yalnız şu sözcükte düşmüştür: *ol-* ‘olmak’ (1^b/01) < ET *bol-*.

10. Dudak uyumunun yokluğu: *bildür-* ‘bildirmek’ (19^a/08), *bulud* ‘bulut’ (47^a/02), *bulun-* ‘bulunmak’ (25^a/03), *düriş-* ‘çalışmak, çabalamak’ (29^b/06), *erişdür-* ‘ulaştırmak’ (42^a/05), *geçür-* ‘geçirmek’ (37^a/02), *getür-* ‘getirmek, iletmek’ (15^a/09), *görin-* ‘görünmek, anlaşılacak’ (25^b/06), *korhı* ‘korku’ (40^b/02), *kullık* ‘kulluk’ (41^a/09), *kurtul-* ‘kurtulmak’ (41^a/06), *oğı-* ‘okumak’ (1^b/01).

11. Yuvarlaklaşmalar: *cānlu* ‘canlı’ (47^a/05), *gizlü* ‘gizli’ (39^b/07), *sevgü* ‘sevgi’ (10^a/02), *belürsüz* ‘belirsiz’ (39^b/07), *demür* ‘demir’ (47^a/09), *delü* ‘deli’ (46^b/03), *dilsüz* ‘dilsiz’ (46^b/03), *eksük+dür* (24^a/03), *getür-dük* (16^a/05), *gerekli* (47^a/07), *güneş+ün* (42^b/04), *dê+dügümüz* (4^b/01), *bildür-elüm* (14^b/05).
12. Yükleme durumu ekinin -(y)I olması: *halk+ı* (7^b/09), *hük+m+i* (30^b/01), *aru+yı* (43^b/05), *iş+i* (25^a/04), *yér+i* (44^a/08).
13. Gelecek zamanın -IsAr eki ile kurulması: *dön-iser* (17^b/05), *éd-iser* (17^b/07).
14. Görülen geçmiş zaman çoğul 1. kişi ekinin -dUk ile kurulması: *getür-dük* (16^a/05), *söyle-dük* (50^a/09).
15. Ayrılma hâl eki -dAn biçimindedir: *aşşı+dan* (21^b/01), *bunlar+dan* (2^a/05).
16. ‘ile’ edatı metinde ekleşmiş biçimde görülür: *gözile* (22^b/09), *hadîşile* (30^a/07), *‘ilmile* (6^a/04), *neyile* (3^a/02), *şifatlarla* (2^a/08), *hulklarıla* (3^b/07).
17. Bazı kelimelerin dudak uyumuna göre ve uyum dışı olduğu örnekler birlikte görülür: *dürüş-/dürüş-* ‘çalışmak, çabalamak’, *görin-/göürin-* ‘anlaşılmaq’, *korhı/korhu/korku* ‘korku’, *kullık/kulluk* ‘kulluk’, *okı-/oku-* ‘okumak’ vb.
18. Bugün yazı dilimizde kullanılmayan -(y)Up dUr(U)r [Zarf-fiil+bildirme] yapısı örnekleri yer alır: *berkidip dururdu* (37^a/06), *eydüp dururlar* (25^b/07), *ihtilâf édip tururlar* (18^b/05).
19. Görülen geçmiş zaman eki (-dUm/-dUk/-dUñ/-dUñUz/-dI) ötümlü biçimdedir: *yaz-dum* (39^b/04), *getür-dük* (16^a/05), *şor-dı* (19^a/07).
20. Zarf-fiil eki -(y)Up, yardımcı ünlüsü bakımından hem düz-dar hem de yuvarlak-dar şeklinde görülür: *iste-yip* (39^b/02), *işle-yüp* (36^a/08).

Araştırma dört ana bölümde ele alındı. İlk bölümde, metnin yazı çevirimi genel kabul görmüş transkripsiyon alfabesiyle her sayfa, satır gösterilecek şekilde yapıldı ve düzeltilen müstensih hataları, sayfa kenarına yazılmış kelimeler dipnot aracılığıyla gösterildi. Tamlamaların “-” işaretiyle gösterilmesi dışında noktalama işareti kullanılmadı ve metin içindeki Arapça ibareler italik gösterildi. Özel adlar ve kişi adlarından sonra gelen unvanların baş harfleri büyük harfle başlatıldı. Bu bölümde kelimeleri doğru okumak için Kâmûs-ı Türkî’ye (Şemseddin Sami, 2007) başvurulmuştur. İkinci bölümde, metin günümüz Türkçesine aktarılırken metne sadık kalınmakla birlikte bazen ifadeyi anlaşılır kılmak için -cümledeki özne ve nesne belirsizliğini gidermek amacıyla- eklenen kelimelerin parantez içinde kullanımı ve

noktalama işaretleri tercih edildi. Cümlelerin birden fazla satıra yayılmasından dolayı çeviride yalnızca sayfalar belirtildi. Özel adların transkripsiyonlu şekilleri korunurken Arapça ibarelerin Türkçe okunuşları dikkate alındı. Metnin orijinalinde Arapça olarak yazılan saygı sözleri çeviri bölümünde Türkçe ve italik olarak gösterildi. Ayet ve hadis olarak geçen Arapça ibarelerde ise metnin içinde anlamı açıklanmıyorsa italik gösterildi. Üçüncü bölümde metin içinde yer alan Arapça ibarelerin tümü, geçtiği sayfa ve satır belirtilerek anlamlarıyla birlikte gösterildi. İbarenin ayet, hadis vb. olduğu biliniyorsa ve Kur'an'daki yeri tespit edilmişse gösterildi. Bunun dışında kalan ibarelere sadece anlam verildi. Dördüncü bölümde ise metnin gramatikal dizini hazırlanırken Ceval KAYA'nın "Windows Altında Dil Çalışmaları İçin Cibakaya 2.3" adlı programı kullanıldı. Dizinde alfabetik sırayla işletim ekleri ve metin bağlamında kelimelerin anlam çeşitlenmeleri gösterildi. Özellikle Farsça ve Eski İran Dilleri kaynaklı kelimelere anlam vermede Kıyamet Alametleri (Taş, 2015) adlı çalışmanın sözlüğünden yararlanılmıştır. Dizine ait diğer özellikler aşağıdaki gibidir:

1. Maddebaşı için verilen anlam kelimenin geçtiği yerler arasından yalnızca bir tanesiyle örneklendirilmiştir. Örneğin,

düş- 1. girmek, oluşmak: 1^b/04; 2. sefil olmak, değersizleşmek: 2^a/08

2. Bir maddebaşına ait söz varlığının her biri (deyim, ikileme, birleşik, tamlama vb.), o maddebaşının altında yer almıştır. Örneğin,

naşîhat [< Ar.] öğüt: 6^a/09

naşîhat eşit- öğüt dinlemek, öğüdü dikkate almak: 10^a/05

→ **maḳām-ı naşîhat**

3. Maddebaşı ayrıca herhangi bir deyim ya da birleşik içinde geçiyorsa ona gönderme yapılmıştır. Örneğin,

vér- 1. eriştirmek, iletmek: 29^a/08; 2. başışlamak, bahşetmek: 41^a/03

→ **cevāb vér-, ḥaber vér-, ni' metin vér-, ṭanuḳlıḳ vér-, zekāt vér-**

4. Maddebaşı yalın biçimde geçmeyip bir birleşik ya da deyim içinde geçiyorsa o maddebaşına anlam verilmemiştir. Örneğin,

ḳabūl [< Ar.]

ḳabūl ét- kabul etmek, razı olmak: 36^a/08

ḳabūl ol- kabul görülmek: 7^b/02

5. Maddebaşı tek başına geçmiyor ve herhangi bir deyim, birleşik veya tamlama içinde yer alıyorsa ona anlam verilmeyip geçtiği yapıya gönderme yapılmıştır. Örneğin,
‘**āmil** [< Ar.] → ‘**ulemā-yı ‘āmil**
‘ā.+lere 11^a/02 [=1]
6. Yabancı kökenli maddebaşlarının hem orijinal hem Türkçeleşmiş biçimi yer aldığı durumda, Türkçeleşmiş biçime anlam verilmeyip orijinal biçime gönderme yapılmıştır. Örneğin,
fikir → **fıkr**
f. 45^b/06, 45^b/08 [=2]
7. Aynı özel isim değişik şekillerde yer alıyorsa asıl olan isme gönderme yapılmıştır. Örneğin,
Ebū Bekir Şiddīk → **Ebū Bekir**
E. 39^b/06, 40^a/06 [=2]
8. Bir maddebaşının iki değişken biçimi geçiyorsa aslına gönderme yapılmıştır. Örneğin,
dürüş- → **dürüş-**
d.-mek 29^b/06; d.-mezse 29^b/09 [=2]
9. *anı, anda, andan* vb. kelimeler biçimbilgisel yapılarından dolayı maddebaşı yapılmıştır. Örneğin,
anda 1. onda: 32^a/07; **2.** orada: 29^a/07
a. 29^a/07, 32^a/07, 38^a/08 [=3]
10. Arapça tamlamalar doğrudan maddebaşı alınmıştır. Örneğin,
ķāşırü'l-fehm [< Ar.] anlayışı kıt, kusurlu olan
k. 5^b/07 [=1]

BİRİNCİ BÖLÜM

METİN

Kıt' atü mine't-taşavvuf

hatt-ı satır

9¹

01^b ⁽¹⁾ anı okımağ gevez ola dağı kızcıgazlara ve oğlancuğlara ⁽²⁾ bāliğ olmağa yakın olıcağ öğredeler bu Muğaddimeyi ⁽³⁾ tā kim i' tikādına ve gönline evvelden şerī' at emrini ⁽⁴⁾ dutmağ ve Müsülmānlık kaydın yemek düşe bāliğ olduğdan ⁽⁵⁾ sonra bunun içindeki yerle ' amel éde ammā bilgil kim ⁽⁶⁾ farz-ı ' ayn olan ' ilimde ' ālimler ihtilāf édüp ⁽⁷⁾ dururlar farz-ı ' ayn olan ' ilm² mütekellimler katında ⁽⁸⁾ Tağrı te' ālanuğ birliğin ve şıfatların delīliyle bilmekdür ⁽⁹⁾ fağihler eytdiler farz-ı ' ayn olan ' ilim fiğhdur **02^a** ⁽¹⁾ zīrā Tağrı te' ālā farz édüğü nesneleri bilmek dağı harām ⁽²⁾ ve helāl nesneyi bilmek fiğh bilmek birle hāşıl olur ⁽³⁾ tefsīr ve hadīş ehli eytdiler farz-ı ' ayn olan ' ilim Qur'ān ⁽⁴⁾ ve hadīş ma' nisin bilmegiledür zīrā kamu dīn ' ilmi ⁽⁵⁾ bunlardan çıkmışdur Şūfīler eytdiler farz-ı ' ayn ⁽⁶⁾ olan ' ilim gendü hālın ve mağāmın bilmekdür nefsuğ ⁽⁷⁾ āfetlerin bilmekdür gişinüğ nefsi ne şıfatlar birle ⁽⁸⁾ bezenür kāmīl olur ve ne şıfatlarıyla mertebeden düşer ⁽⁹⁾ helāk olur anı bilmekdür Ebū Hanīfe *rahmetullāhi ' aleyh* **02^b** ⁽¹⁾ fiğh kāmīldür demişdür imdi bilgil kim bunların ⁽²⁾ her birisininüğ mağşūdları böyle dedüklerinden farz-ı ⁽³⁾ ' ayn olan ' ilimde ehemmi vağtı gereklüsü nedür anı ⁽⁴⁾ bilmekdür zīrā her birisi farz-ı ' ayn dedükleri ⁽⁵⁾ ' ilim münkirdür demeğe yaramaz Ebū Tālib-i Mekki eyitdi ⁽⁶⁾ farz-ı ' ayn³ olan ' ilim oldur kim Müsülmānlık ansuz tamām ⁽⁷⁾ olmaz dedi ve ol beş nesnedür dedi birisi evvelā Tağrı ⁽⁸⁾ te' ālā birlemekdür ve peygāmberi hağ resül bilmekdür ⁽⁹⁾ dedi ikinci beş vağt namāzuğ şartların ve rükünlerin **03^a** ⁽¹⁾ bilmekdür dedi ve üçüncü orucuğ şartların bilmekdür ⁽²⁾ ve oruç neyile tamām olur

¹ Müstensihin notudur.

² Yazmada: ' ilme.

³ Yazmada: farzu ' ayn.

anı bilmekdür dördüncü ⁽³⁾ zekātuñ farzlarını bilmekdür beşinci haccuñ şartların ve farzların ⁽⁴⁾ bilmekdür dedü netekim Hazreti Peygamber ‘aleyhi’s-selām ⁽⁵⁾ buyurdu *büniye’l-İslāmu ‘alā-ḥamsⁱⁿ* dedü ya‘nī İslām beş ⁽⁶⁾ nesne üzerine yapılmışdur dedü aşağa ol beş nesneyi bildürevüz ⁽⁷⁾ inşā’allāhu te‘ālā kaçan bu ihtilāfı bilge⁴ bilgil ki ⁽⁸⁾ taḥkīk budur kim Peygamber ‘aleyhi’s-selām buyurdu ⁽⁹⁾ mutlakā ‘ilm öğrenmek ere ve ‘avrata farzdur dedü netekim eyitdi **03^b** ⁽¹⁾ *al-‘ilmü farĒatⁱⁿ ‘alā-küllü müslimⁱⁿ ve müslimetⁱⁿ* dedü imdi ⁽²⁾ bellüdür kim ol farz-ı ‘ayn olan ‘ilm ol ‘ilmdür kim ⁽³⁾ gişinüñ Müsülmānlığı tamām olmaz anları bilmeyince pes bilgil kim ⁽⁴⁾ bu farz olan nesnelereñ ba‘zı gişinüñ zāhirine farz ⁽⁵⁾ olmuşdur ve şol beyān étdüğümüz beş farz gibi ba‘zı ⁽⁶⁾ gişinüñ bātınına farz olmuşdur şol eyü şıfatlarıyla ve ⁽⁷⁾ ḥulklarıyla bezenmek ve yavuz şıfatlardan şakınmağ eger ⁽⁸⁾ gendüde ol yaramaz şıfatlardan varise gendözinden anı gidere ⁽⁹⁾ ve arıtmak gibi pes bilgil ki gişinüñ zāhirine farz olan **04^a** ⁽¹⁾ ‘ilimlerün evveli bāliğ olduğınlayın Haḫ birliğine ve peygamberün ⁽²⁾ haḫ resūlduğına ve nekim dēr ise haḫkıduğına i‘tikād-ı şahīḥ birle ⁽³⁾ ikrār étmekdür andan sonra kamu farz-ı ‘ayn olan ‘amelleri ⁽⁴⁾ tã‘atleri bilmekdür gerü buncılayun gişinüñ bātınına farz ⁽⁵⁾ olan ‘amellerün daḫı evveli Haḫ te‘ālānuñ birliğine ve peygamberün ⁽⁶⁾ Haḫ resūlduğına ve mecmū‘-ı dedügi ve ḥaber vérdügi haḫkıduğına ⁽⁷⁾ i‘tikād étmekdür gönlinde tereddüdi olmamağdur bundan sonra ⁽⁸⁾ ol nefse kemāl olan şıfatları ve ḥulkları ve nefsi helāk ⁽⁹⁾ ve merdüd éden şıfatları bilmekdür imdi bu şıfatları bilmek **04^b** ⁽¹⁾ farzdur dedüğümüz anuñ içündür kim ol yaramaz şıfatlar ⁽²⁾ gişide olıcağ baḫillik ve ḥased ve tekebbürlük ⁽³⁾ ve Haḫ te‘ālā taḫdīrinden gelen nesnelere rāzī olmamağ ⁽⁴⁾ gibi gişinüñ taş ‘amellerin kabül olmağa komaz pes ⁽⁵⁾ ol eyü şıfatları bilmek gerek eger gendüde yoğise ⁽⁶⁾ nice édüp ḥāşıl étmek gerek ve öğrenmek hem ⁽⁷⁾ ol yavuz şıfatları bilip ol şıfatlardan şakınmağ ⁽⁸⁾ gerek eger gendüde varise nice édüp gidermek ⁽⁹⁾ gerek anı öğrenmek gerek tā kim Müsülmānlığı **05^a** ⁽¹⁾ ḥalk kıyında daḫı Haḫ kıyında daḫı tamām ola zīrā ḥalk ⁽²⁾ birle mu‘āmele ayruğdur Haḫ birle mu‘āmele ayruğdur pes kaçan ⁽³⁾ gişinüñ zāhirine farz olan nesnelere yerine gelse ḥalk ⁽⁴⁾ kıyında Müsülmānlığı tamām olur pes bunu bilge bilgil ki ⁽⁵⁾ İslāmuñ ve a‘mālün zāhiri ve ibtidāsı var daḫı ⁽⁶⁾ bātın ve intihāsı var ba‘zı āyāt ve eḥādīs ⁽⁷⁾ zāhir ve ibtidāsı i‘tibārıyla eydilmişdür ba‘zı āyāt ⁽⁸⁾ ve eḥādīs bātın ve intihā i‘tibārıyla eydilmişdür birisi ⁽⁹⁾ maḫām-ı fetvādur birisi maḫām-ı taḫvādur maḫām-ı tavassuḫ daḫı **05^b** ⁽¹⁾ var bilij ba‘zı āyātta ve ḥādīşde hem zāhire hem bātına ⁽²⁾

⁴ Kelime 5^a/04’de geçen “bilge bilgil ki” kullanımına dayandırılarak *bilge* şeklinde okunmuştur.

delâlet vardır zâhir ehli zâhir ma' nisin anlar ⁽³⁾ bâtin ehli bâtin ma' nisin ve esrârın anlar nêtekim ⁽⁴⁾ mükâşefeler te'vîlin görürsin kim hêç ehl-i ⁽⁵⁾ zâhir te'vîline beñzemez anuñçündür kim Peygâmbet Hâzreti ⁽⁶⁾ 'aleyhi's-selâm eyitdi ve li-küllî haddⁱⁿ mu'ttala' dedi ⁽⁷⁾ pes kâşırü'l-fehm olan gişilere ikisin bir maqâm ⁽⁸⁾ dutup ekşeri âyâtı ve ehadîşi birbirine mütenâkıız ⁽⁹⁾ şanurlar i' tikâdlarına hâlel eşişdürürler lakin şol gişiler **06^a** ⁽¹⁾ ki fehm ve 'aql ve başîret issidür keşret-i zünüb ⁽²⁾ sebebinden ve ittibâ'-ı hevâ şümlüğünden gönülleri ⁽³⁾ gözi kör olmuş degüldür her âyetden ve hadîşden ⁽⁴⁾ maqşüd nedür ve ne maqâma nâzırdur bilürler ' ilimle müntefi' ⁽⁵⁾ olurlar nêtekim Hâk te'âlâ buyurur *zâlike fazlullâhi yu'îhi* ⁽⁶⁾ men yeşâu bundan sonra bilgil ki bu dedüğümüz yaramaz ⁽⁷⁾ şıfatları bilmek farz idüğine âyât ve ehadîş bu kitâbda ⁽⁸⁾ çok getürmedük tatvîl olmasun dëyü zîrâ maqâm-ı ⁽⁹⁾ naşîhatdür maqâm-ı işbât ve münâzara degül mecmû'-ı âyâtları **06^b** ⁽¹⁾ ve hadîşleri bilmek isteyen gişi ihyâ'-ı dîn kitâbına ⁽²⁾ mü'tâlâ' a kılsun eger tefsîrde ve hadîşde hâzzı yoğise ⁽³⁾ ammâ fuqahâ kitâblarında gişinüñ bātınına farz olan ⁽⁴⁾ ' ilimleri ki aña ' ilm-i ahlâk⁵ ve bâtin dërler getürmediler ⁽⁵⁾ zîrâ bunların maqşüdları ' avâm maşlahatiçün mu'âmelât ⁽⁶⁾ ' ilmin zabt edüp bildürmekidi ammâ ' ibâdet ' ilminden ⁽⁷⁾ dağı evvelinde şol miqdâr bildürdiler ki gişi ol kadar ' ibâdeti ⁽⁸⁾ yerine getüricek zâhirde Müsülmânlığı tamâm olur mu'âmelâtda ⁽⁹⁾ şanıklığa vaşılığa vekîllige kâdîliğe lâyıq olur zîrâ **07^a** ⁽¹⁾ ol kadar ' ibâdet şartını yerine getüricek aña fâsık demezler ⁽²⁾ maqşüdları fuqahânun anı bildürmek degülidi kim ⁽³⁾ gişiyi hâkîkatde ve bātında Hâk te'âlâ hâzretinde ⁽⁴⁾ nice edicek Müsülmânlığı tamâm olur ' ameli ve tã'ati Hâk ⁽⁵⁾ te'âlâ hâzretine lâyıq olup kabûl olur eger ol olsa ⁽⁶⁾ maqşüdları gişinüñ bātınına farz olan nesneleri dağı ⁽⁷⁾ getürüp beyân eder zîrâ bunlar dağı bilürleridi kim ⁽⁸⁾ Hâk te'âlânun nazarı kullarınun gönlinedür yalañuz taş ⁽⁹⁾ ' ameline degül pes gişi gönlin riyâdan ve hâsedden **07^b** ⁽¹⁾ ve bühulden dağı bunun gibi yaramaz şıfatlardan şaklamayınca ⁽²⁾ taş ' ameli dağı kabûl olmaz nice bilmeyelerdi farz idüğün kim ⁽³⁾ Hâk te'âlâ *celle ve 'alâ* ve Peygâmbet 'aleyhi's-selâm tevekküle ⁽⁴⁾ ve ' ameli ihlâş kılmığa ve terk-i buhle ve hâsede bunca ⁽⁵⁾ yerde emr ve nehy kılmışdur dağı taqdîrden gelen nesneye râzî ⁽⁶⁾ olmağa ve hâsed ve bühul ve kibir edmege bunca yerde ' azâb ⁽⁷⁾ etmek birle va'îd ve ta'dîd etmişdür ammâ şol ' âlimler ki ⁽⁸⁾ anların maqşüdları Hâk te'âlâ hâzretinde gişinüñ ⁽⁹⁾ Müsülmânlığı ne vaqt olur anı bildürmekidi ve hem halkı **08^a** ⁽¹⁾ tã'ate yelteyip tã'ate mâni' olan işlerden yıgmaq ⁽²⁾ ve

⁵ Yazmada: 'ilm ü ahlâk.

yigrendürmek āhîret devleti ve ‘izzeti ve pâdişahlığı ⁽³⁾ ve Hâk te‘âlâ Hazretine mu‘arreb olmak neyile olur anı ⁽⁴⁾ bildürmekidi ol nesnelere beyân étdiler ol dānişmendlerün ⁽⁵⁾ meşhûrları bu iklîmde Huccetü’l-İslâm ve’l-müslimîne ⁽⁶⁾ ve Kudretü’s-sâlikîne İmâm Ğazzâlî ve Zübdetü’n-nâşihîne ⁽⁷⁾ Ebü’l-Kâsimî Râğıbdur ve Mefhârü’s-şüyüh ve’l-mürşidîne ⁽⁸⁾ İmâm Kuşeyrîdür ve Seyyîdü’l-mu‘aqqıķîne ve’l-mütekellimîne ⁽⁹⁾ Ebü ‘Abdullâh-i Muḥāsibîdür *nevverallāhu merākıdihum*⁶ *kemā nevverü* **08^b** ⁽¹⁾ *tarāḳu’l-İslāmi* pes maḳşûdları ol olan dānişmendler ⁽²⁾ hem gişinün zāhirine farz olan nesnelere getürdiler beyân étdiler ⁽³⁾ ve hem bātınına farz olan nesnelere getürdiler beyân étdiler ⁽⁴⁾ her birinün farz ıduğına delâlet éder çok âyetler ve ḥadîşler ⁽⁵⁾ ve delîl-i ‘aḳlîler getürdiler hem çok naşîhatler ve ḥikâyetler ⁽⁶⁾ getürdiler terkîķ-i ḳalb étmek için tā kim mü‘ālâ‘a éden gişilere ⁽⁷⁾ naşîhat ve va‘z eşer édüp bildükleri nesnelere ‘amel édeler ⁽⁸⁾ ammā gişinün bātınına zāhirine farz olan ‘amelleri ⁽⁹⁾ beyân étmege çok meşğûl oldılar zîrâ gördiler kim **09^a** ⁽¹⁾ Hâk te‘âlânun nazarı ḳulları göñlindedür göñül ⁽²⁾ şalāhiyyete gelmeyince bu taş tã‘ate i‘tibâr yok ⁽³⁾ taş tã‘ate daḥı farz olduğı Taḥrı te‘âlâ ⁽⁴⁾ aḥdurup göñli anuḥ ḥazretine yöneltmeğiün ⁽⁵⁾ dür ve hem göñli nûrlandırıp ḳavî ḳıldıđıçındur ⁽⁶⁾ zîrâ egerçi bu taş tã‘ate yelteyici emr édici ⁽⁷⁾ işledici göñüldür ammā gerü göñül nûrlandığı ⁽⁸⁾ ‘aḳıl nefis üzerine ğâlib olduğı taş tã‘ate ⁽⁹⁾ biredür şunun gibidür kim gişi ‘ibâdeteye yönelmez **09^b** ⁽¹⁾ Hâk te‘âlâdan tevfiķ ve ‘inâyet olmayınca ve hem gerü ⁽²⁾ ‘inâyeti ve raḥmeti ve nuşreti cezb édüp getüren ⁽³⁾ ‘inâyete lâyıķ éden tã‘atedür anuḥçındur ba‘zı ⁽⁴⁾ âyetde ve ḥadîşde delâlet⁷ ve hidâyet ve ⁽⁵⁾ ‘inâyet ve ḥızlân tã‘ate ve teveccühe müte‘allıķdur ⁽⁶⁾ ba‘zı âyetde eydüpdür *vellezîne câhedü fînâ le nehdiyennehum* ⁽⁷⁾ *subulenâ ve innallâhe le me‘al muḥsinîne* ve ḥadîşde tã‘ate ⁽⁸⁾ ve sa‘âdet ve ma‘şiyet ve şekâvet Hâk te‘âlâdaⁿ ⁽⁹⁾ hidâyet ve ḥızlân erişmege müte‘allıķdur gişi olur kim **10^a** ⁽¹⁾ nâġâḥ göñline tã‘ate ve ‘ibâdet ve Hâk te‘âlâ ⁽²⁾ sevgüsü ve āhîret ḳaydı düşer Taḥrı te‘âlâ rızâsın ⁽³⁾ ve ḳullıġın ihtiyâr éder ammā bunun gibi az olur neye beñzer ⁽⁴⁾ şol anşuzda bir genc ve ḥazîneye uğrayup bulmuş gibidür ⁽⁵⁾ ammā ğâlib budur ki gişi va‘z ve naşîhat eşidüp ⁽⁶⁾ ‘ibâdet étmege meşğûl olur ‘ibâdet çok étmek birle ⁽⁷⁾ göñlinde ihlâş ve tã‘ate sevgüsü ḳopar dünyâ ⁽⁸⁾ işinden yigrenür āhîret işin sever daḥı gişi olur ki ⁽⁹⁾ evvelden göñli ḳara ve ḳatı olur hêç naşîhat eşer étmez **10^b** ⁽¹⁾ ammā bu daḥı azdur şol anşuzda olan yâ mâlı oğurlanan gibidür ⁽²⁾ bu nesne ‘ulüm-ı esrârdandır buña muḫtâlî‘ olmaz ve illâ mükâşefeler ⁽³⁾ bu nesneyi

⁶ Yazmada: *merākıdehum*.

⁷ Yazmada: *delâlet*.

bilmege tākati ve ‘aqlı erişmeyen gişi ⁽⁴⁾ keyfiyyetin bilmege meşğül olmamak gerek ‘amele ⁽⁵⁾ meşğül olup gāyet cehd ve sa‘y edüp dāim tā‘ate ⁽⁶⁾ meşğül olup takşirliğim bilmek gerek anuñ ‘azametine ⁽⁷⁾ lāyık ‘ibādet kimsenüñ elinden gelmedügin bilüp hüzünde ⁽⁸⁾ ve şevkde olmak gerek tā ‘ubūdiyyet maķāmından ⁽⁹⁾ çıkup rubūbiyyet maķāmında taşarruf edüp azıp **11^a** ⁽¹⁾ helāk olmaya *vallahu’l-müste‘ānu ve ‘aleyhi’t-tüklānu* ⁽²⁾ pes imdi bu za‘īf daħı ol ‘ulemā-yı ‘āmillere ve münkaṭı‘lara ⁽³⁾ ittibā‘ edüp bu Muķaddimedede zāhire farz olan ‘ilm ⁽⁴⁾ nedür neyile tamām olur anı bildürdi ol beş nesneyi ⁽⁵⁾ kim İslām anuñ üzerine yapılmışdur anı tafşıl etdi ⁽⁶⁾ andan şonra bātına farz olan ‘ilm nedür neyile tamām olur ⁽⁷⁾ anı bildürdi ammā kamusın getürüp beyān étmedi her birinde ⁽⁸⁾ çok āyāt ve hadīş getürmedi söz uzanmasun dedü ⁽⁹⁾ zīrā ekşeri hālāyıkun āhıret ‘amelinde rağbet za‘īf **11^b** ⁽¹⁾ olmışıdi uzun ve çok olan ‘ilme ve ‘ibādete rağbet ⁽²⁾ edüp müṭāla‘a edemezlerdi ve öğrenemezlerdi ve işlemezlerdi ⁽³⁾ egerçi şonında menfa‘ati dāimī ve kaṭ‘ī iduğın bilürlerise ⁽⁴⁾ daħı ammā dünyā işinde ne deñlü güc işler ve güci ⁽⁵⁾ zahmeti ve meşakḳati çok işler varise şıdk ⁽⁶⁾ ve rağbet birle işlerlerdi egerçi şonında bir menfa‘ati ⁽⁷⁾ fānī olacağı mütevehhim⁸ ise daħı imdi bu nesnenüñ ⁽⁸⁾ sebebi yā budur ki āhırete Hāḳ te‘ālānuñ va‘desine ⁽⁹⁾ ve va‘idine i‘tikādı yok böyleyse kāfirdür **12^a** ⁽¹⁾ yā budur ki i‘tikādı var ammā za‘īf böyleyse fāsıḳdur ⁽²⁾ ikisi daħı ziyān ve mağbūnlıḳdur *ne‘uzu billāhi* ⁽³⁾ *min zālike*⁹ pes bu nesneyi gidermek ardınca olmak gerek ⁽⁴⁾ ve gönli eyü şıfatlarıyla bezemek gerek yaramaz şıfatları ⁽⁵⁾ tedricile gidermek gerek tā āhıret işinde rağbeti ⁽⁶⁾ arta ‘ibādetleri ve tā‘atleri bilüp i‘tikādıla ⁽⁷⁾ işlemek günāhları bilüp şaķınmak ve tül-i emelden¹⁰ ⁽⁸⁾ yā Hāḳ te‘ālānuñ raḥmetine mağrūr olmaḳdan yāḥud ⁽⁹⁾ işlemege yelteyen günāh işlemekden men‘eden **12^b** ⁽¹⁾ āyetleri ve hadīşleri gönline çok bırakmamaḳdan ⁽²⁾ olur bu nesne daħı nefis gālib olmaḳlığa ve gāfilliğe ⁽³⁾ delıldür cehd edüp ve tül-i emelin ve gāfilliğın ⁽⁴⁾ gidermek ardınca olmak gerek āyetleri Hāḳ te‘ālā ⁽⁵⁾ āhıretde ‘ibādet edenleri ‘azīz edecegin ⁽⁶⁾ ve günāhkārları hüz ve mu‘azzeb edecegin gönline ⁽⁷⁾ dāim ‘arz etmek gerekdür pes imdi bu za‘īf ⁽⁸⁾ daħı ol eyü hūḳlardan kim gönüli nūrlandırur ⁽⁹⁾ āhıret ‘amelin işlemege rağbetin arturup **13^a** ⁽¹⁾ kuvvetlendürür Hāḳ te‘ālā ḥazretine lāyık eder ⁽²⁾ ve on gāyet eyüsini beyān etdi bu gāyet ⁽³⁾ eyü olan şıfatları bilüp yerine getürecek ve gerü ⁽⁴⁾ kalan yaramaz şıfatlardan daħı şaķınur ve eyülerin ⁽⁵⁾ ḥāşıl eder işler pes imdi bilgil kim evvel ⁽⁶⁾ taş

⁸ Yazmada: *mütevehhem*. Kelime tefa”ul bābında ism-i fā’ildir. Mütefa”il kalıbıyla okunmalıdır.

⁹ Yazmada: *zālike*.

¹⁰ Yazmada: *tülü emelden*.

‘amelleri bildürmekde ĩmān beyānında ⁽⁷⁾ peygāmbere Hāzreti ‘am teberrik için bir hadīş ⁽⁸⁾ buyurdu gişinüñ zāhirine farz olan ‘amelleri ⁽⁹⁾ ol hadīşün ma‘nisinde tafşil etmek üzere **13^b** ⁽¹⁾ bünyād etti pes imdi bilgil ki peygāmbere Hāzreti ⁽²⁾ ‘am buyurmışdur ki *büniye’l-İslāmu ‘alā ḥamsi şehādetⁱⁿ* ⁽³⁾ *en lā ilāhe illāllah ve enne Muḥammedeⁿ resullahi* ve *iḳāmi’ş-şalāti* ⁽⁴⁾ ve *ĥāi’z-zekātu¹¹* ve *’l-ḥaccī* ve *şavmi ramazāne* bu hadīşün ⁽⁵⁾ ma‘nisi budur kim Müsülmānlık beş nesne üzerine ⁽⁶⁾ yapılmışdur birisi budur ki i‘tikādıla tanuqlık vērürin ki ⁽⁷⁾ Tanrı te‘ālā birdür şifātında aña beñzer kimse yokdur ⁽⁸⁾ ve aña beñzer kimse dañı olmağ mümkün degüldür ⁽⁹⁾ ve dañı Muḥammed Tanrı te‘ālānuñ ḥağ peygāmbere idür tanuqlık vērürin **14^a** ⁽¹⁾ ve birisi dañı beş vağt namāzı dāim kılmışdur ve birisi ⁽²⁾ dañı zekāt vērmeğdür ve birisi dañı ḥacca varmağdür ⁽³⁾ ve birisi oruç dutmağdür ammā bilgil ki bunları ⁽⁴⁾ şart bilmek farz dur zīrā ki her nesneyi işlemek ⁽⁵⁾ farz ola ve bilmek dañı farz dur zīrā ‘amel ve tā‘at ⁽⁶⁾ işlemek ‘ilmi dīni ḥāşıl etmeğe mevķūfdur ‘ilimsüz ⁽⁷⁾ ‘amel işleyen çok ḥabṭ eder ammā peygāmbere Hāzreti ⁽⁸⁾ *‘aleyhi’s-selām* bu beş nesneyi işlemek üzerine yapılmışdur ⁽⁹⁾ dedüğüyle buña işāretdür ki bilmekten mağsūd işlemeğdür **14^b** ⁽¹⁾ ve dañı bu hadīşde işāret etti ki bu beş nesnenün ⁽²⁾ birisi eksük olsa Müsülmānlık tamām olmaz zīrā ⁽³⁾ İslāmı eve beñzetdi evün bir dīvārı eksük olsa ⁽⁴⁾ yā üsti örtüsü olmasa ev olmaz pes bu beş nesneyi ⁽⁵⁾ tafşil edelüm ve bildürelüm tā bunı yerine getürmek birle ⁽⁶⁾ zāhirdağı Müsülmānlık ve ḥalk kıyındağı Müsülmānlık ⁽⁷⁾ şaḥiḥ olup yerine gele ammā bilgil ki bu za‘ifün ⁽⁸⁾ mağsūdı bu farz olan ‘amelleri bildürmek idi ⁽⁹⁾ farz-ı kifāye ve sünnet ve müsteḥab olanları **15^a** ⁽¹⁾ bildürmek degül idi zīrā her nesneyi işlemek farz-ı ⁽²⁾ kifāyeye¹² sünnet yā müsteḥab evvelā ⁽³⁾ bilmek dañı farz-ı kifāyeye müsteḥab olur lakin ⁽⁴⁾ çünki farz-ı ‘aynuñ¹³ dañı kemāli bunları işlemek birle ⁽⁵⁾ olur pes bu Muḥaddime de farz-ı kifāyeye¹⁴ sünnet ve müsteḥab ⁽⁶⁾ ve edeb olanları dañı ‘ibādeti mekrūḥ yā fāsīd ⁽⁷⁾ ve nāḳiş edenleri dañı bile bildürdi dañı ġarīb ⁽⁸⁾ mes‘eleler ve çok vāḳi‘ olur mes‘eleler dañı ⁽⁹⁾ getürdi mübtedīleri bu Muḥaddimeyi oğumağa yeltemekiçün **15^b** ⁽¹⁾ eger eydecek olursañ kim peygāmbere Hāzreti ‘am ⁽²⁾ buyurdu kim İslām beş nesne üzerine yapılmışdur ⁽³⁾ heç kayd etmedi sen delīl birle eydürsin ki ⁽⁴⁾ beş nesne üzerine yapılan İslāmın zāhiridür ⁽⁵⁾ ve bāḫınıyla degül eydevüz kim peygāmbere Hāzreti ⁽⁶⁾ ‘am ayruğ

¹¹ Yazmada: *zekāti*.

¹² Yazmada: *farz u kifāyeye*.

¹³ Yazmada: *farzu ‘aynuñ*.

¹⁴ Yazmada: *farz u kifāye*.

hadîşlerde İslāma dahı çok şartlar ⁽⁷⁾ eydmişler pes ol hadîşlerden ma‘lūm oldu kim ⁽⁸⁾ bu hadîşde buyurduğı¹⁵ şartlar İslāmuñ zāhirinüñ ⁽⁹⁾ ve ibtidāsınuñ şartıdur zīrā Peyğāمبر Hāzretinüñ **16^a** ⁽¹⁾ ‘am sözinde tenākuż olup bir sözi bir sözüni bozmağ ⁽²⁾ yokdur başireti olan gişi tevfiķ eder murād¹⁶ her birinden kim ⁽³⁾ neyidügin bilür bundan sonra bu za‘īf ol gişinüñ ⁽⁴⁾ bātınına farz olan ‘amelleri bildürdi anı bildürmekde ⁽⁵⁾ iki bāb getürdük evvel bābda ol yaramaz ⁽⁶⁾ mühlik şıfatlaruñ onın bildürdi bu tarīķ üzere kim ⁽⁷⁾ evvel ol şıfatuñ her birisi neyidügin bildürdi ⁽⁸⁾ andan sonra āyāt ve hadîş birle anuñ ⁽⁹⁾ āhiretde zīyānın bildürdi andan sonra **16^b** ⁽¹⁾ ol yaramaz şıfatlaruñ ‘ilācı nedür gişi ol şıfatı ⁽²⁾ gendüde varıduğın bilicek nice edip gidermek ⁽³⁾ gerek anı bildürdi ammā bilgil ki ol yaramaz şıfatları ⁽⁴⁾ gişi göñline biraķmamağ elinden gelmez ammā göñile ⁽⁵⁾ düşdükdən sonra istiğfār edüp göñlin anuñ ⁽⁶⁾ üzerine bir berkitmek elinden gelür pes ol yaramaz şıfatlardaⁿ ⁽⁷⁾ göñile düşmek birle gişi günāhkār olmaz ⁽⁸⁾ ammā düşdükdən sonra göñlin anuñ üzerine berkitse ⁽⁹⁾ günāhkār olur taş ‘amel kabūl olmaz meşelā **17^a** ⁽¹⁾ şunuñ gibi kim bir gişinüñ göñline ansuzda riyyā düşdi ⁽²⁾ ‘amelinde yāhuđ göñline hased gibi ve buhl gibi yā ‘ucb ⁽³⁾ yā tekebbürlik gibi fi’lhāl anuñ āhiretdağı ⁽⁴⁾ ziyānın ögine birağa göñlinden ol nesneyi gidere ⁽⁵⁾ eger eyle ederse ol yaramaz şıfatuñ āhiretdağı ‘azābından ⁽⁶⁾ kurtulur ammā eger göñline düşse dahı gidermek ardınca ⁽⁷⁾ olmasa bil ki anı yerine getürmek ardınca olsa nēte kim ⁽⁸⁾ bilmez gişiler eyle eder yāhuđ bilürse dahı göñli ⁽⁹⁾ kararup katı olup nefsine zebūn olmuş gişiler **17^b** ⁽¹⁾ eyle eder kaçan eyle etse taş ‘ameli dahı fāsıd olur ⁽²⁾ ol yaramaz şıfat sebebile göñül fāsıd olduğıçün ⁽³⁾ āhiretde dahı ol şıfatuñ ‘azābına uğrar nētekim ⁽⁴⁾ tefsīrde ve hadîşde ma‘lūm ve muķarrer olmuşdur ki ⁽⁵⁾ her bir şıfat bir dürlü şürete döniser kimisi ‘akrebe ve kimisi yılan ⁽⁶⁾ ve kimisi arşlan ve kimisi kaplan şüretine döniser dahı ⁽⁷⁾ sinlesinde ‘azāb ediser *ne‘ūzu billāhi min zālīke*¹⁷ ikinci ⁽⁸⁾ bābda ol eyü şıfatlaruñ ve hulkıların onın bildürdi ⁽⁹⁾ gērü bunda dahı her bir şıfatuñ evvel neden ‘ibāret **18^a** ⁽¹⁾ idügin bildürdi andan sonra āhiretde fāidesi nedür ⁽²⁾ anı bildürdi andan sonra gişide ol şıfat olmayıcağ ⁽³⁾ nice edip kazanmağ gerek anı bildürdi evvel ⁽⁴⁾ ol ādemüñ taşına farz olan nesneleri ⁽⁵⁾ bildürdi pes bu ‘ameller geñezdür zīrā halkuñ ⁽⁶⁾ rağbeti buña artuğdur bunu yerine getürüp ri‘āyet edüp ⁽⁷⁾ mülāzemet edicek Hāķ te‘ālānuñ ‘ināyeti ve rahmeti ⁽⁸⁾ erişür gişinüñ bātını dahı şalāhiyyet gelür ⁽⁹⁾ ve ol yaramaz şıfatlardan arınur ol eyü

¹⁵ Yazmada: *buyruğı*.

¹⁶ Bu kelime yazmada sayfa kenarına yazılmıştır.

¹⁷ Yazmada: *zālīke*.

şıfatlar birle **18^b** ⁽¹⁾ bezenür pes ol zāhire farz olan ‘amellerün evveli kim ⁽²⁾ ĩmāndur anı bildürdi Haḫ te‘ālā destūri ve yardımı ⁽³⁾ birle bāb-ı evvel ĩmānı bildürür bilgil ki ‘ālimler ⁽⁴⁾ ĩmān neyile tamām olduĝın beyān etmekde ⁽⁵⁾ çok iḥtilāf edip tūrurlar ḫāliyā ba‘zısın ⁽⁶⁾ beyān edevüz peygāmbere Haḫretı ‘am ĩmānı ne tarīk ⁽⁷⁾ üzere beyān etdi eydelüm andan şonra ḫavmüñ ⁽⁸⁾ ĩmānı tefsīrindeki iḥtilāflarınun ba‘zısın ⁽⁹⁾ tefsīr edelüm ve beyān edelüm bilgil kim Taḫrı te‘ālānun **19^a** ⁽¹⁾ ḫullarna ĝāyet ‘ināyeti ve raḫmeti olduĝün ⁽²⁾ Cebrā’īli Peygāmbere Haḫretine vėribidi şoyle buyurdi kim ⁽³⁾ var peygāmbere şor ĩmān nedür tā kim cevāb vėre ⁽⁴⁾ saḫa ĩmānı bildüre ḫullarum işideler ĩmān neyidüĝin ⁽⁵⁾ bileler Cebrā’īl ‘am Haḫ te‘ālā izniyle ādem şūretine ⁽⁶⁾ girdi peygāmbere Haḫretı ‘am şaḫābeler birle ⁽⁷⁾ otururken geldi Peygāmbere Haḫretine şordı ⁽⁸⁾ ĩmān nedür yā Muḫammed baḫa ḫaber vėr bildür dedı peygāmbere ⁽⁹⁾ Haḫretı ‘am cevāb vėrdi eyitdi *al-ĩmānu 19^b* ⁽¹⁾ *en tū ‘mine billāhi ve melā’iketih*¹⁸ *ve kütübıhi ve rüsülühi* ⁽²⁾ *ve’l- yevmi’l- āḫiri ve tū ‘mine bi’l- ḫaderi ḫayrihi ve şerrihi* ⁽³⁾ bu şerīf ḫadışün ma‘nisi inen çok ve incedür ⁽⁴⁾ ammā şol kim bu arada bilmek gerek ĩmān tamām ⁽⁵⁾ olmaĝıçün ol ḫadarın eydelüm bu ḫadışün zāhir ⁽⁶⁾ ma‘nisin budur kim peygāmbere Haḫretı ‘am Cebrā’īle ⁽⁷⁾ cevābında eyitdi ĩmān oldur ki i‘tikād birle ⁽⁸⁾ eydesin Taḫrı te‘ālā birdür daḫı Taḫrı te‘ālānun ⁽⁹⁾ firiştelere vardur ve gökden inmiş kitābları **20^a** ⁽¹⁾ ve peygāmbere vardur daḫı ve daḫı ḫiyāmet ⁽²⁾ ḫopacaḫdur ḫayr ve şer ḫamusı Taḫrı te‘ālā ⁽³⁾ taḫdīrindendür el-ḫāşılı Peygāmbere Haḫretinun ⁽⁴⁾ ‘am cevābından bilindi ki ĩmān ⁽⁵⁾ bu altı nesneye i‘tikād diliyle demekdür ⁽⁶⁾ bu ḫadışde daḫı en ta‘lem demedi buḫa işāret ⁽⁷⁾ etdi kim bu altı nesneyi bilmek yėtmez bildükden ⁽⁸⁾ şonra māni‘ olmayıcaḫ diliyle¹⁹ demek farzdur ⁽⁹⁾ ekşer ‘ulemā bunun üzerinedür ammā bu altı nesneyi **20^b** ⁽¹⁾ biraz tafşil edüp bildürmek gerek tā kim ⁽²⁾ ‘amā ĝişiler aḫlaya pes bilgil ki ol altı ⁽³⁾ nesnenun evveli Taḫrı te‘ālāyı birlemek oldur kim ⁽⁴⁾ ĝişi i‘tikād birle eyde Haḫ te‘ālā birdür zātında ⁽⁵⁾ şıfātında aḫa beñzer kimse yoḫdur olmaḫ daḫı ⁽⁶⁾ mümkin degüldür varlıĝınun evveli yoḫ āhiri yoḫ ⁽⁷⁾ ḫamu yaradılmış nesnelere yoĝiken var eyledi ol ⁽⁸⁾ ḫamusı aḫa muḫtācdur anun ḫeç nesneye iḫtiyācı ⁽⁹⁾ yoḫdur daḫı i‘tikād birle birle eyd kim ‘ālemde **21^a** ⁽¹⁾ tā kim olmışdur ve olacaḫdur ḫamusın bilür dünyā ⁽²⁾ yaradılalıdan berü gökden yere ne miḫdār yaĝmur ⁽³⁾ ve ḫar ḫatreleri inmişdür ve ne deḫlü otlar ve çiçekler ⁽⁴⁾ bitmişdür ne deḫlü ḫatre daḫı inecekdür ve ne deḫlü ⁽⁵⁾ yerden nesnelere bitecekdür ḫamusın bilür ve ĝönüllerdeⁿ ⁽⁶⁾ geçenleri ve daḫı geçecekleri

¹⁸ Yazmada: *melā’ikitih*.

¹⁹ Bu kelimeye fazladan bir hareke (üstün) yazılmıştır.

amusın bilür ⁽⁷⁾ daı i' tiād birle eyde kim Tarı te' ala amu mmkin ⁽⁸⁾ olan nesnelere etmege dnyada ve ahiretde adirdr ⁽⁹⁾ daı i' tiād birle eyde kim ayrdan ve erden **21^b** ⁽¹⁾ aşıdan ve ziyandan her nesne kim oldu ve olacadur ⁽²⁾ a te' ala tadriyile ve dilegiyledr anu dileginsz ⁽³⁾ bir aa yapraın deprenmez daı i' tiād birle ⁽⁴⁾ eyde ki amu szleri ve avazları atısın ⁽⁵⁾ ve aulın ırın ve yaının iıdr amm ⁽⁶⁾ iıtdgi dem oqlanı iıtdgi gibi degl ⁽⁷⁾ zra yeryzindeki dem oqlanlarının amusı ⁽⁸⁾ ve gkdeki firıtelere mecm'ı bir kezden bir def'ada ⁽⁹⁾ syleseler her birisi bir drl dilce sylese **22^a** ⁽¹⁾ her birisi bir drl acet dilese amusın bir kezden ⁽²⁾ gelecisin bir def'ada iıdr birisinin szin ⁽³⁾ iıtdgi daı birisinin szin iıtmeye ⁽⁴⁾ mni' olmaz ol mecm'ın amusına bir def'ada ⁽⁵⁾ cevb vrr her birisinin cevbın dill dilince ⁽⁶⁾ vrr birisine cevb vrdgi daı birine cevb ⁽⁷⁾ vrdğine mni' olmaz amusının cevbın bir def'ada ⁽⁸⁾ iıdr ve avaz anı yanlarından gelr bilmez ⁽⁹⁾ daı i' tiād birle eyde ki ' alemde nekim **22^b** ⁽¹⁾ grnmege yarar nesne varise grr arau gcelerde ⁽²⁾ yerile gk ortasında uan zerreckleri grr ⁽³⁾ aduın bilr grececek nesne kiuk olmak ya key ⁽⁴⁾ ırak olmak ya araulı olmak anu grmekligine ⁽⁵⁾ mni' olmaz zra anu azretine nisbet ırak ⁽⁶⁾ ve yaım gii byk aydın mecm'ı birdr zra ⁽⁷⁾ anu ıfatları dem oqlanları ıfatı gibi degldr ⁽⁸⁾ iıtdgi ulaıla iıtmek degl grdgi ⁽⁹⁾ gzile grmek degl ve syledgi dil birle sylemek **23^a** ⁽¹⁾ degl zra a te' alanın zt ve vcd gri alan ⁽²⁾ yaradılmı nesnelere ztına ve vcdına benzemez ⁽³⁾ pes ıfatları daı gr alan mevcdt ⁽⁴⁾ ıfatına benzemez ve benzemese gerek ztının ve ıfatının ⁽⁵⁾ aıatın gendden artu kimse bilmez dnyada ⁽⁶⁾ amm m' minler her birisi ahiretde bilecekdr ⁽⁷⁾ isti' ddları ve urbetleri adar mm Rz ⁽⁸⁾ Nihyet'l-' ulde eyitmidr ki felsife ⁽⁹⁾ ittifa tmılerdr kim a te' alanın **23^b** ⁽¹⁾ evvel emrden aa bu nesnelere tafilile bildrmek ⁽²⁾ arec olurdı pes peygmber azreti 'am anların gibi ⁽³⁾ giilern Mslmnlıı tamm olur bu kelm ya' n ⁽⁴⁾ *l ilhe illallah ve Muammed^{en} resulullahi* demek birle ded ⁽⁵⁾ zra bu kelm demek Tarı te' ala birdr ve peygmber ⁽⁶⁾ adur ve ne kim Tarı te' ala buyurd ne kim ⁽⁷⁾ Peygmber 'am dedi torudur aa i' tiad derem ⁽⁸⁾ demek olur pes mcmele ol altı nesneye daı ⁽⁹⁾ gr alan i' tiad tmeklik vcib olan nesnelere **24^a** ⁽¹⁾ i' tiad tmek olur mesela²⁰ eger eydecek olurlar ise kim ⁽²⁾ Peygmber 'am daı bir yerde buyurmudur kim mnn ⁽³⁾ budakları yetmiden artudur ve seksendeⁿ ekskdr ⁽⁴⁾ pes nee eydevz kim mnn

²⁰ Yazmada: *mes'ele*.

tamām olmağı bu altı ⁽⁵⁾ nesneye mevķūfdur ancak cevāb eydevüz kim ĩmānuğ ⁽⁶⁾ ve ‘ibādetüñ ibtidāsı ve intihāsı var aşlı var ⁽⁷⁾ vasatı var ve kemāli var zāhiri ve bātıñı var ⁽⁸⁾ şūreti var haķıķati var icmāli ve tafşīli var ⁽⁹⁾ pes ba‘zı āyāt ve eħādīs tā‘atüñ ve ‘ibādetüñ **24^b** ⁽¹⁾ ibtidāsın ve aşlın ve zāhirin ve icmālin ⁽²⁾ beyān eder ba‘zı intihāsı ve kemālin ve fūrū‘ın ⁽³⁾ ve bātıñın ve haķıķatin ve tafşīlin beyān eder ⁽⁴⁾ ba‘zı vasaatın ve ortasın beyān eder yalañuz ⁽⁵⁾ tā‘ate maħşūş degüldür bu nesne belki ekşer ⁽⁶⁾ aħkām böyledür belki çok yer olur kim ⁽⁷⁾ bir nesne bir nesneye mü’eddī olsa anı olmuş gibi ⁽⁸⁾ dutarlar şunuğ gibi kim günāh üzere ısrār etmek ⁽⁹⁾ ya‘nī pāyidār olmak gibi ğālibā şekāvete sū‘-yı **25^a** ⁽¹⁾ ‘aķıbete eltür pes günāh üzere ısrār edüp terk ⁽²⁾ edmeyene şaķı ve dinsüz dەرler yāħud bir nesnenüñ ⁽³⁾ şemeresi fāidesi bulunmasa anı yok gibi dutarlar ⁽⁴⁾ şunuğ gibi kim bir gişi Müsülmān olsa ammā işi ⁽⁵⁾ Müsülmānlığa lāyık olmasa anı Müsülmān degüldür ⁽⁶⁾ dەرler pes bilgil ki şol arada kim peygamber Hāzreti ⁽⁷⁾ ‘am buyurdu ki *lā ilāhe illallah ve Muħammed^{en} resulullahi* dēyicek ⁽⁸⁾ ĩmān tamām olur dedi ĩmānuğ ibtidāsına ve aşlına ⁽⁹⁾ icmāline işāret etdi şol arada kim altı nesneye **25^b** ⁽¹⁾ i‘tikād edicek ĩmān tamām olur dedi ĩmānuğ ⁽²⁾ evsatı ve mertebesine ba‘zısın tafşīline işāret ⁽³⁾ etdi şol yerde kim ĩmānuğ budakları yetmişden artuğdur ⁽⁴⁾ ve seksenden eksükdür dedi ĩmānuğ tafşīline ⁽⁵⁾ ve kemāline işāret etdi bu ka‘ideleri bilmeyen gişi ⁽⁶⁾ āyetler ve hadīsler ortasındağı zāhire görinen muħālefeti ⁽⁷⁾ def‘ edemez te‘vīl edemez²¹ göñline şübhe düşer anuñçün eydüp dururlar ⁽⁸⁾ muħaķıķıklar kim mecmū‘-ı ‘ilm içinde tefsİRde ve hadīsde ⁽⁹⁾ ‘ilm müşkildür bundan sonra ‘ulemānuğ ĩmān-ı **26^a** ⁽¹⁾ dürüst olmağlığındağı ihtilāfin beyān edelüm ⁽²⁾ bilgil ki bu i‘tikād edecek nesnelere i‘tikād etse ⁽³⁾ ammā hālet-i ihtiyārda diliyle dēmese ĩmān tamām ⁽⁴⁾ olmaz ne dūnyā haķķında ve ne āħiret haķķında mü’mīn ⁽⁵⁾ olmaz ekşer fuķahā ve ehl-i uşul bunuğ üzerinedür ⁽⁶⁾ ammā ba‘zı ehl-i uşul kıyında i‘tikād edse hālet-i ⁽⁷⁾ ihtiyārda ikrār etmese āħiret haķķında mü’mīn ⁽⁸⁾ olur uçmağa girür ammā dūnyā haķķında mü’mīn olmaz ⁽⁹⁾ Müsülmān sinlesine қomazlar üzerine namāz kılmazlar Müsülmān **26^b** ⁽¹⁾ kavmi varise andan mİRāş yemez ammā bilgil ki ⁽²⁾ tefsİR ve hadīs ehlinüñ çoğı қatında ĩmān üçdür ⁽³⁾ ve üçden ‘ibāretdür birisi i‘tikād edecek nesnelere ⁽⁴⁾ i‘tikād etmekdür birisi ol i‘tikād etdüğı nesnelere ⁽⁵⁾ dili birle dēmekdür üçünci ikrār ve i‘tikād etdüğı ⁽⁶⁾ nesnelere birle ‘amel etmekdür zİRā bu tefsİR ve hadīs ⁽⁷⁾ ehli eydürler ĩmān luğatda taşdıķdendür ya‘nī ⁽⁸⁾ i‘tikād edecek nesnelere i‘tikād etmekden ‘ibāretdür ⁽⁹⁾ ammā şerī‘atde bu üç

²¹ “te‘vīl edemez” yazmada satır altına eklenmiştir.

nesneden ‘ibāretdür nēte kim **27^a** ⁽¹⁾ şalāt luğatda du‘ādan ‘ibāretdür ve şerī‘atde ⁽²⁾ erkān-ı ma‘lūmeden ve ef‘āl-i maḥşūşadan ⁽³⁾ ‘ibāretdür daḥı eydürler kim gişinūñ fi‘li artuḡ delālet ⁽⁴⁾ ēder i‘tikādına ikrārından andan ötürüdür kim ⁽⁵⁾ bir nesneyi buyursa yāḥud andan ḥaber vērse ⁽⁶⁾ ammā ol nesnenūñ ḥilāfın işlese sözine uymazlar ⁽⁷⁾ fi‘line uyarlar yāḥud bir pādīşāḥ bir buyruḡ buyursa ⁽⁸⁾ dilleriyle muṭī‘ olsalar başumuz üzerine buyruḡı ⁽⁹⁾ sultānūñ işleyelüm dēseler ammā işlemeseler sultān **27^b** ⁽¹⁾ anlara ḥışım ēder ve²² sözlerine i‘tibār ētmez eydür kim ⁽²⁾ eger beni ululasalar benden ḳorḳsalar sözümi yērine getüreler ⁽³⁾ di dēr dillerile ikrār ētmek şonra işlememek delīldür ⁽⁴⁾ kim benüm ululuḡuma bunlaruñ i‘tikādı yoḡdur pes bunlaruñ ⁽⁵⁾ ḳatında īmān artar ve eksilür pes şol farz-ı ‘ayn ⁽⁶⁾ olan ‘ibādetlerūñ birisi ḳaşdıla terk ētseler īmān ⁽⁷⁾ tamām olmaz anlar kim eydürler a‘māl īmāndan cüz’ ⁽⁸⁾ degüldür eydürler kim gişi farz-ı ‘ayn olan nesneleri ⁽⁹⁾ terk ētmek birle īmāndan çıḳmaz ammā īmānı kāmīl **28^a** ⁽¹⁾ olmaz nefis ḡāliblūḡına delīl olur şunuñ gibi kim bir ḥasta ⁽²⁾ gişi ḳaṭ‘ī bilür bir nesneyi kim ol anuñ ḥastalūḡına ⁽³⁾ zīyān ēder ammā nefis iştihāsı ḡālibi olur ol nesneyi ⁽⁴⁾ bir ḥastalūḡı artar bilgil kim ḳaçan ekşer ehl-i tefsīr ⁽⁵⁾ ve ḥadīş bunūñ üzerine olsa kim farz olan ‘amel ⁽⁶⁾ ve ‘ibādet īmāndan cüz’dür farz olan ‘ibādetleri ⁽⁷⁾ işlemeyince dürüst olmaz pes gişi kim āḥiret ḳaydında ⁽⁸⁾ ola ve Müsülmānlıḳ derdinde ola vācib olur kim ⁽⁹⁾ ihtiyāt ēde farz olan ‘ibādetlerde kāhillıḳ²³ **28^b** ⁽¹⁾ ētmeye yērine getüre zīrā terk ēdicek īmāndan çıḳar ⁽²⁾ ṭamuda ebed-el-ābād ḳalur şefā‘at ve ḥalāş olmaz ⁽³⁾ ba‘zılar ḳatında egerçi īmāndan çıḳmaz ammā īmān ⁽⁴⁾ nāḳış olur ‘azāba müstaḥıḳ olur bu daḥı ulu ḳorḳudur ⁽⁵⁾ İslām derdinde ḳaydında olanlara görgil kim ⁽⁶⁾ dünyā ḳaydında olan gişiler dünyā işinde nice ihtiyāt ⁽⁷⁾ ēder bir yere gönilse kim gide bāzırgānlıḡıçün ⁽⁸⁾ eger eytseler kim yolda ḥarāmīler görmişler ol seferde ⁽⁹⁾ varup gidemez bellü bilmeyince ol ḥarām gitdüḡin bellü bildükden **29^a** ⁽¹⁾ şonra daḥı yaraḡ ēder kim ol ḥarāmīye nāḡāḥ ⁽²⁾ uğrarise daḥı def‘ ēde imdi bu fānī dünyāiçün ⁽³⁾ bu ḳadar ihtiyāt ēdecek bu ḳadar yaraḡ ēder ⁽⁴⁾ ḥāl budur ki mecmū‘-ı vaḳāyi‘den gişi ol dünyāsın ⁽⁵⁾ ḳurtarsa ḳaṭ‘ī bilür kim şonı olup ḳoyup gidmekdür ⁽⁶⁾ ḳoḡ gişiler ölür kim ırāḡ yērlere gider ḳoḡ aşşı ⁽⁷⁾ ēdeyim dēyü ölür anda ḳalur ve sermāyesini daḥı alurlar ⁽⁸⁾ aḳribāsına vērmezler yāḥud olur kim yolda ölür yāḥud ⁽⁹⁾ ḥarāmīler öldürür mālın alurlar kefen daḥı şarmazlar **29^b** ⁽¹⁾ pes āḥiret menfa‘atiçün kim anuñ rāḥatını ve lezzetini ⁽²⁾ ve ululuḡını gişi vaşf ētmek mümkin degül āḥiret ⁽³⁾ devletinūñ gērü ḳalan fażīletin ḳoyalum bāḳılıḡı lezzeti ⁽⁴⁾ yēter anuñçün

²² Yazmada: *vü.*

²³ Yazmada: *kāhel-lıḳ.* Ek ayrı yazılmıştır.

yüz biñ yıllar dürüşüp zaħmet çeküp ⁽⁵⁾ hāşıl étmege pes imdi haķır ve fānī menfa' atičün ⁽⁶⁾ bu deñlü ihtiyāt étmek bu degül zaħmetlere katlanup dürişmek ⁽⁷⁾ āhiret yarağıçün menfa' atičün dürüşmemek ve ihtiyāt ⁽⁸⁾ étmemek eger āhirete inanmamakdan olursa hođ ⁽⁹⁾ gişi kāfir olur eger inanup dürişmezse **30^a** ⁽¹⁾ hođ şeytāna ve nefes esīr olup fāsık olur ⁽²⁾ bu dağı ölü ziyān ve mağbūnlık olur *ne'ūzu billāhi* ⁽³⁾ bundan sonra bilgil ki Müsülmānlık tamām yérine geldükten ⁽⁴⁾ sonra küfür lāzım olur gelecilerden dağı sakınmak gerek ⁽⁵⁾ kim īmānın fāsīd étmeye zīrā kaçan gişi şerī'at ⁽⁶⁾ hükminden bir hükme inkār eylese kāfir olur ⁽⁷⁾ ammā ol hüküm bir āyetile yā bir hadīşile sābit olsa ⁽⁸⁾ gerek ki ol āyet ve ol hadīş tevātüre erişmiş ola ⁽⁹⁾ ve delāleti dağı ol kať'ī ola ve eger şerī'at hükminde **30^b** ⁽¹⁾ bir hüküm-i sehel görse ululaması yāhuđ maşharalığa alsı ⁽²⁾ şunuñ gibi kim sūnnet yā bañ ne olsun dese ⁽³⁾ bir gişinüñ taylasānına yā misvākına yā namāzlağusına güle ⁽⁴⁾ maşharalığa ala gerü kāfir olur bunun tafşīli uşūl-ı ⁽⁵⁾ fıkhda ma' lūm ve ol küfür lāzım olan ⁽⁶⁾ mes'eleler fetevālarda yazuludur anı tafşīl edecek ⁽⁷⁾ yer degüldür bu Muķaddimedede eger ol küfür lāzım olan ⁽⁸⁾ nesnelere bilmeden söylese şāhīh budur kim kāfir olur ⁽⁹⁾ bilmemek 'özr olmaz zīrā Müsülmānlık içinde olan **31^a** ⁽¹⁾ gişiyeye farzdur dīn maşlahatına gereklü 'ilmi öğrenmek ⁽²⁾ dağı bilmek ekşer fuķahā kıyında kaçan bir gişi ⁽³⁾ şer'e muħālif nesnelere i' tikād étse kāfir olur ⁽⁴⁾ zīrā ol i' tikād étdüğü nesnelere Kur'āna ⁽⁵⁾ yā hadīşe inkār étmek lāzım gelür egerçi gendü dağı ⁽⁶⁾ ol i' tikād étdüğü nesnelere Kur'ān ve hadīş ⁽⁷⁾ birle istidlāl ederise zīrā kaçan te'vīli kā'ide-i ⁽⁸⁾ luğata yā şer'e muħālif olsa maķbūl olmaz ve ol ⁽⁹⁾ fāsīd i' tikād edenler Cebrīler Kıdrīler ve Mu' tezīlīler **31^b** ⁽¹⁾ gibidür ve bunlar Tanrı te'ālāyı birlerler ve PeyğāMBER ⁽²⁾ 'am haķ resūldur derler ve oruç ve hac ⁽³⁾ derler ammā Cebrīler eydürler ki ādem oğlanınınuñ ⁽⁴⁾ işinde heç kudret ve ihtiyār yoķdur şol ağaç ⁽⁵⁾ yaprağı gibidür kim yel esse deprenür esmese deprenmez ⁽⁶⁾ pes eyle olsa peyğāMBER veribinildüğünden ⁽⁷⁾ kitāb indüğünden ve nehy olduğundan fāide ⁽⁸⁾ olmaz bu nesneye i' tikād étmek küfürdür eger ⁽⁹⁾ böyle dedüklerinden maķşūdları bu olursa kim **32^a** ⁽¹⁾ ādem oğlanınınuñ kudreti ve ihtiyārı kāşırdur anuñ ⁽²⁾ eşeri yoķdur aña fi'l ve hareket isnād olunmaz bid' atdur ⁽³⁾ zīrā Kur'ānda hadīşde bunca yerde mükellefün²⁴ ⁽⁴⁾ kudretine ihtiyārına fi'l isnād olunmuşdur ⁽⁵⁾ dağı oldur kim eydürler ādem oğlanı gendü ihtiyārıyla ⁽⁶⁾ işlediği işde kudreti ve ihtiyārı müstākıldür ⁽⁷⁾ Haķ te'ālā kudretinüñ anda eşeri yoķdur ol işi ⁽⁸⁾ ayruksı edemezler pes böyle i' tikād étmek dağı küfürdür ⁽⁹⁾ ammā eger Haķ te'ālā

²⁴ Yazmada: *mükellifün*.

 udretin n eşeri yok d d klerinden **32^b** ⁽¹⁾ mur dları bu olursa kim biz m  udretimizi g lib ⁽²⁾ ve m stakil kıldı Őev b ve   ik b  tmek ma k l ⁽³⁾ olsun d y  m btedi  olurlar z r  Kur'an ve had Ő ⁽⁴⁾ ve Őah beler ittifaķı bunun  zerined r kim  dem oğlanının ⁽⁵⁾ fi'li ihtiya arı hem gend   udretinden hem Haķ te' l  ⁽⁶⁾  udretinden h Şıl olur amm  Haķ te' l   udreti ⁽⁷⁾ k mil ve g libd r  ul  udreti k Őır ve mağl bdur ⁽⁸⁾ EŐ  ire ve Ő fi'iler kıyında  ulun  udreti fi'li ⁽⁹⁾ ihtiya arına m te allık olur amm  eşeri yokdur **33^a** ⁽¹⁾ ve ol ta  alluķa kesb d rler Őev b ve   ik b anuğ ⁽²⁾  zerined r  ul muttaŐıf olduği   abıdlık ⁽³⁾ ve mu i'lik Şıfatı birle ve f sıklık ve   aŐılık ⁽⁴⁾ Şıfatı birle ol ta  alluķ i'tib rilyadur amm  ⁽⁵⁾ Han filer  atında ol  udretin n dağı eşeri vardur ⁽⁶⁾ fi'li ihtiya arında ağa kesb d rler  ul m kellef ⁽⁷⁾ olduği   abid ve f sık d d kleri ol eşer   itib rilyadur ⁽⁸⁾ bu mes'ele m Őkil mes'eled r bunun tafŐili ve tađķiki ⁽⁹⁾  az  ve  ader bağına m 'edd  olur amm  Şol miğd r kim **33^b** ⁽¹⁾   ulem  demifŐd r teredd di z 'il ⁽²⁾  tmeki un anı eydel m Han filer ⁽²⁾ mezhebi  zere meŐel  ir det ve ihtiya   ulun ⁽³⁾  udretine m stenidd r  udret eŐerid r Haķ te' l  ⁽⁴⁾  dem oğlanında  udret yaratdı ol  udretin n ⁽⁵⁾ nisbetin işlemege ve terk  tmege hayr ve Şer ve t 'at ⁽⁶⁾ ve ma Őiyet ber ber kıldı  aĥan m kellefe hayr ve t 'at ⁽⁷⁾ işlemege  aŐd  tse Haķ te' l  ol t 'ati yaradur ⁽⁸⁾ bunun ihtiya arı ve  aŐdı sebebile eger g n h işlemege ⁽⁹⁾  aŐd  tse ol g n hi yaradur bunun  aŐdı sebebile **34^a** ⁽¹⁾ eger eyd rlerise kim  ulun  udretin n eşeri z hird r ⁽²⁾ z r  hareket  tmek istese  der istemese  tmez ⁽³⁾ Haķ te' l   udreti eŐerinden bilev z eydev z kim ⁽⁴⁾ gişi olur kim bir iŐ n mecm ' -ı esb bın yaraĥlar anı işlemege ⁽⁵⁾ ve h Şıl  tmege dağı  aŐdı ve ihtiya arı dağı olur amm  ⁽⁶⁾ ol iş h Şıl olmaz baĥıp g rmemek gibi dili ⁽⁷⁾ depred p s ylemek isdey p s ylememek gibi amm  ⁽⁸⁾  unki gişi bir ayruķ gişi  udreti dağı bir giŐinin n ⁽⁹⁾ fi'li ihtiya arında eşer  td ğin g rmiŐ deg ld r dağı **34^b** ⁽¹⁾ vehm-i mu' raza  der Haķ te' l   udreti eşer  td ğin ⁽²⁾ gend  fi'li ihtiya arında anılyamaz aşağa ehl-i ⁽³⁾ s nnet bir aĥ miŐ ller get rev z tavz ih i un ⁽⁴⁾ ve Mu'tezil ler dağı eyd rler kim m kellef gend  ihtiya arıyla ⁽⁵⁾ iŐled đi işde iŐtiđali vardur Haķ te' l  ⁽⁶⁾ ir detine muğ lefet  tmek elinden gel r d rler andan ⁽⁷⁾  t r  Mu'tezil lere  ader  d rler ve dağı eyd rler kim ⁽⁸⁾ hayr Tanrı te' l  ir deti ve taĥd riyled r Şer ⁽⁹⁾ ve ma Őiyet Haķ te' l  ir detiyle deg ld r Haķ te' l  **35^a** ⁽¹⁾ k fir n  ufrin ve f sıķun fıŐkın dilemedi ⁽²⁾ bil ki k firden  m n diledi ve m 'minden ⁽³⁾ t 'at diledi bunlar Haķ te' l n n ir detine ⁽⁴⁾ muğ lefet  tdiler gend n n yaramaz

²⁵ Yazmada: *m kellif*.

²⁶ Yazmada: *z 'il*.

ih̄tiyārlarla ⁽⁵⁾ küfür ve ma'şiyet işlediler böyle dedükleri anuñçündür ⁽⁶⁾ ki şevāb ve 'ikāb etmek ma'kül ola ve hem ⁽⁷⁾ Hāk te'ālā hākīmdür yaramaz nesnelere işlemek anuñ ⁽⁸⁾ kudretine ve irādetine müstenid²⁷ olmaya ammā bilmezler kim ⁽⁹⁾ bu nesneden kaçup bir olur ve şenī' nesneye mürtekb **35^b** ⁽¹⁾ olurlar Hāk te'ālā kudreti üzerine kul kudretin ⁽²⁾ gālib etmek gibi ve kul pādīşāhına muhālefet ⁽³⁾ etmege kādīr olmağ gibi Hāk te'ālānuñ kudreti ⁽⁴⁾ ba'zı mümkünātdan kāsır olmağ gibi aşağā ⁽⁵⁾ beyān edevüz kim bunlaruñ mecmū'-ı mezhepleri fāsiddür ⁽⁶⁾ geçen kāk'ideden dağı anlandı kim kabīh olan ⁽⁷⁾ kulunñ kaşdıdur ma'şiyet etmege Hāk te'ālānuñ icādı ⁽⁸⁾ bu kaşd etdüğinden sonra ol ma'şiyet yaratduğı ⁽⁹⁾ kabīh degül medār-ı şevāb ve 'ikāb ol kaşddur **36^a** ⁽¹⁾ ve Şāfi'iler mezhebinde kabīh milki gayr ede taşarruf ⁽²⁾ etmekdür ma'şiyet Şāfi'inün emrine muhālefet ⁽³⁾ etmekdür bu nesne Hāk te'ālā fi'inde mutaşavver olmaz ⁽⁴⁾ dağı Mu'tezilīler eydürler kim Hāk te'ālā üzerine vācibdür ⁽⁵⁾ kulları üzerine her ne nesne kim maşlahatludur anı işleye ⁽⁶⁾ dağı vācibdür kim tā'at ve 'ibādet edeni uçmağā ⁽⁷⁾ koya dağı vācibdür kim tevbe edenün tevbesini ⁽⁸⁾ kabül ede ol günāh işleyüp tevbesüz olanı tamuya koya ⁽⁹⁾ ayruk çıkarmaya zīrā 'ibādet işleyeni tamuya koymağ **36^b** ⁽¹⁾ zulm olur 'āşī olanı tamuya koymağ hikmete lāyık ⁽²⁾ degül bu ehl-i hevānuñ şerī'ate muhālīf sözleri ⁽³⁾ çokdur ammā üç tā'īfenün sözlerinden birazın ⁽⁴⁾ getirüp söyledüğümüzden maşşūd oldur kim ⁽⁵⁾ bunlaruñ mezhepleri ve sözleri halk dilinde meşhūr ⁽⁶⁾ olmuşdur ekşer gişilerünñ nefsi ārzūsına ⁽⁷⁾ bunlaruñ ba'zı sözleri hoş gelip anuñ üzerine ⁽⁸⁾ i'tikād edüp 'amel ederlerdi hāk mezheb budur ⁽⁹⁾ şanurlaridi huşūşa kim ba'zı Mu'tezilī keşşāf **37^a** ⁽¹⁾ gibi Qur'āna tefsīr düzdi gendü mezhebin fāsīd ⁽²⁾ i'tikādların geçürmek için Qur'ānuñ āyetlerin gendü mezhebine ⁽³⁾ muvāfık te'vīl etdi ekşer mübtedīler kim bu mezāhib ⁽⁴⁾ tafşīlin ve tahkīkin bilmez keşşāfda²⁸ böyle buyurmışdur ⁽⁵⁾ dēyü halkuñ i'tikādın ba'zı mesāilde anuñ üzerine ⁽⁶⁾ berkidip dururdi pes bize dağı vācib oldı kim ⁽⁷⁾ ol ehl-i hevānuñ meşhūr sözlerin getürevüz ⁽⁸⁾ fāsīd ve bātılıduğın bildürevüz ehl-i sünnet mezhebinün ⁽⁹⁾ gereklüsin tafşīl edevüz tā kim 'ālimlerünñ i'tikādları **37^b** ⁽¹⁾ anuñ üzerine olup hatādan saklana zīrā fuḫahānuñ ⁽²⁾ ekşer bununñ üzerinedür ki bu Cebrīler ve Kādīrīler ⁽³⁾ ve Mu'tezilīler kāfir oldılar Qur'ān ve hadīş hükmine ⁽⁴⁾ muhālefet edüp nefsi ārzūlarına muvāfık mezheb ⁽⁵⁾ çıkarup Qur'ānı ve hadīşī aña muvāfık te'vīl etdüğü için ⁽⁶⁾ ammā ehl-i uşulün ekşeri eydürler kim bunlar mü'evvildür ⁽⁷⁾ münkir degül münkir aña dērler ki Qur'ānı ve hadīşī ⁽⁸⁾ te'vīl etmeye hükmine inkār ede

²⁷ Yazmada: *müstened*. Kelime ifti'āl bâbında ism-i fâ'ildir. Müfta'il kalıbıyla okunmalıdır.

²⁸ Yazmada: *keşşāf da*. Bulunma eki ayrı yazılmıştır.

dutmaya ammā anlar ki ⁽⁹⁾ Qur'ān ve ḥadīṣ ḥükmine²⁹ inkār étmez ammā ḥadīṣ ve āyet **38^a** ⁽¹⁾ ma' nisin budur dēr gendü i' tikkādına ve zannına muvāfiḳ ⁽²⁾ éder ol kāfir olmaz egerçi te'vīl ḥatā ve fāsīd ⁽³⁾ olursa meger kim inen gülüv éde te'vīli gāyet ba' id ola ⁽⁴⁾ Rafizīler³⁰ te'vīl gibi kim eydürler Ḥaḳ te'ālā Qur'ānda ⁽⁵⁾ buyurdı eyitdi kim ve *kānallāhu 'aliyy^{en} kebīr^{en}* pes bu āyet ⁽⁶⁾ delālet éder kim ' Alī ilāhi'l-āṣḡar³¹ ola daḡı ba' zı ⁽⁷⁾ mücessime gibi kim eydürler Ḥaḳ te'ālā cismdür ⁽⁸⁾ ādemde kaç ' uzv varise anda daḡı vardur pes ⁽⁹⁾ bunun gibi te'vīl birle giṣi münkir olmaḡdan çıkmaz **38^b** ⁽¹⁾ kāfir olur dērler bu mes'elenün tafṣīli ' ilm-i ⁽²⁾ kelāmdadur bu arada bu miḡdār beyān étmek ⁽³⁾ yéter bu ḳadar beyān étdüğümüzden daḡı maḡṣūd budur ki ⁽⁴⁾ dīn ḳaydında olan giṣiler yaramaz i' tikkāddan ⁽⁵⁾ ve yaramaz sözden ve yaramaz işden saḡınalar ve dīnlerine ⁽⁶⁾ ḡalel ériṣdüremeyeler zīrā giṣi olur kim bir sehel i' tikkād ⁽⁷⁾ ve sehel söz ve iş birle İmān ve İslām devleti ⁽⁸⁾ verilmīṣiken kāfir olur maḡrūm ve maḡbūn olur ⁽⁹⁾ ve kāfir olduḡın daḡı bilmez kim bārī gērü İmān ve ṣehādet **39^a** ⁽¹⁾ getüre istiḡfār éde bilgil ki bu küfür ve i' tikkādsuzluḡ ⁽²⁾ nice Müsülmānluḡ da' vīsini édiḡ i' tikkādum muḡkem der ⁽³⁾ ve dīn giṣinün ḡönlinde berkimiṣdür ammā ḡaberi ⁽⁴⁾ yoḡ belki nice ' ālimluḡ ve muḡaḡḳıḳluḡ da' vīsini édenün ⁽⁵⁾ ṣeyṡān i' tikkādın ve dīnin fāsīd étmiṣdür ve ol ⁽⁶⁾ ṣerī' ate muḡḡālif ' ilimlere müṡāla' a édüḡ fāsīd ⁽⁷⁾ mezhebler işitmeklik ṣūmlıḡından ammā gendü daḡı bilmez ⁽⁸⁾ İmānın ve i' tikkādın ṣaḡīḡ ṣanur İmām-ı Ebūbekir ⁽⁹⁾ Setelānī ve Merendī bir du' ā kitābın taṣnīf étmiṣdür **39^b** ⁽¹⁾ altmīṣ dōrt bāb eyitmiṣdür kim yigirmi üç yıl ṣaḡīḡ ⁽²⁾ ve maḡbūl ḡadīṣ kitābların ve du' ā kitābların isteyip ⁽³⁾ ve cem' édüḡ müṡāla' a étdüm bu du' āları çıḡardum ⁽⁴⁾ yazdum dēmiṣdür ve ol kitābda ḡadīṣi ṣaḡīḡ ⁽⁵⁾ getürmiṣ naḡl eylemiṣdür kim bir ḡün Peyḡāmbēr ' alhm ⁽⁶⁾ Ebūbekir Ṣıddīḡ eyitdi yā Ebābekir küfr ve ṣirk bu ḡaḡḳ ⁽⁷⁾ ortasında gizlü ve belürsüzdür bilinmez nēte kim bir küçücük ⁽⁸⁾ ḡaraca ḡarincacuk ḡaraḡu ḡecede ḡara taṣṡ üzerinde ⁽⁹⁾ yürüdüḡi bilinmez ammā yā Ebābekir saḡa bir du' ā öḡredeyim **40^a** ⁽¹⁾ ki her ḡün anı oḡıyasın tā Ḥaḳ te'ālā bu du' ā berekātında ⁽²⁾ seni ol ṣirk ve küfr lāzım olur nesnelerden ⁽³⁾ saḡlaya ol du' ā budur *Allāḡümme innī e'üzü bike min* ⁽⁴⁾ *en üṣrike bike ṣey^{en}* ve *ene a'lemu ve estaḡfiruke* ⁽⁵⁾ *li-mā lā a'lemu inneke ente 'allāmul ḡuyūbi* pes bilgil ki ⁽⁶⁾ peyḡāmbēr Ḥazreti 'aleyhi's-selām Ebūbekir Ṣıddīḡ ⁽⁷⁾ gibi giṣiye ṣöyle dēyicek İmān ve İslām ḡaydında ⁽⁸⁾ olan giṣi ḡatı ḡorḡmaḡ ve ihtiyāt étmek gerek ki ⁽⁹⁾ yaramaz i' tikkād birle ve küfür

²⁹ Bu kelime yazmada satır altına yazılmıştır.

³⁰ Yazmada: *Rafāzīler*.

³¹ Yazmada: *āṣḡarr*.

geleceğin söylemek birle **40^b** ⁽¹⁾ ĩmānına hālel ēriřdürmeye pes bu nesnelere bilmek ⁽²⁾ dīn bābında katı ihtiyāda ve katı qorhıda olsañ ⁽³⁾ gerek göñülde qorhu ve ihtiyāt olmamak göñül ⁽⁴⁾ harāblığına ve nefis ve şeytān gālibliğine ve cāhillığına ⁽⁵⁾ delālet ēder nētekim Hāq te‘ālā buyurmuşdur eyitmişdür ⁽⁶⁾ *innemā yahşallahe min ‘ibādihi’l-‘ulemā’i* ma‘nisi budur kim ⁽⁷⁾ Tañrı te‘ālādan qorqmaz illā ‘ālimler qorqar pes ēy ‘azīz ⁽⁸⁾ bilgil ki dīn ‘ilmin bilmek devlet sermāyesi ve sa‘ādet ⁽⁹⁾ kīmyāsıdır zīrā qorhu ve Hāq te‘ālā sevgüsü ‘ilimden **41^a** ⁽¹⁾ kopar zīrā qaçan bir giři bilse bir ulu pādiřāh varimiř ⁽²⁾ sehel kulluq ēdene ve sehel nesne ēledene qoç dūrlü in‘ām ⁽³⁾ ve ihsān ēderimiř ve ulu pāřādlık³² vērürimiř ⁽⁴⁾ ve hem hıřmı ve qahrı dañı katıyımıř hıřm ētdügi giřiye ⁽⁵⁾ katı dutarmıř hēç giři qaçup anuñ hıřmından ⁽⁶⁾ ve qahrından kurtılmazmıř pes bunu bilen giři ol ⁽⁷⁾ pādiřāhı görmedin sever ölürler aña hıřmet ēder ⁽⁸⁾ andan qorqarlar zīrā giřiye ululamaq andan qorqmaq ⁽⁹⁾ ve anı sevmek ve aña řıdqlı kullıq ētmek anuñ zātında **41^b** ⁽¹⁾ hūnerler ve ululıqlar bilmek birle olur yāñud iřinde ⁽²⁾ kemāl ve ‘acīb ġarīb nesnelere görmek ve bilmek ⁽³⁾ birle olur yāñud ol giřiden gendüye qoç in‘ām ⁽⁴⁾ ve ihsān ēriřmek birle olur pes qaçan bu nesne ⁽⁵⁾ ‘aqluñda muqarrer olsa bilgil ki giři göñli ⁽⁶⁾ āyinesinden dūnyā endiřesi yasın giderse ⁽⁷⁾ gözinden ġaflet perdesin qaldursa ve kulağından ⁽⁸⁾ maġrūrlik panbuġın qıķarsa gendözine gelip ‘ibret ⁽⁹⁾ ve fikret nazarıyla baķsa bilür kim bu üç nesne kim sebebi **42^a** ⁽¹⁾ maħabbetdür Hāq te‘ālā zātında kāmildür zīrā Hāq ⁽²⁾ te‘ālānuñ ‘azameti ve heybeti řol meřābede degüldür kim ⁽³⁾ ‘aķıllar anı aņlaya mecmū‘-ı ululıqlar ve fazīletler kim ⁽⁴⁾ hāķda vardur Hāq te‘ālādan ēriřür pes anuñ ululığına ⁽⁵⁾ bu nesnelere dañı delīldür giřiye ēriřen ni‘metler řıhhatler ⁽⁶⁾ mecmū‘-ı Hāq te‘ālādandır ve dañı bu gökdegi ⁽⁷⁾ ve yērdegi ‘acīb ve ġarīb nesnelere Hāq te‘ālā kudretinden ⁽⁸⁾ mevcūddur ve gökler ‘acayibine hođ kimsenüñ ‘aķlı ⁽⁹⁾ ēriřmez zīrā güneř yüz altmıř yēdi bu dūnyā qadardur **42^b** ⁽¹⁾ ġāyet yücelikten řol miķdār görünür gögi büyüklüğündeⁿ ⁽²⁾ aña göre kıyās ēt dañı bu güneř bir gün bir gēcede ⁽³⁾ bu mecmū‘-ı gögin tolanur gögi büyüglügi yüz kez yüz biñ ⁽⁴⁾ gendü qadar ola pes güneřüñ hareket-i tēzligin ⁽⁵⁾ fikr eyle dañı bu mecmū‘-ı ‘ālemi nūrıla toldurur ⁽⁶⁾ altun gibi bu yēr andan nesne aķıp bulařmadın gider ⁽⁷⁾ bunu fikr eyle yēryüzi ‘acāyibinde dañı bunu fikr ⁽⁸⁾ eylegil kim bir arřun yērde qaç dūrlü ot ⁽⁹⁾ biter her birinüñ rengi bir dūrlü yaprağı bir dūrlü qıçegi bir dūrlü **43^a** ⁽¹⁾ hāřıyyeti bir dūrlü hāl budur kim her birinüñ ⁽²⁾ toñım yoķ řu ve toprak ve gün issisinden hāřıl olur ⁽³⁾ eger mecmū‘-ı bu göklerdegi ve yērlerdeki

³² Yazmada: *pāřāhlik*.

‘acāyib nesneleri ⁽⁴⁾ anlayıp ‘ibret dutup sende ‘ışık hāşıl olmazise ⁽⁵⁾ gendü bedenün bünyādın fikr eylegil ki bir kaçre şudan ⁽⁶⁾ bunun gibi laṭif ‘uzvlar ve bir ‘uzūvda ⁽⁷⁾ kuvvetler nice hāşıl oldu daḥı bu od ve şu ⁽⁸⁾ ve toprak ve hevā nice var oldu nice şüret ⁽⁹⁾ bağladı her birisi bir şürete bir ṭabī‘at nice maḥşūş **43^b** ⁽¹⁾ oldu yāḥud bu dört muḥālif nesneye Ḥaḳ te‘ālā ⁽²⁾ ve tebāreke bir araya getirüp nicesi terkīb edip ⁽³⁾ nebātātı ve ḥayvānātı mütevellid etdi her bir ḥayvānı ⁽⁴⁾ bir ṭabī‘ata bir şürete ve bir ḥāşıyyete nicesi maḥşūş ⁽⁵⁾ kıldı ve gērü kalan ḥayvānātı ve şol aruyı gör kim ⁽⁶⁾ Ḥaḳ te‘ālā andan ne firāset ḳomışdur mecmū‘ı ⁽⁷⁾ neḳadar kim çiçek varise devşürür mūm eyler ve şuyı ⁽⁸⁾ ağızına alur bal eyler daḥı şol kümecinün delüceklerin ⁽⁹⁾ gör kim mecmū‘ını nicesi müseddes ve biribirine berāber düzer **44^a** ⁽¹⁾ tamām bal olıcaḳ ağızını nice şavar andan sonra ⁽²⁾ şu getüren ayruḳdur ve çiçek getüren ayruḳdur ⁽³⁾ her biri bir işe nice maḥşūş olur ve biri bir işine ḳarılmaz ⁽⁴⁾ ağızındaḳı şu bal ve ḳuyruḳındaḳı şu zehr olur ⁽⁵⁾ ve daḥı şol örümcegi gör ki şol ağını nicesi örer ⁽⁶⁾ bir ağaç başından bir ağaç başına ol nice geçürür ⁽⁷⁾ ḳanadı yok kim uçavere yāḥud şöyle şık ve laṭif ⁽⁸⁾ ve nāzük nice örer kim ba‘zı yeri seyrek ve ba‘zı ⁽⁹⁾ yeri şık degüldür bilgil ki mecmū‘ı berāberdür her bir dürlü **44^b** ⁽¹⁾ örümcek evini bir dürlü naḳş üzerine düzer daḥı ol ⁽²⁾ uzun ve bütür şatur degüldür ve ayakları üzerinde ⁽³⁾ nicesi segirdür tolaşmaz siḳek kim gāyet ḥaffıdır ⁽⁴⁾ ayakları ince ve düzdür ḳarınca nice tolaşur bu ikisinün ⁽⁵⁾ şan‘atında ḳatı ḥāzıḳ mühendisler ‘ācizdür ⁽⁶⁾ anlarun işin işleyimez pes imdi gerekdür ‘aḳıl ⁽⁷⁾ gözini ḡaflet ve ḡurūr kör etmemiş gişi dāīm ⁽⁸⁾ bu maşnū‘āt ‘acāyibine baḳup Ḥaḳ te‘ālānun ‘azametini ⁽⁹⁾ ve heybetini ve kemāl-i ḳudretini ve ‘ilmin anlaşıya **45^a** ⁽¹⁾ daḥı anun ‘azametine ve ululığına lāyık ḳullığına meşḡul ⁽²⁾ ola bu nesneleri fikr edip Ḥaḳ te‘ālānun ‘azametine ⁽³⁾ ve kemāl ḳudretine istidlāl etmek ‘azīm ‘ibādetdür ⁽⁴⁾ zīrā peygāMBER Ḥazreti ‘alḥ buyurmuşdur *et-tefekkürü* ⁽⁵⁾ *sa‘at^{en} ḥayr^{um} min ‘ibādeti sinīne* ma‘nisi budur kim ⁽⁶⁾ bir sā‘at gişi Ḥaḳ te‘ālānun maşnū‘ātında fikr edip ⁽⁷⁾ ‘ibret ve ḥayret hāşıl olmaḳ ḥayırlıdır iki ⁽⁸⁾ yıllık nāfile ‘ibādet şevābından zīrā maḳşūd ⁽⁹⁾ ‘ibādetden Ḥaḳ te‘ālāyı ululamaḳ ve gendüyi ḥorlamaḳdur **45^b** ⁽¹⁾ imdi Ḥaḳ te‘ālā ululuḡın ve kemāl-i ḳudretini ve gendünün ⁽²⁾ hēçliḡini ve ‘aczin şöyle kim gişi maşnū‘āt ḡarāyibini ⁽³⁾ ve ‘acāyibini anlamaḳdan bilür ‘ibādetden ve ṭā‘atden ⁽⁴⁾ ol ḳadar bilmez anuḳündür ki Ḳur‘ānda Ḥaḳ te‘ālā çok ⁽⁵⁾ yerde buyurmuşdur ki bu yerler ve gökler ve maḥlūḳāt ⁽⁶⁾ ‘acāyibine baḳup fikir eylegil kim bunda ‘alāmetler vardır ⁽⁷⁾ ‘aḳlı olan gişilere bu nesnelere baḳup ḥayret hāşıl ⁽⁸⁾ olıcaḳ gönlinden Ḥaḳ te‘ālānun maḥabbeti

 opar  arşı fikir ⁽⁹⁾ yenilendük e ma abbeti yenilen r da ı H ak te al  t atin **46^a** ⁽¹⁾ g r   alan nesnelere  ercih ve ta d m eder bu H ak ⁽²⁾ te al n n ma l k t-ı  ac yiblerin fikr edecek  opan ⁽³⁾ ma abbetleyn g r  H ak te al n n ol d rl  d rl  in amların ⁽⁴⁾ ve lu fların fikr  tse kullik ve hizmet ve ma abbet ⁽⁵⁾  opar me el  bunı fikr  tse kim H ak te al  evvel ⁽⁶⁾ yo dan var eyledi v c d ni metin verdi andan ⁽⁷⁾ sonra cem d tdan ve neb t tdan ve bah yimden ⁽⁸⁾ kılmadı adem o lanlarından kıldı adem o lanlarında da ı ⁽⁹⁾ im n devleti ve İsl m ni meti birle mu azzez ve m kerrem **46^b** ⁽¹⁾ M s lm nlar i inde da ı mecm -ı a z ların ve kuvvetlerin ⁽²⁾ sa  yaratdı  a ılsuz y  g zs z ve y  sa ır ⁽³⁾ y  dils z kılmadı ne ulu ni metd r  a ıl ve del lere ⁽⁴⁾ ba  da ı bilesin g z n g rd ğine ni metd r ve g z ⁽⁵⁾ s zlere sor ki ne za met i inded r da ı bilesin ⁽⁶⁾ dil n s yled ğine ni metd r dils zlere sor ki ⁽⁷⁾ bilesin ki H ak te al n n ni metleri kulları ha kında ⁽⁸⁾ bi-nih yetd r gi i anı saymak mu aldur bu ded g m z ⁽⁹⁾ gi in n gend  bedenindeki ni metlerd r ve ta da ı **47^a** ⁽¹⁾ ni metleri ho  kim  aya g kler yaratd ği g ne  ve ay ⁽²⁾ yaratd ği ve yıldızar ve ya murlar ve od ve bulud ve hev  ⁽³⁾ yaratd ği kim mecm -ı ni metler bunlar n sebebiyle h şıl ⁽⁴⁾ olur ve ulu ni metd r ve hev  ni meti kim bir nefes ⁽⁵⁾ ge rek girse burnından c nlu nesne hel k ⁽⁶⁾ olur H ak te al n n g yet kereminden ve fazlındandır ⁽⁷⁾ kim her nesne kim g yet gerekl d r anı  ok ve ucuz ⁽⁸⁾ yaratmı dur ve g r   alan nesnelere nisbet hev  ⁽⁹⁾ ve od ve toz ve dem r gibi ve g r   alan in amin **47^b** ⁽¹⁾ ve ikr mın  o ve g nde bi  kez  a i olup ⁽²⁾ emrin  ısa  lu f  d p  ik b  tmez ⁽³⁾ hel k  tmez ve rız n kesmez eger  afvı ne ni metd r ⁽⁴⁾ bilmek istersen sende ba  ol  nd nki milletler n ⁽⁵⁾ her birini g zab  d p nice  ahr  tdi od ve hev  ⁽⁶⁾ ve y l ve toprak kim bunlar n v c dleri ni metine ⁽⁷⁾ sebep olmu dı da ı bunca menfa atler kim andan ⁽⁸⁾ h şıl olurdu  nki an n  ukrin bilmediler ⁽⁹⁾ H ak te al  g r  ol ni metleri birle anları hel k  tdi **48^a** ⁽¹⁾ N h kavmin g rgil kim bir kezden nice  uya g r   tdi ⁽²⁾ he  bir gi i begler ve p di ahlardan kuvvet m ve  evket m ⁽³⁾ var de yenlerden  urtulubilmedi  alih peyg mber  mmetin ⁽⁴⁾ od birle hel k  tdi L t kavmin ta  ve toprak ⁽⁵⁾ birle hel k  tdi  Ad kavmin y lle hel k  tdi ⁽⁶⁾ pes imdi H ak te al n n ni metleri  ukrin bilmek gerek ⁽⁷⁾ kim artura ni metlerin k fr ni ni met olmamak gerek kim ⁽⁸⁾ u ratmaya  az blarına ve mi netlerine pes  a an H ak te al n n ⁽⁹⁾ keremlerin fikr  tse gi i bilse kim mecm -ı eyl kler **48^b** ⁽¹⁾ ve ni metler ve rahmetler H ak te al dandır ve da ı kudretin ⁽²⁾ ve  ahrın fikr  tse kim  ayıc k ne  atı  ahr ve  az b ⁽³⁾ eder pes bunı bilmekten da ı H ak te al n n  or usı ve sevg si ⁽⁴⁾ h şıl olur bu

nesneye çok fikir etse korhu ⁽⁵⁾ ve sevgü artar gişi cân ve baş terkin urur anuñ kulluğında ⁽⁶⁾ kām nefis arzuların terk eder ve kamu dünyā zaḥmetlerine ⁽⁷⁾ ve ĥorlıklarına katlanır Tanrı te‘ālānuñ rızāsı diledüğü ⁽⁸⁾ ḥāşıl olsun deýü nête kim Tanrı te‘ālā dostların ⁽⁹⁾ ve zāhidlerin ve ‘ābidlerin görürsin kim ḥāl budur ki **49^a** ⁽¹⁾ bu söz şāyed ehl-i ġaflet kulağına ‘aceb gele zīrā ⁽²⁾ ve gözsüz gişiye güneş nūrından ḥaber vërseñ ⁽³⁾ anlamaz ammā inkārın gidermek dilerseñ ⁽⁴⁾ bir dünyā şüretine ‘āşık olan ḥāline baksun kim ve ol ⁽⁵⁾ sevdiği gişi dileğin ḥāşıl etmekiçün gendü murādların ⁽⁶⁾ ve sevüklerin nice terk eder ve ḥalkdan ne deñlü ⁽⁷⁾ ta‘n ve zaḥmet görse nice katlanır ḥuşūşa kim ol ⁽⁸⁾ ma‘şukından gelen zaḥmeti ve belāyı rāḥat görür ⁽⁹⁾ andan gelen zaḥmet birle faḥr eder yāḥud bir vefā dünyā **49^b** ⁽¹⁾ begcügezinden rāḥat tīmār umar gişi görürsin kim ⁽²⁾ uğraşlarda anuñ öninde cân baş terkin urup ⁽³⁾ ölecek yerlere gendözin nice kez birağur şāyed göñline ⁽⁴⁾ hoş gelem baña bir tīmārcuḳ éde deýü ḥāl budur kim ⁽⁵⁾ tīmār édecegi daḥı kaṭ‘ī degül éderse daḥı bir fānī ⁽⁶⁾ rāḥatdur kim zaḥmetine degmez ol begün daḥı vefāsı ⁽⁷⁾ keremi şol miḳdārdur kim ol gişi yolında cânın terk ⁽⁸⁾ édecek olursa ve ol uğraşda ölecek olursa ⁽⁹⁾ varuñ şunu götürün evine éledün daḥı belki varuñ **50^a** ⁽¹⁾ gömün démez imdi ‘azīz bir fānī şüret seven ⁽²⁾ bir zaḥmet karışmış fānī rāḥata umar böyle zaḥmete katlanup ⁽³⁾ cân baş terkin urucaḳ ol pādişāḥlar pādişāḥın ⁽⁴⁾ seven anuñ raḥmetin in‘āmin umar gişi nête ⁽⁵⁾ zaḥmete katlanmaya nête bir kaç gün nefsi murādın ⁽⁶⁾ terk étmeye ḥāl budur kim bilür kim ol bir ⁽⁷⁾ pādişāḥdur ki azacuk kullığiçün vërdüğü ⁽⁸⁾ pādişāḥlıguñ ni‘metün raḥmetün pāyānı yok ⁽⁹⁾ zaḥmeti ve zevāli yok bilgil ki bu sözler ki söyledük **50^b** ⁽¹⁾ münāsebet ĩmānuñ altıncı şartın beyān éderken ⁽²⁾ fāideden ḥāli degül belki bir tenbīḥ ve naşīḥatdür ki ⁽³⁾ Ḥaḳ te‘ālā maḥabbetin koparur sa‘ādete érişdürür ⁽⁴⁾ ammā ehl-i sünnet olan gişi Mübtedi‘ler mezhebinden ⁽⁵⁾ saḳınayım deýen gişi ⁽⁶⁾ mücmele eydelüm bilgil ki ehl-i sünnet mezhebinde olan ⁽⁷⁾ gişi şöyle i‘tikād édüp eytmek gerek ki Ḥaḳ te‘ālā ⁽⁸⁾ zātında ve şıfātında aña benzer kimse yokdur ⁽⁹⁾ kamu yaradılmış yoğiken var eyledi kamusu aña

İKİNCİ BÖLÜM

ÇEVİRİ

Tasavvuf'tan Bir Parça

Satır Düzeni: 9

01^b Onu okumak kız ve erkek çocuklarına kolay olur. Bu Muqaddime'yi ergenliğe girmelerine yakın bir zamanda, niyetlerine ve gönüllerine önceden şeriat emrini yerine getirmek ve Müslümanlık endişesini duymak düşünceye kadar öğretsinler. Erişkin olduktan sonra bu Muqaddime'nin içindekilerle amel etsinler fakat farziayn olan ilimde âlimlerin ihtilaf içinde olduklarını bilmelisin. Farziayn olan ilim kelamcılarının katında Allahutaala'nın birliğini ve sıfatlarını delilleriyle bilmektir. Fıkıh bilginleri: "Farziayn olan ilim fıkıhtır. **02^a** Zira Allah'ın farz ettiği şeyleri bilmek, haram ve helal şeyleri bilmek fıkıh bilmekle mümkündür." dediler. Tefsir ve hadisçiler: "Farziayn olan ilim, Kur'an ve hadisin manasını bilmek ile mümkündür. Zira din ilminin hepsi bunlardan çıkmıştır." dediler. Sufiler: "Farziayn olan ilim kendini ve yerini bilmektir, nefsinin zararlarını bilmektir, kişinin nefsi hangi sıfatlarla bezenip olgunlaşır ve hangi sıfatlarla sefil olup yok olur, onu bilmektir." dediler. Ebū Hanīfe *-rahmet üzerine olsun-*: **02^b** "Fıkıh eksiksizdir." demiştir. Şimdi bilmelisin ki bunların her birisinin böyle demelerinden kastettiği farziayn olan şeylerin en önemlisi, zamanın gerektirdiği, gereklisi ilimde nedir, onu bilmektir. Zira her birisinin farziayn dedikleri ilim inkâr edici değildir. Ebū Tâlib-i Mekkî: "Farziayn olan ilim beş şeydir ve onsuz Müslümanlık olmaz. İlk önce Allah'ın birliğine ve onun Peygamberine inanmaktır. İkincisi namazın şartlarını **03^a** bilmektir. Üçüncüsü orucun şartlarını bilmektir -oruç nasıl yerine getirilir-. Dördüncüsü zekâtın farzlarını bilmektir. Beşincisi haccın şartlarını ve farzlarını bilmektir." dedi. Nitekim Hazreti Peygamber *-selam onun üzerine olsun-* buyurdu: büniyel islamu

alâ hamsin yani “İslam dini beş şey üzerine kurulmuştur.” dedi. Yüce Allah’ın izniyle, o beş şeyi aşağıya aktaralım. Ne zaman bu ihtilafı öğrenirsen doğru olanı ortaya çıkarmış olursun. Peygamber *-selam onun üzerine olsun-* buyurdu: el ilmi farîzatün alâ külli müslimin ve müslimetin nitekim “Erkeğe ve kadına mutlaka ilim öğrenmek farzdır.” 03^b dedi. Farzıayn olan ilim şimdi bellidir ki o ilmi bilmeyince kişinin Müslümanlık’ı tamamlanmaz. Şimdi bu farz olan şeylerin bazı kişilerin zahirine -şu bildirdiğimiz beş farz gibi- ve bazı kişilerin batınına farz olduğunu bilmelisin. Şu iyi sıfatlarla ve huylarla bezenmek, kötü sıfatlardan sakınmak -eğer kendinde o zararlı sıfatlardan varsa onu kendisinden uzaklaştırın- ve temizlemek gibi... Şimdi bilmelisin ki kişinin zahirine farz olan 04^a ilimlerin ilki ergen olmuş gibi Allah’ın birliğini, peygamberin gerçek olduğunu ve her ne derse doğru olduğunu gerçek imanla tasdik etmektir. Ondan sonra bütün farzıayn olan amelleri, ibadetleri bilmektir. Sonra bunun gibi kişinin batınına farz olan amellerin ki ilki Allah’ın birliğine, peygamberin Allah’ın peygamberi olduğuna, dediklerinin tümü ve haber verdiklerinin gerçek olduğuna iman etmektir, gönlünde şüphesi olmamaktır. Bundan sonra o nefsi olgunlaştıran sıfatları, huyları ve nefsi zarara uğratan, onu reddeden sıfatları bilmektir. Şimdi söylediğimiz bu sıfatları bilmek 04^b farzdır. Söylediğimiz onun içindir ki o kötü sıfatlar kişide olunca -cimrilik, kıskançlık, büyüklenme ve Allahutaala’nın takdirinden gelen şeylere rıza göstermemek gibi- kişinin zahirî amelleri kabul olmaz. Şimdi o iyi sıfatları bilmek gerek, eğer (kişinin) kendisinde yok ise nasıl edip de var etmek ve öğrenmek gerek. Kötü sıfatları bilip o sıfatlardan sakınmak gerek; şayet kendisinde varsa nasıl edip gidermek ve onu öğrenmek gerek. Ta ki Müslümanlık’ı 05^a halk yanında da Hak yanında da tamamlansın. Zira halk ile muamele başkadır, Allah ile muamele başkadır. Bunun üzerine ne zaman ki kişinin zahirine farz olan şeyler yerine gelse halk yanında Müslümanlık’ı tamamlanır. Şimdi bunu iyice öğren ki İslam’ın ve amellerin bir başlangıcı, açıklığı ve bir de gizliliği, sonu vardır. Bazı ayet ve hadisler, açıklık ve başlangıç bakımından bazısı ise gizlilik ve sonu bakımından söylenmiştir. Birisi fetva makamıdır, birisi takva makamıdır. Vasıta makamı da 05^b var, biliniz. Bazı ayet ve hadislerde hem zahire hem de batına işaret vardır. Zahir ehli zahir manasını anlar, batın ehli batın manasını ve sırlarını anlar. Nitekim açıklanan yorumları

görürsün hiç zahir ehlinin yorumlarına benzemez. Onun içindir ki Hazreti Peygamber *-selam onun üzerine olsun-: Li külli haddin muttala* dedi. İşte anlayışı kusurlu olan kişiler, iki makamı birleştirip çoğu ayet ve hadisleri birbirine zıt düşünürler; imanlarına bozukluk getirirler. Lakin şu kişiler **06^a** ki - anlayış, akıl ve sezgi sahibidir- günahların çokluğu ve uyduğu arzuların uğursuzluğundan gözleri ve gönülleri kör olmamıştır; her ayet ve hadisten kastedilen nedir ve hangi makama göredir, bilirler, ilimden faydalanmış olurlar. Nitekim Allahutaala buyurur: *Zâlike fazhullâhi yutîhi men yeşâu*. Bundan sonra bilmelisin ki bu söylediğimiz kötü sıfatları bilmenin farz olduğuna (dair) bu kitaptaki pek çok ayet ve hadisleri, (konu) uzamasın diye aktarmadık. Zira (bu) öğüt kitabıdır, ispat ve tartışma kitabı değildir. Ayet **06^b** ve hadislerin tümünü bilmek isteyen kişi, eğer tefsir ve hadisten zevk almıyorsa, İhyâ' -yı Dîn kitabına başvursun. Şöyle ki fıkıh kitaplarında kişinin batınına farz olan ilimleri -ki ona ahlak ve batın ilmi derler- nakletmediler. Zira bunların amaçları sıradan halkın işlerini ve güçlerini düzenleyen ilmi kaydedip bildirmektir. Daha ziyade ibadet ilminden önce şu kadarını bildirdiler ki kişi o kadar ibadeti yerine getirince görünürde Müslümanlık'ı tamamlanır. İşlerin idaresinde tanıklığa, vasiliğe, vekillığe, kadılığa layık olur. Zira **07^a** o kadar ibadet şartını yerine getirince ona günahkâr demezler. Fıkıhçıların amaçları gerçekte ve batında, Allahutaala huzurunda nasıl yapınca kişinin Müslümanlık'ı tamam olsun, ameli ve ibadeti Allahutaala Hazreti'ne layık olup kabul olsun bunu bildirmek değildir; eğer ki amaçları o olsa kişinin batınına farz olan şeyleri de nakledip bildirirlerdi. Zira bunlar da bilirlerdi ki Allahutaala'nın nazarı kullarının gönüllerindedir, sadece görünen amellerine değil. Sonra kişi gönlünü; ikiyüzlülükten, kıskançlıktan, **07^b** cimrilikten ve bunun gibi kötü sıfatlardan korumayınca görünürdeki ameli de kabul olmaz. Farz olduğunu nasıl bilmesinler ki Allahutaala *-yüceliği ve ululuğu artsın-* ve Peygamber *-selam onun üzerine olsun-* tevekküle, salih amel işlemeye, cimrilik ve hasedi terk etmeye birçok yerde emir ve yasak getirmiştir. Aynı zamanda (kulları) kaderden gelen şeye razı olmaya; kıskançlık, cimrilik ve kibirlenmeyi birçok yerde cezalandırmakla korkutmuştur. Şöyle ki şu âlimler, onların amaçları hem Allahutaala huzurunda kişinin Müslümanlık'ı ne zaman (tamam) olur hem de halkı, **08^a** ibadete teşvik ederek ibadete mâni olan işlerden

esirgemek; ahiret mutluluğuna, (onun) yüceliğine, padişahlığına ve Allahutaala Hazreti'ne yakın olmak neyle olur onu bildirmektir. Bu coğrafyadaki şu meşhur bilginler İmām Ğazzālī (Hüccetü'l-islam vel müslimîn ve Kudretü's-sâlikîne), Ebü'l-Kâsimî Râgıb (Zübdetü'n-nâşihîne), İmām Kuşeyrî (Mefharü's-şüyüh vel mürşidîne), Ebü 'Abdullâh-i Muḥāsibî (Seyyîdü'l-muḥakkiḳîne vel mütekellimîne) **08^b** o şeyleri açıkladılar. Allah İslam tarikat zatlarını yattıkları yerde nurlandırın. Bilginler hem kişinin zahirine hem de batınına farz olan şeyleri getirip açıkladılar. Amaçları bu olan her birinin farz olduğuna işaret eden çok sayıda ayetler, hadisler ve aklî deliller getirdiler. Kalpleri yumuşatmak için de çok sayıda nasihat ve hikâyeler getirdiler ki düşünüp kafa yoran kişilere nasihatlerin tesir edip bildikleri şeylerle amel etsinler. Fakat kişinin batınına ve zahirine farz olan amelleri bildirip açıklamakla çok meşgul oldular. Zira gördüler ki **09^a** Allahutaala'nın nazarı kullarının gönlüdedir. Gönül vazife bilmeyince bu dış ibadetin kıymeti yok. Dış ibadetin farz olması, Allahutaala'yı hatırlatıp gönlü onun huzuruna yöneltmek için ve gönlü nurlandırıp kuvvetlendirmek içindir. Zira her ne kadar bu dış ibadete özendirilen, emreden, yaptırılan gönlüdür ama yine gönül dış ibadet ile nurlandığından, akıl nefse dış ibadet ile üstün geldiğindedir. Şunun gibidir; kişi **09^b** Allahutaala'dan (gelen) yardım ve iyilik olmayınca ibadete yönelmez ve yine iyiliği, koruyuculuğu, yardımını kendine çeken ve yardıma layık eden ibadettir. Bundan dolayı bazı ayet ve hadisteki işaretler, Allah'ın yol göstericiliği, Allah'ın lütfu, mahrumiyeti; ibadete ve sevgiye dayanır. Bazı ayette: *vellezîne câhedû finâ le nehdiyennehum subulenâ ve innallâhe le meâl muhsinîne* (diye) söylemiştir. Şüphesiz Allah, mutlaka iyilik yapanlarla beraberdir. Hadiste (bildirildiği üzere) ibadet, mutluluk, günah, mutsuzluk (hepsi) Allahutaala'dandır; Müslümanlık yoluna ve (O'nun) rahmetinden mahrumiyete bağlıdır. O kişi ki **10^a** birdenbire gönlüne Allahutaala sevgisi, ibadet ve Müslümanlık endişesi düşer; Allahutaala rızasını ve kulluğunu seçer. Bu, ansızın hazine bulmak gibi az görülen şeydir ama bundan da üstün olan kişinin vaaz ve öğüt işiterek ibadet etmekle meşgul olmasıdır. İbadeti artırdıkça gönlünde doğruluk ve ibadet sevgisi oluşur. Dünya işlerinden nefret eder; ahiret için çalışmayı sever. Üstelik o kişi ki önceden gönlü ya da serveti çalınmış gibi kara ve katıdır; nasihat hiç işlememiştir. **10^b** Bu da

birdenbire olan, az görülen bir şeydir. Bunlar sırların ilmindendir. (Kişi) ne olursa olsun keşfiyat ilmiyle ve bunun niteliğini bilmekle meşgul olmamalıdır. (Çünkü) bu şeyi bilmeye gücü ve akli yetmeyen kişi bundan haberdar değildir. (Kişi) amel için uğraşarak, oldukça çalışıp çabalayarak sürekli ibadetle meşgul olup eksikliğini bilmelidir. O'nun ululuğuna layık ibadetin hiç kimsenin elinden gelmediğini bilerek hüzünde ve arzuda olmalı. Ta (ki) kulluk makamından çıkarak aidiyet makamında harcayıp yolunu keybederek **11^a** mahvolmayasın, yardım ancak Allah'tandır ve tevekkül de onadır. Öyleyse şimdi bu hakir de o ilme göre iş yapan bilginlere ve ayrı yol tutanlara uyararak bu Muqaddime'de bedene farz olan ilim nedir, neyle tamamlanır onu bildirdi. O beş şeyi ki İslam onun üzerine yapılmıştır, açıkladı. Ondan sonra kalbe farz olan ilim nedir, neyle tamamlanır onu bildirdi. Şöyle ki söz çok uzamasın diye her birinde ayet ve hadis tercüme edip açıklamadı. Zira kulların çoğunda ahiret ameline istek zayıf **11^b** olmuştur. Ayrıntılı ve çok olan ilme isteklenip okuyamazlar, öğrenemezler ve ibadete isteklenip yapmazlardı. Her ne kadar dünya işinde ne denli güç ve zahmetli işler varsa da ama sonunda mükâfatın devamlı ve kesin olduğunu bilirlerse (ibadeti) kalpten ve arzu ile yaparlardı. (Kişi) sonunda çıkarının geçici olacağı şüphesinde ise şimdi bu şeyin sebebi ya ahirete, Allahutaala'nın verdiği ecele ve uyarısına inancı yoktur ki böyleyse kâfirdir **12^a** ya da inancı var ama zayıf ise günahkârdır. İkisi de zarar ve şaşırmasıdır, bundan Allah'a sığınırım. O hâlde bu şeyi yok etmek azminde olmak, gönlü iyi sıfatlarla bezemek ve zararlı sıfatları azar azar uzaklaştırmak gerekir; ta ki ahiret işinde isteği artsın. İbadetleri bilerek inançla yapmak, günahları bilerek sakınmak hırstan ya Allahutaala'nın rahmetine büyüklenmekten yahut yapmaya teşvik eden ve günah işlemekten alıkoyan **12^b** ayetleri ve hadisleri gönlüne çok koymamaktan olur. Bu şey de nefis üstünlüğüne ve dalgınlığa delildir. Ayetleri çalışarak hırsı ve ihmalkârlığı gidermek peşinde olmalı. Allahutaala'nın ibadet edenleri ahirette yâr edeceğini ve günahkârlara ise azap vereceğini (kişinin) gönlüne sürekli sunmak gerekir. İşte şimdi bu hakir de o iyi huylardan en iyi on tanesini ki gönlü nurlandırır, ahiret için çalışma isteğini artırarak **13^a** kuvvetlendirir, Allahutaala huzuruna layık eder, bildirdi. (Kişi) böylece iyi sıfatları bilerek yerine getirince kalan kötü sıfatlardan da sakınır ve iyilerini oluşturmaya çalışır. Şimdi bilmelisin

ki Hazreti Peygamber *-selam onun üzerine olsun-* önce dış amelleri ve imanı bildirmede mübarek olması için bir hadis buyurdu. Kişinin zahirine farz olan amelleri o hadisin manasında açıklamak üzere **13^b** esas kıldı. Öyleyse Hazreti Peygamber'in *-selam onun üzerine olsun-* (şöyle) buyurduğunu bilmelisin: Büniyel İslâmu alâ hamsi şehâdetin en lâ ilâhe illâllah ve enne Muhammeden resulullahi ve ikâmi's-salâti ve îtâi'z-zekâtu ve'l-haccî ve savmi ramazâne. Bu hadisin manası şudur: "Müslümanlık beş şey üzerine kurulmuştur. Birincisi iman ile şahitlik ederim ki Allahutaala birdir; ona benzer kimse yoktur, olması da mümkün değildir ve yine şahitlik ederim ki Muhammed Allahutaalanın peygamberidir. **14^a** İkincisi beş vakit namazı sürekli kılmaktır. Üçüncüsü zekât vermektir. Dördüncüsü hacca gitmektir. Beşincisi de oruç tutmaktır." Şöyle ki bunları şart bilmenin farz olduğunu bilmelisin. Çünkü her şeyi yapmak kadar bilmek de farzdır. Zira yapılan amel ve ibadet din (ve onun) ilmini oluşturmaya bağlıdır. İlimsiz amel işleyen çok yanılır. Şöyle ki Hazreti Peygamber *-selam onun üzerine olsun-* bu beş şeyi işlemek üzerine kurulmuştur dediğiyle şuna işaret eder ki bilmekten kasdettiği onu yapmaktır. **14^b** Ayrıca bu hadiste, (nasıl ki) evin bir duvarı ya da çatısı eksik olsa ev olmayacağı gibi bu beş şeyin birisi de eksik olsa Müslümanlık'ın tamamlanmayacağını işaret ederek İslam'ı eve benzetti. O hâlde bu beş şeyi açıklayalım ve bildirelim ki bunu yerine getirmekle zahirdeki Müslümanlık ve halk yanındaki Müslümanlık gerçek olup yerine gelsin. Şöyle ki bilmelisin ki bu hakirin amacı bu farz olan amelleri bildirmektir; Müslümanların bazısını ilgilendiren emirleri, sünnet ve sevap kazandıran amelleri **15^a** bildirmek değil. Zira her şeyi işlemek farzıkifayeye sünnet veya sevaplık iştir lakin her şeyden önce bilmek de farzıkifayeye sevap kazandırır. Çünkü farzıaynın da değerlisi bunları yapmakla olur. Şimdi farzıkifayeye sünnet, sevap ve uygun olanları hatta ibadeti kötü, yanlış ve eksik yapanları da bu Muğaddime'de bildirdi. Ayrıca yeni başlayan acemileri bu Muğaddime'yi okumaya teşvik etmek için değişik meseleler ve sıkça yaşananları aktardı. **15^b** Eğer söyleyecek olursan Hazreti Peygamber *-selam onun üzerine olsun-*: "İslam beş şey üzerine yapılmıştır." dedi. Hiç kaydetmedi. Sen ispat ile söylersin ki beş şey üzerine kurulan İslam'ın batın değil, zahir yönüdür. Söyleyelim ki Hazreti Peygamber *-selam onun üzerine olsun-* başka hadislerde İslam'a yine çok şartlar

söylemiştir. Sonra o hadislerden belli olduğu gibi bu hadiste buyurduğu şartlar İslam'ın görünüşteki temel şartıdır. Zira Hazreti Peygamber'in **16^a** -*selam onun üzerine olsun*- sözünde zıtlık, bir dediği bir dediğine uymamazlık olmaz. Hakikati anlama yetisine sahip kimse Allah'ın yardımına ulaşır ve her birinden amacının ne olduğunu bilir. Sonra bu hakir, o kimsenin batınına farz olan amelleri iki kısımda açıklayıp ilettiler. İlk kısımda o işe yaramaz, yok edici sıfatların on tanesini bildirdi. Bu usul üzere ilkin o sıfatın her birinin ne olduğunu bildirdi. Ondan sonra ayetler ve hadis ile kişinin ahirette kaybedeceklerini bildirdi. Ondan sonra **16^b** o kötü sıfatların çaresi nedir, kişi o sıfatın kendisinde olduğunu nasıl bilecek ve ne yapıp giderecek onu bildirdi. Bilmelisin ki o kötü sıfatları edinmemek kişinin elinde değildir ama gönle girdikten sonra tövbe ederek gönlünü sağlamaştırması elindedir. O hâlde kötü sıfatların gönle düşmesi kişiyi günahkâr yapmaz ama gönle düştükten sonra kişi kötü sıfatları yerleştirirse günahkâr olur. Dış ameli kabul olmaz. Diyelim ki **17^a** bir kişinin gönlüne birdenbire ikiyüzlülük girdi; amelinde ya da gönlünde kıskançlık gibi, cimrilik gibi, kibirlenme gibi hemen onun ahiretteki kaybını aklına getirsin, gönlünden onu uzaklaştırsın. Eğer öyle yaparsa o kötü sıfatın ahiretteki cezasından kurtulur ama bilmelisin ki eğer (kötü sıfatlar kişinin) gönlüne girse ve (kişi) uzaklaştırma peşinde olmayıp ne zaman onu yapma hevesinde olsa nasıl ki bilmeyen kişiler ya da bilip de gönlünü karartarak, katılaştırarak nefesine aciz olmuş kişiler **17^b** öyle yapar, (o kişinin) dış ameli de bozuk olur. O kötü sıfat sebebiyle gönül fesatlandığı için ahirette de o sıfatın cezasını çeker. Nitekim tefsirde ve hadiste; her bir sıfat bir çeşit kılığa kimisi akrebe, kimisi yılana, kimisi aslana ve kimisi kaplana dönüşecek ve mezarında cezalandırılacaktır, şeklinde açıkça bildirilmiştir; onlardan Allah'a sığınırız. İkinci kısımda iyi sıfatların ve huyların on tanesini bildirdi. Yine bunda da her bir sıfatın önce neyden **18^a** oluştuğunu, ondan sonra ahirette faydası nedir, kişide o sıfat olmayınca kazanması için ne yapsın onu bildirdi. Önce insanın dışına farz olan şeyleri bildirdi. Şimdi bu ameller kolaydır. Zira halkın isteği buna üstündür; yerine getirip gözeterek buna sıkı sıkıya bağlanacak (kişi) Allahutaala'nın iyiliğine, esirgeyciliğine ulaşır ve batını da yetki sahibi olur. Yaramaz sıfatlardan arınarak iyi sıfatlarla **18^b** bezenir. Şimdi o zahire farz olan amellerin

birincisi ki imandır onu bildirdi. Allahutaala izniyle ve yardımıyla birinci bölüm imanı bildirir. Bilmelisin ki âlimler imanın neyle tamamlandığını açıklamada ayrılığa düşmüşlerdir. O hâlde şimdi bazısını açıklayalım. Hazreti Peygamber -*selam onun üzerine olsun*- imanı hangi usul şartıyla açıkladı, söyleyelim. Ondan sonra insanların, imanı yorumlamadaki ayrılıklarının bazısını yorumlayalım ve açıklayalım. Bilmelisin ki Allahutaala'nın **19^a** kullarına son derece iyiliği ve esirgemesi olduğu için Cebrail'i Hazreti Peygamber'e gönderdi. (Cebrail'e) git, peygambere iman nedir sor ki cevap versin, sana imanı açıklasın, kullarım imanın ne olduğunu işitsinler ve bilsinler diye buyurdu. Cebrail -*selam onun üzerine olsun*- Allahutaala izniyle insan kılığına girdi. Hazreti Peygamber -*selam onun üzerine olsun*- sahabeler ile otururken geldi. Hazreti Peygamber'e sordu: "Ya Muhammed iman nedir, bana bildir?". Hazreti Peygamber -*selam onun üzerine olsun*- cevap verdi, söyledi: El-îmânu **19^b** en tümüne billâhi ve melâiketih ve kütübihî ve rüsûlihî vel yevmil âhiri ve tümüne bil kaderi hayrihi ve şerrihi. Bu mübarek hadisin manası pek çok ve derindir. Ama şu kadarını söyleyelim ki iman tamamlamak için arada anlamak gerek. Hazreti Peygamber -*selam onun üzerine olsun*- bu hadisin zahir manasını Cebrail'e cevabında söyledi: "İman odur ki gönülden bağlılıkla 'Allahutaala tektir ve Allahutaala'nın melekleri vardır, gökten inmiş kitapları **20^a** ve peygamberleri vardır, kıyamet kopacaktır, iyilik ve kötülüğün tümü Allahutaala'nın istemesiyledir' desin." Kısacası Hazreti Peygamber'in -*selam onun üzerine olsun*- cevabından bilindi ki iman; bu altı şeye inanmak, dil ile söylemektir. Bu hadiste de (sadece) "Bil!" demedi. Buna işaret etti ki bu altı şeyi bilmek yetmez, bildikten sonra esirgemenen dil ile söylemek farzdır. Âlimlerin çoğu bunun üzerinde anlaşır ama bu altı şeyi **20^b** biraz uzunca açıklamak gerek; ta ki câhil kişiler anlasın. Şimdi bilmelisin ki altı şeyin ilki Allahutaala'yı birlemektir ki kişi inanarak söylesin. Allahutaala birdir, özünde ve sıfatında ona benzer kimse yoktur, olması da mümkün değildir, varlığının öncesi ve sonrası yoktur, tüm yaratılan şeyleri yoktan var etti. Her şey ona muhtaçtır, onun hiçbir şeye ihtiyacı yoktur ve inanarak, birliğini kabul et, de ki "(O) kâinatta **21^a** olmuş ve olacakların tümünü bilir. Dünya yaratıldığından beri gökten yere ne kadar yağmur ve kar damlaları düşmüş ve düşecektir; yerden ne kadar ot ve çiçekler çıkmış ve çıkacaktır, hepsini bilir. Gönüllerden geçenleri

ve geçeceklerin hepsini de bilir.” Yine inanarak de ki “Allahutaala, bütün şeyleri dünyada ve ahirette oldurandır.” Yine inanarak “İyilikten ve kötülükten; **21^b** yarardan ve zarardan her şey Allahutaala iradesiyle, isteğiyle oldu ve olacaktır. O, istemeden ağaç yaprağı kımıldamaz.” de. Yine inanarak söyle ki “Bütün şiddetli sözlerin, kısık seslerin uzağını ve yakını işitir. Ama işitmesi insanoğlunun işitmesi gibi değildir. Zira yeryüzündeki insanoğlunun ve gökteki meleklerin hepsi, aynı anda ve çeşitli dilde konuşsalar, **22^a** her biri aynı anda farklı bir şey dilese hepsinin konuşmalarını bir defada işitir. Birinin sözü diğerininkini işitmeye engel olmaz. Hepsine bir defada ve kendine özgü bir dille cevap verir. Birine verdiği cevap diğerininkine engel olmaz. (Allah) hepsinin cevabını bir defada işitir ve (kullar) ses hangi taraflarından gelir bilmez.” Yine inanarak söyle ki “Dünya’da ne kadar **22^b** görünmeye uygun şey varsa ve karanlık gecelerde yerle gök arasında uçan zerrecikleri görür. Kaçtığını bilir. Görülecek şeyin küçük olması, çok uzakta olması, karanlık olması onun görmesine engel olmaz. Zira onun hazretinde uzak ve yakın; küçük ve büyük ölçüsünün tümü belli ve tektir. Zira onun sıfatları insanoğlu sıfatları gibi değildir. (İnsanın) işittiği kulağıyla işitmek, gördüğü gözle görmek, söylediği dille söylemek **23^a** değildir. Zira Allahutaala’nın özü ve varlığı diğer yaratılmış şeylerin özüne ve varlığına benzemez. Bundan dolayı başka varlıkları ve (onların) sıfatları da (kendi) sıfatına benzemez, benzememiştir. Özünün ve sıfatının gerçeğini dünyada kendisinden başka kimse bilmez. Ama iman edenlerin her biri ahirette (Allah’ın özünü ve varlığını) anlayışları ve yakınlıkları kadar bilecektir.” İmām Rāzī, filozofların Allahutaala’nın **23^b** ilk emirden (beri) bu şeyleri uzun uzadıya bildirmesinin ona zorluk olacağı (konusunda) birleştiklerini Nihāyetü’l-‘uqūl’de söylemiştir. Sonra Hazreti Peygamber *-selam onun üzerine olsun-* onlar gibi olanların Müslümanlık’ı bu sözü yani “lâ ilâhe illallah ve Muhammeden resulullah” demekle tamamlanır dedi. Zira bu sözü söylemek “Allahutaala birdir, peygamber gerçektir, Allahutaala buyurdu ki peygamber *-selam onun üzerine olsun-* söyledi bu doğrudur, ona iman ederim.” demektir. O hâlde kısaca bahsedilen altı şeye ve diğer inanılması farz olan şeylere **24^a** inanmak gerekir. Eğer örnek verecek olurlarsa ki Peygamber *-selam onun üzerine olsun-* de bir yerde “İmanın dalları yetmişden fazla seksenden

azdır.” diye buyurmuştur. Sonra diyelim ki imanın tamamlanması bu altı şeye bağlıdır ancak imanın ve ibadetin başlangıcı, sonu, aslı, ortası, tamlığı, içyüzü, dışyüzü, yöntemi, gerçeği, özeti, açıklaması vardır (tümüne) nasıl cevap verelim. İşte bazı ayetler ve hadisler ibadetin **24^b** başlangıcını, aslını, görünüşünü, özünü; bazısı sonunu, tamlığını, neticesini, derinliğini, gerçekliğini, açıklamasını bildirir. Bazısı ortasını bildirir, bu şey yalnız ibadete özel değildir belki de çoğu hüküm böyledir. Çoğu zaman bir şey bir şeye sebep olsa onu belki olmuş gibi sayarlar. Şunun gibi; günah üzerinde ısrar etmek yani devamlı olması her hâlde bahtsızlığa, kötü bir **25^a** sona götürür. Sonra günah üzerinde ısrar edip (günahı) terk etmeyene kötü ve dinsiz derler yahut bir şeyin faydası bulunmasa onu yokmuş gibi sayarlar. Şunun gibi; bir kişi Müslüman olsa ama işi Müslümanlık’a layık olmasa onu Müslüman saymazlar. Şimdi bilmelisin ki şu arada Hazreti Peygamber *-selam onun üzerine olsun-*: ‘Lâ ilâhe illallah ve Muhammeden resulullah’ deyince iman tamamlanır, demiştir. Şu arada altı şeye **25^b** inanınca iman tamamlanır diyerek imanın başlangıcına, aslına, özüne işaret etti. Şu sözünde: “İmanın dalları yetmişden fazladır ve seksenden azdır.” diyerek imanın orta derecesine ve bazısını açıklamaya işaret etti. İmanın açıklamasına ve tamlığına işaret etti. Bu kuralları bilmeyen kişi ayet ve hadislerin ortasındaki açıkça görünen aykırılığı gideremez, yorumlayamaz ve (bundan dolayı) gönlüne şüphe düşer. Onun için ilimde soruşturanlar ki ilimlerin içinde tefsir ve hadis zordur demişlerdir; bundan sonra âlimlerin tam imanlı **26^a** olma (konusundaki) görüş ayrılıklarını bildirelim. Bilmelisin ki (kişi) bu inanılacak şeylere inansa ama katlanma hâlinde diliyle demese imanı tamamlanmaz. Ne dünya katında ne de ahiret katında Müslüman olmaz. Din âlimleri ve usul ehlinin çoğu bunda birleşirler ama bazı usul ehli yanında iman etse katlanma hâlinde diliyle söylemese ahiret katında Müslüman olur, cennete girer ama dünya katında Müslüman olmaz. Müslüman mezarına koymaz, namazını kılmazlar. Müslüman **26^b** akrabası varsa ondan miras yemez ama bil ki tefsir ve hadis ehlinin çoğuna göre iman üçtür ve üçten ibarettir. Birincisi inanılacak şeylere inanmaktır. İkincisi o inandığı şeyleri diliyle söylemektir. Üçüncüsü söylediği ve inandığı şeylerle amel etmektir. Zira bu tefsir ve hadis ehli: “İman lügatte tasdiktedir.” derler yani inanılacak şeylere inanmaktan ibarettir ama şeriat de bu üç şeyden

oluşur. Nasıl ki **27^a** salavat sözleri lügatta duadan oluşur ama şeriat de bilinen esaslardan özel amellerdendir ve kişinin yaptığı söylediklerinden daha çok imanına işarettir, derler. Ondandır dolayı (kişi), bir şeyi buyursa veya ondan haber verse ama o şeyin tersini yapsa (onun) sözüne değil yaptığına uyarlar. Ya da derler ki bir padişah bir emir verse lafta bağlılık gösterenler, “Sultanın emri başımız üstünedir yapalım.” deseler ama yapmasalar; sultan **27^b** onlara öfkelenir ve onların sözlerini dikkate almaz. (Sultan): “Eğer beni ululasalar, benden korksalar sözümü yerine getirirlerdi. Benim büyüklüğüme bunların inancı yoktur; diliyle söyleyip sonra yapmamaları bunu gösterir.” der. Şimdi bunların yanında iman artar ve eksilir. O hâlde şu farzıayn olan ibadetlerin birini bilerek bıraksalar iman tamamlanmaz ki “Ameller imandan değildir.” derler. Kişi farzıayn olan şeyleri bırakmakla imandan çıkmaz ama imanını tam **28^a** olmuş sayılmaz. Hasta olan kişi şüphesiz bilir ki bir şeyi kendi hastalığına kaybeder ama hastalığı artar, nefsinin isteği o şeyden üstün gelir. Bu örnek nefsin üstünlüğüne delildir. Her ne zaman tefsir ve hadis ehlinin çoğu bunun üzerinde anlaşsa farz olan amel ve ibadet imandandır, bilmelisin. Farz olan ibadetleri yapmayınca tam olmaz. O hâlde kişinin ahiret için Müslümanlık endişesinde olması gerekir ki ilerisini düşünsün. Farz olan ibadetlerde tembellik **28^b** etmeyip yerine getirsin çünkü bırakınca imandan çıkar, cehennemde sonsuza kadar kalır, yardımı ve kurtuluşu olmaz. Bazılarına göre imandan çıkmazsa da imanını eksik olur, cezaya layık olur, bu da büyük korkudur. Dünya işlerinde olan kişiler, İslam’ı yerine getirme endişesinde olanların dünya işlerinde nasıl ilerisini düşündüklerini görsünler. (Örneğin bir kişi) tüccarlık için bir yere gitmek istese; eğer (ona) yolda hırsızlar görülmüş deseler, hırsızın gittiğini iyice anlamadan o yolculuğa çıkamaz. İyice anladıktan **29^a** sonra hazırlık yapar. Hırsızla ansızın karşılaşır da kovalayabilir. Şimdi bu (kişi), ölümlü dünya için bu kadar önlem alacak, bu kadar hazırlık yapacaktır. Hâlbuki kişi diğer dünyasını kurtarsa olayların hepsinden şüphesiz bilir ki (bu dünyanın) sonu olup terk edilecektir. Çoğu kişi, çok kazanç sağlayayım diyerek uzak yerlere gider, orada ölür kalır ve birikimini de alırlar, akrabasına vermezler yahut olur da yolda ölür veya hırsızlar öldürür, malını alır kefenemezler bile. **29^b** Şimdi ahiret kazancı -onun rahatını, keyfini, yüceliğini kişinin tarif etmesi mümkün değildir- için ahiret

mutluluğunun diğer özelliklerini bırakalım. (Onun) kalıcılığı ve keyfi, yüz bin yıl çalışarak zahmet çekip yarar sağlamaya değer. Şimdi değersiz ve geçici çıkar için bu kadar zahmete katlanıp çalışmak, ilerisini düşünmek değildir. Ahiret hazırlığı ve fayda için çalışmamak, ilerisini düşünmemek eğer ahirete inanmamaktan dolayı ise kişi kâfir olur. İnanır ama çalışmazsa 30^a da şeytana ve nefesine esir olup günahkâr olur. Bu da şaşırma ve yoktan bir kayıp olur, Allah korusun. Bundan sonra Müslümanlık tamamlanınca küfür gerektiren sözlerden de sakınmak gerektiğini bilmelisin ki imanın bozulmasın. Zira ne zaman bir kişi şeriat hükmünü reddetse kâfir olur ama o hüküm bir ayetle ya da bir hadisle desteklenmesi gerekir ki o ayet ve hadis yaygın bir şekilde kabul görsün, işaret ettiği şey de kesin olsun. Eğer şeriat hükmünde 30^b bir hükmü basit görse yüceltmese “Sünnet ya da ezan ne ki?” diyerek alaya alsaydı yahut bir kişinin başlığına, misvakına ya da seccadesine gülse, dalga geçse yine kâfir olur. Bunun açıklaması, fıkıh bilgisinde bellidir ve küfür içeren konular fetvalarda yazılmıştır. Onu uzun uzadıya açıklayacak yer bu Muqaddime değildir. Eğer o küfür içeren şeyleri bilmeden söylese gerçek şudur ki kâfir olur. (Çünkü) bilmemenin özrü olmaz. Zira Müslümanlık içinde olan 31^a kişiye din işlerine gerekli olan ilmi öğrenmek ve bilmek farzdır. Ne zaman bir kişi, fıkıhçıların çoğu yanında din kurallarına karşı olan şeylere inansa kâfir olur. Zira her ne kadar inandığı şeyler üzerine Kur’an ve hadisle kendi de ayartmaya çalışırsa o inandığı şeylerden Kur’an’a ya da hadise reddetme gerekir. Zira ne zaman yorumu, sözün kurallarına veya din kurallarına karşıysa kabul edilmez. O yanlış inananlar -Cebrîler, Kadrîler ve Mutezîler gibi- 31^b Allahutaala’yı birler; peygamber *-selam onun üzerine olsun-*, oruç ve hac gerektir derler ama Cebrîler, insanoğlunun işlerinde azim ve katlanma yoktur, şu ağaç yaprağı gibi rüzgâr esse kımıldar esmezse kımıldamaz derler. Şimdi öyle olsaydı peygamber gönderilmesinden, kitap indirilmesinden, emir ve yasaklardan fayda olmazdı. Buna inanmak küfür olur. Eğer söylediklerinden amaçladıkları buyusa 32^a O’nun yarattığı yoktur ki insanoğlunun gücü ve katlanması O’na -iş ve hareket yüklenmez- yetersiz olsun; bu sonradan ortaya çıkmış bir şeydir. Zira Kur’an’da, hadiste bunca yerde sorumlu kişinin gücüne, katlanmasına iş yüklenmiştir. Yine insanoğlu kendi seçimiyle işlediği işte gücü ve katlanması bozucudur, derler.

Allahutaala gücünün onda izi yoktur, o işi bundan sonra yapamazlar diye inanmak da küfürdür. Eğer Allahutaala gücünün izi yok demelerinden **32^b** amaçları bu olursa bizim gücümüzü üstün ve tek kıldı, sevap ve azap etmek akla uygun olsun diyerek yeni şeyler çıkaranlardan olurlar. Zira Kur'an, hadis ve peygamber yolundan gidenler bunun üzerinde birleşirler. İnsanoğlunun yaptığı seçimi hem kendi hem de Allahutaala gücünden meydana gelir. Allahutaala gücü tam ve üstündür; kulun gücü eksik ve yeniktir. Dinde meşhur olanlar ve Şafilere yanında kulun gücü, eylemi seçimine bağlıdır ama yaratması yoktur **33^a** ve o ilgiye sonradan edinilmiş derler. Kul o ilgi sebebiyle, vasıflandığı kulluk ve bağlılık sıfatıyla sevap; günahkârlık ve isyankârlık sıfatıyla eziyet alır ama Hanifilere göre kulun yapmakla sorumlu olduğu eylem ve seçimlerinde o gücünün de etkisi vardır. Kulluk ve günahkâr dedikleri sonradan kazanılmış o etki sebebiyledir. Bu mesele zor meseledir; bunun açıklaması ve doğruluğu kaza ve kaderin sunduklarına itibar etmekte yatar ama bilginler kararsızlığı sonlandırmak için şu kadar **33^b** söylemiştir; bildirelim. Hanifiler mezhebine göre örneğin gönlün isteği ve seçimi kulun gücüne dayanır, gücün göstergesidir. Allahutaala insanoğlunda güç yarattı; o gücünün oranını artırmaya, azaltmaya, iyilik, kötülük, ibadet ve asiliği birlikte kıldı. Kul ne zaman ki hayır ve ibadete niyetlense Allahutaala, bunun seçimi ve amacı sebebiyle o ibadeti yaratır. Eğer günah işlemeye niyetlense bunun amacı sebebiyle o günahı yaratır. **34^a** Eğer söylerlerse ki kulun gücünün izi açıktır. Zira hareket etmek istese eder, istemezse etmez. Allahutaala gücünü yarattığından biliriz. Söyleyelim ki kişi bir işin gerekli olan her şeyini hazırlasa, onu yapmaya niyeti, seçimi de olsa o iş olmaz. Bakıp da görmemek, söylemeye çalışıp söyleyememek gibi... Çünkü kişi; bir başkasının gücü ve seçimlerinde etkili olduğunu görmemiştir. **34^b** Ayrıca Allahutaala gücü etki ettiğini kendi seçimlerinde anlayamaz; şüpheyle karşı gelir. Açıklamak için aşağıya sünnet ehlerinden birkaç örnekler iletelim. Mutezîliler de “Sorumlu olan kişi kendi iradesiyle işlediği işte Allahutaala isteklerine karşı gelmesi elinden gelir, meşguliyeti vardır.” derler. Ondandır Mutezîler’e “Kaderî” derler. Dahası hayır, Allahutaala gücü ve isteğiyledir; kötülük ve günah Allahutaala isteğiyle değildir. Allahutaala **35^a** kâfirin küfrünü ve günahkârın dinsizliğini dilemedi; kâfirden iman, müminden ibadet dilediğini

bilmelisin. Bunlar Allahutaala'nın isteğine karşı geldiler. Sevap ve eziyet etmek akla uygun olsun hem de kötü şeyleri yapmak onun gücüne ve isteğine dayanmasın dedikleri için kendilerinin kötü seçimleriyle küfür ve günah işlediler ama Allahutaala her şeyi bilendir. Bilmezler ki bu şeyden kötü şeye kaçarak bir olur, kötü iş yapanlardan **35^b** olurlar. Allahutaala gücü üzerine kul gücünü üstün kılmak gibi, kulun padişahına karşı gelmeye gücü olması gibi, Allahutaala'nın gücü bazı olabilir şeylerden yetersiz gibi... Aşağıya bildirelim ki bunların mezheplerinin tümü bozuktur. Bahsedilen kuraldan da anlaşıldı ki kötü olan (şey), kulun günah işlemeye niyetidir. Bu niyetin getirdiği günah, Allahutaala'nın yarattığı kötülük değil sevaplanma sebebidir ve azap o niyettir. **36^a** Şafiiler mezhebinde fena mülkü ayrı tuta (ki) bu tasarruf etmektir; günah (olan) Şafii'nin emirlerine karşı gelmektir. Bu şey Alah Teala işinde tasarlanmaz. Mutezilîler: "Allahutaala üzerine yapılması gereklidir, kulları üzerine her ne önemli iştir ki o şeyi yapsınlar." derler. Ayrıca (kul) yapmalı ki (Allahutaala) ibadet edeni cennetine koysun, tövbe edenin tövbesini kabul etsin ve o günah işleyip tövbe etmeyi cehennemine koysun, bir daha çıkarmasın. Zira bu nefsin düşkünlerin "İbadet edeni cehenneme koymak (kula) **36^b** haksızlık olur, asi olanı cehenneme koymak hikmete layık değildir..." (gibi) şeriata karşı sözleri çoktur ama üç grubun sözlerinden birazını iletip söylediğimizden amaç şudur ki bunların mezhepleri ve sözleri halk dilinde ünlü olmuştur. Bunların bazı sözleri; kişilerin nefsinde, isteklerine çok hoş gelir, onun üzerine bağlanıp iş yaparlardı, gerçek yol budur sanırlardı. Ayrıca bazı Mutezilî yorumcular **37^a** gibi Kur'an'a yorum getirdi; kendi mezhebinin, bozuk inanışlarını bırakmak için Kur'an'ın ayetlerini kendi mezhebine uygun yorumladı. Acemilerin çoğu mezhepler açıklamasını ve araştırmasını bilmez; Keşşâf'ta böyle buyurulmuştur diyerek halkın inanışını bazı meselelerde onun üzerine kuvvetlendirmiştir. Şimdi bize de gerekli ki o nefsin düşkünlerin ünlü sözlerini iletelim, bozuk ve yalan olduğunu bildirelim, sünnet ehli mezhebinin gerekli kısmını açıklayalım yeter ki bilginlerin inanmaları **37^b** onun üzerine olup hatadan korunsun. Zira fıkıhçıların çoğu bunun üzerindedir. Bu Cebriiler, Kadiriiler ve Mutezilîler Kur'an ve hadis hükmüne karşı gelip nefsin isteklerine uygun mezhep çıkararak Kur'an'ı ve hadisi ona uygun yorumladığı için kâfir

oldular. Ama yöntem ehlinin çoğu “Bunlar reddeden değil, yorumlayandır.” derler. Kur’an’ı ve hadisi yorumlamayan, (onun) hükmünü tanımayan, amel etmeyen kişiye “Reddeden” derler. Onlar Kur’an ve hadis hükmünü reddetmez ama hadis ve ayet **38^a** manası budur der; kendi inandığına ve sezdiğine uyarlar. (Onlar) Allahutaala’nın Kur’an’da “Allah ulu ve yücedir.” dediğini her ne kadar hatalı ve yanlış yorumlasalar da kâfir olmaz ancak Rafizîlerin bu ayeti haddini çok aşarak “Ali, küçük ilahtır.” şeklinde yorumlaması ve bazı kelamcılarının “Allahutaala cisimdir, insanda kaç organ varsa onda da vardır.” gibi uzak bir yorum getirmesiyle kişi inkârcı olmaktan kurtulamaz ve kâfir derler. **38^b** Bu meselenin açıklaması kelam ilmindedir. Bu arada bu kadar bildirmek yeterlidir. Bu kadar bildirdiğimizden de amaç şudur; din kaygısında olan kişiler kötü inanıştan, kötü sözden ve kötü işten sakınsınlar, dinlerine bozukluk getirmesinler. Zira kişi; iman ve İslam devleti bir sade inanış, sade söz ve sade iş ile verildiği hâlde kâfir olur, yoksun ve şaşırılmış olur. Kâfir olduğunu dahi bilmez. Hiç olmazsa tekrar iman ve şahitlik **39^a** getirsin, tövbe etsin. (Kişi) Müslümanlık davasını tutunca çoğu zaman inancım sağlam der, din kişinin gönlünde kuvvetlenmiş (olabilir) ama bilmelisin ki bu küfür ve inançsızlıktan haberi olmaz. Şeytan belki bilginlik ve gerçeği soruşturmayı (kendine) dava eden bir çok kişinin inanışını ve dinini bozmuştur. O, şeriata karşı olan ilimle düşünerek bozuk mezhepler iştimenin uğursuzluğundandır ama kendi de bilmez; imanını ve inanışını gerçek sanır. İmam-ı Ebübekir Setelânî ve Merendî bir dua kitabını bölümlendirmiştir. **39^b** Altmış dört bölüm söylemiştir ki yirmi üç yıl doğru ve kabul görmüş hadis kitaplarını, dua kitaplarını arayıp bir araya getirip inceledim ve bu duaları çıkardım, yazdım demiştir. O, kitapta hadisi doğru iletmiş, söylemiştir. Bir gün Peygamber *-selam onun üzerine olsun-* Ebübekir Şiddîk’a: “Ya Ebübekir! Küfür ve şirk; bu halk arasında bir küçücük karaca karıncacığın karanlık gecede, kara taş üzerinde yürüyüp (de) bilinmediği gibi gizli ve belirsizdir ama sana bir dua öğreteyim, **40^a** her gün onu okuyasın ta ki Allahutaala bu dua bolluğunda seni şirk ve küfür gibi şeylerden korusun.” dedi. O dua şudur: *Allâhümme innî eûzü bike min en üşrike bike şeyen ve ene alemu ve estağfiruke limâ lâ alemu inneke ente allâmul guyûbi.* Şimdi bilmelisin ki Hazreti Peygamber *-selam onun üzerine olsun-* Ebübekir Şiddîk’a (söylediği)

gibi kişiye böyle deyince iman ve İslam endişesinde olan kişinin çok korkması, sakınması gerekir ki kötü inanışla küfür etmekle **40^b** imanına bozukluk getirmesin. O hâlde din konusunda çok sakınsan ve çok korksan bu şeyleri bilmen gerekir; gönülde korkunun ve sakınmanın olmaması gönül yıkıklığına, nefis ve şeytanın üstünlüğüne, cahilliğe işaretir. Nitekim Allahutaala: İnnemâ yahşallahe min ibâdihi'l-ulemâi buyurmuştur, anlamı şudur: “(Kullar) Allahutaala’dan korkmaz ancak bilginler korkar.” Şimdi ey dost, bilmelisin ki din ilmini bilmek devlet birikiminin ve mutluluğun kimyasıdır! Zira korku ve Allahutaala sevgisi ilimden **41^a** ortaya çıkar. Zira ne zaman kişi bilse ki bir yüce padişah varmış, azıcık kulluk edene ve onu azıcık eriştirene çok çeşitli bağış ve iyilik yapar, yüce padişahlık verirmiş hem de öfkesi ve yıkıcılığı da çokmuş, öfkelendiği kişiye sert davranır hiç kimse onun öfkesinden ve yıkıcılığundan kaçıp kurtulamazmış. Şimdi bunu bilen kişi o padişahı görmeden sever, ona hizmet eder, ondan korkar ve ölür. Zira kişiyi üstün kılmak, ondan korkmak, onu sevmek, ona temiz yüreklilikle kulluk etmek, onun özünde **41^b** hünerler ve saygınlıklar bilmekle olur veya işinde olgun ve değişik şeyler görmekle, bilmekle ve bağışların, iyiliklerin o kişiden kendine ulaşmasıyla olur. İşte ne zaman bu şey aklında karar kılsa bilmelisin. Kişi; gönlünden dünya endişesini, yasını dindirirse gözünden gaflet engelini kaldırsa ve kulağından gururluluk pamuğunu çıkarsa kendisine gelip ders çıkartıcı, düşünceli bir bakışla baksa bilir ki bu üç şeyin sebebi Allahutaala zatında yansıyan **42^a** sevgidir, olgunluktur. Zira Allahutaala’nın büyüklüğü ve yüceliği şu miktarda (denilecek bir şey) değildir ki akıllar onu anlasın. Yüceliklerin ve iyi huyların hepsi Allahutaala’dan gelir ve halkta vardır. Öyleyse kişiye ulaşan nimetler, sağlıklar hepsi Allahutaala’dandır ve onun büyüklüğüne delildir. Ayrıca gökteki ve yerdeki şaşılacak nesnelere Allahutaala gücünden olmuştur. Göklerin tuhaflığına da kimsenin aklı yetmez. Zira güneş yüz altmış yedi bu dünya kadardır. **42^b** Bu kadar fazla büyüklükten görünür ki göğü büyüklüğünden ona göre kıyasla ve bu güneş bir gün bir gecede bu göğün tümünü dolaşır, göğü büyüklüğü yüz kez yüz bin kendi kadar olsun. Şimdi güneşin hareketini, hızını ve bu âlemin hepsini nurla doldurmasını üstelik bu altın gibi yerin nesnelere karışmadan dönmesini (iyice) düşün. Yeryüzünün tuhaflıklarında da düşün. Bir arşın yerde kaç çeşit ot

biter, her birinin rengi bir başka, yaprağı bir başka, çiçeği bir başkadır; **43^a** kendine özgü bir hâlde her biri tohumuz su, toprak ve güneş ışığından meydana gelir. Eğer hepsini bu gökteki ve yerdeki tuhaf nesnelere anlayıp ders alarak sende aşk oluşmazsa kendi bedeninin yapısını düşün. Bir damla sudan bunlar gibi güzel organlar ve bir organda kuvvetler nasıl oluştu. Ayrıca bu ateş, su, toprak ve hava nasıl var oldu; nasıl görünüş verildi, her birisi bir şekle bir tabiata nasıl ait **43^b** oldu veya Allahutaala mübarek etsin, bu dört farklı nesneyi bir araya getirerek nasıl birleştirdi de bitkileri ve hayvanları oluşturdu. Her bir hayvanı bir tabiata, bir şekle ve bir özelliğe ait kıldı. Diğer kalan hayvanları şu arıyı gör ki Allahutaala ona hangi bilgiyi yüklemiştir. Ne kadar çiçek (poleni) varsa hepsini toplarlar, yumuşatır ve suyu ağzına alarak bal yapar. Bir de şu kümecinin peteklerini gör ki hepsini nasıl altıgen (yapar) ve birbirine dizer. **44^a** Bal tamamlanınca ağzını nasıl savar; ondan sonra su getiren başka, çiçek getiren başkadır. Ağzındaki su bal, kuyruğundaki su (ise) zehir olur ve her biri bir işe nasıl özgüdür, biri diğerine karışmaz. Bundan başka şu örümceğe bak. Ağını nasıl örer, bir ağacın başından diğerine nasıl geçirir. Kanadı yok ki uçversin. Nasıl şöyle sık, güzel ve ince örer? Bir tarafı seyrek diğer tarafı sık olmaz, hepsi birlikte bir düzendedir. Her **44^b** örümcek, yuvasını başka şekilde işler ve uzun, baştan savma değildir. Ayakları üzerinde nasıl koşar (da) dolaşmaz. Sinek oldukça hafiftir, ayakları ince ve düzdür. Karınca nasıl gezinir, bu ikisinin sanatında çok usta olan mühendisler yetersiz kalır, onların yaptığını yapamaz. Şimdi akıl gözünü cahillik ve gurur kör etmemiş kişi, sürekli ustalıkla yapılan şeylerin garipliğine bakarak Allahutaala'nın büyüklüğünü, yüceliğini, tamlığını, gücünü ve ilmini anlasın. **45^a** Ayrıca onun büyüklüğüne ve yüceliğine layık kulluğuna meşgul olsun. Bu şeyleri düşünerek Allahutaala'nın büyüklüğüne ve bütün kuvvetine delil getirmek büyük ibadettir. Zira Hazreti Peygamber *-selam onun üzerine olsun-*: et-tefekürü saaten hayrun min ibâdeti sinîne buyurmuştur. Anlamı şudur: “Kişinin bir saat Allahutaala'nın ustalıkla yaptıkları üzerine düşünerek ders alması ve şaşkınlık duyması iki yıllık boşa yapılan ibadetin sevabından hayırlıdır.” Zira ibadetten amaç Allahutaala'yı ululamak ve kendini hor görmektir. **45^b** Şimdi kişi, Allahutaala ululuğunu, kusursuz gücünü ve kendi hiçliğini, yetersizliğini ibadetten o kadar bilmez (de) ustalıkla yapılan işlerin

garipliğini anlamakla bilir. Allahutaala Kur'an'da çok yerde akli olan kişilere bunda işaretler olduğunu bildirmiştir. Onun için yeryüzünün, gökyüzünün ve canlıların garipliğine bakarak düşünsünler. (İnsanlar) Bu nesnelere bakınca hayrete düşer, gönlünde Allahutaala'nın yakınlığı oluşur; (ona) karşı düşünceler yenilendikçe yakınlığı tazelenir. Allahutaala ibadetini **46^a** diğer nesnelere üzerine seçer ve önde tutar. Allahutaala'nın bu tuhaf yarattıklarını düşünenecektir. Sevgi oluştuğunda yine Allahutaala'nın o çeşit çeşit nimetlerini ve iyiliklerini düşünse kulluk ve hizmet isteği, sevgisi oluşur. Mesela (kişi) şunu düşünse; Allahutaala önce yoktan var etti, vücut nimetini verdi. Ondan sonra cansız varlıklardan, bitkilerden ve hayvanlardan değil insanoğlundan kıldı. İnsanoğlundan da (Müslümanları), iman mutluluğu ve İslam nimetiyle izzetli ve yüce (kıldı). **46^b** Müslümanlar içinde de her birini ve kuvvetini halis yarattı. (Onları) akılsız, gözsüz, sağır ve dilsiz yaratmadı. Aklın ne büyük nimet olduğunu delilere bak anlarsın. Gözün görmesi nimettir. Gözsüzlere sor nasıl sıkıntı içindedirler, anlarsın. Dilin konuşmasının nimet olduğunu dilsizlere sor, anlarsın. Allahutaala'nın nimetleri kulları hakkında sonsuzdur, kişinin onu sayması imkânsızdır. Bu söylediğimiz kişinin kendi bedenindeki nimetlerdir ve dışarıdaki **47^a** nimetleri de saysın. (Allah'ın) yarattığı gökler, güneş, ay, yıldızlar, yağmurlar, ateş, bulut ve hava nimetlerin hepsi bunların sebebiyle oluşur ve (hepsi) büyük nimettir. Hava nimeti ki burnundan nefes daha geç girse canlı şey ölür. Allahutaala'nın oldukça vericiliğinden ve cömertliğindedir; her şey çok gereklidir. (Allah) onu çok ve zahmetsiz yaratmıştır ve ayrıca kalan şeylerle ilgili hava, ateş, toz ve demir gibi yine kalan **47^b** nimetleri ve iyilikleri verir. Günde bin defa emrine karşı gelsen de iyilik eder; eziyet, kötülük etmez ve nimetini kesmez. Eğer bağışlaması nasıl bir nimettir bilmek istersen senden önceki milletlerin her birini öfkelenerek nasıl yok etti. Ateş, hava, rüzgâr ve toprak ki bunların vücutları nimetine sebep olmuştu. Ayrıca bunca çıkarlar ondan meydana gelirdi çünkü onun kıymetini bilmediler. Allahutaala yine o nimetleriyle onları yok etti. **48^a** Nûh kavmini görmelisin; hep birden nasıl suya battı. Hiç kimse beyler ve padişahlardan gücüm, büyüklüğüm var diyenler kurtulamadı. Şâlih peygamber kavmini ateşle yok etti. Lût kavmini taş ve toprak ile yok etti. 'Ād kavmini rüzgârla yok etti. Şimdi Allahutaala'nın nimetlerinin

kıymetini bilmek gerekir ki nimetler artsın. (Kişinin) nankörlüğü nimet olmaması gerekir ki (Allah onu) cezalarına ve dertlerine uğratmasın. O hâlde kişi ne zaman Allahutaala'nın sunduklarını: iyilikler, nimetler, merhametler hepsini düşünse ve bilse **48^b** (her şey) Allahutaala'dandır. Ayrıca gücünü ve helâkını düşünüp ne kadar şiddetli ceza (olacağını) bilmekten endişelenince (kalbinde) Allahutaala'nın korkusu ve sevgisi oluşur. Bu şey (üzerine) çok düşünse korku, sevgi artar. Kişi canını ve başını kulluk yoluna verir, nefis ve arzularını bırakır, Allahutaala'nın isteği olsun diyerek bütün dünya sıkıntılarına ve değersiz görmelerine katlanır. Nitekim Allahutaala dostlarını ve bağlı kullarını görürsün, hâl budur. **49^a** Bu söz, gaflet ehlinin kulağına tuhaf gelir. Zira gözsüz kişiye güneş ışığından haber versen anlamaz ama (kişi) inkârından vazgeçmek isterse bir dünya güzelliğine âşık olan hâline baksın. O sevdiği kişinin isteğini yerine getirmek için kendi arzularından, sevdiklerinden nasıl vazgeçer. Halktan ne kadar kötülük ve eziyet görse de nasıl katlanır. Ayrıca sevilenden gelen eziyet ve bela (ona) rahat görünür. Ondandır gelen eziyet ile övünür ya da dünya **49^b** beyinden bir vefa, bir ilgi bekleyen kişiyi savaşlarda görürsün. Onun önünde canından başından vazgeçerek, ölebileceği yerlere kendisini kaç kez “Eğer gönlüne hoş geliyorsam bana bir teveccüh etsin.” diyerek bırakır. Durum şudur ki beyin ilgileneceği de kesin değildir; ilgilense de gelip geçici rahatlaktır zahmetine değmez. Beyin vefası, iyiliği şu kadardır ki kişi onun yolunda canından vazgeçecek olursa ve o savaşta ölecek olursa belki de “Varın şunu götürün evine iletin, gidin **50^a** gömün.” demez. Şimdi bir fani güzellik seven, bir sıkıntıya düşmüş kişi rahatı arzular. Padişahlar padişahını seven böyle sıkıntıya katlanıp canından başından vazgeçecek dost, onun rahmetini ve nimetini ister. O, öyle bir padişaktır ki azıcık kulluk için verdiği padişahlığın, nimetin, rahmetin sonu yok, zahmeti ve sonu yoktur. Kişi bunu bilip de nasıl sıkıntıya katlanmasın, nasıl birkaç gün nefisini, beklentilerini bırakmasın. Bu sözleri imanın altıncı şartıyla ilgili açıklarken söyledik, bilmelisin. **50^b** (Amaç) durumdan faydalanmak değil bir uyarı ve öğüttür. Belki Allahutaala aşkı oluşturur, mutluluğa ulaştırır ama sünnet ehli olan kişiye, Mübtediler mezhebinden sakınayım diyen kişiye kısaca söyleyelim. Sünnet ehlinden olan kişi iman ederek şöyle söylemesi gerekir: “Allahutaala özünde ve

sifatında ona benzer kimse yoktur; bütün yaratılan yoktan var edildi hepsi
ona...”

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAPÇA İBARE NOTLARI

3^a/05. ... *büniye 'l-İslāmu 'alā-ḥamsin* [=İslam beş şey üzerine bina edildi.] Hadis-i Şerif.

3^b/01. ... *al-'ilmü farġatün 'alā-külli müslimin ve müslimetin* [=İlim öğrenmek, her Müslüman erkek ve kadın üzerine farzdır.] Hadis-i Şerif.

5^b/06. ... *li-külli ḥaddin muṭṭala'* [=Her biri için bir had ve muttala vardır.]

6^a/05-06. ... *zālike fażlullāhi yu'tīhi men yeşāu* [=İşte bu, Allah'ın lütfudur. Onu dilediği kişiye verir.] *Ḳur'an*: 62. Cuma 4.

8^a/09. ... *nevverallāhu merāķıdihum kemā nevverū tarāķu'l-İslāmi* [=Allah, İslam tarikat zatlarını yattıkları yerde nurlandırın.]

9^b/06-07. ... *vellezīne cāhedū fīnā le nehdiyennehum subulenā ve innallāhe le me'āl muḥsinīne* [=Bizim uğrumuzda cihad edenler var ya, biz onları mutlaka yollarımıza iletacağız. Şüphesiz Allah mutlaka iyilik yapanlarla beraberdir.] *Ḳur'an*: 29. Ankebût 69.

11^a/01. ... *vallahu 'l-müste'ānu ve 'aleyhi 't-tüklānu* [=Yardım ancak Allah'tandır ve tevekkül de onadır.]

12^a/02-03; 17^b/07. ... *ne 'ūzu billāhi min zālike* [=Bundan Allah'a sığınırım.]

13^b/02-03-04. ... *büniye 'l-İslāmu 'alā ḥamsi şehādetin en lā ilāhe illāllah ve enne muḥammeden resulullahi ve iḳāmi 'ş-şalāti ve itāi 'z-zekātu ve 'l-ḥaccī ve şavmi ramazāne* [=İslam beş temel üzerine bina edilmiştir. (Kelime-yi şehadet getirmek) Allah'tan başka ilah olmadığına ve Muhammed'in Allah'ın peygamberi olduğuna şahitlik etmendir, namazı hakkıyla kılman, zekât vermen, hac etmen ve ramazanda oruç tutmandır.] Hadis-i Şerif.

19^a/09, 19^b/01-02. ... *al-īmānu en tü 'mine billāhi ve melā 'iketih ve kütübihî ve rüsülühi ve 'l-yevmi 'l-āḥiri ve tü 'mine bi 'l-kaderi ḥayrihi ve şerrihi* [=İman ki Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine, ahiret gününe, kadere, hayır ve şerrin Allah'ın yaratmasıyla olduğuna inanmaktır.] Hadis-i Şerif.

23^b/04; 25^a/07. ... *lā ilāhe illallah ve Muḥammeden resulullahi* [=Allah'tan başka ilah yoktur ve Hazreti Muhammed Allah'ın peygamberidir.] Kelime-i Tevhid.

30^a/02. ... *ne 'ūzu billāhi* [=Allah'a sığınırım.]

38^a/05. ... *kānallāhu 'aliyyen kebīren* [=Allah; yücedir, büyüktür.] *Ḳur'ān*: 4. Nisâ 34.

40^a/03-04-05. ... *Allāhümme innī e 'üzü bike min en üşrike bike şey'en ve ene a 'lemu ve estağfiruke li-mā lā a 'lemu inneke ente 'allāmul ḡuyūbi* [=Şüphesiz ki ben sana bilerek ya da bilmeyerek şirk koştuktan sana sığınır ve senden bağışlanmamı dilerim. Şüphesiz ki sen gaibi bilensin.] Duâ.

40^b/06. ... *innemā yaḥşallahe min 'ibādihî 'l-'ulemā 'i* [=Allah'a karşı ancak; kulları içinden âlim olanlar derin saygı duyarlar.] *Ḳur'ān*: 35. Fâtır 28.

45^a/04-05. ... *et-tefekkūri sa'aten ḥayrun min 'ibādeti sinīne* [=Tefekkür, senelerce ibadetten daha hayırlıdır.] Hadis-i Şerif.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SÖZLÜK ve DİZİN

A/ʿ A/Ā/ʿ Ā/Aʿ

ʿ ābid [< Ar.] ibadet eden, kul ʿ a. 33 ^a /07; ʿ a.+lerin 48 ^b /09 [=2]	ā. 19 ^a /05, 21 ^b /06, 21 ^b /07, 22 ^b /07, 31 ^b /03, 32 ^a /01, 32 ^a /05, 32 ^b /04, 33 ^b /04, 46 ^a /08, 46 ^a /08; ā.+de 38 ^a /08; ā.+üñ 18 ^a /04 [=13]
ʿ ābidlik kulluk ʿ a. 33 ^a /02 [=1]	
ʿ acāyib [< Ar.] acayip, değişik, garip, tuhaf şey → mahlūkāt-ı ʿacāyib ʿ a. 43 ^a /03; ʿ a.+in 45 ^b /03; ʿ a.+inde 42 ^b /07; ʿ a.+ine 42 ^a /08, 44 ^b /08, 45 ^b /06; ʿ a.+lerin 46 ^a /02 [=7]	āfet [< Ar.] zarar ā.+lerin 2 ^a /07 [=1]
ʿ aceb [< Ar.] şaşılacak şey ʿ a. 49 ^a /01 [=1]	ʿ afv [< Ar.] af ʿ a.+ı (iy.) 47 ^b /03 [=1]
ʿ acīb [< Ar.] tuhaf ʿ a. 41 ^b /02, 42 ^a /07 [=2]	ağ örümcek ağ a.+ını 44 ^a /05 [=1]
ʿ āciz [< Ar.] yetersiz ʿ ā.+dür 44 ^b /05 [=1]	ağaç ağaç a. 21 ^b /03, 31 ^b /04, 44 ^a /06, 44 ^a /06 [=4]
ʿ acz [< Ar.] yetersizlik ʿ a.+in 45 ^b /02 [=1]	ağız ağız a.+ına (ağızına) 43 ^b /08; a.+ındağı (ağızındağı) 44 ^a /04; a.+ını (ağızını) 44 ^a /01 [=3]
ʿ Ād peygamber kıssalarında sık sık adı geçen eski bir kavim ʿ Ā. 48 ^a /05 [=1]	āhır [< Ar.] nihayet, son ā.+i (iy.) 20 ^b /06 [=1]
ādem [< Ar.] insan ādem oğlanı insanoğlu	āhıret [< Ar.] öte âlem āhıret devleti ahiret mutluluğu: 8 ^a /02

- āhīret kaydī dūş-** ahiret endişesi
oluşmak: 10^a/02
- ā. 8^a/02, 10^a/02, 10^a/08, 11^a/09,
12^a/05, 12^b/09, 26^a/04, 26^a/07,
28^a/07, 29^b/01, 29^b/02, 29^b/07;
ā.+dağı 17^a/03, 17^a/05; ā.+de
12^b/05, 16^a/09, 17^b/03, 18^a/01,
21^a/08, 23^a/06; ā.+e 11^b/08, 29^b/08
[=22]
- aḥkām** [< Ar.] hükümler
a. 24^b/06 [=1]
- aḥlāk** [< Ar.] → ‘ilm-i aḥlāk
a. 6^b/04 [=1]
- aḥ-** kendi eksenini üzerinde veya başka
bir şeyin dolayında hareket etmek,
dönmek
a.-ip 42^b/06 [=1]
- ‘**ākībet** [< Ar.] → sū’-yı ‘ākībet
‘ā.+e 25^a/01 [=1]
- ‘**aḥıl** → ‘aḥıl
‘a. 9^a/08, 44^b/06, 46^b/03; ‘a.+lar
42^a/03 [=4]
- ‘**aḥılsuz** akılsız
‘a. 46^b/02 [=1]
- ‘**aḥıl** [< Ar.] akıl
‘**aḥıl ʿerīş-** kavrayabilmek: 10^b/03
‘a. 6^a/01; ‘a.+ı (iy.) 10^b/03,
42^a/08, 45^b/07; ‘a.+uḥda 41^b/05
[=5]
- ‘**aḥılī** [< Ar.] → delīl-i ‘aḥılī
‘a.+ler 8^b/05 [=1]
- ‘**aḥreb** [< Ar.] akrep
‘a.+e 17^b/05 [=1]
- aḥribā** [< Ar.] akraba
a.+sına 29^a/08 [=1]
- al-** 1. almak, tutmak: 43^b/08; 2. el
koymak, yağmalamak: 29^a/09
→ **maşharalığa al-**
a.-a 30^b/04; a.-sa 30^b/01; a.-ur
43^b/08; a.-urlar 29^a/07, 29^a/09
[=5]
- ‘**alāmet** [< Ar.] işaret
‘a.+ler 45^b/06 [=1]
- ‘**ālem** [< Ar.] 1. kâinat: 20^b/09; 2.
dünya: 22^a/09
→ **mecmū’-ı ‘ālem**
‘a.+de 20^b/09, 22^a/09; ‘a.+i (nes.)
42^b/05 [=3]
- ‘**aleyhi’s-selām** [< Ar.] “selam onun
üzerine olsun” anlamında
peygamberin adı anılırken
kullanılan söz
‘a. 3^a/04, 3^a/08, 5^b/06, 7^b/03,
14^a/08, 40^a/06 [=6]
- ‘**alh** → ‘aleyhi’s-selām
‘a. 45^a/04 [=1]
- ‘**alhm** → ‘aleyhi’s-selām
‘a. 39^b/05 [=1]
- ‘**Alī ilāhi’l-āşgar** “Ali küçük ilahtır”
anlamına gelen Rafizilerin yanlış
ayet yorumu
‘A. 38^a/06 [=1]

- ‘**âlim** [**< Ar.**] âlim, bilgin
‘â.+ler 1^b/06, 7^b/07, 18^b/03,
40^b/07; ‘â.+lerüj 37^a/09 [=5]
- ‘**âlimlik** âlimlik, bilginlik
‘â. 39^a/04 [=1]
- altı** altı
a. 20^a/05, 20^a/07, 20^a/09, 20^b/02,
23^b/08, 24^a/04, 25^a/09 [=7]
- altıncı** altıncı
a. 50^b/01 [=1]
- altmış dört** altmış dört
a. 39^b/01 [=1]
- altın** altın
a. 42^b/06 [=1]
- ‘**am** → ‘**aleyhi’s-selâm**
‘a. 13^a/07, 13^b/02, 15^b/01, 15^b/06,
16^a/01, 18^b/06, 19^a/05, 19^a/06,
19^a/09, 19^b/06, 20^a/04, 23^b/02,
23^b/07, 24^a/02, 25^a/07, 31^b/02
[=16]
- ‘**âmâ** [**< Ar.**] (mec.) cahil
‘â. 20^b/02 [=1]
- a‘mâl** [**< Ar.**] ameller, kişinin yaptığı
işler
a‘. 27^b/07; a‘.+üj 5^a/05 [=2]
- ‘**amel** [**< Ar.**] kişinin yapıp ettiği iş
→ **taş ‘amel**
‘**amele meşgûl ol-** ibadete
yönelmek: 10^b/04
- ‘**amel êt-** dinin buyruklarını yerine
getirmek: 26^b/06
- ‘a. 1^b/05, 8^b/07, 14^a/05, 14^a/07,
16^b/09, 26^b/06, 28^a/05, 36^b/08;
‘a.+e 10^b/04; ‘a.+i (iy.) 7^a/04,
7^b/02, 17^b/01; ‘a.+i (nes.) 7^b/04;
‘a.+in 12^b/09; ‘a.+inde 11^a/09,
17^a/02; ‘a.+ine 7^a/09; ‘a.+ler
18^a/05; ‘a.+leri 4^a/03, 8^b/08,
13^a/06, 13^a/08, 14^b/08, 16^a/04;
‘a.+lerin 4^b/04; ‘a.+lerüj 4^a/05,
18^b/01 [=27]
- ‘**âmil** [**< Ar.**] → ‘**ulemâ-yı ‘âmil**
‘â.+lere 11^a/02 [=1]
- ammâ** [**< Ar.**] **1.** ama, fakat: 1^b/05; **2.**
şöyle ki: 6^b/06
a. 1^b/05, 6^b/03, 6^b/06, 7^b/07, 8^b/08,
9^a/07, 10^a/03, 10^a/05, 10^b/01,
11^a/07, 11^b/04, 12^a/01, 14^a/03,
14^a/07, 14^b/07, 16^b/03, 16^b/04,
16^b/08, 17^a/06, 19^b/04, 20^a/09,
21^b/05, 23^a/06, 25^a/04, 26^a/03,
26^a/06, 26^a/08, 26^b/01, 26^b/09,
27^a/06, 27^a/09, 27^b/09, 28^a/03,
28^b/03, 30^a/07, 31^b/03, 32^a/09,
32^b/06, 32^b/09, 33^a/04, 33^a/09,
34^a/05, 34^a/07, 35^a/08, 36^b/03,
37^b/06, 37^b/08, 37^b/09, 39^a/03,
39^a/07, 39^b/09, 49^a/03, 50^b/04
[=53]

ağa ona

a. 6^b/04, 7^a/01, 13^b/07, 13^b/08,
20^b/05, 20^b/08, 23^b/01, 23^b/07,
32^a/02, 33^a/06, 37^b/05, 37^b/07,
41^a/07, 41^a/09, 42^b/02, 50^b/08,
50^b/09 [=17]

ancağ sadece

a. 24^a/05 [=1]

anda 1. onda: 32^a/07; 2. orada: 29^a/07

a. 29^a/07, 32^a/07, 38^a/08 [=3]

andan ondan

a. 4^a/03, 11^a/06, 16^a/08, 16^a/09,
18^a/01, 18^a/02, 18^b/07, 26^b/01,
27^a/04, 27^a/05, 34^b/06, 41^a/08,
41^a/08, 42^b/06, 43^b/06, 44^a/01,
46^a/6, 47^b/07, 49^a/09 [=19]

ağdur- hatırlatmak

a.-up 9^a/04 [=1]

anı onu

a. 1^b/01, 2^a/09, 2^b/03, 3^a/02, 3^b/08,
4^b/09, 7^a/02, 7^b/09, 8^a/03, 11^a/04,
11^a/05, 11^a/07, 16^a/04, 16^b/03,
17^a/07, 18^a/02, 18^a/03, 18^b/02,
24^b/07, 25^a/03, 25^a/05, 30^b/06,
33^b/01, 34^a/04, 36^a/05, 40^a/1,
41^a/09, 42^a/03, 46^b/08, 47^a/07
[=30]

ağla- anlamak, neye işaret ettiğini kavramak

a.-mağdan 45^b/03; a.-maz 49^a/03;
a.-r 5^b/02, 5^b/03; a.-ya 20^b/02,
42^a/03, 44^b/09; a.-yamaz

(anlıyamaz) 34^b/02; a.-yıp 43^a/04
[=9]

ağlan- anlaşılmak

a.-dı 35^b/06 [=1]

anlar onlar

a. 27^b/07, 37^b/08; a.+a 27^b/01; a.+ı
(nes.) 3^b/03, 47^b/09; a.+uğ 7^b/08,
23^b/02, 44^b/06 [=8]

ansuz onsuz

a. 2^b/06 [=1]

ağsuzda ansızın, birdenbire

a. 10^a/04, 10^b/01, 17^a/01 [=3]

ağul kısık, hafif

a.+ın 21^b/05 [=1]

anuğ onun

anuğ için onun için: 29^b/04

a. 9^a/04, 10^b/06, 11^a/05, 16^a/08,
16^b/05, 16^b/08, 17^a/03, 20^b/08,
21^b/02, 22^b/04, 22^b/05, 22^b/07,
28^a/02, 29^b/01, 32^a/01, 33^a/01,
35^a/07, 36^b/07, 37^a/05, 37^b/01,
41^a/05, 41^a/09, 42^a/04, 45^a/01,
45^b/04, 47^b/08, 48^b/05, 49^b/02,
50^a/04; a. (anuğ+içün) 4^b/01,
5^b/05, 9^b/03, 25^b/07, 29^b/04,
35^a/05, 45^b/04 [=35]

ara 1. ara, zaman: 38^b/02; 2. yer: 43^b/02

a.+da 25^a/06, 25^a/09, 38^b/02;
a.+ya 43^b/02 [=4]

ardınca**ardınca ol-** arkasını bırakmamaka. 12^a/03, 12^b/04, 17^a/06, 17^a/07
[=4]**arın-** arınmak, temizlenmeka.-ur 18^a/09 [=1]**arıt-** temizlemeka.-mak 3^b/09 [=1]**arşlan** aslana. 17^b/06 [=1]**arşun** arşın, yaklaşık 68 santimetreye

eşit olan uzunluk

a. 42^b/08 [=1]**art-** çoğalmaka.-a 12^a/06; a.-ar 27^b/05, 28^a/04,
48^b/05 [=4]**artuk** 1. üstün: 18^a/06; 2. başka: 23^a/05;3. küsur, -den fazla: 24^a/03; 4.daha çok, fazla: 27^a/03a. 23^a/05, 27^a/03; a.+dur 18^a/06,
24^a/03, 25^b/03 [=5]**artur-** çoğaltmak, artırmaka.-a 48^a/07; a.-up 12^b/09 [=2]**aru** arıa.+yı 43^b/05 [=1]‘**arz** [< Ar.]‘**arz ét-** sunmak‘ a. 12^b/07 [=1]**ārzū** [< Fa.] istekā.+ların 48^b/06; ā.+larına 37^b/04;ā.+sına 36^b/06 [=3]‘**āšī** [< Ar.] emre karşı gelen‘ ā. 36^b/01, 47^b/01 [=2]‘**āšīḥ** isyankârlık‘ ā. 33^a/03 [=1]**aşl** [< Ar.] asıl, temela.+ı (iy.) 24^a/06; a.+ın 24^b/01;a.+ına 25^a/08 [=3]**aşşı** 1. yarar: 21^b/01; 2. kazanç: 29^a/06a. 29^a/06; a.+dan 21^b/01 [=2]**aşağa** aşağıa. 3^a/06, 34^b/02, 35^b/04 [=3]‘**āşık** [< Ar.] birine veya bir şeye tutkun‘ ā. 49^a/04 [=1]‘**avām** [< Ar.] halk kesimi‘ a. 6^b/05 [=1]**āvāz** [< Fa.] sesā. 22^a/08; ā.+ları 21^b/04 [=2]‘**avrat** [< Ar.] kadın‘ a.+a 3^a/09 [=1]**ay** ay, kamera. 47^a/01 [=1]**ayağ** ayaka.+ları 44^b/02, 44^b/04 [=2]**āyāt** [< Ar.] ayetlerā. 5^a/06, 5^a/07, 6^a/07, 11^a/08,16^a/08, 24^a/09; ā.+da 5^b/01; ā.+ı(nes.) 5^b/08; ā.+ları 6^a/09 [=9]**aydıñ** açık, bellia. 22^b/06 [=1]

āyet [< Ar.] Kur'an'ın herhangi bir cümlesi

ā. 30^a/08, 37^b/09, 38^a/05; ā.+de 9^b/04, 9^b/06; ā.+den 6^a/03; ā. (āyet+ile) 30^a/07; ā.+ler 8^b/04, 25^b/06; ā.+leri 12^b/01, 12^b/04; ā.+lerin 37^a/02 [=12]

āyine [< Fa.] ayına

ā.+sinden 41^b/06 [=1]

‘ayn [< Ar.] → **farz-ı ‘ayn**

‘a. 1^b/06, 1^b/07, 1^b/09, 2^a/03, 2^a/05, 2^b/03, 2^b/04, 2^b/06, 3^b/02, 4^a/03, 27^b/05, 27^b/08; ‘a.+uñ 15^a/04 [=13]

ayruk **1.** başka: 44^a/02; **2.** bundan sonra, bir daha: 36^a/09

a. 15^b/06, 34^a/08, 36^a/09; a.+dur 5^a/02, 5^a/02, 44^a/02, 44^a/02; a.+sı 32^a/08 [=8]

bāb [< Ar.] **1.** bölüm, kısım: 16^a/05; **2.** mevzu, konu: 40^b/02

bāb-ı evvel birinci bölüm: 18^b/03

b. 16^a/05, 18^b/03, 39^b/01; b.+da 16^a/05, 17^b/08; b.+ında 40^b/02 [=6]

bağla- → **şüret bağla-**

b.-dı 43^a/09 [=1]

bahāyim [< Ar.] dört ayaklı hayvanlar

b.+den 46^a/07 [=1]

az az

a. 10^a/03; a.+dur 10^b/01 [=2]

az- yolunu şaşırarak

a.-ıp 10^b/09 [=1]

a‘zā [< Ar.] → **mecmū‘-ı a‘zā**

a‘.+ların 46^b/01 [=1]

‘azāb [< Ar.] eziyet, sıkıntı

‘azāb ét- cezalandırmak, sıkıntı vermek: 17^b/07

‘a. 7^b/06, 17^b/07, 48^b/02; ‘a.+a 28^b/04; ‘a.+ına 17^b/03; ‘a.+ından 17^a/05; ‘a.+larına 48^a/08 [=7]

azacuk azıcık

a. 50^a/07 [=1]

‘azamet [< Ar.] ululuk, büyüklük

‘a.+i (iy.) 42^a/02; ‘a.+in 44^b/08; ‘a.+ine 10^b/06, 45^a/01, 45^a/02 [=5]

‘azīm [< Ar.] büyük

‘a. 45^a/03 [=1]

‘aziz [< Ar.] dost, yâr

‘a. 12^b/05, 40^b/07, 50^a/01 [=3]

B

baḥillik cimrilik

b. 4^b/02 [=1]

baḥş [< Ar.] bağış, ihsan

b.+ına 33^a/09 [=1]

ba‘īd [< Ar.] uzak, umulmadık

b. 38^a/03 [=1]

baḳ- bakmak, gözlemek

b. 46^b/04, 47^b/04; b.-ıp 34^a/06; b.-sa 41^b/09; b.-sun 49^a/04; b.-up 44^b/08, 45^b/06, 45^b/07 [=8]

bākīlīk kalıcılık

b.+1 (iy.) (bākīlīgı) 29^b/03 [=1]

bal bal

bal eyle- bal yapmak: 43^b/08

bal ol- bal olmak: 44^a/01

b. 43^b/08, 44^a/01, 44^a/04 [=3]

bālīg [< Ar.]

bālīg ol- ergenliğe girmek,
erişmek: 1^b/04

b. 1^b/02, 1^b/04, 4^a/01 [=3]

bañ ezan

b. 30^b/02 [=1]

baña bana

b. 19^a/08, 49^b/04 [=2]

bārī [< Fa.] hiç olmazsa

b. 38^b/09 [=1]

başiret [< Ar.] hakikati kalple hissedip

anlama, sezış

b. 6^a/01; b.+i (iy.) 16^a/02 [=2]

baş baş, uç

→ **cān baş terkin ur-**

baş üzerine bir buyruğun hemen
yerine getirileceğini bildiren söz,
oldu: 27^a/08

b. 48^b/05, 49^b/02, 50^a/03; b.+ına
44^a/06; b.+ından 44^a/06; b.+umuz
27^a/08 [=6]

bātl [< Ar.] yalan

b. 37^a/08 [=1]

bātm [< Ar.] **1.** gizlilik: 5^a/06; **2.** beş
duyu organıyla algılanamayan her

şey, yüce Allah'ın her varlıkta
içkin olmasını ifade eder: 7^a/06

b. 5^a/06, 5^a/08, 5^b/03, 5^b/03, 6^b/04;

b.+a 5^b/01, 11^a/06; b.+da 7^a/03;

b.+1 (iy.) 18^a/08, 24^a/07; b.+ın

24^b/03; b.+ına 3^b/06, 4^a/04, 6^b/03,

7^a/06, 8^b/03, 8^b/08, 16^a/04; b.+ıyla

15^b/05 [=19]

ba'zı [< Ar.] **1.** birazı, bir kısmı: 44^a/08;

2. kimi: 28^b/03

b. 3^b/04, 3^b/05, 5^a/06, 5^a/07, 5^b/01,

9^b/03, 9^b/06, 24^a/09, 24^b/02,

24^b/04, 26^a/06, 35^b/04, 36^b/07,

36^b/09, 37^a/05, 38^a/06, 44^a/08,

44^a/08; b.+lar 28^b/03; b.+sın

18^b/05, 18^b/08, 25^b/02 [=22]

bāzırgānlık tüccarlık

b. 28^b/07 (bāzırgānlıg+ıçün) [=1]

beden [< Ar.] beden, vücut

b.+indeki 46^b/09; b.+ünj 43^a/05

[=2]

beg bey, amir

b.+ler 48^a/02; b.+ünj 49^b/06 [=2]

begcügez beyceğiz

b.+inden 49^b/01 [=1]

belā [< Ar.] dert

b.+y1 49^a/08 [=1]

belki [< Fa.] belki, ihtimal

b. 24^b/05, 24^b/06, 39^a/04, 49^b/09,

50^b/02 [=5]

bellü açık, belli

bellü bil- iyice anlamak, emin

olmak: 28^b/09

b. 28^b/09, 28^b/09; b.+dür 3^b/02
[=3]

belürsüz belirsiz

b.+dür 39^b/07 [=1]

ben ben

b.+den 27^b/02; b.+i (nes.) 27^b/02;

b.+üm 27^b/04 [=3]

beñze- benzemek

b.-mese 23^a/04; b.-mez 5^b/05,
23^a/02, 23^a/04; b.-r 10^a/03, 13^b/07,
13^b/08, 20^b/05, 50^b/08 [=9]

beñzet- benzetmek

b.-di 14^b/03 [=1]

berāber [< Fa.] bir arada, birlikte

b. 33^b/06, 43^b/09; b.+dür 44^a/09
[=3]

berekāt [< Ar.] bolluk

b.+ında 40^a/1 [=1]

berki- kuvvetlenmek, pekişmek

b.-mişdür 39^a/03 [=1]

berkit- 1. kuvvetlendirmek,

pekiştirmek: 37^a/06; 2.

yerleştirmek, kalıcı hale getirmek:

16^b/08

berkidip dur- kuvvetlendirmek:

37^a/06

b.-ip (berkidip) 37^a/06; b.-mek

16^b/06; b.-se 16^b/08 [=3]

berü beri, -den bu yana

b. 21^a/02 [=1]

bêş beş

b. 2^b/07, 2^b/09, 3^a/05, 3^a/06, 3^b/05,
11^a/04, 13^b/05, 14^a/01, 14^a/08,
14^b/01, 14^b/04, 15^b/02, 15^b/04
[=13]

bêşinci beşinci

b. 3^a/03 [=1]

beyān [< Ar.] bildirme, açıklama:

13^a/06

beyān ét- bildirmek, açıklamak:
3^b/05

b. 3^b/05, 7^a/07, 8^a/04, 8^b/02, 8^b/03,
8^b/09, 11^a/07, 13^a/02, 18^b/04,
18^b/06, 18^b/07, 18^b/09, 24^b/02,
24^b/03, 24^b/04, 26^a/01, 35^b/05,
38^b/02, 38^b/03, 50^b/01; b.+ında
13^a/06 [=21]

beze- bezemek, donatmak

b.-mek 12^a/04 [=1]

bezen- bezenmek, donanmak

b.-mek 3^b/07; b.-ür 2^a/08, 18^b/01
[=3]

bırağ- koymak, bırakmak

→ **öğine bırağ-**

b.-a 17^a/04; b.-mamağ 16^b/04; b.-
mamağdan 12^b/01; b.-ur (bırağur)
49^b/03 [=4]

bid'at [< Ar.] sonradan meydana çıkan
şey

b.+dur 32^a/02 [=1]

bil- 1. bilmek: 1^b/05; 2. anlamak: 46^b/04; 3. kabul etmek: 2^b/08
→ **bellü bil-, resül bil-, şart bil-, şükürin bil-, takşîrlüğün bil-**
b. 17^a/07, 35^a/02; b.-dükden 20^a/07, 28^b/09; b.-dükleri 8^b/07; b.-eceedür 23^a/06; b.-eler 19^a/05; b.-en 41^a/06; b.-esin 46^b/04, 46^b/05, 46^b/07; b.-evüz 34^a/03; b.-gil 1^b/05, 2^b/01, 3^a/07, 3^b/03, 3^b/09, 5^a/04, 6^a/06, 13^a/05, 13^b/01, 14^a/03, 14^b/07, 16^b/03, 18^b/03, 18^b/09, 20^b/02, 25^a/06, 26^a/02, 26^b/01, 28^a/04, 30^a/03, 39^a/01, 40^a/05, 40^b/08, 41^b/05, 44^a/09, 50^a/09, 50^b/06; b.-icek 16^b/02; b.-iñ 5^b/01; b.-ip 4^b/07; b.-meden 30^b/08; b.-mediler 47^b/08; b.-mege 10^b/03, 10^b/04; b.-megiledür 2^a/04; b.-mek 2^a/01, 2^a/02, 2^a/02, 4^a/09, 4^b/05, 6^a/07, 6^b/01, 10^b/06, 14^a/04, 14^a/05, 15^a/03, 19^b/04, 20^a/07, 31^a/02, 40^b/01, 40^b/08, 41^b/01, 41^b/02, 47^b/04, 48^a/06; b.-mekden 14^a/09, 48^b/03; b.-mekdür 1^b/08, 2^a/06, 2^a/07, 2^a/09, 2^b/04, 2^b/08, 3^a/01, 3^a/01, 3^a/02, 3^a/03, 3^a/04, 4^a/04, 4^a/09; b.-memek 30^b/09; b.-meyelerdi 7^b/02; b.-meyen 25^b/05; b.-meyince 3^b/03, 28^b/09; b.-mez 17^a/08, 22^a/08, 23^a/05, 37^a/04, 38^b/09, 39^a/07,

45^b/04; b.-mezler 35^a/08; b.-se 41^a/01, 48^a/09; b.-üp 10^b/07, 12^a/06, 12^a/07, 13^a/03; b.-ür 16^a/03, 21^a/01, 21^a/05, 21^a/06, 22^b/03, 28^a/02, 29^a/05, 41^b/09, 45^b/03, 50^a/06; b.-ürler 6^a/04; b.-ürler (bilürler+idi) 7^a/07; b.-ürler (bilürler+ise) 11^b/03; b.-ürse 17^a/08 [=115]

bildür- 1. bildirmek, aktarmak: 3^a/06; 2. açıklamak: 20^b/01
b. 19^a/08; b.-di 11^a/04, 11^a/07, 15^a/07, 16^a/04, 16^a/06, 16^a/07, 16^a/09, 16^b/03, 17^b/08, 18^a/01, 18^a/02, 18^a/03, 18^a/05, 18^b/02; b.-diler 6^b/07; b.-e 19^a/04; b.-elüm 14^b/05; b.-evüz 3^a/06, 37^a/08; b.-mek (bildürmek+idi) 6^b/06, 7^b/09, 8^a/04, 14^b/08; b.-mek 7^a/02, 15^a/01, 20^b/01, 23^b/01; b.-mekde 13^a/06, 16^a/04; b.-ür 18^b/03 [=31]

bile dahi, de/da

b. 15^a/07 [=1]

bilge

bilge bilgil ki iyice öğren : 5^a/04

b. 3^a/07, 5^a/04 [=2]

bilin- bilinmek, anlaşılmaq

b.-di 20^a/04; b.-mez 39^b/07, 39^b/09 [=3]

biñ bin

biñ kez bin defa: 47^b/01

b. 47^b/01 [=1]

bī-nihāyet [< Fa.] sonsuz	43 ^b /04, 43 ^b /04, 44 ^a /03, 44 ^a /03,
b.+dür 46 ^b /08 [=1]	44 ^a /06, 44 ^a /06, 44 ^a /09, 44 ^b /01,
bir bir, tek: 10 ^a /04	45 ^a /06, 47 ^a /04, 48 ^a /01, 48 ^a /02,
bir araya götür- toplamak:	49 ^a /04, 49 ^a /09, 49 ^b /04, 49 ^b /05,
43 ^b /02	50 ^a /01, 50 ^a /02, 50 ^a /06, 50 ^b /02;
bir ayruḡ bir başka: 34 ^a /08	b.+dür 13 ^b /07, 19 ^b /08, 20 ^b /04,
bir def'ada aynı anda: 21 ^b /08	22 ^b /06, 23 ^b /05 [=89]
bir dürlü bir çeşit: 21 ^b /09	biraz biraz, az: 20 ^b /01
bir gezden hep birden: 22 ^a /01	b. 20 ^b /01; b.+ın 36 ^b /03 [=2]
bir ol- uymak: 35 ^a /09	bir bir tanesi: 44 ^a /03
bir maḡām dut- eşdeğer saymak:	b. 44 ^a /03, 44 ^a /03; b.+nde 11 ^a /07;
5 ^b /07	b.+nden 16 ^a /02; b.+ne 22 ^a /06;
bir sā'at altmış dakikalık zaman	b.+ni 47 ^b /05; b.+nüḡ 8 ^b /04,
dilimi: 45 ^a /06	42 ^b /09, 43 ^a /01; b.+si 2 ^b /04, 2 ^b /07,
bir yère gönül- bir yere gitmek	5 ^a /08, 5 ^a /09, 13 ^b /06, 14 ^a /01,
istemek: 28 ^b /07	14 ^a /01, 14 ^a /02, 14 ^a /03, 14 ^b /02,
b. 5 ^b /07, 10 ^a /04, 11 ^b /06, 13 ^a /07,	16 ^a /07, 21 ^b /09, 22 ^a /01, 23 ^a /06,
14 ^b /03, 16 ^a /01, 16 ^a /01, 16 ^b /06,	26 ^b /03, 26 ^b /04, 27 ^b /06, 43 ^a /09;
17 ^a /01, 17 ^b /05, 17 ^b /05, 17 ^b /09,	b.+sine 22 ^a /06, b.+sinüḡ 2 ^b /02,
21 ^b /03, 21 ^b /08, 21 ^b /08, 21 ^b /09,	22 ^a /02, 22 ^a /03, 22 ^a /05 [=32]
22 ^a /01, 22 ^a /01, 22 ^a /02, 22 ^a /04,	biribirine birbirine: 5 ^b /08
22 ^a /07, 24 ^a /02, 24 ^b /07, 24 ^b /07,	b. 5 ^b /08, 43 ^b /09 [=2]
25 ^a /02, 25 ^a /04, 27 ^a /05, 27 ^a /07,	birkaç birkaç, az sayıda: 34 ^b /03
27 ^a /07, 28 ^a /01, 28 ^a /02, 28 ^a /04,	b. 34 ^b /03, 50 ^a /05 [=2]
28 ^b /07, 30 ^a /06, 30 ^a /07, 30 ^a /07,	birle ile
30 ^b /01, 30 ^b /03, 31 ^a /02, 34 ^a /04,	b. 2 ^a /02, 2 ^a /07, 4 ^a /02, 5 ^a /02, 5 ^a /02,
34 ^a /08, 34 ^a /08, 35 ^a /09, 38 ^b /06,	7 ^b /07, 10 ^a /06, 11 ^b /06, 14 ^b /05,
39 ^a /09, 39 ^b /05, 39 ^b /07, 39 ^b /09,	15 ^a /04, 15 ^b /03, 16 ^a /08, 16 ^b /07,
41 ^a /01, 41 ^a /01, 42 ^b /02, 42 ^b /02,	18 ^a /09, 18 ^b /03, 19 ^a /06, 19 ^b /07,
42 ^b /08, 42 ^b /09, 42 ^b /09, 42 ^b /09,	20 ^b /04, 20 ^b /09, 21 ^a /07, 21 ^a /09,
43 ^a /01, 43 ^a /05, 43 ^a /06, 43 ^a /09,	21 ^b /03, 22 ^a /09, 22 ^b /09, 23 ^b /04,
43 ^a /09, 43 ^b /02, 43 ^b /03, 43 ^b /04,	26 ^b /05, 26 ^b /06, 27 ^b /09, 31 ^a /07,

33 ^a /03, 33 ^a /04, 38 ^a /09, 38 ^b /07, 40 ^a /09, 40 ^a /09, 41 ^b /01, 41 ^b /03, 41 ^b /04, 46 ^a /09, 47 ^b /09, 48 ^a /04, 48 ^a /05, 49 ^a /09; b.+dür 9 ^a /09 [=44]	16 ^a /03, 16 ^a /06, 18 ^a /05, 19 ^b /03, 19 ^b /04, 19 ^b /05, 20 ^a /05, 20 ^a /06, 20 ^a /07, 20 ^a /09, 23 ^b /01, 23 ^b /03, 23 ^b /05, 24 ^a /04, 24 ^b /05, 25 ^b /05, 26 ^a /02, 26 ^b /06, 26 ^b /09, 28 ^b /04, 29 ^a /02, 29 ^a /03, 29 ^a /03, 29 ^b /06, 29 ^b /06, 30 ^a /02, 30 ^b /07, 31 ^b /08, 31 ^b /09, 32 ^b /01, 33 ^a /08, 35 ^a /09, 35 ^b /08, 36 ^a /03, 36 ^b /02, 37 ^a /03, 37 ^b /02, 38 ^a /05, 38 ^b /01, 38 ^b /02, 38 ^b /02, 38 ^b /03, 39 ^a /01, 39 ^b /03, 39 ^b /06, 40 ^a /1, 40 ^b /01, 41 ^b /04, 41 ^b /09, 42 ^a /05, 42 ^a /06, 42 ^a /09, 42 ^b /02, 42 ^b /03, 42 ^b /05, 42 ^b /06, 43 ^a /03, 43 ^a /07, 43 ^b /01, 44 ^b /04, 44 ^b /08, 45 ^a /02, 45 ^b /05, 45 ^b /07, 46 ^a /01, 46 ^b /08, 48 ^b /04, 49 ^a /01; b.+dur 10 ^a /05, 11 ^b /08, 12 ^a /01, 13 ^b /05, 13 ^b /06, 19 ^b /06, 29 ^a /04, 30 ^b /08, 36 ^b /08, 38 ^a /01, 38 ^b /03, 40 ^a /03, 40 ^b /06, 43 ^a /01, 45 ^a /05, 48 ^b /09, 49 ^b /04, 50 ^a /06, 50 ^a /09 [=117]
birle- birliğini kabul etmek, tevhid b. 20 ^b /09; b.-mek 20 ^b /03; b.- mekdür 2 ^b /08; b.-rler 31 ^b /01 [=4]	
birlik eşi benzeri olmama, Allah'ın tek olması b.+in (birliğin) 1 ^b /08; b.+ine (birliğine) 4 ^a /01, 4 ^a /05 [=3]	
bit- meydana gelmek, çıkmak b.-eceedür 21 ^a /05; b.-er 42 ^b /09; b.-mişdür 21 ^a /04 [=3]	
biz biz b.+e 37 ^a /06; b.+üm 32 ^b /01 [=2]	
boz- uymamazlık → sözünü boz- b.-mağ 16 ^a /01 [=1]	
böyle bunun gibi b. 2 ^b /02, 31 ^b /09, 32 ^a /08, 35 ^a /05, 37 ^a /04, 50 ^a /02; b.+dür 24 ^b /06, b.+yise 11 ^b /09, 12 ^a /01 [=9]	
bu bu: 1 ^b /02 bu deşlü bu kadar: 29 ^b /06 b. 1 ^b /02, 3 ^a /07, 3 ^a /08, 3 ^b /04, 4 ^a /09, 6 ^a /06, 6 ^a /07, 8 ^a /05, 9 ^a /02, 9 ^a /06, 10 ^b /01, 10 ^b /02, 10 ^b /03, 11 ^a /02, 11 ^a /03, 11 ^b /07, 12 ^a /03, 12 ^b /02, 12 ^b /07, 13 ^a /02, 13 ^b /04, 14 ^a /08, 14 ^b /01, 14 ^b /01, 14 ^b /04, 14 ^b /07, 14 ^b /08, 15 ^a /05, 15 ^a /09, 15 ^b /08,	
	budağ dal, şube b.+ları 24 ^a /03, 25 ^b /03 [=2]
	buğl [< Ar.] cimrilik → terk-i buğl b. 17 ^a /02; b.+e 7 ^b /04 [=2]
	bul- bulmak b.-miş 10 ^a /04 [=1]
	bulaş- karışmak b.-madın 42 ^b /06 [=1]

bulid bulut

b. 47^a/02 [=1]

bulın-

→ **fāidesi bulın-**

b.-masa 25^a/03 [=1]

bunca bu denli, bir çok: 7^b/04

b. 7^b/04, 7^b/06, 32^a/03, 47^b/07
[=4]

buncılayun bunun gibi

b. 4^a/04 [=1]

bunda bunda

b. 17^b/09, 45^b/06 [=2]

bundan bundan

b. 4^a/07, 6^a/06, 16^a/03, 25^b/09,
30^a/03 [=5]

bunı bunu

b. 5^a/04, 14^b/05, 18^a/06, 41^a/06,
42^b/07, 42^b/07, 46^a/05, 48^b/03
[=8]

bunlar bunlar

b. 7^a/07, 31^b/01, 35^a/03, 37^b/06;
b.+dan 2^a/05; b.+ı (nes.) 14^a/03,
15^a/04; b.+uñ 2^b/01, 6^b/05, 27^b/04,
27^b/04, 35^b/05, 36^b/05, 36^b/07,
47^a/03, 47^b/06 [=16]

bunuñ bunun

b. 1^b/05, 7^b/01, 10^a/03, 20^a/09,
26^a/05, 28^a/05, 30^b/04, 32^b/04,
33^a/08, 33^b/08, 33^b/09, 37^b/02,
38^a/09, 43^a/06 [=14]

buña buna

b. 10^b/02, 14^a/09, 18^a/06, 20^a/06
[=4]

burun burun

b.+ından (burnından) 47^a/05 [=1]

buyruğ emir

buyruğ **buyur-** emir vermek:
27^a/07

b. 27^a/07; b.+ı (iy.) (buyruğı)
15^b/08, 27^a/08 [=3]

buyur- 1. buyurmak, emretmek: 40^b/05;

2. söylemek: 19^a/02

→ **buyruğ** **buyur-**

b.-dı 3^a/05, 3^a/08, 13^a/08, 15^b/02,
19^a/02, 23^b/06, 25^a/07, 38^a/05; b.-
mışdur 13^b/02, 24^a/02, 37^a/04,
40^b/05, 45^a/04, 45^b/05; b.-sa
27^a/05, 27^a/07; b.-ur 6^a/05 [=17]

bühul → **buhl**

b. 7^b/06; b.+den 7^b/01 [=2]

bünyād [< Fa.] 1. yapı: 43^a/05; 2. esas:

13^b/01

b. 13^b/01; b.+ın 43^a/05 [=2]

bütür şatur baştan savma, özensiz

b. 44^b/02 [=1]

büyük büyük

b. 22^b/06 [=1]

büüklük büyüklük: 42^b/03

b.+i (iy.) (büüklüğü) 42^b/03;

b.+inden (büüklüğünden) 42^b/01
[=2]

C

cāhillık bilgisizlik

c.+ına (cāhillığına) 40^b/04 [=1]

cān [< Fa.] ruh

cān baş terkin ur- bir şey uğruna
canından vazgeçmek: 48^b/05

c. 48^b/05, 49^b/02, 50^a/03; c.+ın
49^b/07 [=4]

cānlu canlı, yaşayan

c. 47^a/05 [=1]

Cebrā'il vahiy meleği

c. 19^a/05; c.+e 19^b/06; c.+i (nes.)
19^a/02 [=3]

Cebri beşerî iradeyi inkâr eden
Cebriyye mezhebine mensup kişi

c.+ler 31^a/09, 31^b/03, 37^b/02 [=3]

cehd [< Ar.] çalışma, çabalama

c. 10^b/05, 12^b/03 [=2]

celle ve 'alā [< Ar.] “yüceliği ve
ululuğu artsın” anlamına gelen
söz

çek-

→ **zahmet çek-**

ç.-üp 29^b/04 [=1]

çık- **1.** meydana gelmek: 2^a/05; **2.**
vazgeçmek: 10^b/09; **3.** kurtulmak:
38^a/09

ç.-ar 28^b/01; ç.-maz 27^b/09,
28^b/03, 38^a/09; ç.-mışdur 2^a/05;
ç.-up 10^b/09 [=6]

c. 7^b/03 [=1]

cem' [< Ar.] toplama, bir araya getirme

c. 39^b/03 [=1]

cemādāt [< Ar.] cansızlar

c.+dan 46^a/07 [=1]

cevāb [< Ar.] cevap: 19^b/07

cevāb vēr- karşılık vermek:
22^a/05

c. 19^a/03, 19^a/09, 22^a/05, 22^a/06,
22^a/06, 24^a/05; c.+ın 22^a/05,
22^a/07; c.+ında 19^b/07; c.+ından
20^a/04 [=10]

cezb [< Ar.]

cezb êt- kendine çekmek,
etkilemek

c. 9^b/02 [=1]

cism [< Ar.] cisim

c.+dür 38^a/07 [=1]

cüz' [< Ar.] kısım, bir şeyin parçası

c. 27^b/07; c.+dür 28^a/06 [=2]

Ç

çıkar- **1.** çıkarmak: 41^b/08; **2.** yeni bir
şey iddia etmek: 37^b/05; **3.** ortaya
koymak: 39^b/03

ç.-dum 39^b/03; ç.-maya 36^a/09; ç.-
sa 41^b/08; ç.-up 37^b/05 [=4]

çiçek çiçek

ç. 43^b/07, 44^a/02; ç.+i (iy.)
(çiçeği) 42^b/09; ç.+ler 21^a/03 [=4]

çok çok

çok dürlü çok çeşitli: 41^a/02

ç. 6^a/08, 8^b/04, 8^b/05, 8^b/09,
10^a/06, 11^a/08, 11^b/01, 11^b/05,
12^b/01, 14^a/07, 15^a/08, 15^b/06,
18^b/05, 19^b/03, 24^b/06, 29^a/06,
29^a/06, 41^a/02, 41^b/03, 45^b/04,

dahı **1.** dahi, da/de: 5^a/01; **2.** hem de,
aynı zamanda: 7^b/05; **3.** daha
ziyade: 6^b/07; **4.** ve: 7^b/01; **5.** yine,
tekrar: 17^b/09; **6.** hatta, ayrıca:
15^a/06

d. 1^b/01, 2^a/01, 4^a/05, 5^a/01, 5^a/01,
5^a/05, 5^a/09, 6^b/07, 7^a/06, 7^a/07,
7^b/01, 7^b/02, 7^b/05, 9^a/03, 10^a/08,
10^b/01, 11^a/02, 11^b/04, 11^b/07,
12^a/02, 12^b/02, 12^b/08, 13^a/04,
13^b/08, 13^b/09, 14^a/01, 14^a/02,
14^a/02, 14^a/05, 14^b/01, 15^a/03,
15^a/04, 15^a/06, 15^a/07, 15^a/07,
15^a/08, 15^b/06, 17^a/06, 17^a/08,
17^b/01, 17^b/03, 17^b/06, 17^b/09,
18^a/08, 19^b/08, 20^a/01, 20^a/01,
20^a/06, 20^b/05, 20^b/09, 21^a/04,
21^a/06, 21^a/07, 21^a/09, 21^b/03,
22^a/03, 22^a/06, 22^a/09, 23^a/03,
23^b/08, 24^a/02, 27^a/03, 28^b/04,
29^a/01, 29^a/02, 29^a/07, 29^a/09,
30^a/02, 30^a/04, 30^a/09, 31^a/02,
31^a/05, 32^a/05, 32^a/08, 33^a/05,
34^a/05, 34^a/05, 34^a/08, 34^a/09,
34^b/04, 34^b/07, 35^b/06, 36^a/04,
36^a/06, 36^a/07, 37^a/06, 38^a/06,

47^a/07, 48^b/04; ç.+dur 36^b/03; ç.+1
(iy.) (çoğı) 26^b/02 [=24]

çünkü [< Fa.] çünkü, şundan dolayı
ç. 15^a/04, 34^a/08, 47^b/08 [=3]

D

38^a/08, 38^b/03, 38^b/09, 39^a/07,
41^a/04, 42^a/05, 42^a/06, 42^b/02,
42^b/05, 42^b/07, 43^a/07, 43^b/08,
44^a/05, 44^b/01, 45^a/01, 45^b/09,
46^a/08, 46^b/01, 46^b/04, 46^b/05,
47^b/07, 48^b/01, 48^b/03, 49^b/05,
49^b/05, 49^b/06, 49^b/09 [=114]

dâim [< Ar.] sürekli

d. 10^b/05, 12^b/07, 14^a/01, 44^b/07
[=4]

dâimî [< Ar.] devamlı

d. 11^b/03 [=1]

dânişmend [< Fa.] bilgin

d.+ler 8^b/01; d.+lerüñ 8^a/04 [=2]

da'vî [< Ar.] dava, mesele

d.+sin 39^a/04; d.+sini 39^a/02 [=2]

de da/de

d. 26^b/09, 27^a/01 [=2]

dê- demek, söylemek

dêyü diye, diyerek: 6^a/08

d.-di 2^b/07, 2^b/07, 2^b/09, 3^a/01,
3^a/04, 3^a/05, 3^a/06, 3^a/09, 3^b/01,
5^b/06, 11^a/08, 19^a/08, 23^b/04,
23^b/07, 25^a/08, 25^b/01, 25^b/04; d.-
dügi 4^a/06; d.-dügiyle 14^a/09; d.-
dügümüz 4^b/01, 6^a/06, 46^b/08; d.-

dükleri 2^b/04, 33^a/07, 35^a/05; d.-
düklerinden 2^b/02, 31^b/09, 32^a/09;
d.-medi 20^a/06; d.-mege 2^b/05; d.-
mek 20^a/08, 23^b/04, 23^b/05,
23^b/08; d.-mekdür 20^a/05, 26^b/05;
d.-mese 26^a/03; d.-mez 50^a/01; d.-
mezler 7^a/01; d.-mişdür 2^b/01,
33^b/01, 39^b/04; d.-r 27^b/03, 38^a/01,
39^a/02; d.-r (dér+ise) 4^a/02; d.-rler
6^b/04, 25^a/02, 25^a/06, 31^b/02,
31^b/03, 33^a/01, 33^a/06, 34^b/06,
34^b/07, 37^b/07, 38^b/01; d.-se
30^b/02; d.-seler 27^a/09; d.-yen
50^b/05; d.-yenlerden 48^a/03; d.-
yicek 25^a/07, 40^a/07; d.-yü 6^a/08,
29^a/07, 32^b/03, 37^a/05, 48^b/08,
49^b/04 [=69]

def [**< Ar.**]

def **ét-** savmak: 25^b/07
d. 25^b/07, 29^a/02 [=2]

def **a** [**< Ar.**] kere, kez

→ **bir def** **ada**
d.+da 21^b/08, 22^a/02, 22^a/04,
22^a/07 [=4]

deg-

→ **zahmetine deg-**
d.-mez 49^b/06 [=1]

degül değil

d. 6^a/09, 7^a/09, 15^b/05, 21^b/06,
22^b/08, 22^b/09, 23^a/01, 29^b/02,
29^b/06, 35^b/09, 36^b/02, 37^b/07,
49^b/05, 50^b/02; d. (değül+idi)

7^a/02, 15^a/01; d.+dür 6^a/03,
13^b/08, 20^b/06, 22^b/07, 24^b/05,
25^a/05, 27^b/08, 30^b/07, 34^a/09,
34^b/09, 42^a/02, 44^a/09, 44^b/02
[=29]

delâlet [**< Ar.**] işaret, iz

delâlet **ét-** işaret etmek,
göstermek: 8^b/04

d. 5^b/02, 8^b/04, 9^b/04, 27^a/03,
38^a/06, 40^b/05; d.+i (iy.) 30^a/09
[=7]

delîl [**< Ar.**] ispat, şahit

delîl-i aklîler akla dayanan
deliller: 8^b/05

d. 8^b/05, 15^b/03, 28^a/01; d.+dür
12^b/03, 27^b/03, 42^a/05; d.+iyle
1^b/08 [=7]

delü deli

d.+lere 46^b/03 [=1]

delücek delikcik, petek

d.+lerin 43^b/08 [=1]

demür demir

d. 47^a/09 [=1]

deglü denli, kadar

→ **ne deglü**

→ **bu deglü**

d. 11^b/04, 21^a/03, 21^a/04, 21^a/04,
29^b/06, 49^a/06 [=6]

depren- kımıldanmak, hareket etmek

d.-mez 21^b/03, 31^b/05; d.-ür
31^b/05 [=3]

depret- hareket ettirmek

d.-üp (depredüp) 34^a/07 [=1]

derd [< Fa.] dert, endişe

→ **Müsülmanlık derdi**

d.+inde 28^a/08, 28^b/05 [=2]

destür [< Fa.] izin

→ **Hak Te'âlâ destürü birle**

d.+ı (iy.) 18^b/02 [=1]

devlet [< Ar.] **1.** devlet: 40^b/08; **2.**

mutluluk: 8^a/02

→ **ahîret devleti, İslâm devleti**

d. 40^b/08; d.+i (iy.) 8^a/02, 38^b/07,

46^a/09; d.+inüñ 29^b/03 [=5]

dévşür- bir araya getirmek, toplamak

d.-ür 43^b/07 [=1]

dil 1. lisan: 21^b/09; **2.** organ: 34^a/06; **3.**

söyleyiş tarzı: 36^b/05

d. 22^b/09; d.+ce 21^b/09; d.+i (iy.)

26^b/05, 34^a/06; d.+inde 36^b/05;

d.+iyle 20^a/05, 20^a/08, 26^a/03;

d.+lerle 27^b/03; d.+leriyle 27^a/08;

d.+üñ 46^b/06 [=11]

dile- 1. istemek: 22^a/01; **2.** affını niyaz

etmek: 48^b/07

→ **hâcet dile-**

d.-di 35^a/02, 35^a/03; d.-dügi

48^b/07; d.-medi 35^a/01; d.-rseñ

49^a/03; d.-se 22^a/01 [=6]

dilek istek

d.+in (dilegin) 49^a/05; d.+insüz

(dileginsüz) 21^b/02; d.+iyledür

(dilegiyledür) 21^b/02 [=3]

dillü dilince kendine özgü bir dille

d. 22^a/05 [=1]

dilsüz dilsiz

d. 46^b/03; d.+lere 46^b/06 [=2]

dîn [< Ar.] din, Allah'a bağlanma

dîn ilmi din ilmi: 2^a/04

d. 2^a/04, 6^b/01, 31^a/01, 38^b/04,

39^a/03, 40^b/02, 40^b/08; d.+i (nes.)

14^a/06; d.+in 39^a/05; d.+lerine

38^b/05 [=9]

dinsüz dinsiz

d. 25^a/02 [=1]

dîvâr [< Fa.] duvar

d.+ı (iy.) 14^b/03 [=1]

dost [< Fa.] dost

d.+ların 48^b/08 [=1]

dön- dönüşmek

d.-iser 17^b/05, 17^b/06 [=2]

dördünci dördüncü

d. 3^a/02 [=1]

dört dört

d. 43^b/01 [=1]

du'â [< Ar.] dua

d. 39^a/09, 39^b/02, 39^b/09, 40^a/01,

40^a/03; d.+dan 27^a/01; d.+ları

39^b/03 [=7]

dur- zarf eki almış fiillere gelerek

süreklilik bildiren birleşik fiiller

oluşturur

→ **berkidip dur-, éydüp dur-**

d.-urdı 37^a/06; d.-urlar 1^b/07,

25^b/07 [=3]

dut- 1. saymak: 24^b/08; 2. yapmak, amel etmek: 14^a/03

→ ‘**ibret dut-, emrini dut-, kıtı dut-, oruç dut-**

d.-arlar 24^b/08, 25^a/03; d.-armış 41^a/05; d.-mak 1^b/04; d.-mağdur 14^a/03; d.-maya 37^b/08; d.-up 5^b/08, 43^a/04 [=8]

dünyā [< Ar.] 1. dünya: 42^a/09; 2. ahiret hayatı: 29^a/04

dünyā hakkında dünya katında: 26^a/04

dünyā kaydında ol- dünyevi işler peşinde olmak: 28^b/06

d. 10^a/07, 11^b/04, 21^a/01, 26^a/04, 26^a/08, 28^b/06, 28^b/06, 29^a/02, 41^b/06, 42^a/09, 48^b/06, 49^a/04, 49^a/09; d.+da 21^a/08, 23^a/05; d.+sın 29^a/04 [=16]

dürüş- → **dürüş-**

d.-mek 29^b/06; d.-mezse 29^b/09 [=2]

dürlü türlü, çeşitli, başka: 17^b/05

→ **bir dürlü, çok dürlü**

dürlü dürlü çeşit çeşit: 46^a/03

Ebā Bekir → **Ebū Bekir**

E. 39^b/06, 39^b/09 [=2]

ebed-el-ābād [< Ar.] sonsuza kadar

e. 28^b/02 [=1]

d. 17^b/05, 21^b/09, 22^a/01, 41^a/02, 42^b/08, 42^b/09, 42^b/09, 42^b/09, 43^a/01, 44^a/09, 44^b/01, 46^a/03, 46^a/03 [=13]

dürüst [< Fa.] doğru, tam

d. 26^a/01, 28^a/07 [=2]

dürüş- çalışmak, çabalamak

d.-memek 29^b/07; d.-üp 29^b/04 [=2]

düş- 1. girmek, oluşmak: 1^b/04; 2. sefil olmak, değersizleşmek: 2^a/08

→ **mertebeden düş-, şübhe düş-,**

āhıret kaydı düş-, riyā düş-

d.-di 17^a/01; d.-dükden 16^b/05, 16^b/08; d.-e 1^b/04; d.-er 2^a/08, 10^a/02, 25^b/07; d.-mek 16^b/07; d.-se 17^a/06 [=9]

düz yassı

d.+dür 44^b/04 [=1]

düz- 1. meydana getirmek, yapmak: 37^a/01; 2. dizmek, sıralamak: 43^b/09

d.-di 37^a/01; d.-er 43^b/09, 44^b/01 [=3]

E

Ebū ‘Abdullāh-i Muḥāsibī ilk sufülerden, hadis, kelam ve tefsir âlimi (ö. 243/857)

E.+dür 8^a/09 [=1]

Ebū Bekir İslam peygamberi Hz.

Muhammed'in sahabesi,
kayınpederi ve dört halifeden ilki
(ö. 634)

E. 39^a/08 [=1]

Ebū Bekir Şiddîk → **Ebū Bekir**

E. 39^b/06, 40^a/06 [=2]

Ebū Hanīfe hanefi mezhebinin
kurucusu (ö.150/767)

E. 2^a/09 [=1]

Ebū'l-Kāsimī Rāğıb müfessir, Arap dil
âlimi, ahlak felsefecisi

E.+dur 8^a/07 [=1]

Ebū Tālib-i Mekki "Kutü'l-kulûb" adlı
eseriyle tanınan mutasavvıf
(ö.386/996)

E. 2^b/05 [=1]

edeb [< Ar.] uygun olan

e. 15^a/06 [=1]

ef' āl [< Ar.]

ef' āl-i mahşūşa özel ameller

e. 27^a/02 [=1]

eger [< Fa.] şayet, eğer

e. 3^b/07, 4^b/05, 4^b/08, 6^b/02, 7^a/05,
15^b/01, 17^a/05, 17^a/06, 24^a/01,
27^b/02, 28^b/08, 29^b/08, 29^b/09,
30^a/09, 30^b/07, 31^b/08, 32^a/09,
33^b/08, 34^a/01, 43^a/03, 47^b/03
[=21]

egerçi [< Fa.] her ne kadar, ise de

e. 9^a/06, 11^b/03, 11^b/06, 28^b/03,
31^a/05, 38^a/02 [=6]

eḥādīs [< Ar.] hadisler

e. 5^a/06, 5^a/08, 6^a/07, 24^a/09; e.+i
(nes.) 5^b/08 [=5]

ehemm [< Ar.] en önemli

e.+i (iy.) 2^b/03 [=1]

ehl [< Ar.] bir işte yetkili olan, erbab

→ **ḥadīs ehli**

ehl-i ḡaflet dikkatsizler: 49^a/01

ehl-i hevā nefsine düşkünler:
37^a/07

ehl-i sünnet Hz. Muhammed ve
sahabelerine uyanlar: 50^b/06

ehl-i tefsīr tefsir erbapları: 28^a/04

ehl-i uşul ilim yönteminin
erbapları: 26^a/05

ehl-i zāhir hadis, kelim, fıkıh gibi
zahirî ilimlerle uğraşanlar: 5^b/04

e. 5^b/04, 26^a/05, 26^a/06, 28^a/04,
34^b/02, 36^b/02, 37^a/07, 37^a/08,
37^b/06, 49^a/01, 50^b/04, 50^b/06;
e.+i (iy.) 2^a/03, 5^b/02, 5^b/03,
26^b/07; e.+inüñ 26^b/02 [=17]

ekşer [< Ar.] çok, çoğunlukla, çoğu

e. 20^a/09, 24^b/05, 26^a/05, 28^a/04,
31^a/02, 36^b/06, 37^a/03, 37^b/02;
e.+i (iy.) 5^b/08, 11^a/09, 37^b/06
[=11]

eksil- eksilmek, azalmak

e.-ür 27^b/05 [=1]

eksük eksik, az

e. 14^b/02, 14^b/03, e.+dür 24^a/03,
25^b/04 [=4]

el

elinden gel- yapabilmek

e.+inden 10^b/07, 16^b/04, 16^b/06,
34^b/06 [=4]

el-ḥāşıl [< Ar.] kısacası

e.+ı (iy.) 20^a/03 [=1]

emel [< Ar.] → **ṭül-i emel**

e.+den 12^a/07; e.+in 12^b/03 [=2]

emr [< Ar.] emir, buyruk: 23^b/01

emrin şı- emre karşı gelmek:
47^b/02

emrini dut- emri yerine getirmek:
1^b/03

e. 7^b/05; e. (emr+édici) 9^a/06;
e.+den 23^b/01; e.+in 47^b/02;
e.+ine 36^a/02; e.+ini 1^b/03 [=6]

endīşe [< Fa.] kaygı

e.+si 41^b/06 [=1]

en-ta'lem [< Ar.] “senin bilmen”

anlamına gelen ikinci tekil şahıs
masdar çekimi
e. 20^a/06 [=1]

er erkek

e.+e 3^a/09 [=1]

erkān [< Ar.]

erkān-ı ma'lūme bilinen esaslar
e. 27^a/02 [=1]

es- esmek

e.-mese 31^b/05; e.-se 31^b/05 [=2]

esbāb [< Ar.] → **mecmū' -ı esbāb**

e.+ın 34^a/04 [=1]

eşer [< Ar.] **1.** iz, etki, tesir: 33^a/05; **2.**

meydana getirilen şey, eser:
32^b/09

eşer ét- tesir etmek: 8^b/07

e. 8^b/07, 10^a/09, 33^a/07, 34^a/09,
34^b/01; e.+i (iy.) 32^a/02, 32^a/07,
32^a/09, 32^b/09, 33^a/05, 34^a/01;
e.+idür 33^b/03; e.+inden 34^a/03
[=13]

esîr [< Ar.]

esîr ol- esir olmak

e. 30^a/01 [=1]

esrār [< Ar.] sırlar: 5^b/03

→ **'ulūm-ı esrār**

e.+ın 5^b/03; e.+dandur 10^b/02 [=2]

Eşā'ir dinde meşhur, sünnet ehlinin bir
kısımına dâhil olanlar

E.+e 32^b/08 [=1]

ev **1.** konut, yapı: 14^b/04; **2.** yuva:

44^b/01

e. 14^b/04; e.+e 14^b/03; e.+ine
49^b/09; e.+ini 44^b/01; e.+ün
14^b/03 [=4]

evsaṭ [< Ar.] iyi ve kötü arasındaki
durum, orta

e.+ı (iy.) 25^b/02 [=1]

evvel [< Ar.] **1.** önce: 46^a/05; **2.** ilk,
birinci: 4^a/01

evvel bāb ilk bölüm: 16^a/05

e. 13^a/05, 16^a/05, 16^a/07, 17^b/09,
18^a/03, 18^b/03, 23^b/01, 46^a/05;
e.+den 1^b/03, 10^a/09; e.+i (iy.)

4^a/01, 4^a/05, 18^b/01, 20^b/03,
20^b/06; e.+inde 6^b/07 [=16]

evvelā [< Ar.] ilk önce, her şeyden önce
e. 2^b/07, 15^a/02 [=2]

eydil- söylenmek, denmek
e.-mişdür 5^a/07, 5^a/08 [=2]

eyit- söylemek, demek, buyurmak,
bildirmek
e.-di 2^b/05, 3^a/09, 5^b/06, 19^a/09,
19^b/07, 38^a/05, 39^b/06; e.-diler
2^a/05; e.-mişdür 23^a/08, 39^b/01,
40^b/05; e.-seler 28^b/08 [=12]

eyle öyle
e. 17^a/05, 17^a/08, 17^b/01, 17^b/01,
31^b/06 [=5]

eyle- yapmak, etmek
→ **bal eyle-, fikr eyle-, inkār
eyle-, var eyle-, mūm eyle-, naql
eyle-**
e. 42^b/05, 42^b/07; e.-di 20^b/07,
46^a/06, 50^b/09; e.-gil 42^b/08,
43^a/05, 45^b/06; e.-mişdür 39^b/05;
e.-r 43^b/07, 43^b/08; e.-se 30^a/06
[=12]

éd- → **ét-**
è.-meyene 25^a/02; è.-se 26^a/06; è.-
mege 7^b/06 [=3]

élet- götürmek, eriştirmek
è.-ene (èledene) 41^a/02; è.-ünj
(èledünj) 49^b/09 [=2]

eylūk → **mecmū' -ı eylūk**
e.+ler 48^a/09 [=1]

eyt- → **eyit-**
e. (eyd) 20^b/09; e.-diler 1^b/09,
2^a/03; e.-e (eyde) 20^b/04, 21^a/07,
21^a/09, 21^b/04, 22^a/09; e.-ecek
(eydecek) 15^b/01, 24^a/01; e.-elüm
(eydelüm) 18^b/07, 19^b/05, 33^b/01,
50^b/06; e.-esin (eydesin) 19^b/08;
e.-evüz (eydevüz) 15^b/05, 24^a/04,
24^a/05, 34^a/03; e.-mek 50^b/07; e.-
mişler (eydmışler) 15^b/07; e.-üp
(eydüp) 25^b/07; e.-üpdür
(eydüptür) 9^b/06; e.-ür (eydür)
27^b/01; e.-ürler (eydürler) 26^b/07,
27^a/03, 27^b/07, 27^b/08, 31^b/03,
32^a/05, 34^b/04, 34^b/07, 36^a/04,
37^b/06, 38^a/04, 38^a/07; e.-ürler
(eydürler+ise) 34^a/01; e.-ürsin
(eydürsin) 15^b/03 [=37]

eyü iyi
e. 3^b/06, 4^b/05, 12^a/04, 12^b/08,
13^a/03, 17^b/08, 18^a/09; e.+lerin
13^a/04; e.+sini 13^a/02 [=9]

É

élt- → **élet-**
è.-ür 25^a/01 [=1]

éřiş- 1. amaca varmak, ulaşmak: 9^b/09;
2. yeterli olmak: 10^b/03
→ 'aklı éřiş-, ihşān éřiş-,
tevātüre éřiş-

è.-en 42^a/05; è.-mege 9^b/09; è.-mek 41^b/04; è.-meyen 10^b/03; è.-mez 42^a/09; è.-miş 30^a/08; è.-ür 18^a/08, 42^a/04 [=8]

èrişdür- ulaştırmak, eriştirmek

→ **sa'ādete èrişdür-, hālel èrişdür-**

è.-meye 40^b/01; è.-meyeler 38^b/06; è.-ür 50^b/03; è.-ürler 5^b/09 [=4]

èşit- işitmek

è.-üp (èşidüp) 10^a/05 [=1]

èt- etmek, yapmak

→ **'amel èt-, 'arz èt-, 'azāb èt-, beyān èt-, cezb èt-, def' èt-, delālet èt-, eşer èt-, fāsīd èt-, fikr èt-, ġālib èt-, ġarq èt-, hāreket èt-, hāşıl èt-, helāk èt-, hışm èt-, hızm èt-, ihşān èt-, luţf èt-, muhālefet èt-, muvāfıq èt-, mülāzemet èt-, müţāla'a èt-, mütevellid èt-, raġbet èt-, ta' dīd èt-, tafşıl èt-, taqđīm èt-, taşarruf èt-, taşnīf èt-, tefsīr èt-, tercih èt-, terk èt-, terkīb èt-, tevfiq èt-, te'vīl èt-, tīmār èt-, va'īd èt-, vaşf èt-, yaraq èt-, zabı èt-, zā'il èt-, ziyān èt-**

è. 42^b/02; è.-di 11^a/05, 13^a/02, 13^b/01, 14^b/01, 18^b/07, 20^a/07, 25^a/09, 25^b/03, 25^b/05, 37^a/03, 43^b/03, 47^b/05, 47^b/09, 48^a/01,

48^a/04, 48^a/05, 48^a/05; è.-diler 8^a/04, 8^b/02, 8^b/03, 35^a/04; è.-dügi 2^a/01, 26^b/04, 26^b/05, 31^a/04, 31^a/06, 41^a/04; è.-dügi (ètdügi+içün) 37^b/05; è.-dügin 34^a/09, 34^b/01; è.-düginden 35^b/08; è.-dügümüz 3^b/05; è.-dügümüzden 38^b/03; è.-düm 39^b/03; è.+e (ède) 1^b/05, 28^a/09, 29^a/02, 36^a/01, 36^a/08, 37^b/08, 38^a/03, 39^a/01, 49^b/04; è.-ecegi (èdecegi) 49^b/05; è.-ecegin (èdecegin) 12^b/05, 12^b/06; è.-ecek (èdecek) 26^a/02, 26^b/03, 26^b/08, 29^a/03, 30^b/06, 46^a/02, 49^b/08; è.-eler (èdeler) 8^b/07; è.-elüm (èdelüm) 14^b/05, 18^b/09, 18^b/09, 26^a/01; è.-emez (èdemez) 25^b/07, 25^b/07; è.-emezler (èdemezler) 32^a/08; è.-emezlerdi (èdemezlerdi) 11^b/02; è.-en (èden) 4^a/09, 8^b/06, 9^b/03, 12^a/09; è.-ene (èdene) 41^a/02; è.-eni (èdeni) 36^a/06; è.-enler (èdenler) 31^a/09; è.-enleri (èdenleri) 12^b/05, 15^a/07; è.-enün (èdenün) 36^a/07, 39^a/04; è.-er (èder) 7^a/07, 8^b/04, 10^a/03, 13^a/01, 13^a/05, 14^a/07, 16^a/02, 17^a/08, 17^b/01, 24^b/02, 24^b/03, 24^b/04, 27^a/04, 27^b/01, 28^a/03, 28^b/07, 29^a/01, 29^a/03, 34^a/02, 34^b/01, 38^a/02, 38^a/06, 40^b/05, 41^a/07,

46^a/01, 48^b/03, 48^b/06, 49^a/06, 49^a/09; è.-er (èder+imiş) 41^a/03; è.-er (èder+ise) 31^a/07; è.-erem (èderem) 23^b/07; è.-erken (èderken) 50^b/01; è.-erlerdi (èderlerdi) 36^b/08; è.-erse (èderse) 17^a/05, 49^b/05; è.-evüz (èdevüz) 18^b/06, 35^b/05, 37^a/09; è.-eyim (èdeyim) 29^a/07; è.-icek (èdicek) 7^a/04, 18^a/07, 25^b/01, 28^b/01; è.-ip (èdip) 16^b/02, 18^a/03, 39^a/02, 43^b/02, 45^a/02, 45^a/06; è.-ip (èdip) 18^b/05; è.-iser (èdiser) 17^b/07; è.-medi 11^a/07, 15^b/03; è.-mege 8^b/09, 10^a/06, 14^a/06, 21^a/08, 29^b/05, 33^b/05, 34^a/05, 35^b/03, 35^b/07; è.-mek 4^b/06, 7^b/07, 10^a/06, 12^b/07, 13^a/09, 24^a/01, 24^b/08, 27^b/03, 27^b/09, 29^b/02, 29^b/06, 31^a/05, 31^b/08, 32^a/08, 32^b/02, 34^a/02, 34^b/06, 35^a/06, 35^b/02, 38^b/02, 40^a/08, 41^a/09, 45^a/03; è.-mek (ètmek+içün)

fahır [< Ar.]

fahır èt- övünmek, kıvanç duymak
f. 49^a/09 [=1]

fāide [< Ar.] fayda: 18^a/01

fāidesi bulın- yararı dokunmak:
25^a/03
f. 31^b/07; f.+den 50^b/02; f.+si
18^a/01, 25^a/03 [=4]

8^b/06, 33^b/01, 49^a/05; è.-mekde 18^b/04; è.-mekden 26^b/08; è.-mekdür 4^a/03, 4^a/07, 26^b/04, 26^b/06, 36^a/02, 36^a/03; è.-meklik 23^b/09; è.-memek 29^b/08; è.-memiş 44^b/07; è.-mese 26^a/07; è.-meye 28^b/01, 30^a/05, 37^b/08, 50^a/06; è.-mez 10^a/09, 27^b/01, 34^a/02, 37^b/09, 47^b/02, 47^b/03; è.-mişdür 7^b/07, 39^a/05, 39^a/09; è.-mişlerdür 23^a/09; è.-se 17^b/01, 26^a/02, 31^a/03, 33^b/07, 33^b/09, 46^a/04, 46^a/05, 48^a/09, 48^b/02, 48^b/04; è.-seler 27^b/06; è.-üp (èdüp) 1^b/06, 4^b/06, 4^b/08, 6^b/06, 8^b/07, 9^b/02, 10^b/09, 10^b/05, 11^a/03, 11^b/02, 12^b/03, 16^b/05, 18^a/06, 20^b/01, 25^a/01, 36^b/08, 37^b/04, 39^a/06, 39^b/03, 47^b/02, 47^b/05, 50^b/07 [=223]

èy [< Fa.] seslenme sözü, ey

èy ‘**azîz** ey dost

è. 40^b/07 [=1]

F

fakîh [< Ar.] fıkıh bilgini

f.+ler 1^b/09 [=1]

fānî [< Ar.] **1.** ölümlü: 29^a/02; **2.** geçici:

11^b/07

f. 11^b/07, 29^a/02, 29^b/05, 49^b/05, 50^a/01, 50^a/02 [=6]

farz [< Ar.] Allah’ın emirleri

farz idügi farz olduğu: 6^a/07

farz-ı ‘ayn Allah’ın her Müslüman’ın yerine getirmesi gereken emri: 1 ^b /06	fazilet [< Ar.] iyi huy, erdem f.+in 29 ^b /03, f.+ler 42 ^a /03 [=2]
farz-ı kifāye Allah’ın bir kısım Müslümanlar tarafından yerine getirilmesi gereken emri: 14 ^b /09 f. 1 ^b /06, 1 ^b /07, 1 ^b /09, 2 ^a /01, 2 ^a /03, 2 ^a /05, 2 ^b /02, 2 ^b /04, 2 ^b /06, 3 ^b /02, 4 ^a /03, 3 ^b /04, 3 ^b /04, 3 ^b /05, 3 ^b /06, 3 ^b /09, 4 ^a /04, 5 ^a /03, 6 ^a /07, 6 ^b /03, 7 ^a /06, 7 ^b /02, 8 ^b /02, 8 ^b /03, 8 ^b /04, 8 ^b /08, 9 ^a /03, 11 ^a /03, 11 ^a /06, 13 ^a /08, 14 ^a /05, 14 ^b /08, 14 ^b /09, 15 ^a /01, 15 ^a /03, 15 ^a /04, 15 ^a /05, 16 ^a /04, 18 ^a /04, 18 ^b /01, 27 ^b /05, 27 ^b /08, 28 ^a /05, 28 ^a /06, 28 ^a /09; f.+dur 3 ^a /09, 4 ^b /01, 14 ^a /04, 14 ^a /05, 20 ^a /08, 31 ^a /01; f.+ların 3 ^a /03; f.+larını 3 ^a /03 [=53]	fażl [< Ar.] lütuf, iyilik f.+ındandır 47 ^a /06 [=1]
fāsık [< Ar.] günahkâr: 12 ^a /01 fāsık ol- günahkâr olmak: 30 ^a /01 f. 7 ^a /01, 30 ^a /01, 33 ^a /07; f.+dur 12 ^a /01; f.+uñ 35 ^a /01 [=5]	fehḡ [< Ar.] anlama, anlayış f. 6 ^a /01 [=1]
fāsıklık günahkârlık f. 33 ^a /03 [=1]	felāsife [< Ar.] filozof f. 23 ^a /08 [=1]
fāsīd [< Ar.] yanlış, bozuk: 37 ^a /01 fāsīd ol- bozulmak: 17 ^b /02 fāsīd ét- bozmak: 39 ^a /05 f. 15 ^a /06, 17 ^b /01, 17 ^b /02, 30 ^a /05, 31 ^a /09, 37 ^a /01, 37 ^a /08, 38 ^a /02, 39 ^a /05, 39 ^a /06; f.+dür 35 ^b /05 [=11]	fetevā [< Ar.] fetvalar f.+larda 30 ^b /06 [=1]
	fetvā [< Ar.] → maḡām-ı fetvā f.+dur 5 ^a /09 [=1]
	fıḡh [< Ar.] Őariat ilmi, fıkıh → uşul-ı fıḡh f. 2 ^a /02; f.+da 30 ^b /05; f.+dur 1 ^b /09 [=3]
	fıḡh → fıḡh f. 2 ^b /01 [=1]
	fıŐıḡ [< Ar.] Allah’a karşı isyan etme, küfür f.+ın 35 ^a /01 [=1]
	fikir → fıkr f. 45 ^b /06, 45 ^b /08 [=2]
	fıkr [< Ar.] düşünce fıkr eyle- düşünmek: 42 ^b /07 fıkr ét- düşünmek: 45 ^a /02 f. 42 ^b /05, 42 ^b /07, 42 ^b /07, 43 ^a /05, 45 ^a /02, 45 ^a /06, 46 ^a /02, 46 ^a /04, 46 ^a /05, 48 ^a /09, 48 ^b /02, 48 ^b /04 [=12]
	fıkr [< Ar.] düşünme f. 41 ^b /09 [=1]

fi‘l [< Ar.] iş, eylem: 32^a/02
f. 32^a/02, 32^a/04; f.+i (iy.) 27^a/03,
32^b/05, 32^b/08, 33^a/06, 34^a/09,
34^b/02; f.+inde 36^a/03; f.+ine
27^a/07 [=10]
fi’lhāl [< Ar.] hemen
f. 17^a/03 [=1]
firāset [< Ar.] Allah tarafından verilen
seziş, içgüdü

f. 43^b/06 [=1]

firişte [< Fa.] melek

f.+leri 19^b/09; f.+lerün 21^b/08
[=2]

fuḫahā [< Ar.] fıkıh bilgileri

f. 6^b/03, 26^a/05, 31^a/02; f.+nuñ
7^a/02, 37^b/01 [=5]

fürü‘ [< Ar.] bir aslın neticesi

f.+ın 24^b/02 [=1]

G/Ġ

ġāfillıḫ **1.** dalgınlık: 12^b/02; **2.**
ihmalkârlık: 12^b/03
ġ.+a (ġāfillıġa) 12^b/02; ġ.+ın
(ġāfillıġın) 12^b/03 [=2]

ġaflet [< Ar.] **1.** dikkatsizlik: 41^b/07; **2.**
cahillik: 44^b/07
→ **ehl-i ġaflet**
ġ. 41^b/07, 44^b/07, 49^a/01 [=3]

ġālib [< Ar.] üstün gelen: 32^b/07

ġālib ét- üstün kılmak: 35^b/02

ġālib ol- üstün gelmek: 12^b/02

ġ. 9^a/08, 10^a/05, 12^b/02, 32^b/01,
35^b/02; ġ.+dür 32^b/07; ġ.+i (iy.)
28^a/03 [=7]

ġalibā [< Ar.] belki

ġ. 24^b/09 [=1]

ġāliblıḫ üstünlük

ġ.+ına (ġāliblıġına) 28^a/01, 40^b/04
[=2]

ġarāyib [< Ar.] gariplik

ġ.+ın 45^b/02 [=1]

ġarīb [< Ar.] deġişik, şaşılacak şey

ġ. 15^a/07, 41^b/02, 42^a/07 [=3]

ġarḫ [< Ar.]

ġarḫ ét- suya batmak, batırılmak

ġ. 48^a/01 [=1]

ġāyet [< Ar.] oldukça, son derece

ġ. 10^b/05, 13^a/02, 13^a/02, 19^a/01,
38^a/03, 42^b/01, 44^b/03, 47^a/06,
47^a/07 [=9]

ġayr [< Ar.]

ġayr ét- ayrı tutmak

ġ. 36^a/01 [=1]

ġāzab [< Ar.]

ġāzab ét- öfkelenmek

ġ. 47^b/05 [=1]

ġeçe gece

g.+de 39^b/08, 42^b/02; g.+lerde
22^b/01 [=3]

ġeç- **1.** girmek, dâhil olmak: 21^a/06; **2.**

bahsetmek, konusu olmak: 35^b/06

g.-ecekleri 21^a/06; g.-en 35^b/06;
g.-enleri 21^a/06 [=3]

geçrek daha geç

g. 47^a/05 [=1]

geçür- 1. vazgeçirmek, bırakmak:
37^a/02; 2. geçirmek, takmak:
44^a/06

g.-mek (geçürmek+içün) 37^a/02;
g.-ür 44^a/06 [=2]

gel- 1. ulaşmak, erişmek: 4^b/03; 2.
varmak: 19^a/07

→ **elinden gel-**, **gendözine gel-**,
göñline hoş gel-, **lâzım gel-**,
şalâhiyyet gel-, **yêrine gel-**

g.-di 19^a/07; g.-dükten 30^a/03; g.-
e 14^b/07, 49^a/01; g.-em 49^b/04; g.-
en 4^b/03, 7^b/05, 49^a/08, 49^a/09; g.-
ip 36^b/07, 41^b/08; g.-medügin
10^b/07; g.-meyince 9^a/02; g.-mez
16^b/04; g.-se 5^a/03; g.-ür 16^b/06,
18^a/08, 22^a/08, 31^a/05, 34^b/06
[=20]

geleci söz, laf

g.+lerden 30^a/04; g.+sin 22^a/02,
40^a/09 [=3]

genc [< Fa.] hazine

g. 10^a/04 [=1]

gendözi kendisi

gendözine gel- mantıklı hareket
etmek: 41^b/08

g.+n 49^b/03; g.+nden 3^b/08; g.+ne
41^b/08 [=3]

gendü kendi, kendisi

g. 2^a/06, 31^a/05, 32^a/05, 32^b/05,
34^b/02, 34^b/04, 37^a/01, 37^a/02,
38^a/01, 39^a/07, 42^b/04, 43^a/05,
46^b/09, 49^a/05; g.+de 3^b/08, 4^b/05,
4^b/08, 16^b/02; g.+den 23^a/05;
g.+nüñ 35^a/04, 45^b/01; g.+ye
41^b/03; g.+yi 45^a/09 [=23]

geñez kolay

g. 1^b/01; g.+dür 18^a/05 [=2]

gerek lüzum, -meli/-malı

g. 4^b/05, 4^b/06, 4^b/08, 4^b/09, 4^b/09,
10^b/04, 10^b/06, 10^b/08, 12^a/03,
12^a/04, 12^a/05, 12^b/04, 16^b/03,
18^a/03, 19^b/04, 20^b/01, 23^a/04,
30^a/04, 30^a/08, 40^a/08, 40^b/03,
48^a/06, 48^a/07, 50^b/07; g.+dür
12^b/07, 44^b/06 [=26]

gereklü lüzumlu

g. 31^a/01; g.+dür 47^a/07; g.+si
2^b/03; g.+sin 37^a/09 [=4]

gêri → **gêrü**

g. 23^a/01 [=1]

gêrü 1. sonra, yine: 4^a/04; 2. diğêr,
başka: 13^a/03

gêrü kıalan geri kalan, diğêr:
43^b/05

g. 4^a/04, 9^a/07, 9^b/01, 13^a/03,
17^b/09, 23^a/03, 23^b/09, 29^b/03,
30^b/04, 38^b/09, 43^b/05, 46^a/01,
46^a/03, 47^a/08, 47^a/09, 47^b/09
[=16]

getür- 1. aktarmak, iletmek: 6^a/08; 2. tercüme etmek: 11^a/08; 3. taşımak: 44^a/02

→ **bir araya getür-, şehâdet getür-, şahîh getür-, yerine getür-**

g.-di 15^a/09; g.-diler 8^b/02, 8^b/03, 8^b/05, 8^b/06; g.-dük 16^a/05; g.-e 28^b/01, 39^a/01; g.-ecek 13^a/03; g.-elerdi 27^b/02-03; g.-en 9^b/02, 44^a/02, 44^a/02; g.-evüz 34^b/03, 37^a/07; g.-ecek 6^b/08, 7^a/01; g.-medi 11^a/08; g.-mediler 6^b/04; g.-medük 6^a/08; g.-mek 14^b/05, 17^a/07; g.-miş 39^b/05; g.-üp 7^a/07, 11^a/07, 18^a/06, 36^b/04, 43^b/02 [=28]

gibi gibi

g. 3^b/05, 3^b/09, 4^b/04, 7^b/01, 10^a/03, 17^a/01, 17^a/02, 17^a/02, 17^a/03, 21^b/06, 22^b/07, 23^b/02, 24^b/07, 24^b/08, 24^b/09, 25^a/03, 25^a/04, 28^a/01, 30^b/02, 34^a/06, 34^a/07, 35^b/02, 35^b/03, 35^b/04, 37^a/01, 38^a/04, 38^a/07, 38^a/09, 40^a/07, 42^b/06, 43^a/06, 47^a/09; g.+dür 9^a/09, 10^a/04, 10^b/01, 31^b/01, 31^b/05 [=37]

giçi küçük

g. 22^b/06 [=1]

gider- 1. uzaklaştırmak: 3^b/08; 2. yok etmek: 12^a/03; 3. vazgeçmek: 49^a/03

g.-e 3^b/08, 17^a/04; g.-mek 4^b/08, 12^a/03, 12^a/05, 12^b/04, 16^b/02, 17^a/06, 49^a/03; g.-se 41^b/06 [=10]

gir- 1. bürünmek: 19^a/06; 2. bir yerden başka bir yere dâhil olmak: 26^a/08; 3. geçmek: 47^a/05

→ **şüretine gir-, uçmağa gir-**

g.-di 19^a/06; g.-se 47^a/05; g.-ür 26^a/08 [=3]

gişi kişi

g. 6^b/01, 6^b/07, 7^a/09, 9^a/09, 9^b/09, 10^a/05, 10^a/08, 10^b/03, 16^a/02, 16^b/01, 16^b/04, 16^b/07, 20^b/04, 25^a/04, 25^b/05, 27^b/08, 28^a/02, 28^a/07, 29^a/04, 29^b/02, 29^b/09, 30^a/05, 31^a/02, 34^a/04, 34^a/08, 34^a/08, 38^a/09, 38^b/06, 40^a/08, 41^a/01, 41^a/05, 41^a/06, 41^b/05, 44^b/07, 45^a/06, 45^b/02, 46^b/08, 48^a/02, 48^a/09, 48^b/05, 49^a/05, 49^b/01, 49^b/07, 50^a/04, 50^b/04, 50^b/05, 50^b/07; g.+de 4^b/02, 18^a/02; g.+den 41^b/03; g.+ler 5^b/09, 17^a/08, 17^a/09, 20^b/02, 28^b/06, 29^a/06, 38^b/04; g.+lere 5^b/07, 8^b/06, 45^b/07; g.+lerünj 23^b/03, 36^b/06; g.+nünj 2^a/07, 3^b/03, 3^b/04, 3^b/06, 3^b/09, 4^a/04, 4^b/04, 5^a/03, 6^b/03, 7^a/06, 7^b/08,

8^b/02, 8^b/08, 13^a/08, 16^a/03,
17^a/01, 18^a/08, 27^a/03, 30^b/03,
34^a/08, 39^a/03, 46^b/09; g.+ye
31^a/01, 40^a/07, 41^a/04, 42^a/05,
49^a/02; g.+yi 7^a/03, 41^a/08 [=91]

git- 1. varmak: 28^b/07; 2. kaybolmak,
uzaklaşmak: 28^b/09, 3. ölmek:
29^a/05; 4. gezegenin rotasında
dönmesi: 42^b/06

g.-dügin 28^b/09; g.-e (gide)
28^b/07; g.-emez (gidemez) 28^b/09;
g.-er (gider) 29^a/06, 42^b/06; g.-
mekdür (gidmekdür) 29^a/05 [=6]

gizlü gizli

g. 39^b/07 [=1]

gök gök, gökyüzü

→ **mecmü'** -ı **gök**

g. 22^b/02; g.+degi 42^a/06; g.+deki
21^b/08; g.+den 19^b/09, 21^a/02;
g.+i (iy.) (gögi) 42^b/01, 42^b/03;
g.+in (gögin) 42^b/03; g.+ler
42^a/08, 45^b/05, 47^a/01; g.+lerdegi
43^a/03 [=12]

göm- defnetmek

g.-üñ 50^a/01 [=1]

gönül- niyetlenmek, istemek

→ **bir yere gönül-**

g.-se 28^b/07 [=1]

göñil → **göñül**

g.+e 16^b/04, 16^b/07 [=2]

göñül gönül: 17^b/02

göñline hoş gel- yakın hissetmek:
49^b/03

göñli karar- sıkıntıya düşmek:
17^a/08

g. 9^a/01, 9^a/07, 17^b/02, 40^b/03;
g.+de 40^b/03; g.+dür 9^a/07; g.+i
(iy.) 12^b/08; g.+i (iy.) (göñli)
10^a/09, 17^a/08, 41^b/05; g.+i (nes.)
(göñli) 9^a/04, 9^a/05, 12^a/04; g.+in
(göñlin) 7^a/09, 16^b/05, 16^b/08;
g.+inde (göñlinde) 4^a/07, 10^a/07,
39^a/03; g.+indedür (göñlinedür)
9^a/01; g.+inden (göñlinden)
17^a/04, 45^b/08; g.+ine (göñline)
1^b/03, 10^a/01, 12^b/01, 12^b/06,
16^b/04, 17^a/01, 17^a/02, 17^a/06,
25^b/07, 49^b/03; g.+inedür
(göñlinedür) 7^a/08; g.+lerden
21^a/05; g.+leri 6^a/02 [=35]

gör- 1. görmek, algılamak: 22^b/01; 2.
fark etmek: 8^b/09; 3. tanık olmak:
48^a/01; 4. var saymak: 49^a/08

→ **zahmet gör-**

g. 43^b/05, 43^b/09, 44^a/05; g.-diler
8^b/09; g.-dügi 22^b/08; g.-dügine
46^b/04; g.-ecek 22^b/03; g.-gil
28^b/05, 48^a/01; g.-medin 41^a/07;
g.-mek 22^b/09, 41^b/02; g.-
mekligine 22^b/04; g.-memek
34^a/06; g.-miş 34^a/09; g.-mişler
28^b/08; g.-se 30^b/01, 49^a/07; g.-ür

22^b/01, 22^b/02, 49^a/08; g.-ürsin
5^b/04, 48^b/09, 49^b/01 [=24]

göre göre

g. 42^b/02 [=1]

görin- → **görün-**

g.-en 25^b/06; g.-ür 42^b/01 [=2]

görün- anlaşılma

g.-mege 22^b/01 [=1]

götür- ulaştırma

g.-ün 49^b/09 [=1]

göz göz

g.+i (iy.) 6^a/03; g. (göz+ile)
22^b/09; g.+inden 41^b/07; g.+ini
44^b/07; g.+ün 46^b/04 [=5]

gözsüz kör

g. 46^b/02, 49^a/02; g.+lere 46^b/04-
05 [=3]

gülüv [< Ar.]

gülüv ét- haddini aşma

ğ. 38^a/03 [=1]

gurür [< Ar.] kibir

ğ. 44^b/07 [=1]

güç zor

g. 11^b/04; g.+i (iy.) (güci) 11^b/04
[=2]

gül- alay edencesine gülmek

g.-e 30^b/03 [=1]

gün 1. gün, yirmi dört saatlik süre:

50^a/05; 2. zaman: 39^b/05; 3.

gündüz: 42^b/02; 4. güneş: 43^a/02

g. 39^b/05, 40^a/1, 42^b/02, 43^a/02,

50^a/05; g.+de 47^b/01 [=6]

günāh [< Fa.] günah: 25^a/01

günāh işle- Allah'ın emirlerine
karşı gelmek: 36^a/08

g. 12^a/09, 24^b/08, 25^a/01, 33^b/08,

36^a/08; g.+ı (nes.) 33^b/09; g.+ları

12^a/07 [=7]

günāhkār [< Fa.] günah işleyen

g. 16^b/07, 16^b/09; g.+ları 12^b/06
[=3]

güneş güneş

g. 42^a/09, 42^b/02, 47^a/01, 49^a/02;

g.+ün 42^b/04 [=5]

H/Ĥ/H

haber [< Ar.] bilgi

haber vēr- bilgi vermek: 19^a/08

h. 4^a/06, 19^a/08, 27^a/05, 49^a/02;

h.+i (iy.) 39^a/03 [=5]

habt [< Ar.]

habt ét- yanılmak

h. 14^a/07 [=1]

hac [< Ar.] İslam'ın beş şartından biri

olan Mekke'deki Kâbe'yi ziyaret
etmek

h. 31^b/02; h.+a (hacca) 14^a/02;

h.+uñ (haccuñ) 3^a/03 [=3]

hācet [< Ar.]

hācet dile- bir şey istemek

h. 22^a/01 [=1]

hadīs [< Ar.] **1.** peygamberin sözü: 19^b/03; **2.** hadisten bahsedilen ilim: 26^b/02

hadīs ehli hadis erbabı: 26^b/06

h. 2^a/03, 2^a/04, 11^a/08, 13^a/07, 16^a/08, 26^b/02, 26^b/06, 28^a/05, 30^a/08, 31^a/06, 32^b/03, 37^b/03, 37^b/09, 37^b/09, 39^b/02; h.+de 5^b/01, 6^b/02, 9^b/04, 9^b/07, 14^b/01, 15^b/08, 17^b/04, 20^a/06, 25^b/08, 32^a/03; h.+den 6^a/03; h.+e 31^a/05; h.+i (iy.) 39^b/04; h.+i (nes.) 37^b/05, 37^b/07; h. (hadīs+ile) 30^a/07; h.+ler 8^b/04, 25^b/06; h.+lerde 15^b/06; h.+lerden 15^b/07; h.+leri 6^b/01, 12^b/01; h.+ün 13^a/09, 13^b/04, 19^b/03, 19^b/05 [=41]

hafif [< Ar.] hafif

h.+dür 44^b/03 [=1]

hak [< Ar.] **1.** Allah: 5^a/01; **2.** doğru, gerçek: 4^a/06; **3.** katında, hissesinde: 26^a/04; **4.** bir insana ait olan şey: 46^b/07

h. 2^b/08, 4^a/01, 4^a/02, 4^a/02, 4^a/06, 4^a/06, 5^a/01, 5^a/02, 13^b/09, 31^b/02, 36^b/08; h.+dur 23^b/06; h.+ında (hakkında) 26^a/04, 26^a/04, 26^a/07, 26^a/08, 46^b/07 [=17]

hakikat [< Ar.] gerçek, bir şeyin aslı: 24^a/08

h.+de 7^a/03; h.+i (iy.) 24^a/08; h.+in 23^a/05, 24^b/03 [=4]

hakim [< Ar.] hikmet sahibi

h.+dür 35^a/07 [=1]

hakir [< Ar.] değersiz

h. 29^b/05 [=1]

Hak Te'ālā Allah

Hak Te'ālā destürü birle Allah'ın izniyle: 18^b/02

H. 4^b/03, 6^a/05, 7^a/03, 7^a/04-05, 7^b/03, 7^b/08, 8^a/03, 10^a/01, 12^b/04, 13^a/01, 18^b/02, 19^a/05, 20^b/04, 21^b/02, 32^a/07, 32^a/09, 32^b/05, 32^b/06, 33^b/03, 33^b/07, 34^a/03, 34^b/01, 34^b/05, 34^b/09, 34^b/09, 35^a/07, 35^b/01, 36^a/03, 36^a/04, 38^a/04, 38^a/07, 40^a/01, 40^b/05, 40^b/09, 42^a/01, 42^a/07, 43^b/01, 43^b/06, 45^b/01, 45^b/04, 45^b/09, 46^a/05, 47^b/09, 50^b/03, 50^b/07; H.+dan 9^b/01, 9^b/08, 42^a/04; H.+dandur 42^a/06, 48^b/01; H.+nuñ 4^a/05, 7^a/08, 9^a/01, 11^b/08, 12^a/08, 18^a/07, 23^a/01, 23^a/09, 35^a/03, 35^b/03, 35^b/07, 42^a/01-02, 44^b/08, 45^a/02, 45^a/06, 45^b/08, 46^a/01-02, 46^a/03, 46^b/07, 47^a/06, 48^a/06, 48^a/08, 48^b/03; H.+yı 45^a/09 [=74]

hāl [< Ar.] **1.** durum: 43^a/01; **2.** hâlbuki: 29^a/04

- h. 29^a/04, 43^a/01, 48^b/09, 49^b/04,
50^a/06; h.+in 2^a/06; h.+ine 49^a/04
[=7]
- hāl** → **hāl**
h.+i (iy.) 50^b/02 [=1]
- hālāş** [< Ar.] kurtuluş
h. 28^b/02 [=1]
- hālāyık** [< Ar.] kullar, insanlar
h.+uñ 11^a/09 [=1]
- halel** [< Ar.]
halel érişdür- bozmak, zarar
vermek
h. 5^b/09, 38^b/06, 40^b/01 [=3]
- hālet** [< Ar.]
hālet-i ihtiyār katlanma durumu
h. 26^a/03, 26^a/06 [=2]
- hāliyā** [< Ar.] şimdi
h. 18^b/05 [=1]
- halk** [< Ar.] halk, insanlar: 5^a/01
h. 5^a/01, 5^a/01, 5^a/03, 14^b/06,
36^b/05, 39^b/06; h.+da 42^a/04;
h.+dan 49^a/06; h.+ı (nes.) 7^b/09;
h.+uñ 18^a/05, 37^a/05 [=11]
- Hanīfi** Ebû Hanife öncülüğündeki
mezhep
H.+ler 33^a/05, 33^b/01 [=2]
- harāblık** yıkıklık, tasa
h.+ına (harāblığına) 40^b/04 [=1]
- harām** [< Ar.] 1. dince yasak olan şey:
2^a/01; 2. hırsız: 28^b/09
h. 2^a/01, 28^b/09 [=2]
- harāmī** [< Ar.] hırsız, haydut
- h.+ler 28^b/08, 29^a/09; h.+ye
29^a/01 [=3]
- harec** [< Ar.] zorluk
h. 23^b/02 [=1]
- hareket** [< Ar.] hareket
hareket ét- hareket etmek: 34^a/02
h. 32^a/02, 34^a/02; h.+i (iy.) 42^b/04
[=3]
- hased** [< Ar.] kıskançlık
h. 4^b/02, 7^b/06, 17^a/02; h.+den
7^a/09; h.+e 7^b/04 [=5]
- hāşıl** [< Ar.]
hāşıl ol- meydana gelmek: 32^b/06
hāşıl ét- oluşturmak, var etmek:
4^b/06
h. 2^a/02, 4^b/06, 13^a/05, 14^a/06,
29^b/05, 32^b/06, 34^a/05, 34^a/06,
43^a/02, 43^a/04, 43^a/07, 45^a/07,
45^b/07, 47^a/03, 47^b/08, 48^b/04,
48^b/08, 49^a/05 [=18]
- hāşıyyet** [< Ar.] kendine has özellik
h.+e 43^b/04; h.+i (iy.) 43^a/01 [=2]
- hastalık** hastalık, dert
h.+ı (iy.) (hastalığı) 28^a/04 [=1]
- hastalık** → **hastalık**
h.+ına (hastalığına) 28^a/02 [=1]
- hasta** [< Fa.] hasta, rahatsız
h. 28^a/01 [=1]
- haṭā** [< Ar.] hata, yanlışlık, yanılma
h. 38^a/02; h.+dan 37^b/01 [=2]
- hayırlı** hayırlı
h.+dur 45^a/07 [=1]

ḥayr [< Ar.] iyi, hayırlı
 ḥ. 20^a/02, 33^b/05, 33^b/06, 34^b/08;
 ḥ.+dan 21^a/09 [=5]

ḥayret [< Ar.] şaşkınlık
 ḥ. 45^a/07, 45^b/07 [=2]

ḥayvān [< Ar.] canlı
 ḥ.+ı (nes.) 43^b/03 [=1]

ḥayvānāt [< Ar.] hayvanlar
 ḥ.+ı (nes.) 43^b/03, 43^b/05 [=2]

ḥaz [< Ar.] zevklenme, haz
 ḥ.+ı (iy.) (ḥazı) 6^b/02

ḥāzıq [< Ar.] işin ustası
 ḥ. 44^b/05 [=1]

ḥazīne [< Ar.] mükâfat
 ḥ.+ye 10^a/04 [=1]

Ḥazret [< Ar.] saygı amacıyla
 büyüklere verilen unvan
Ḥazreti Peygamber Hz.
 Muhammed: 3^a/04
 Ḥ. 3^a/04; Ḥ.+i (iy.) 5^b/05, 13^a/07,
 13^b/01, 14^a/07, 15^b/01, 15^b/05,
 18^b/06, 19^a/06, 19^a/09, 19^b/06,
 23^b/02, 25^a/06, 40^a/06, 45^a/04;
 Ḥ.+inde 7^a/03, 7^b/08; Ḥ.+ine
 7^a/05, 8^a/03, 9^a/04, 13^a/01, 19^a/02,
 19^a/07, 22^b/05; Ḥ.+inüñ 15^b/09,
 20^a/03 [=26]

ḥeç [< Fa.] asla: 10^a/09
ḥeç nesne hiçbir şey: 20^b/08
ḥeç gişi hiçbir kimse: 41^a/05
 h. 5^b/04, 10^a/09, 15^b/03, 20^b/08,
 31^b/04, 41^a/05, 48^a/02 [=7]

hêçlik hiçlik
 h.+in (hêçligin) 45^b/02 [=1]

helāk [< Ar.]
helāk ol- ölmek: 47^a/05
helāk ét- yok etmek: 47^b/09
 h. 2^a/09, 4^a/08, 11^a/01, 47^a/05,
 47^b/03, 47^b/09, 48^a/04, 48^a/05,
 48^a/05 [=9]

ḥelāl [< Ar.] dine göre uygun olan
 ḥ. 2^a/02 [=1]

hem [< Fa.] hem, hem...hem
 h. 4^b/06, 5^b/01, 5^b/01, 7^b/09, 8^b/02,
 8^b/03, 8^b/05, 9^a/05, 9^b/01, 32^b/05,
 32^b/05, 35^a/06, 41^a/04 [=13]

her [< Fa.] her, her bir: 14^a/04
her biri tek tek, ayrı ayrı: 21^b/09
 h. 2^b/02, 2^b/04, 6^a/03, 8^b/04,
 11^a/07, 14^a/04, 15^a/01, 16^a/02,
 16^a/07, 17^b/05, 17^b/09, 21^b/01,
 21^b/09, 22^a/01, 22^a/05, 23^a/06,
 36^a/05, 40^a/01, 42^b/09, 43^a/01,
 43^a/09, 43^b/03, 44^a/03, 44^a/09,
 47^a/07, 47^b/05 [=26]

hevā [< Ar.] **1.** hava: 47^a/08; **2.** arzu,
 istek: 36^b/02
 → **ehl-i hevā, ittibā' -yı hevā**
 h. 6^a/02, 43^a/08, 47^a/02, 47^a/04,
 47^a/08, 47^b/05; h.+nuñ 36^b/02,
 37^a/07 [=8]

heybet [< Ar.] Allah'ın yüceliği
 h.+i (iy.) 42^a/02; h.+in 44^b/09 [=2]

hışım → **hışm**

h. 27^b/01 [=1]

hışm [< Ar.] öfke

hışm ét- öfkelenmek: 41^a/04

h. 41^a/04; h.+1 (iy.) 41^a/04;

h.+ından 41^a/05 [=3]

hidāyet [< Ar.] Allah yoluna yönelme

h. 9^b/04, 9^b/09 [=2]

hikāyet [< Ar.] hikāyeler

h.+ler 8^b/05 [=1]

hikmet [< Ar.] bilgelik

h.+e 36^b/01 [=1]

hilāf [< Ar.]

hilāfın işle- tam tersini yapmak

h.+ın 27^a/06 [=1]

hizlān [< Ar.] rahmetten mahrum

kalma, sefil olma

h. 9^b/05, 9^b/09 [=2]

hizmet [< Ar.]

hizmet ét- hizmet etmek: 41^a/07

hizmet kop- iş görme isteği
oluşmak: 46^a/04

h. 41^a/07, 46^a/04 [=2]

hod [< Fa.] da/de, dahi

h. 29^b/08, 30^a/01, 42^a/08, 47^a/01
[=4]

horla- değersiz görmek

h.-mağdur 45^a/09 [=1]

horlık küçümseme

h.+larına 48^b/07 [=1]

hoş [< Fa.] güzel, iyi

h. 36^b/07, 49^b/04 [=2]

Huccetü'l-İslām ve'l-müslimīne

“İslam’ın hak din olduğunun

delili, doğruluğunun apaçık

göstergesi” manasına gelen İmam

Gazali’nin lakabı

H. 8^a/05 [=1]

hulq [< Ar.] huy

h.+lardan 12^b/08; h.+ları 4^a/08;

h.+lar (hulklar+ıla) 3^b/07;

h.+ların 17^b/08 [=4]

huşūşa [< Ar.] ayrıca

h. 36^b/09, 49^a/07 [=2]

hüz [< Ar.] “al” emri

h. 12^b/06 [=1]

hüküm [< Ar.] hüküm, emir

h. 30^a/07; h.+e 30^a/06; h.+i (nes.)

30^b/01; h.+inde 30^a/09; h.+inden
30^a/06; h.+ine 37^b/03, 37^b/08,

37^b/09 [=8]

hüner [< Fa.] hüner

h.+ler 41^b/01 [=1]

hüzün hüzün, dert

h.+de 10^b/07 [=1]

I/° I

ı- → i-

ı.+duğın 11^b/03, 16^b/02, 37^a/08;
ı.+duğına 4^a/02, 4^a/02, 4^a/06,
4^a/06, 8^b/04 [=8]

ıraq uzak

ı. 22^b/04, 22^b/05, 29^a/06; ı.+ın
(ıraqın) 21^b/05 [=4]

i- imek

i.-di 7^a/02, 7^a/07, 7^b/09, 8^a/04,
11^b/01, 14^b/08, 15^a/01, 36^b/09; i.-
düğın 7^b/02, 18^a/01; i.-düğine
6^a/07; i.-ken 20^b/07, 38^b/08,
50^b/09; i.-miş 41^a/01, 41^a/03,
41^a/03; i.-se 3^b/08, 4^a/02, 4^b/05,
4^b/08, 6^b/02, 11^b/03, 11^b/05,
11^b/07, 22^b/01, 24^a/01, 26^b/01,
29^a/02, 31^a/07, 34^a/01, 38^a/08,
43^a/04, 43^b/07 [=34]

° ibādet [< Ar.] ibadet: 45^a/03

° **ibādet ét-** ibadet etmek: 12^b/05
° **ibādet işle-** ibadet etmek: 36^a/09
° i. 6^b/06, 7^a/01, 10^a/01, 10^a/06,
10^a/06, 10^b/07, 12^b/05, 28^a/06,
36^a/06, 36^a/09, 45^a/08; ° i.+den
45^a/09, 45^b/03; ° i.+dür 45^a/03;
° i.+e 9^a/09, 11^b/01; ° i.+i (nes.)
6^b/07, 15^a/06; ° i.+lerde 28^a/09;
° i.+leri 12^a/06, 28^a/06; ° i.+lerünğ
27^b/06; ° i.+ünğ 24^a/06, 24^a/09
[=24]

ısrār [< Ar.]

ısrār ét- üstünde durmak
ı. 24^b/08, 25^a/01 [=2]

° ışk [< Ar.] aşk

° ı. 43^a/04 [=1]

ı/° ı

° **ıbāret** [< Ar.] ...dan oluşmuş

° i. 17^b/09; ° i.+dür 26^b/03, 26^b/08,
26^b/09, 27^a/01, 27^a/03 [=6]

° **ıbret** [< Ar.] bir olaydan alınan ders

° **ıbret dut-** ders çıkarmak: 43^a/04
° i. 41^b/08, 43^a/04, 45^a/07 [=3]

ıbtidā [< Ar.] başlangıç: 5^a/05

i.+sı 5^a/05, 5^a/07, 24^a/06; i.+sın
24^b/01; i.+sına 25^a/08; i.+sınunğ
15^b/09 [=6]

ıcād [< Ar.] yaratma

ı̇.+ı (ıy.) 35^b/07 [=1]

ıcmāl [< Ar.] öz, özet: 24^a/08

i.+i (ıy.) 24^a/08; i.+in 24^b/01;
i.+ine 25^a/09 [=3]

ıç ıç: 1^b/05

i.+inde 25^b/08, 30^b/09, 46^b/01;
i.+indedür 46^b/05; i.+indeki 1^b/05
[=5]

ıçün ıçin

→ **anunğ ıçün**

i. 6^b/05, 8^b/06, 13^a/07, 15^a/09,
17^b/02, 19^a/01, 19^b/05, 25^b/07,

28^b/07, 29^a/02, 29^b/01, 29^b/04,
29^b/05, 29^b/07, 29^b/07, 33^b/01,
34^b/03, 37^a/02, 37^b/05, 49^a/05,
50^a/07; i.+dür 4^b/01, 5^b/05, 9^a/04-
05, 9^a/05, 9^b/03, 35^a/05, 45^b/04
[=28]

iḥlāṣ [< Ar.] halis, doğruluk: 10^a/07

iḥlāṣ kıl- doğru yapmak: 7^b/04
i. 7^b/04, 10^a/07 [=2]

iḥsān [< Ar.]

iḥsān ét- başışlamak: 41^a/03

iḥsān eriş- iyilik ulaşmak: 41^b/04
i. 41^a/03, 41^b/04 [=2]

iḥtilāf [< Ar.] görüş ayrılığı,
anlaşmazlık

iḥtilāf ét- fikir ayrılığına düşmek:
18^b/05
i. 1^b/06, 18^b/05; i.+1 (nes.) 3^a/07;
i.+ın 26^a/01; i.+larınuḡ 18^b/08
[=5]

iḥtiyāc [< Ar.] ihtiyaç

i.+1 (iy.) 20^b/08 [=1]

iḥtiyār 1. seçme: 10^a/03; **2.** katlanma:
31^b/04

i. 10^a/03, 31^b/04, 33^b/02; i.+1 (iy.)
32^a/01, 32^b/05, 33^b/08, 34^a/05; i.+1
(nes.) 32^a/06; i.+1la 32^a/05; i.+ına
32^a/04; i.+ısına 32^b/09; i.+ısında
33^a/06, 34^a/09, 34^b/02; i.+ıyla
34^b/04; i.+larla 35^a/04 [=16]

iḥtiyāt [< Ar.] sakınma, tedbirli olma:
40^b/02

iḥtiyāt ét- ilerisini düşünerek
hareket etmek: 29^b/06

i. 28^a/09, 28^b/06, 29^a/03, 29^b/06,
29^b/07, 40^a/08, 40^b/03; i.+da
40^b/02 [=8]

İhyā'-yı dīn Gazali'nin "İhyāü
ulūmi'd-dīn" adlı meşhur eseri
İ. 6^b/01 [=1]

‘iḳāb [< Ar.] azap

‘iḳāb ét- azap etmek: 35^a/06

‘i. 32^b/02, 33^a/01, 35^a/06, 35^b/09,
47^b/02 [=5]

iki iki

i. 16^a/05, 45^a/07; i.+si 12^a/02;
i.+sin 5^b/07; i.+sinüḡ 44^b/04 [=5]

ikinci ikinci

i. 2^b/09, 17^b/07 [=2]

iḳlīm [< Ar.] coğrafya, yer

i.+de 8^a/05 [=1]

ikrām [< Ar.]

ikrāmın қо- iyiliğini vermek

i.+ın 47^b/01 [=1]

iḳrār [< Ar.] **1.** tasdik etme: 4^a/03; **2.**
dil ile söyleme: 26^a/07

iḳrār ét- dil ile söylemek: 27^b/03

i. 4^a/03, 26^a/07, 26^b/05, 27^b/03;
i.+ından 27^a/04 [=5]

‘ilāc [< Ar.] çare

‘i.+1 (iy.) 16^b/01 [=1]

‘ilm → **‘ilm**

‘i. 1^b/09, 2^a/03, 2^a/06, 2^b/05,
11^a/03; ‘i.+de 1^b/06, 2^b/03;

‘i.+den 40^b/09; ‘i.+lere 39^a/06;
‘i.+leri 6^b/04; ‘i.+lerüj 4^a/01
[=11]

‘ilimsüz bilgisiz

‘i. 14^a/06 [=1]

illā [< Ar.] **1.** ne olursa olsun, mutlaka:

10^b/02; **2.** ancak, yalnız: 40^b/07

i. 10^b/02, 40^b/07 [=2]

‘ilm [< Ar.] ilim, bilme, bilgi

‘ilm-i ahlāk ahlak ilmi: 6^b/04

‘ilm-i kelām kelim ilmi: 38^b/01

→ mecmū‘-ı ‘ilm

‘i. 1^b/07, 2^b/06, 3^a/09, 3^b/02,
6^b/04, 11^a/06, 25^b/08, 25^b/09,
38^b/01; ‘i.+dür 3^b/02; ‘i.+e
11^b/01; ‘i.+i (iy.) 2^a/04; ‘i.+i
(nes.) 14^a/06, 31^a/01; ‘i. (‘ilm+ile)
6^a/04; ‘i.+in 6^b/06, 40^b/08, 44^b/09;

‘i.+inden 6^b/06 [=19]

İmām-ı Ebūbekir Merendī ?

İ. 39^a/08-09 [=1]

İmām-ı Ebūbekir Setelānī ?

İ. 39^a/08-09 [=1]

İmām Ğazzālī İmam Gazali (ö. 1111),

İslam düşünürü

İ. 8^a/06 [=1]

İmām Kuşeyrī İmam Kuşeyri (ö.

1072), mutasavvıf âlim

İ.+dür 8^a/08 [=1]

İmām Rāzī İmam Razi (ö. 1210),

kelam, tefsir ve fıkıh

çalışmalarıyla tanınan Eş’ârî alimi

İ. 23^a/07 [=1]

İmān [< Ar.] iman

İmāndan çık- din yolundan
sapmak: 28^b/01

İ. 13^a/06, 18^b/04, 19^a/03, 19^a/04,
19^a/08, 19^b/04, 19^b/07, 20^a/04,
25^a/08, 25^b/01, 26^a/03, 26^b/02,
26^b/07, 27^b/05, 27^b/06, 28^b/03,
35^a/02, 38^b/07, 38^b/09, 40^a/07,
46^a/09; İ.+dan 27^b/07, 27^b/09,
28^a/06, 28^b/01, 28^b/03; İ.+dur
18^b/02; İ.+ı (iy.) 25^b/09, 27^b/09;
İ.+ı (nes.) 18^b/03, 18^b/06, 18^b/08,
19^a/04; İ.+ın 30^a/05, 39^a/08; İ.+ına
40^b/01; İ.+uñ 24^a/02, 24^a/04,
24^a/05, 25^a/08, 25^b/01, 25^b/03,
25^b/04, 50^b/01 [=44]

imdi şimdi

i. 4^a/09, 2^b/01, 3^b/01, 11^a/02,
11^b/07, 12^b/07, 13^a/05, 13^b/01,
29^a/02, 29^b/05, 44^b/06, 45^b/01,
48^a/06, 50^a/01 [=14]

in- **1.** Allah tarafından gönderilmek:

31^b/07; **2.** yağmak, düşmek:
21^a/03

i.-düginden 31^b/07; i.-ecekdür
21^a/04; i.-miş 19^b/09; i.-mişdür
21^a/03 [=4]

in‘ām [< Ar.] nimet, iyilik

i. 41^a/02, 41^b/03; i.+ın 47^a/09,
50^a/04; i.+ların 46^a/03 [=5]

inan- inanmak

i.-mamağdan 29^b/08; i.-up 29^b/09
[=2]

‘**ināyet** [< Ar.] iyilik, lütuf

‘i. 9^b/01, 9^b/05; ‘i.+e 9^b/03; ‘i.+i
(iy.) 18^a/07, 19^a/01; ‘i.+i (nes.)
9^b/02 [=6]

ince **1.** ince: 44^b/04; **2.** manası derin:
19^b/03

i. 44^b/04; i.+dür 19^b/03 [=2]

iğen pek, çok

i. 19^b/03, 38^a/03 [=2]

inkār [< Ar.] reddetme

inkār eyle- reddetmek: 30^a/06

inkār ét- karşı gelmek: 31^a/05

i. 30^a/06, 31^a/05, 37^b/08, 37^b/09;
i.+ın 49^a/03 [=5]

İnşā‘ allāhu Te‘ālā [< Ar.] Yüce

Allah’ın izniyle

İ. 3^a/07 [=1]

intihā [< Ar.] son

i. 5^a/08; i.+sı 5^a/06, 24^a/06, 24^b/02
[=4]

irādet [< Ar.] **1.** Allah’ın istemesi:

34^b/09; **2.** gönlün isteği: 33^b/02

i. 33^b/02; i.+i (iy.) 34^b/08; i.+ine
34^b/06, 35^a/03, 35^a/08; i.+iyle
34^b/09 [=6]

işbāt [< Ar.] → **mağām-ı işbāt**

i. 6^a/09 [=1]

İslām İslam dini

İslām devleti İslam devleti:
38^b/07

İ. 3^a/05, 11^a/05, 15^b/02, 28^b/05,
38^b/07, 40^a/07, 46^a/09; İ.+a
15^b/06; İ.+ı (nes.) 14^b/03; İ.+uğ
5^a/05, 15^b/04, 15^b/08 [=12]

isnād [< Ar.]

isnād olun- bir şeyi birine
yüklemek

i. 32^a/02, 32^a/04 [=2]

issi sahip

i.+dür 6^a/01; i.+sinden 43^a/02 [=2]

iste- **1.** istemek: 6^b/01; **2.** aramak,
bulmak: 39^b/02

i.-mese 34^a/02; i.-rseğ 47^b/04; i.-se
34^a/02; i.-yen 6^b/01; i.-yip 39^b/02;
i.-yüp (isdeyüp) 34^a/07 [=6]

isti‘dād [< Ar.] anlayışlılık

i.+ları 23^a/07 [=1]

istidlāl [< Ar.]

istidlāl ét- delil getirmek

i. 31^a/07, 45^a/03 [=2]

istiğfār [< Ar.]

istiğfār ét- tövbe etmek

i. 16^b/05, 39^a/01 [=2]

iş iş, eylem, amel

i. 34^a/06, 38^b/07; i.+de 32^a/06,
34^b/05; i.+den 38^b/05; i.+e 44^a/03;
i.+i (nes.) 25^a/04, 32^a/07; i.+idür
21^b/05; i.+in 10^a/08, 44^b/06;
i.+inde 11^b/04, 12^a/05, 28^b/06,

31^b/04, 41^b/01; i.+inden 10^a/08;
i.+ine 44^a/03; i.+ler 11^b/04,
11^b/05; i.+lerden 8^a/01; i.+ün
34^a/04 [=22]

işāret [< Ar.] işaret, alamet

işāret ét- göstermek, anlamına
gelmek: 25^a/09

i. 14^b/01, 20^a/06, 25^a/09, 25^b/02,
25^b/05; i.+dür 14^a/09 [=6]

işid- → **işit-**

i.-eler 19^a/04; i.-ür 22^a/02, 22^a/08
[=3]

işit- işitmek, duymak

i.-dügi 21^b/06, 21^b/06, 22^a/03,
22^b/08; i.-mege 22^a/03; i.-mek
22^b/08; i.-meklik 39^a/07 [=7]

işle- **1.** yapmak: 12^a/09; **2.** yerine
getirmek: 36^a/09

→ **günāh işle-**, **hılāfın işle-**,
‘ibādet işle-

i.-dici 9^a/07; i.-diler 35^a/05; i.-
dügi 32^a/06, 34^b/05; i.-mege
12^a/09, 12^b/09, 33^b/05, 33^b/07,
33^b/08, 34^a/04; i.-mek 12^a/07,
14^a/04, 14^a/06, 14^a/08, 15^a/01,
15^a/04, 35^a/07; i.-mekden 12^a/09;
i.-mekdür 14^a/09; i.-memek
27^b/03; i.-meseler 27^a/09; i.-
meyince 28^a/07; i.-mezlerdi
11^b/02; i.-r 13^a/05; i.-rlerdi 11^b/06;
i.-se 27^a/06; i.-ye 36^a/05; i.-yelüm
27^a/09; i.-yen 14^a/07; i.-yeni

36^a/09; i.-yimez 44^b/06; i.-yüp
36^a/08 [=32]

iştigāl [< Ar.] meşgul olma

i.+i (iy.) 34^b/05 [=1]

iştihā [< Ar.] istek, meyil

i.+sı 28^a/03 [=1]

i‘tibār [< Ar.] **1.** değer: 9^a/02; **2.** ...nın
sebebiyle: 33^a/04

i‘tibār ét- önemli görmek: 27^b/01

i. 9^a/02, 27^b/01; i.+ıyla 5^a/07,
5^a/08; i.+ıyladur 33^a/04, 33^a/07
[=6]

i‘tikād [< Ar.] **1.** niyet: 1^b/03; **2.** iman:
4^a/07; **3.** gönülden inanma: 20^b/09

i‘tikād ét- iman etmek: 50^b/07

i. 4^a/07, 19^b/07, 20^a/05, 20^b/04,
20^b/09, 21^a/07, 21^a/09, 21^b/03,
22^a/09, 23^b/07, 23^b/09, 24^a/01,
25^b/01, 26^a/02, 26^a/02, 26^a/06,
26^b/03, 26^b/04, 26^b/04, 26^b/05,
26^b/08, 26^b/08, 31^a/03, 31^a/04,
31^a/06, 31^a/09, 31^b/08, 32^a/08,
36^b/08, 38^b/06, 40^a/09, 50^b/07;
i.+dan 38^b/04; i.+ı (iy.1) 11^b/09,
12^a/01, 27^b/04; i.+ı (nes.) 4^a/02; i.
(i‘tikād+ıla) 12^a/06, 13^b/06; i.+ın
37^a/05, 39^a/05, 39^a/08; i.+ına
1^b/03, 27^a/04, 38^a/01; i.+ları
37^a/09; i.+ların 37^a/02; i.+larına
5^b/09; i.+um 39^a/02 [=49]

i‘tikādsuzlık inanmamazlık

i. 39^a/01 [=1]

ittibāʿ [< Ar.]

ittibāʿ ét- uymak: 11^a/03

ittibāʿ -yı hevā arzuların peşinden
gitme: 6^a/02

i. 11^a/03; i. 6^a/02 [=2]

ittifāk [< Ar.] birleşme, anlaşma

ʿi.+i (iy.) 8^a/02 [=1]

ittifāk ét- birleşmek, anlaşmak:

23^a/09

i. 23^a/09; i.+1 (iy.) 32^b/04 [=2]

izn [< Ar.] izin, mücade

i.+iyle 19^a/05 [=1]

ʿ**izzet** [< Ar.] yücelik

K/Ķ

ķabīĥ [< Ar.] kötü, günah: 35^b/09

ķ. 35^b/06, 35^b/09, 36^a/01 [=3]

ķabūl [< Ar.]

ķabūl ét- kabul etmek, razı
olmak: 36^a/08

ķabūl ol- kabul görülmek: 7^b/02

ķ. 4^b/04, 7^a/05, 7^b/02, 16^b/09,
36^a/08[=5]

ķaç kaç tane

ķ. 38^a/08, 42^b/08 [=2]

ķaç- kaçmak, bulunduğu yerden
ayrılmak

ķ.-duĥm 22^b/03; ķ.-up 35^a/09,
41^a/05 [=3]

ķaçan ne zaman ki, her ne zaman

ķ. 3^a/07, 5^a/02, 17^b/01, 28^a/04,
30^a/05, 31^a/02, 31^a/07, 33^b/06,
41^a/01, 41^b/04, 48^a/08 [=11]

ķadar [< Ar.] miktar

→ **ol ķadar, ne ķadar**

ķ. 6^b/07, 7^a/01, 23^a/07, 29^a/03,
29^a/03, 38^b/03, 42^b/04, 43^b/07,
45^b/04; ķ.+dur 42^a/09; ķ.+m
19^b/05 [=11]

ķader [< Ar.] Allah'ın takdiri

ķ. 33^a/09 [=1]

Ķaderī Kadiri adı verilen mezhep

zümresi

Ķ. 34^b/07 [=1]

ķādīlĥ kadılık

ķ.+a (ķādīlĥa) 6^b/09 [=1]

ķādir [< Ar.] kudret sahibi, gücü yeten:

21^a/08

ķ. 35^b/03; ķ.+dür 21^a/08 [=2]

Ķādirī Kadiri adı verilen zümre

Ķ.+ler 37^b/02; Ķ.+ler (Ķādirīler)

31^a/09 [=2]

kāfir [< Ar.] kâfir

kāfir ol- küfrü seçmiş olmak:

38^b/01

k. 29^b/09, 30^a/06, 30^b/04, 30^b/08,

31^a/03, 37^b/03, 38^a/02, 38^b/01,

38^b/08, 38^b/09; k.+den 35^a/02;

k.+dür 11^b/09; k.+üĥ 35^a/01 [=13]

kāhillĥ tembellik

k. 28^a/09 [=1]

ķahr [< Ar.] yıkıcılık, azap

ķahr ét- yok etmek: 47^b/05

- ķ. 47^b/05, 48^b/02; ķ.+ı (iy.)
41^a/04; ķ.+ın 48^b/02; ķ.+ından
41^a/06 [=5]
- ķā'ide** [< Ar.] kural
ķā'ide-yi luġat sözün kuralları:
31^a/07
ķ. 31^a/07; ķ.+den 35^b/06; ķ.+leri
25^b/05 [=3]
- ķal-** terkedilmek, bırakılmak
ķ.-ur 28^b/02, 29^a/07 [=2]
- ķalan** öteki, başka
→ **ġerü ķalan**
ķ.-an 13^a/04, 23^a/01, 23^a/03,
23^b/09, 29^b/03, 43^b/05, 46^a/01,
47^a/08, 47^a/09 [=9]
- ķalb** [< Ar.] → **terķik-i ķalb**
ķ. 8^b/06 [=1]
- ķaldur-** yukarı doğru hareket ettirmek
ķ.-sa 41^b/07 [=1]
- ķām** [< Fa.] istek
ķ. 48^b/06 [=1]
- ķāmil** [< Ar.] **1.** olgun, olgunluk: 2^a/08;
2. tam, eksiksiz: 2^b/01
ķ. 2^a/08, 27^b/09, 32^b/07; ķ.+dür
2^b/01, 42^a/01 [=5]
- ķamu** bütün, hepsi, her şey: 4^a/03
ķ. 2^a/04, 4^a/03, 20^b/07, 21^a/07,
21^b/04, 48^b/06, 50^b/09; ķ.+sı
20^a/02, 20^b/08, 21^b/07, 50^b/09;
ķ.+sın 11^a/07, 21^a/01, 21^a/05,
21^a/06, 22^a/01; ķ.+sına 22^a/04;
ķ.+sınıġ 22^a/07 [=18]
- ķanat** kanat
ķ.+ı (iy.) (ķanadı) 44^a/07 [=1]
- ķanķı** hangi
ķ. 22^a/08 [=1]
- ķaplan** kaplan
ķ. 17^b/06 [=1]
- ķar** kar
ķar ķatreleri kar taneleri: 21^a/03
ķ. 21^a/03 [=1]
- ķara 1.** siyah: 39^b/08; **2.** sıkıntılı: 10^a/09
ķ. 10^a/09, 39^b/08 [=2]
- ķaraca ķarıncaķ** siyah ķarıncaķ
ķ. 39^b/08 [=1]
- ķaraġu** karanlık: 22^b/01
ķ. 22^b/01, 39^b/08 [=2]
- ķaraġulıķ** karanlık
ķ. 22^b/04 [=1]
- ķarar-**
→ **ġönlü ķarar-**
ķ.-up 17^a/09 [=1]
- ķarıl-** birbirine ķarışmak
ķ.-maz 44^a/03 [=1]
- ķarınca** ķarınca
ķ. 44^b/04 [=1]
- ķarış-** edinmek
→ **zahmet ķarış-**
ķ.-mış 50^a/02 [=1]
- ķarřu** karşılık olarak
ķ. 45^b/08 [=1]
- ķařd** [< Ar.] **1.** kasıt, bile bile yapma:
27^b/06; **2.** niyet: 33^b/07

ķ. 33^b/07, 33^b/09, 35^b/08; ķ.+dur
35^b/09; ķ.+ı (iy.) 33^b/08, 33^b/09,
34^a/05; ķ.+ıdur 35^b/07; ķ.
(ķaşd+ıla) 27^b/06 [=9]

ķāşır [< Ar.] eksik, yetersiz

ķāşır ol- yetersiz olmak: 35^b/04
ķ. 32^b/07, 35^b/04; ķ.+dur 32^a/01
[=3]

ķāşırü'l-fehm [< Ar.] anlayışı kıt,
kusurlu olan
ķ. 5^b/07 [=1]

ķat yan, huzur: 1^b/07

ķ.+ında 1^b/07, 26^b/02, 27^b/05,
28^b/03, 33^a/05 [=5]

ķatı **1.** çok: 44^b/05; **2.** şiddetli: 21^b/04;
3. gönül kırıcı: 10^a/09

ķatı dut- sert davranmak: 41^a/05
ķ. 10^a/09, 17^a/09, 40^a/08, 40^b/02,
40^b/02, 41^a/05, 44^b/05, 48^b/02;
ķ.+sın 21^b/04; ķ.+yımış 41^a/04
[=10]

ķat'ī [< Ar.] kesin, şüphesiz

ķ. 11^b/03, 28^a/02, 29^a/05, 30^a/09,
49^b/05 [=5]

ķatlan- katlanmak, dayanmak

→ **zahmete ķatlan-**
ķ.-maya 50^a/05; ķ.-up 29^b/06,
50^a/02; ķ.-ur 48^b/07, 49^a/07 [=5]

ķatre [< Ar.] damla

→ **ķar ķatreleri**
ķ. 21^a/04, 43^a/05; ķ.+leri 21^a/03
[=3]

ķavī [< Ar.]

ķavī kııl- güçlendirmek

ķ. 9^a/05 [=1]

ķavm [< Ar.] **1.** insan topluluğu:

18^b/07; **2.** akraba: 26^b/01; **3.**
kavim, bir peygamberin
gönderildiği topluluk: 48^a/01

ķ.+ı (iy.) 26^b/01; ķ.+in 48^a/01,
48^a/04, 48^a/05; ķ.+üj 18^b/07 [=5]

ķayd [< Ar.] endişe, telaş: 28^b/05

→ **Müslmānlık ķaydı, āhıret
ķaydı**

ķ. 15^b/03; ķ.+ı (iy.) 10^a/02; ķ.+ın
1^b/04; ķ.+ında 28^a/07, 28^b/05,
28^b/06, 38^b/04, 40^a/07 [=8]

ķayıcaķ endişe

ķ. 48^b/02 [=1]

ķazā [< Ar.] olacağı ezelden Allah
tarafından takdir olunan şeylerin
vukua gelmesi

ķ. 33^a/09 [=1]

ķazan- edinmek

ķ.-maķ 18^a/03 [=1]

ķefen [< Ar.] kefen

ķ. 29^a/09 [=1]

ķelām [< Ar.] **1.** söz: 23^b/03; **2.**

Allah'tan ve Allah'ın birliğinden
bahseden ilim: 38^b/02

→ **'ilm-i ķelām**

ķ. 38^b/02; ķ.+ı (nes.) 23^b/03,
23^b/05 [=3]

kemāl [< Ar.] **1.** olgunluk, tamlik:
4^a/08; **2.** değer, mükemmellik:
15^a/04

kemāl-i kudret kusursuz güç:
45^b/01
k. 4^a/08, 41^b/02, 45^a/03, 45^b/01;
k.+i (iy.) 15^a/04, 24^a/07, 44^b/09;
k.+in 24^b/02; k.+ine 25^b/05 [=9]

kerem [< Ar.] cömertlik, bağış, iyilik:
48^a/09
k.+i (iy.) 49^b/07; k.+inden 47^a/06;
k.+lerin 48^a/09 [=3]

kes-

→ **rızkuḡ kes-**
k.-mez 47^b/03 [=1]

kesb [< Ar.] kazanma, edinme
k. 33^a/01, 33^a/06 [=2]

keşret [< Ar.]

keşret-i zünüb günahların
çokluğu: 6^a/01
k. 6^a/01 [=1]

keşşāf [< Ar.] **1.** tefsirciler, yorum
getirenler: 36^b/09; **2.** meşhur bir
tefsir: 37^a/04
k. 36^b/09; k.+da 37^a/04 [=2]

key çok

k. 22^b/03 [=1]

keyfiyyet [< Ar.] nitelik

k.+in 10^b/04 [=1]

kez defa, kere

→ **biḡ kez, yüz kez yüz biḡ**

k. 42^b/03, 47^b/01, 49^b/03; k.+den
21^b/08, 22^a/01, 48^a/01 [=6]

ḡıl- kılmak, yapmak

→ **ihlāṣ ḡıl-, ḡavī ḡıl-, maḡṣūṣ
ḡıl-, müstaḡil ḡıl-, müṡāla‘ a ḡıl-,
namāz ḡıl-, nehy ḡıl-**
ḡ.-dı 32^b/02, 33^b/06, 43^b/05,
46^a/08; ḡ.-duḡı (ḡılduḡ+iḡündür)
9^a/05; ḡ.-madı 46^a/08, 46^b/03; ḡ.-
maḡa 7^b/04; ḡ.-maḡdur 14^a/01; ḡ.-
mazlar 26^a/09; ḡ.-mıṣdur 7^b/05;
ḡ.-sun 6^b/02 [=12]

ḡıyı yan, kenar

ḡ.+nda 5^a/01, 5^a/01, 5^a/04, 26^a/06,
31^a/02, 32^b/08; ḡ.+ndaḡı 14^b/06
[=7]

ḡıyāmet [< Ar.]

ḡıyāmet ḡop- yok olmak
ḡ. 20^a/01 [=1]

ḡıyās [< Ar.]

ḡıyās ét- karşılaştırmak
ḡ. 42^b/02 [=1]

ḡızcuḡaz kızcaḡız, kız çocuḡu

ḡ.+lara 1^b/01 [=1]

ki [< Fa.] ki (baḡlaḡ)

k. 3^a/07, 3^b/09, 5^a/04, 6^a/01, 6^a/06,
6^b/04, 6^b/07, 7^b/07, 10^a/05, 10^a/08,
11^b/08, 12^a/01, 13^b/01, 13^b/02,
13^b/06, 13^b/06, 14^a/03, 14^a/04,
14^a/09, 14^b/01, 14^b/07, 15^b/03,
16^b/03, 17^a/07, 17^b/04, 18^b/03,
19^b/07, 20^a/04, 20^b/02, 21^b/04,

22^a/09, 23^a/08, 25^a/06, 25^a/07,
26^a/02, 26^b/01, 29^a/04, 30^a/03,
30^a/08, 31^b/03, 35^a/02, 35^a/06,
37^b/02, 37^b/07, 37^b/08, 38^b/03,
39^a/01, 40^a/05, 40^a/08, 40^a/01,
40^b/08, 41^b/05, 43^a/05, 44^a/05,
44^a/09, 45^b/04, 45^b/05, 46^b/05,
46^b/06, 46^b/07, 48^b/09, 50^a/07,
50^a/09, 50^a/09, 50^b/02, 50^b/06,
50^b/07 [=67]

kibir [< Ar.] büyükleme

k. 7^b/06 [=1]

kiçük küçük

k. 22^b/03 [=1]

kifāye [< Ar.] → **farz-ı kifāye**

k. 14^b/09; k.+ye 15^a/02, 15^a/03,
15^a/05 [=4]

kim ki (bağlaç)

→ **tā kim, şol kim, ne kim, nite**

kim

k. 1^b/03, 1^b/05, 2^b/01, 2^b/06, 3^a/08,
3^b/02, 3^b/02, 3^b/03, 4^a/02, 5^b/04,
5^b/05, 7^a/02, 7^a/07, 7^b/02, 8^b/06,
8^b/09, 9^a/09, 9^b/09, 11^a/05, 12^b/08,
13^a/05, 13^b/05, 15^b/01, 15^b/02,
15^b/05, 15^b/07, 16^a/02, 16^a/06,
17^a/01, 17^a/07, 18^b/01, 18^b/09,
19^a/02, 19^a/03, 19^b/04, 19^b/06,
20^a/07, 20^b/01, 20^b/03, 20^b/09,
21^a/01, 21^a/07, 21^a/09, 21^b/01,
22^a/09, 23^a/09, 23^b/06, 23^b/06,
24^a/01, 24^a/02, 24^a/04, 24^a/05,

24^b/06, 24^b/08, 25^a/04, 25^a/06,
25^a/09, 25^b/03, 25^b/08, 26^b/09,
27^a/03, 27^a/04, 27^b/01, 27^b/04,
27^b/07, 27^b/08, 28^a/01, 28^a/02,
28^a/04, 28^a/05, 28^a/07, 28^a/08,
28^b/05, 28^b/07, 28^b/08, 29^a/01,
29^a/05, 29^a/06, 29^a/08, 29^b/01,
30^a/05, 30^b/02, 30^b/08, 31^b/05,
31^b/09, 32^a/05, 32^b/01, 32^b/04,
33^a/09, 34^a/01, 34^a/03, 34^a/04,
34^b/04, 34^b/07, 35^a/08, 35^b/05,
35^b/06, 36^a/04, 36^a/05, 36^a/06,
36^a/07, 36^b/04, 36^b/09, 37^a/03,
37^a/06, 37^a/09, 37^b/06, 38^a/03,
38^a/04, 38^a/05, 38^a/06, 38^a/07,
38^b/06, 38^b/09, 39^b/01, 39^b/05,
39^b/07, 40^b/06, 40^b/08, 41^b/09,
41^b/09, 42^a/02, 42^a/03, 42^b/08,
43^a/01, 43^b/05, 43^b/07, 43^b/09,
44^a/07, 44^a/08, 44^b/03, 45^a/05,
45^b/02, 45^b/06, 46^a/05, 47^a/01,
47^a/03, 47^a/04, 47^a/07, 47^a/07,
47^b/06, 47^b/07, 48^a/01, 48^a/07,
48^a/07, 48^a/09, 48^b/02, 48^b/09,
49^a/04, 49^a/07, 49^b/01, 49^b/04,
49^b/06, 49^b/07, 4^b/01, 4^b/09,
50^a/06, 50^a/06 [=158]

kimi kimi, kimisi

k.+si 17^b/05, 17^b/05, 17^b/06,
17^b/06 [=4]

kimse 1. kişi: 50^b/08; 2. hiçbir kişi:
10^b/07

k. 13^b/07, 13^b/08, 20^b/05, 23^a/05,
50^b/08; k.+nüñ 10^b/07, 42^a/08 [=7]

kīmyā [< Ar.] kimya

k.+sıdur 40^b/09 [=1]

kitāb [< Ar.] kitap: 6^a/07

k. 31^b/07; k.+da 6^a/07, 39^b/04;
k.+ın 39^a/09; k.+ına 6^b/01; k.+ları
19^b/09; k.+ların 39^b/02, 39^b/02;
k.+larında 6^b/03 [=9]

ko- 1. yerleştirmek: 26^a/09; 2. vermek:
47^b/01

→ **ikrāmın ko-**

ķ. 47^b/01; ķ.-maz 4^b/04; ķ.-mazlar
26^a/09; ķ.-mışdur 43^b/06 [=4]

kop- belirlemek, meydana çıkmak

→ **hizmet kop-, kıyāmet kop-,
sevgüsü kop-**

ķ.-acaķdur 20^a/02; ķ.-an 46^a/02;
ķ.-ar 10^a/07, 41^a/01, 45^b/08,
46^a/05 [=6]

kopar- oluşturmak

ķ.-ur 50^b/03 [=1]

korhı → **korķu**

ķ.+da 40^b/02 [=1]

korķu → **korķu**

ķ. 40^b/03, 40^b/09, 48^b/04 [=3]

korķ- korkmak

ķ.-ar 40^b/07; ķ.-arlar 41^a/08; ķ.-
maķ 40^a/08, 41^a/08; ķ.-maz
40^b/07; ķ.-salar 27^b/02 [=6]

korķu korku

ķ.+dur 28^b/04; ķ.+sı 48^b/03 [=2]

ķoy- 1. bırakmak, terk etmek: 29^a/05; 2.
yerleştirmek: 36^a/08

ķ.-a 36^a/07, 36^a/08; ķ.-alum
29^b/03; ķ.-maķ 36^a/09, 36^b/01; ķ.-
up 29^a/05 [=6]

kör [< Fa.] kör

k. 6^a/03, 44^b/07 [=2]

ķudret [< Ar.] kudret, güç: 31^b/04

→ **kemāl-i ķudret**

ķ. 31^b/04, 33^b/03, 33^b/04; ķ.+i
(iy.) 32^a/01, 32^a/06, 32^b/06,
32^b/07, 32^b/08, 34^a/03, 34^a/08,
34^b/01, 35^b/01, 35^b/03; ķ.+in
35^b/01, 44^b/09, 45^b/01, 48^b/01;
ķ.+inden 32^b/05, 32^b/06, 42^a/07;
ķ.+ine 32^a/04, 33^b/03, 35^a/08,
45^a/03; ķ.+inüñ 32^a/07, 32^a/09,
33^a/05, 33^b/04, 34^a/01; ķ.+ümüzi
32^b/01 [=30]

Ķudretü's-sālikine “İntisab edenlerin
gücü” manasına gelen İmam
Gazali'nin lakabı

Ķ. 8^a/06 [=1]

ķul kul: 32^b/07

ķ. 32^b/07, 33^a/02, 33^a/06, 35^b/01,
35^b/02; ķ.+ları 9^a/01, 36^a/05,
46^b/07; ķ.+larna 19^a/01;
ķ.+larınuñ 7^a/08; ķ.+larum 19^a/04;
ķ.+uñ 32^b/08, 33^b/02, 34^a/01,
35^b/07 [=15]

kulak kulak: 41^b/07

ķ.+ıla (ķulaġ+ıla) 22^b/08; ķ.+ına
(ķulaġına) 49^a/01; ķ.+ından
(ķulaġından) 41^b/07 [=3]

ķullık → **ķulluk**

ķ. 41^a/09, 46^a/04; ķ. (ķullıġ+iķün)
50^a/07; ķ.+ın (ķullıġın) 10^a/03;
ķ.+ına (ķullıġına) [=5]

ķulluk kulluk: 48^b/05

ķulluk ėt- ibadet hizmetini yerine
getirmek: 41^a/02

ķ. 41^a/02; ķ.+ında (ķulluġında)
48^b/05 [=2]

ķur'an Kur'an: 2^a/03

ķ. 2^a/03, 31^a/06, 32^b/03, 37^b/03,
37^b/09; ķ.+a 31^a/04, 37^a/01;
ķ.+da 32^a/03, 38^a/04, 45^b/04; ķ.+ı
(nes.) 37^b/05, 37^b/07; ķ.+uġ
37^a/02 [=13]

ķurbet [< Ar.] yakınlık

ķ.+leri 23^a/07 [=1]

ķurtar- kurtarmak

ķ.-sa 29^a/05 [=1]

ķakin [< Ar.] ama, fakat

1. 5^b/09, 15^a/03 [=2]

ķaťif [< Ar.] güzel

1. 43^a/06, 44^a/07 [=2]

ķayıķ [< Ar.] uygun, yaraşır

ķayıķ ol- bir Şeyi hak etmek: 6^b/09

ķurtıl- kurtulmak

ķ.-mazmış 41^a/06; ķ.-ubilmedi
48^a/03; ķ.-ur 17^a/06 [=3]

ķuvvet [< Ar.] gũç, kudret

ķ.+ler 43^a/07; ķ.+lerin 46^b/01;
ķ.+ũm 48^a/02 [=3]

ķuvvetlendũr- kuvvetlendirmek

ķ.-ũr 13^a/01 [=1]

ķuyruk kuyruk

ķ.+ındaġı (ķuyruġındaġı) 44^a/04
[=1]

ķũcũcũk kũcũcũk

ķ. 39^b/07 [=1]

ķũfr [< Ar.] kũfũr, imansızlık: 30^b/05

ķ. 30^b/05, 39^b/06, 40^a/02; ķ.+in
35^a/01 [=4]

ķũfrān [< Ar.] nankœrlũk

ķ.+ı (iy.) 48^a/07 [=1]

ķũfũr → **ķũfr**

ķ. 30^a/04, 30^b/07, 35^a/05, 39^a/01,
40^a/09; ķ.+dũr 31^b/08, 32^a/08 [=7]

ķũmeci kũmeci, kũmeleyen

ķ.+nũġ 43^b/08 [=1]

L

1. 6^b/09, 7^a/05, 9^b/03, 10^b/07,
13^a/01, 25^a/05, 36^b/01, 45^a/01 [=8]

ķāzım [< Ar.]

ķāzım gel- gerekmek

1. 30^a/04, 30^b/05, 30^b/07, 31^a/05,
40^a/02 [=5]

lezzet [< Ar.] keyif : 29^b/03
l.+i (iy.) 29^b/03; l.+ini 29^b/01 [=2]
luġat [< Ar.] lüğat, söz: 31^a/08
→ **ḳāʿide-yi luġat**
l.+a 31^a/08; l.+da 26^b/07, 27^a/01
[=3]

maġbūn [< Ar.]
maġbūn ol- şaşırmaq
m. 38^b/08 [=1]
maġbūnlıġ şaşırılmışlık
m. 30^a/02; m.+dur 12^a/02 [=2]
maġlūb [< Ar.] kendisine üstün
gelinmiş
m.+dur 32^b/07 [=1]
maġrūr [< Ar.]
maġrūr ol- gururlanmaq,
büyüklenmek
m. 12^a/08 [=1]
maġrūrılıġ gururluluk
m. 41^b/08 [=1]
maġabbet [< Ar.] sevgi: 42^a/01
maġabbeti ḳop- sevgisi oluşmaq:
45^b/08
m. 46^a/04; m.+dür 42^a/01; m.+i
(iy.) 45^b/08, 45^b/09; m.+in 50^b/03
[=5]
maġabbetleyin sevgi olduğunda
m. 46^a/03 [=1]
maġlūḳat [< Ar.] yaratılmış şeyler:
45^b/05

Lūṭ peygamber kıssalarında sık sık adı
geçen eski bir kavim
L. 48^a/04 [=1]
luṭf [< Ar.] iyilik, kerem: 46^a/04
luṭf ét- iyilik etmek: 47^b/02
l. 47^b/02, l.+ların 46^a/04 [=2]

M

maġlūḳāt-ı ʿacāyib tuhaf
yaratıklar: 46^a/02
m. 45^b/05; m. 46^a/02 [=2]
maġrūm [< Ar.]
maġrūm ol- yoksun olmak
m. 38^b/08 [=1]
maġşūş [< Ar.] özel, hususi
maġşūş ol- kendine özgü olmak:
44^a/03
maġşūş ḳıl- kendine özgü
yaratmaq: 43^b/04
m. 24^b/05, 43^a/09, 43^b/04, 44^a/03
[=4]
maġşūşa [< Ar.]
→ **efʿāl-i maġşūşa**
m.+dan 27^a/02 [=1]
maḳām [< Ar.] **1.** mevki, yer: 2^a/06; **2.**
vazife yeri, memuriyet: 5^a/09
maḳām-ı fetvā fetva makamı:
5^a/09
maḳām-ı işbāt ispat makamı:
6^a/09
maḳām-ı naşīḫat nasihat
makamı: 6^a/08

- maḳām-ı taḳvā** takva makamı: 5^a/09
- maḳām-ı tavassuṭ** tavassut makamı: 5^a/09
m. 5^b/07; m. 5^a/09, 5^a/09, 5^a/09, 6^a/08, 6^a/09; m.+a 6^a/04; m.+ın 2^a/06; m.+ında 10^b/09; m.+ından 10^b/08 [=10]
- maḳbūl** [< Ar.] kabul olunmuş: 39^b/02
maḳbūl ol- kabul olmak: 31^a/08
m. 31^a/08, 39^b/02 [=2]
- maḳşūd** [< Ar.] istek, amaç: 2^b/02
m. 6^a/04, 14^a/09, 36^b/04, 38^b/03, 45^a/08; m.+ı (iy.) 14^b/08; m.+ları 2^b/02, 6^b/05, 7^a/02, 7^a/06, 7^b/08, 8^b/01, 31^b/09 [=13]
- maḳḳūl** [< Ar.]
maḳḳūl ol- akla uygun olmak
m. 32^b/02, 35^a/06 [=2]
- māl** [< Ar.] mal, servet
mālı oḡurlan- malı çalınmak: 10^b/01
m.+ı (iy.) 10^b/01; m.+ın 29^a/09 [=2]
- maḳlūm** [< Ar.] bilinen, belli
maḳlūm ol- bilinmek: 15^b/07
m. 15^b/07, 17^b/04, 30^b/05 [=3]
- maḳlūme** [< Ar.]
→ **erkān-ı maḳlūme**
m.+dan 27^a/02 [=1]
- maḳnī** [< Fa.] mana: 13^b/05
- m.+si 13^b/05, 19^b/03, 40^b/06, 45^a/05; m.+sin 2^a/04, 5^b/02, 5^b/03, 19^b/06, 38^a/01; m.+sinde 13^a/09 [=10]
- māniḳ** [< Ar.]
māniḳ ol- engel olmak
m. 8^a/01, 20^a/08, 22^a/04, 22^a/07, 22^b/05 [=5]
- maşḫaralık**
maşḫaralıḡa al- alay etmek
m.+a (maşḫaralıḡa) 30^b/01, 30^b/04 [=2]
- maḳḫiyet** [< Ar.] günah, asilik: 9^b/08
maḳḫiyet ét- günah işlemek: 35^b/07
maḳḫiyet işle- asi gelmek: 35^a/05
m. 9^b/08, 33^b/06, 34^b/09, 35^a/05, 35^b/07, 35^b/08, 36^a/02 [=7]
- maşlaḫat** [< Ar.] iş
m. (maşlaḫat+içün) 6^b/05; m.+ına 31^a/01 [=2]
- maşlaḫatlu** ehemmiyetli iş
m.+dur 36^a/05 [=1]
- maşnūḳāt** [< Ar.] sanatla, ustalıkla yapılmış
m. 44^b/08, 45^b/02; m.+ında 45^a/06 [=3]
- maḳşūḳ** [< Ar.] sevilen
m.+ından 49^a/08 [=1]
- mecmūḳ** toplanmış, tüm, tümü
mecmūḳ-ı ʿālem kâinatın hepsi: 42^b/05

- mecmū' -ı a'zā** üyelerin tümü:
46^b/01
- mecmū' -ı esbāb** sebeplerin tümü:
34^a/04
- mecmū' -ı eylük** iyiliklerin tümü:
48^a/09
- mecmū' -ı gök** göğün tamamı:
42^b/03
- mecmū' -ı 'ilm** ilimlerin hepsi:
25^b/08
- mecmū' -ı mezheb** mezheplerin tamamı: 35^b/05
- mecmū' -ı ni' met** nimetlerin hepsi: 47^a/03
- mecmū' -ı vaqāyi'** hadiselerin hepsi: 29^a/04
m. 4^a/06, 6^a/09, 25^b/08, 29^a/04, 34^a/04, 35^b/05, 42^a/03, 42^b/03, 42^b/05, 46^b/01, 47^a/03, 48^a/09; m.+ı (iy.) 21^b/08, 22^b/06, 42^a/06, 43^a/03, 43^b/06, 44^a/09; m.+ını 43^b/09; m.+ınıuñ 22^a/04 [=20]
- medār** [< Ar.]
medār-ı şevāb sevaplanma sebebi
m. 35^b/09 [=1]
- Mefharü'ş-şüyüh ve'l-mürşidīne** ?
M. 8^a/07 [=1]
- meger** [< Fa.] ancak
m. 38^a/03 [=1]
- mekrūh** [< Ar.] şeriata göre hoş görülmeyen, kötü
m. 15^a/06 [=1]
- men'** [< Ar.]
men' ét- önlemek
m. 12^a/09 [=1]
- menfa' at** [< Ar.] fayda, çıkar
m. (menfa' at+içün) 29^b/01, 29^b/05, 29^b/07; m.+i (nes.) 11^b/03, 11^b/06; m.+ler 47^b/07 [=6]
- merdūd** [< Ar.]
merdūd ét- reddetmek
m. 4^a/09 [=1]
- mertebe** [< Ar.] derece, basamak
mertebeden düş- değersizleşmek:
2^a/08
m.+den 2^a/08; m.+sine 25^b/02 [=2]
- meşābe** [< Ar.] kadar
m.+de 42^a/02 [=1]
- mesāil** [< Ar.] meseleler
m.+de 37^a/05 [=1]
- meşelā** [< Ar.] mesela, şunun gibi:
16^b/09
m. 16^b/09, 24^a/01, 33^b/02, 46^a/05 [=4]
- mes' ele** [< Ar.] mesele, problem: 33^a/08
m. 33^a/08; m.+dür 33^a/08; m.+ler 15^a/08, 15^a/08, 30^b/06; m.+nün 38^b/01 [=6]
- meşakkat** [< Ar.] sıkıntı, güçlük
m.+i (iy.) 11^b/05 [=1]
- meşgūl** [< Ar.]
meşgūl ol- meşgul olmak, uğraşmak

- m. 8^b/09, 10^a/06, 10^b/04, 10^b/05,
10^b/06, 45^a/01 [=6]
- meşhūr** [< Ar.] meşhur, tanınmış
meşhūr ol- tanınmak: 36^b/05
m. 36^b/05, 37^a/07; m.+ları 8^a/05
[=3]
- mevcūd** [< Ar.] var olan, mevcut
m.+dur 42^a/08 [=1]
- mevcūdāt** [< Ar.] var olan her şey
m.+ı (nes.) 23^a/03 [=1]
- mevkūf** [< Ar.] önceden tayin edilmiş,
bağlı
m.+dur 14^a/06, 24^a/05 [=2]
- mezāhib** [< Ar.] mezhepler
m. 37^a/03 [=1]
- mezheb** [< Ar.] mezhep
→ **mecmū‘ -ı mezheb**
m. 36^b/08, 37^b/04; m.+i (iy.)
33^b/02; m.+in 37^a/01; m.+inde
36^a/01, 50^b/06; m.+inden 50^b/04;
m.+ine 37^a/02; m.+inüŋ 37^a/08;
m.+ler 39^a/07; m.+leri 35^b/05,
36^b/05 [=12]
- miḥnet** [< Ar.] dert
m.+lerine 48^a/08 [=1]
- miqdār** [< Ar.] miktar
→ **şol miqdār**
m. 6^b/07, 21^a/02, 33^a/09, 38^b/02,
42^b/01; m.+dur 49^b/07 [=6]
- milk** [< Ar.] mülk
m.+i (iy.) 36^a/01 [=1]
- millet** [< Ar.] millet, kavim
m.+lerüŋ 47^b/04 [=1]
- mīrās** [< Ar.]
mīrās ye- miras hakkı olmak
m. 26^b/01 [=1]
- mişāl** [< Ar.] örnek
m.+ler 34^b/03 [=1]
- misvāk** [< Ar.] misvak
m.+ına 30^b/03 [=1]
- mu‘āmelāt** [< Ar.] kayıt ve takip işi:
6^b/05
m. 6^b/05; m.+da 6^b/08 [=2]
- mu‘āmele** [< Ar.] davranma, davranış
m. 5^a/02, 5^a/02 [=2]
- mu‘āraza** [< Ar.]
mu‘āraza ét- karşı gelmek
m. 34^b/01 [=1]
- mu‘azzeb** [< Ar.]
mu‘azzeb ét- azap etmek
m. 12^b/06 [=1]
- mu‘azzez** [< Ar.] izzetli, şerefli
m. 46^a/09 [=1]
- muḥaqqıq** [< Ar.] hakikatı araştıran,
soruşturan
m.+lar 25^b/08 [=1]
- muḥaqqıqlık** hakikatı araştırıcılık
m. 39^a/04 [=1]
- muḥāl** [< Ar.] imkânsız
m.+dur 46^b/08 [=1]
- muḥālefet** [< Ar.] aykırılık
muḥālefet ét- karşı çıkmak:
34^b/06

- m. 34^b/06, 35^a/04, 35^b/02, 36^a/02, 37^b/04; m.+i (nes.) 25^b/06 [=6]
- muḥālif** [< Ar.] zıt olan
- muḥālif ol-** bir fikre karşı olmak:
31^a/08
m. 31^a/03, 31^a/08, 36^b/02, 39^a/06, 43^b/01 [=5]
- Muḥammed** son peygamber Hz. Muhammed
M. 13^b/09, 19^a/08 [=2]
- muḥkem** [< Ar.] sağlam, kuvvetli
m. 39^a/02 [=1]
- muḥtāc** [< Ar.] muhtaç
m.+dur 20^b/08 [=1]
- Muḥaddime** Osmanlı âlimi ve mutasavvıfı Kutbüddin İzniki'nin (ö. 1418) eseri
M.+de 11^a/03, 15^a/05, 30^b/07;
M.+yi 1^b/02, 15^a/09 [=5]
- muḥarreb** [< Ar.]
- muḥarreb ol-** Allah'a yakın olmak
m. 8^a/03 [=1]
- muḥarrer** [< Ar.]
- muḥarrer ol-** bildirilmiş olmak:
17^b/04
muḥarrer ol- kararlaştırılmış olmak:
41^b/05
m. 17^b/04, 41^b/05 [=2]
- mūm** [< Fa.]
- mūm eyle-** yumuşatmak
m. 43^b/07 [=1]
- murād** [< Ar.] istek, maksat
m. 16^a/02; m.+ın 50^a/05; m.+ları 32^b/01; m.+ların 49^a/05 [=4]
- mutaşavver** [< Ar.]
- mutaşavver ol-** tasarlanmak
m. 36^a/03 [=1]
- Mu' tezilī** Mutezili, ehl-i sünnetten ayrı yol tutanlar: 31^a/09
M. 36^b/09; m.+ler 31^a/09, 34^b/04, 36^a/04, 37^b/03; M.+lere 34^b/07 [=6]
- muṭī'** [< Ar.]
- muṭī' ol-** itaat etmek
m. 27^a/08 [=1]
- muṭī'lık** bağlılık
m. 33^a/03 [=1]
- muṭlaḳā** [< Ar.] kesinlikle
m. 3^a/09 [=1]
- muṭṭali'** [< Ar.]
- muṭṭali' ol-** haberdar olmak
m. 10^b/02 [=1]
- muttaşif** [< Ar.]
- muttaşif ol-** vasıflandırılmak
m. 33^a/02 [=1]
- muvāfiḳ** [< Ar.] uygun: 37^a/03
- muvāfiḳ ét-** uydurmak, bir şeye uygun yapmak: 38^a/02
m. 37^a/03, 37^b/04, 37^b/05, 38^a/01 [=4]
- mübtedī** [< Ar.] öğrenmeye yeni başlayan, acemi: 37^a/03
m.+ler 37^a/03; m.+leri 15^a/09 [=2]

- mübtedi'** [< Ar.] yeni bir şey çıkararak,
söyleyen: 50^b/04
m. 32^b/03; m.+ler 50^b/04 [=2]
- mücessime** [< Ar.] kelamcı
mezheplerden biri
m. 38^a/07 [=1]
- mücmel** [< Ar.] kısa ve az sözle
anlatılmış: 23^b/08
m.+e 23^b/08, 50^b/06 [=2]
- mü'eddî** [< Ar.]
mü'eddî ol- eda eden, yerine
getiren olmak
m. 24^b/07, 33^a/09 [=2]
- mü'evvil** [< Ar.] yorumlayan
m.+dür 37^b/06 [=1]
- mühendis** [< Ar.] mühendis
m.+ler 44^b/05 [=1]
- mühlik** [< Ar.] helak eden, mahveden
m. 16^a/06 [=1]
- mükāşefe** [< Ar.] manayı keşif yoluyla
ortaya çıkararak: 5^b/04
m.+ler 5^b/04, 10^b/02 [=2]
- mükellef** [< Ar.] bir şeyi yapmakla
sorumlu olan
mükellef ol- sorumlu olmak:
33^a/06
m. 33^a/06, 34^b/04; m.+e 33^b/06;
m.+ün 32^a/03 [=4]
- mükerrem** [< Ar.] saygıdeğer, yüce
m. 46^a/09 [=1]
- mülâzemet** [< Ar.]
mülâzemet ét- bağlanmak
m. 18^a/07 [=1]
- mü'min** [< Ar.] iman sahibi kimse,
Müslüman
mü'min ol- iman sahibi olmak:
26^a/08
m. 26^a/04, 26^a/07, 26^a/08; m.+den
35^a/02; m.+ler 23^a/06 [=5]
- mümkin** [< Ar.] mümkün
m. 13^b/08, 20^b/06, 21^a/07, 29^b/02
[=4]
- mümkinât** [< Ar.] olabilir şeyler
m.+dan 35^b/04 [=1]
- münâsebet** [< Ar.] ilişik
m. 50^b/01 [=1]
- münâzara** [< Ar.] ilmî tartışma
m. 6^a/09 [=1]
- münkaṭı'** [< Ar.] arada bağ kalmayan,
ayrılmış
m.+lara 11^a/02 [=1]
- münkir** [< Ar.] inkâr eden
münkir ol- inkârcı olmak: 38^a/09
m. 37^b/07, 37^b/07, 38^a/09; m.+dür
2^b/05 [=4]
- müntefi'** [< Ar.]
müntefi' ol- faydalanmış olmak
m. 6^a/04 [=1]
- mürtekib** [< Ar.]
mürtekib ol- yakışsız iş yapmış
olmak
m. 35^a/09 [=1]
- müseddes** [< Ar.] altı kısımdan
meydana gelmiş

- m. 43^b/09 [=1]
- müstaḥik** [< Ar.]
müstaḥik ol- layık olmak
m. 28^b/04 [=1]
- müstaḳil** [< Ar.] bağımsız: 32^a/06
müstaḳil kıl- tek, benzersiz
olmak: 32^b/02
m. 32^b/02; m.+dür 32^a/06 [=2]
- müsteḥab** [< Ar.] sevap kazandıran iş
müsteḥab ol- sevap kazandırmış
olmak: 15^a/03
m. 14^b/09, 15^a/02, 15^a/03, 15^a/05
[=4]
- müstenid** [< Ar.] dayanan
müstenid ol- dayanmak: 35^a/08
m. 35^a/08; m.+dür 33^b/03 [=2]
- Müsülmān** [< Fa.] Müslüman
Müsülmān ol- İslam'ı kabul
etmek: 25^a/04
M. 25^a/04, 25^a/05, 26^a/09, 26^a/09;
M.+lar 46^b/01 [=5]
- Müsülmānlık** Müslümanlık
Müsülmānlık derdi kulluk
endişesi: 28^a/08
Müsülmānlık kaydın yé-
Müslümanlık endişesi duymak:
1^b/04
M. 1^b/04, 2^b/06, 13^b/05, 14^b/02,
14^b/06, 14^b/06, 28^a/08, 30^a/03,
- 30^b/09, 39^a/02; M.+a
(Müsülmānlığa) 25^a/05; M.+ı (iy.)
(Müsülmānlığı) 3^b/03, 4^b/09,
5^a/04, 6^b/08, 7^a/04, 7^b/09, 23^b/03
[=18]
- müşkil** [< Ar.] zor
m. 33^a/08; m.+dür 25^b/09 [=2]
- mütāla'a** [< Ar.]
mütāla'a ét- okumak, üzerine
düşünmek: 11^b/02
mütāla'a kıl- okumak,
incelemek: 6^b/02
m. 6^b/02, 8^b/06, 11^b/02, 39^a/06,
39^b/03 [=5]
- müte'allık** [< Ar.] bağılı, ilişkili: 9^b/05
müte'allık ol- ilişkili olmak:
32^b/09
m. 32^b/09; m.+dur 9^b/05, 9^b/09
[=3]
- mütekellim** [< Ar.] kelamcı
m.+ler 1^b/07 [=1]
- mütenākız** [< Ar.] birbirine zıt olan
m. 5^b/08 [=1]
- mütevehhim** [< Ar.] kuruntulu
m. 11^b/07 [=1]
- mütevellid** [< Ar.]
mütevellid ét- meydana getirmek
m. 43^b/03 [=1]

N

nāfile [< Ar.] faydasız, boş

n. 45^a/08 [=1]

nāgāh [< Fa.] vakitsiz, birdenbire

n. 10^a/01, 29^a/01 [=2]

nāķış [< Ar.]

nāķış ol- eksik kalmak

n. 15^a/07, 28^b/04 [=2]

naķl [< Ar.]

naķl eyle- bir şeyi aktarmak

n. 39^b/05 [=1]

naķş [< Ar.] nakış, işleme

n. 44^b/01 [=1]

namāz [< Fa.] namaz

namāz ķıl- namazı eda etmek:

26^a/09

n. 26^a/09; n.+1 (nes.) 14^a/01; n.+uķ

2^b/09 [=3]

namāzlaķu seccade

n.+sına 30^b/03 [=1]

naşīhat [< Ar.] öķüt: 6^a/09

naşīhat eşit- öķüt dinlemek,

öķüdü dikkate almak: 10^a/05

→ **maķām-ı naşīhat**

n. 8^b/07, 10^a/05, 10^a/09; n.+dür

6^a/09, 50^b/02; n.+ler 8^b/05 [=6]

nażar [< Ar.] **1.** bakma, bakış: 41^b/09;

2. itibar: 7^a/08

n.+1 (iy.) 7^a/08, 9^a/01; n.+ıyla

41^b/09 [=3]

nāzır [< Ar.] nezaret eden, bakan

n.+dur 6^a/04 [=1]

nāzük [< Fa.] ince

n. 44^a/08 [=1]

ne 1. ne, hangi şey: 17^b/09; **2.** hangi:

18^b/06; **3.** nasıl: 46^b/05; **4.**

ne...ne...: 26^a/04

ne ķadar ne kadar: 43^b/07

ne kim ne kadar: 22^a/09

neyidügi ne olduķu: 16^a/03

ne deķlü ne kadar: 11^b/04

n. 2^a/07, 2^a/08, 4^a/02, 6^a/04, 7^b/09,

11^b/04, 18^b/06, 21^a/02, 21^a/03,

21^a/04, 21^a/04, 22^a/09, 23^b/06,

23^b/06, 26^a/04, 26^a/04, 30^b/02,

36^a/05, 43^b/06, 43^b/07, 46^b/03,

46^b/05, 47^b/03, 48^b/02, 49^a/06;

n.+den 17^b/09; n.+dür 2^b/03,

6^a/04, 11^a/04, 11^a/06, 16^b/01,

18^a/01, 19^a/03, 19^a/08; n.+ye

10^a/03; n.+yidügin 16^a/03, 16^a/07,

19^a/04; n.+yile 3^a/02, 8^a/03,

11^a/04, 11^a/06, 18^b/04 [=43]

nebātāt [< Ar.] bitkiler

n.+dan 46^a/07; n.+1 (nes.) 43^b/03

[=2]

nefes [< Ar.] soluk

n. 47^a/04 [=1]

nefs [< Ar.] ruh, can

n. 9^a/08, 12^b/02, 28^a/01, 28^a/03,

30^a/01, 40^b/04, 48^b/06; n.+e 4^a/08;

n.+i (iy.) 2^a/07, 36^b/06, 37^b/04;

n.+i (nes.) 4^a/08, 50^a/05; n.+ine
17^a/09; n.+üñ 2^a/06 [=15]

nehy [< Ar.]

nehy kııl- yasaklamak: 7^b/05

nehy ol- emir ve yasak olmak:
31^b/07

n. 7^b/05, 31^b/07 [=2]

nesne şey, nesne

n. 3^a/06, 10^b/02, 12^b/02, 13^b/05,
15^b/02, 15^b/04, 21^b/01, 22^b/01,
22^b/03, 24^b/05, 24^b/07, 36^a/03,
36^a/05, 41^a/02, 41^b/04, 41^b/09,
42^b/06, 47^a/05, 47^a/07; n.+den
26^b/09, 35^a/09; n.+dür 2^b/07;
n.+ler 5^a/03, 21^a/05, 23^a/02,
26^b/06, 31^a/06, 41^b/02, 42^a/05,
42^a/07, 46^a/01; n.+lerden 31^a/04,
40^a/02; n.+lere 4^b/03, 23^b/09,
26^a/02, 26^b/03, 26^b/08, 31^a/03,
45^b/07, 47^a/08; n.+leri 2^a/01,
7^a/06, 8^a/04, 8^b/02, 8^b/03, 18^a/04,
20^b/07, 21^a/08, 23^b/01, 26^b/04,
27^b/08, 30^b/08, 35^a/07, 40^b/01,
43^a/03, 45^a/02; n.+ler
(nesneler+ile) 8^b/07; n.+lerüñ
3^b/04; n.+nüñ 11^b/07, 14^b/01,
20^b/03, 25^a/02, 27^a/06; n.+ye
7^b/05, 20^a/05, 20^b/08, 23^b/08,
24^a/05, 24^b/07, 25^a/09, 31^b/08,
35^a/09, 43^b/01, 48^b/04; n.+yi
2^a/02, 3^a/06, 10^b/03, 11^a/04,
12^a/03, 14^a/04, 14^a/08, 14^b/04,

15^a/01, 17^a/04, 20^a/07, 20^a/09,
27^a/05, 28^a/02, 28^a/03 [=90]

nête nasıl

nête kim nasıl ki

n. 17^a/07, 24^a/04, 26^b/09, 39^b/07,
48^b/08, 50^a/04, 50^a/05 [=7]

nêtekim nitekim

n. 3^a/04, 3^a/09, 5^b/03, 6^a/05,
17^b/03, 40^b/05 [=6]

nice 1. nasıl; **2.** birçok: 39^a/04

n. 4^b/06, 4^b/08, 7^a/04, 7^b/02,
16^b/02, 18^a/03, 28^b/06, 39^a/02,
39^a/04, 43^a/07, 43^a/08, 43^a/08,
43^a/09, 44^a/01, 44^a/03, 44^a/06,
44^a/08, 44^b/04, 47^b/05, 48^a/01,
49^a/06, 49^a/07, 49^b/03; n.+si
43^b/02, 43^b/04, 43^b/09, 44^a/05,
44^b/03 [=28]

Nihāyetü'l-^çuqūl Fahreddin er-
Razi'nin (ö. 1210) kelama dair
eseri

N.+de 23^a/08 [=1]

ni^çmet [< Ar.] nimet

ni^çmetin vèr- rızkını vermek:
46^a/06

→ **mecmū^ç-ı ni^çmet**

n. 48^a/07; n.+dür 46^b/03, 46^b/04,
46^b/06, 47^a/04, 47^b/03; n.+i (iy.)
46^a/09, 47^a/04; n.+in 46^a/6; n.+ine
47^b/06; n.+ler 42^a/05, 47^a/03,
48^b/01; n.+lerdür 46^b/09; n.+leri
46^b/07, 47^a/01, 47^b/09, 48^a/06;

n.+lerin 48^a/07; n.+ünj 50^a/08
[=20]

nisbet [< Ar.] **1.** bağlı, ilgi: 47^a/08; **2.**
ölçü: 22^b/05
n. 22^b/05, 47^a/08; n.+in 33^b/05
[=3]

Nüh Hz. Nuh

N. 48^a/01 [=1]

nūr [< Ar.] ışık, nur: 49^a/02

n.+ından 49^a/02; n. (nūr+ıla)
42^b/05 [=2]

nūrlan- nurlanmak

n.-duğı 9^a/07 [=1]

nūrlandır- nurlandırmak

n.-up 9^a/05; n.-ur 12^b/08 [=2]

nuşret [< Ar.] Allah'ın yardımı

n.+i (nes.) 9^b/02 [=1]

O

od ateş

o. 43^a/07, 47^a/02, 47^a/09, 47^b/05,
48^a/04 [=5]

oğlan

→ **âdem oğlanı**

o.+ı (iy.) 21^b/06, 32^a/05; o.+ında
33^b/04; o.+ınun 32^a/01, 32^b/04;
o.+ları 22^b/07; o.+larında 46^a/08;
o.+larından 46^a/08; o.+larınınun
21^b/07, 31^b/03 [=10]

oğlancuk çocuk

o.+lara 1^b/01 [=1]

oğurlan- çalınmak

→ **mâlı oğurlan-**

o.-an 10^b/01 [=1]

oķı- → **oķu-**

o.-maķ 1^b/01; o.-yasın 40^a/01 [=2]

oķu- okumak

o.-maģa 15^a/09 [=1]

ol 1. o (işaret zamiri): 2^b/06; **2.** o (işaret
sıfatı): 16^a/03

ol kadar o miktar, o denli: 6^b/07

o. 2^b/07, 3^a/06, 3^b/02, 3^b/02, 3^b/08,
4^a/08, 4^b/01, 4^b/05, 4^b/07, 4^b/07,
6^b/07, 7^a/01, 7^a/05, 8^a/04, 8^a/04,
8^b/01, 11^a/02, 11^a/04, 12^b/08,
13^a/09, 15^b/07, 16^a/03, 16^a/05,
16^a/07, 16^b/01, 16^b/01, 16^b/03,
16^b/06, 17^a/04, 17^a/05, 17^b/02,
17^b/03, 17^b/08, 18^a/02, 18^a/04,
18^a/09, 18^a/09, 18^b/01, 19^b/05,
20^b/02, 20^b/07, 22^a/04, 23^b/08,
26^b/04, 27^a/06, 28^a/02, 28^a/03,
28^b/08, 28^b/09, 29^a/01, 29^a/04,
30^a/07, 30^a/08, 30^a/08, 30^a/09,
30^b/05, 30^b/07, 31^a/04, 31^a/06,
31^a/08, 32^a/07, 33^a/01, 33^a/04,
33^a/05, 33^a/07, 33^b/04, 33^b/07,
33^b/09, 34^a/06, 35^b/08, 35^b/09,
36^a/08, 37^a/07, 38^a/02, 39^a/05,
39^b/04, 40^a/02, 40^a/03, 41^a/06,
41^b/03, 44^a/06, 44^b/01, 45^b/04,
46^a/03, 47^b/04, 47^b/09, 49^a/04,
49^a/07, 49^b/06, 49^b/07, 49^b/08,

50^a/03, 50^a/06; o.+dur 2^b/06,
19^b/07, 20^b/03, 32^a/05, 36^b/04
[=98]

ol- olmak

→ **ardınca ol-, bal ol-, bir ol-,
dünyā kaydında ol-, esīr ol-,
fāsīk ol-, fāsīd ol-, gālib ol-, hāşıl
ol-, helāk ol-, qabūl ol-, kāfir ol-,
qāşır ol-, lāyīk ol-, mağbūn ol-,
mağrūr ol-, maḥrūm ol-,
maḥşūş ol-, maqbūl ol-, ma'qūl
ol-, ma'lūm ol-, māni' ol-,
meşgūl ol-, meşhūr ol-, muḥālif
ol-, muqarreb ol-, muqarrer ol-,
mutaşavver ol-, muṭī' ol-,
muṭṭali' ol-, muttaşif ol-,
mü'eddi ol-, mükellef ol-,
mü'min ol-, münkir ol-,
müntefi' ol-, müstaḥīk ol-,
müsteḥab ol-, müstenid ol-,
Müslmān ol-, müte'allık ol-,
nākış ol-, nehy ol-, 'öZR ol-,
pāyidār ol-, rāzī ol-, şābit ol-,
şahīh ol-, sebeb ol-, şonı ol-,
şevkde ol-, taṭvīl ol-, tenākuż ol-,
vācib ol-, vāki' ol-, var ol-, za'īf
ol-, zebūn ol-, zehr ol-**

o.-a 1^b/01, 5^a/01, 14^a/05, 28^a/08,
28^a/08, 30^a/08, 30^a/09, 35^a/06,
38^a/03, 38^a/06, 42^b/04, 45^a/02; o.-
acağı 11^b/07; o.-acağdur 21^a/01,
21^b/01; o.-an 1^b/06, 1^b/07, 1^b/09,

2^a/03, 2^a/06, 2^b/03, 2^b/06, 3^b/02,
3^b/04, 3^b/09, 4^a/03, 4^a/05, 4^a/08,
5^a/03, 5^b/07, 6^b/03, 7^a/06, 8^a/01,
8^b/01, 8^b/02, 8^b/03, 8^b/08, 10^b/01,
11^a/03, 11^a/06, 11^b/01, 13^a/03,
13^a/08, 14^b/08, 16^a/02, 16^a/04,
18^a/04, 18^b/01, 21^a/08, 23^b/09,
27^b/06, 27^b/08, 28^a/05, 28^a/06,
28^a/09, 28^b/06, 30^b/05, 30^b/07,
30^b/09, 35^b/06, 38^b/04, 40^a/08,
45^b/07, 49^a/04, 50^b/04, 50^b/06; o.-
anı 36^a/08, 36^b/01; o.-anlara
28^b/05; o.-anları 14^b/09, 15^a/06;
o.-dı 15^b/07, 21^b/01, 37^a/06,
43^a/07, 43^a/08, 43^b/01; o.-dılar
8^b/09, 37^b/03; o.-duğı 9^a/03, 9^a/08,
33^a/02, 33^a/07; o.-duğı
(olduğı+içün) 17^b/02, 19^a/01; o.-
duğın 18^b/04, 38^b/09; o.-duğından
31^b/07; o.duğınlayın 4^a/01; o.-
duğıdan 1^b/04; o.-ıcağ 1^b/02, 4^b/02,
44^a/01, 45^b/08; o.-mağ
(olmağı+içün) 19^b/05; o.-mağı
1^b/02, 4^b/04, 7^b/06; o.-mağı
24^a/04; o.-mamağ 4^b/03, 10^b/04,
40^b/03, 48^a/07; o.-mamağdur
4^a/07; o.-mağ 8^a/03, 10^b/08,
12^a/03, 12^b/04, 13^b/08, 20^b/05,
22^b/03, 22^b/04, 22^b/04, 24^b/09,
35^b/03, 35^b/04, 45^a/07; o.-mağdan
12^a/08, 38^a/09; o.-mağlığa 12^b/02;
o.-mağlığındağı 26^a/0; o.-masa

14^b/04, 17^a/07, 25^a/05; o.-masun
6^a/08; o.-maya 11^a/01, 35^a/08; o.-
mayınca 18^a/02, 20^a/08; o.-
mayınca 9^b/01; o.-maz 2^b/07,
3^b/03, 7^b/02, 10^b/02, 14^b/02,
14^b/04, 16^b/07, 16^b/09, 22^a/04,
22^a/07, 22^b/05, 26^a/04, 26^a/05,
26^a/08, 27^b/07, 28^a/01, 28^a/07,
28^b/02, 30^b/09, 31^a/08, 31^b/08,
34^a/06, 36^a/03, 38^a/02; o.-maz
(olmaz+ise) 43^a/04; o.-miş 6^a/03,
17^a/09, 24^b/07; o.-miş (olmuş+idi)
11^b/01; o.-mişdi 47^b/07; o.-mişdur
3^b/05, 3^b/06, 17^b/04, 21^a/01,
36^b/06; o.-sa 7^a/05, 14^b/02, 14^b/03,
17^a/07, 24^b/07, 25^a/04, 28^a/05,
30^a/07, 31^a/08, 31^b/06, 41^b/05; o.-
salar 27^a/08; o.-sağ 40^b/02; o.-sun
30^b/02, 32^b/03, 48^b/08; o.-up
7^a/05, 10^b/05, 10^b/06, 14^b/07,
16^a/01, 17^a/09, 29^a/05, 30^a/01,
37^b/01, 47^b/01; o.-ur 2^a/02, 2^a/08,
2^a/09, 3^a/02, 5^a/04, 6^b/08, 6^b/09,
7^a/04, 7^a/05, 7^b/09, 8^a/03, 9^b/09,
10^a/03, 10^a/06, 10^a/08, 10^a/09,
11^a/04, 11^a/06, 12^b/02, 15^a/03,
15^a/05, 15^a/08, 16^b/09, 17^b/01,
23^b/03, 23^b/08, 24^a/01, 24^b/06,
25^a/08, 25^b/01, 26^a/08, 28^a/01,
28^a/03, 28^a/08, 28^b/04, 28^b/04,
29^a/08, 29^b/09, 30^a/01, 30^a/02,

30^a/04, 30^a/06, 30^b/04, 30^b/08,
31^a/03, 32^b/06, 32^b/09, 33^a/09,
34^a/04, 34^a/05, 35^a/09, 36^b/01,
38^b/01, 38^b/06, 38^b/08, 38^b/08,
40^a/02, 41^b/01, 41^b/03, 41^b/04,
43^a/02, 44^a/03, 44^a/04, 47^a/04,
47^a/06, 48^b/04; o.-urdu 23^b/02,
47^b/08; o.-urlar 6^a/05, 24^a/01,
32^b/03, 35^b/01; o.-ursa 29^b/08,
31^b/09, 32^b/01, 38^a/03, 49^b/08,
49^b/08; o.-ursağ 15^b/01 [=270]

olun- → **olun-**

o.-maz 32^a/02 [=1]

olun-

→ **isnād olun-**

o.-mişdur 32^a/04 [=1]

on on

o. 13^a/02; o.+ın 16^a/06, 17^b/08
[=3]

orta ara, orta

o.+sın 24^b/04; o.+sında 22^b/02,
39^b/07; o.+sındağı 25^b/06 [=4]

oruç [< Eski İran Dilleri] oruç

oruç dut- oruç ibadetini eda
etmek: 14^a/03

o. 3^a/02, 14^a/03, 31^b/02; o.+uñ
(orucuñ) 3^a/01 [=4]

ot bitki

o. 42^b/08; o.+lar 21^a/03 [=2]

otur- oturmak

o.-urken 19^a/07 [=1]

Ö/‘Ö

ög

öğine bırak- aklına getirmek

ö.+ine 17^a/04 [=1]

öğren-

ö.-mek 3^a/09, 4^b/06, 4^b/09, 31^a/01;

ö.-emezlerdi 11^b/02 [=5]

öğret-

ö.-eler (öğredeler) 1^b/02; ö.-eyim

(öğredeyim) 39^b/09 [=2]

öl-

ö.-ecek 49^b/03, 49^b/08; ö.-ür

29^a/06, 29^a/07, 29^a/08; ö.-ürler

41^a/07 [=6]

öldür-

ö.-ür 29^a/09 [=1]

ölü

ölü ziyān yok yere bir kayıp

ö. 30^a/02 [=1]

öñ 1. ön: 49^b/02; **2.** önce: 47^b/04

ö.+dünki 47^b/04; ö.+inde 49^b/02

[=2]

ör- örmek, dokumak

ö.-er 44^a/05, 44^a/08 [=2]

örtü çatı

ö.+si 14^b/04 [=1]

örümcek örümcek

ö. 44^b/01; ö.+i (iy.) (örümceği)

44^a/05 [=2]

ötürü dolayı: 27^a/04

ö. 34^b/07; ö.+dür 27^a/04 [=2]

‘**özü** [< Ar.]

‘**özü ol-** bağışlanmaya sebep

olmak

‘ö. 30^b/09 [=1]

P

pādişāh [< Fa.] **1.** padişah, hükümdar:

27^a/07; **2.** (mec.) Allah: 50^a/03

p. 27^a/07, 41^a/01; p.+dur 50^a/07;

p.+ı (nes.) 41^a/07; p.+ın 50^a/03;

p.+ına 35^b/02; p.+lar 50^a/03;

p.+lardan 48^a/02 [=8]

pādişāhlık hükümlük

p.+ı (iy.) (pādişāhlığı) 8^a/02;

p.+uñ (pādişāhlığıñ) 50^a/08 [=2]

panbuğ [< Eski İnan Dilleri] pamuk

p.+ın (panbuğın) 41^b/08 [=1]

pāşādlık → **pādişāhlık**

p. 41^a/03 [=1]

pāyān [< Fa.] son

p.+ı (iy.) 50^a/08 [=1]

pāyidār [< Fa.]

pāyidār ol- devam etmek

p. 24^b/09 [=1]

perde [< Fa.] engel

p.+sin 41^b/07 [=1]

pes [< Fa.] **1.** şimdi, bunun üzerine,

öyle ise, o halde, bundan dolayı:

15^a/05; **2.** işte: 12^b/07; **3.** sonra:

7^a/09

p. 3^b/03, 3^b/09, 4^b/04, 5^a/02, 5^a/04,

5^b/07, 7^a/09, 8^b/01, 11^a/02, 12^a/03,

12^b/07, 13^a/05, 13^b/01, 14^b/04,
15^a/05, 15^b/07, 16^b/06, 18^a/05,
18^b/01, 20^b/02, 23^a/03, 23^b/02,
23^b/08, 24^a/04, 24^a/09, 25^a/01,
25^a/06, 27^b/04, 27^b/05, 28^a/07,
29^b/01, 29^b/05, 31^b/06, 32^a/08,
37^a/06, 38^a/05, 38^a/08, 40^a/05,
40^b/01, 40^b/07, 41^a/06, 41^b/04,
42^a/04, 42^b/04, 44^b/06, 48^a/06,
48^a/08, 48^b/03[=48]

peygamber [< Fa.] **1.** peygamber:
20^a/01; **2.** Hz. Muhammed: 3^a/04

→ **Hazreti Peygamber**

p. 3^a/04, 3^a/08, 5^b/05, 7^b/03,
13^a/07, 13^b/01, 14^a/07, 15^b/01,
15^b/05, 15^b/09, 18^b/06, 19^a/02,
19^a/06, 19^a/07, 19^a/08, 19^b/06,
20^a/03, 23^b/02, 23^b/05, 23^b/07,
24^a/02, 25^a/06, 31^b/01, 31^b/06,
39^b/05, 40^a/06, 45^a/04, 48^a/03;
p.+e 19^a/03; p.+i (nes.) 2^b/08;
p.+idür 13^b/09; p.+leri 20^a/01;
p.+ün 4^a/01, 4^a/05 [=34]

R

Rafizî Rafizi, Hz. Ebubekir ile Ömer'in
halifeliğini kabul etmeyen râfıza
topluluğundan olan
R.+ler 38^a/04 [=1]

rağbet [< Ar.] istek, arzu: 11^a/09
rağbet ét- isteklenmek: 11^b/01
r. 11^a/09, 11^b/01, 11^b/06; r.+i (iy.)
12^a/05, 18^a/06; r.+in 12^b/09 [=6]

râhat [< Ar.] rahat, tasasız: 49^b/06
r. 49^a/08, 49^b/01; r.+a 50^a/02;
r.+dur 49^b/06; r.+ını 29^b/01 [=5]

rahmet [< Ar.] Allah'ın merhameti:
18^a/07
r.+i (iy.) 18^a/07, 19^a/01; r.+i (nes.)
9^b/02; r.+in 50^a/04; r.+ine 12^a/08;
r.+ler 48^b/01; r.+ün 50^a/08 [=7]

rahmetullâhi 'aleyh [< Ar.] "Allah'ın
rahmeti onun üzerine olsun"
anlamına gelen ifade
r. 2^a/09 [=1]

râzî [< Ar.]
râzî ol- kabul etmek, boyun
eğmek: 4^b/03
r. 4^b/03, 7^b/05 [=2]

renk renk
r.+i (iy.) (rengi) 42^b/09 [=1]

resûl [< Ar.] peygamber: 31^b/02
resûl bil- Allah'ın peygamber
gönderdiğini kabul etmek: 2^b/08
r. 2^b/08, 4^a/02, 4^a/06; r.+dur
31^b/02 [=4]

rızā [< Ar.] memnunluk, hoşnutluk:
10^a/02

→ **Tağrı Te'ālā rızāsı**

r.+sı 48^b/07; r.+sın 10^a/02 [=2]

rızķ [< Ar.]

rızķuķ kes- nimetini vermemek

r.+uķ 47^b/03 [=1]

ri'āyet [< Ar.]

ri'āyet ēt- gözetmek

r. 18^a/06 [=1]

riyā [< Ar.] ikiyüzlülük

riyā düş- riyâ oluşmak: 17^a/01

r. 17^a/01; r.+dan 7^a/09 [=2]

rubūbiyyet [< Ar.] Allah'a mensup
olma

r. 10^b/09 [=1]

rükün [< Ar.] bir şeyin temeli, esası

r.+lerin 2^b/09 [=1]

S/Ş/Ş

sa'ādet [< Ar.] mutluluk

sa'ādete ērişdür- mutluluğa

ulaştırmak: 50^b/03

s. 9^b/08, 40^b/08; s.+e 50^b/03 [=3]

sā'at [< Ar.] zaman parçası

→ **bir sā'at**

s. 45^a/06 [=1]

sābit [< Ar.]

sābit ol- ispat edilmek, anlaşılmak

ş. 30^a/07 [=1]

şāğ temiz, halis

ş. 46^b/02 [=1]

şāğır sağır

ş. 46^b/02 [=1]

şāhābe [< Ar.] sahabe

ş.+ler 19^a/06, 32^b/04 [=2]

şāhīh [< Ar.] gerçek, doğru

şāhīh ol- doğru olmak: 14^b/07

şāhīh getir- doğru iletmek:

39^b/04

ş. 4^a/02, 14^b/07, 30^b/08, 39^a/08,

39^b/01, 39^b/04 [=6]

saķın- sakınmak, uzak durmak

s.-alar 38^b/05; s.+ayım 50^b/05; s.-

maķ 30^a/04 [=3]

şāķın- → **saķın-**

ş.-maķ 3^b/07, 4^b/07, 12^a/07; ş.-ur

13^a/04 [=4]

saķla- sakınmak

s.-ya 40^a/03 [=1]

şāķla- → **saķla-**

ş.-mayınca 7^b/01 [=1]

saķlan- korunmak

s.-a 37^b/01 [=1]

şālāhiyyet [< Ar.]

şālāhiyyet gel- vazife bilmek,

yetkilenmek

ş. 18^a/08; ş.+e 9^a/02 [=2]

şālāt [< Ar.] salavat

ş. 27^a/01 [=1]

Şālīh Hz. Salih

Ş. 48^a/03 [=1]

- şan-** sanmak, düşünmek
ş.-ur 39^a/08; ş.-urlar 5^b/09; ş.-urlar (şanurlar+idi) 36^b/09 [=3]
- şaḡa** sana
s. 19^a/04, 39^b/09 [=2]
- şan'at** [< Ar.] sanat, ustalık
ş.+ında 44^b/05 [=1]
- şar-** sarmak, geçirmek
ş.-mazlar 29^a/09 [=1]
- şav-** akışkan bir şeye yön vermek
ş.+ar 44^a/01 [=1]
- sa'y** [< Ar.]
sa'y ét- çalışmak, çabalamak
s. 10^b/05 [=1]
- şay-** teker teker saymak
ş.-a 47^a/01; ş.-mağ 46^b/08 [=2]
- sebeb** [< Ar.] sebep
sebeb ol- neden olmak: 47^b/07
s. 47^b/07; s.+i (iy.) 11^b/08, 41^b/09;
s. (sebeb+ile) 17^b/02, 33^b/08, 33^b/09; s.+inden 6^a/02; s.+iyle 47^a/03 [=8]
- sefer** [< Ar.] yolculuk
s.+de 28^b/08 [=1]
- segirt-** yürümek, koşmak
s.-ür (segirdür) 44^b/03 [=1]
- sehel** [< Ar.] **1.** basit: 30^b/01; **2.** az, azıcık: 41^a/02
s. 30^b/01, 38^b/06, 38^b/07, 41^a/02, 41^a/02 [=5]
- seksen** seksen
s.+den 24^a/03, 25^b/04 [=2]
- şemere** [< Ar.] fayda, verim
ş.+si 25^a/03 [=1]
- sen sen**
s. 15^b/03; s.+de 43^a/04; s.+den 47^b/04; s.+i (nes.) 40^a/02 [=4]
- sermāye** [< Fa.] **1.** kazanılmış ilim: 40^b/08; **2.** mevcut para: 29^a/07
s.+si 40^b/08; s.+sini 29^a/07 [=2]
- sev-** **1.** bir şeyi yapmaktan hoşlanmak: 10^a/08; **2.** sevgi ile bağlılık duymak: 41^a/09
s.-dügi 49^a/05; s.-düklerin 49^a/06;
s.-en 50^a/01, 50^a/04; s.-er 10^a/08, 41^a/07; s.-mek 41^a/09 [=7]
- şevāb** [< Ar.] sevap: 33^a/01
→ **medār-ı şevāb**
ş. 32^b/02, 33^a/01, 35^a/06, 35^b/09;
ş.+ından 45^a/08 [=5]
- sevgü** sevgi
sevgüsi kıp- bir şeyi sevmeye başlamak: 10^a/07
s. 48^b/05; s.+si 10^a/02, 10^a/07, 40^b/09, 48^b/03 [=5]
- seyrek** aralıklı olan, sık karşıtı
s. 44^a/08 [=1]
- Seyyidü'l-muḡakkikine ve'l-mütakellimine** [< Ar.]
“Kelamcıların ve hakikat ehlinin efendisi” anlamına gelen söz kelam âlimlerinden Ebu Abdullah Muhasibi (ö. 857) için söylenmiştir
S. 8^a/08 [=1]

şı-

→ **emrin şı-**

ş.-sağ 47^b/02 [=1]

şıldk [< Ar.] yürek temizliliği: 11^b/05

ş. 11^b/05; ş.+ıla 41^a/09 [=2]

şifat [< Ar.] sıfat, vasıf: 17^b/02

ş. 17^b/02, 17^b/05, 18^a/02; ş.+1 (iy.)

22^b/07, 33^a/03, 33^a/04; ş.+1 (nes.)

16^b/01; ş.+ına 23^a/04; ş.+ında

13^b/07, 20^b/05, 50^b/08; ş.+ınuğ

23^a/04; ş.+lar 2^a/07, 4^b/01, 18^a/09;

ş.+lardan 3^b/07, 3^b/08, 4^b/07,

7^b/01, 13^a/04, 16^b/06, 18^a/09;

ş.+ları 4^a/08, 4^a/09, 4^a/09, 4^b/05,

4^b/07, 6^a/07, 12^a/04, 13^a/03,

16^b/03, 22^b/07, 23^a/03; ş.+lar

(şifatlar+ıla) 2^a/08, 3^b/06, 12^a/04;

ş.+ların 1^b/08; ş.+laruğ 16^a/06,

16^b/01, 17^b/08; ş.+uğ 16^a/07,

17^a/05, 17^b/03, 17^b/09 [=44]

şıhhat [< Ar.] sağlık

ş.+ler 42^a/05 [=1]

şık az aralıklı olan, seyrek karşıtı

ş. 44^a/07, 44^a/09 [=2]

şinek sinek

s. 44^b/03 [=1]

şinle mezar, mezarlık

s.+sinde 17^b/07; s.+sine 26^a/09

[=2]

şoğ son, nihayet

şoğu ol- bitmek, tükenmek: 29^a/05

ş.+1 (iy.) 29^a/05; ş.+ında 11^b/03,
11^b/06 [=3]

şoğra -den dolayı, sonra

ş. 1^b/05, 4^a/03, 4^a/07, 6^a/06,

11^a/06, 16^a/03, 16^a/08, 16^a/09,

16^b/05, 16^b/08, 18^a/01, 18^a/02,

18^b/07, 20^a/08, 25^b/09, 27^b/03,

29^a/01, 30^a/03, 30^a/04, 35^b/08,

44^a/01, 46^a/07 [=22]

şor- sormak

ş. 19^a/03, 46^b/05, 46^b/06; ş.-dı

19^a/07 [=4]

söyle- 1. konuşmak: 34^a/07; 2.

anlatmak, haberdar etmek: 36^b/04;

3. söylemek, söz ile bildirmek:

22^b/09

s.-düğü 22^b/09; s.-düğüne 46^b/06;

s.-düğümüzden 36^b/04; s.-dük

50^a/09; s.-mek 22^b/09, 34^a/07,

40^a/09; s.-memek 34^a/07; s.-se

21^b/09, 30^b/08; s.-seler 21^b/09

[=11]

söz söz: 22^a/02

söz uzan- sözü uzatmak: 11^a/08

sözünü boz- sözü çelişmek,

tutarsız olmak: 16^a/01

s. 11^a/08, 38^b/07, 49^a/01; s.+den

38^b/05; s.+i (iy.) 16^a/01; s.+in

22^a/02, 22^a/03; s.+inde 16^a/01;

s.+ine 27^a/06; s.+ler 50^a/09;

s.+leri 21^b/04, 36^b/02, 36^b/05,

36^b/07; s.+lerin 37^a/07;

s.+lerinden 36^b/03; s.+lerine
27^b/01; s.+ümi 27^b/02; s.+üni
16^a/01 [=19]

şu su

ş. 43^a/02, 43^a/07, 44^a/02, 44^a/04,
44^a/04; ş.+dan 43^a/05; ş.+ya
48^a/01; ş.+y1 43^b/07 [=8]

sū' [< Ar.]

sū'-y1 ' **ākıbet** kötü bir son
s. 24^b/09 [=1]

Şūfī Sufi, tasavvuf ehli

Ş.+ler 2^a/05 [=1]

sultān [< Ar.] hükümdar

s. 27^a/09; s.+uñ 27^a/09 [=2]

şüret [< Ar.] **1.** biçim, kılık: 17^b/06; **2.**
yol, tarz: 24^a/08; **3.** yüz, çehre:
49^a/04

şüret bağla- vücut bulmak:
43^a/08

şüretine gir- şekline bürünmek:
19^a/05

ş. 43^a/08, 50^a/01; ş.+e 17^b/05,
43^a/09, 43^b/04; ş.+i (iy.) 24^a/08;
ş.+ine 17^b/06, 19^a/05, 49^a/04 [=9]

sünnet [< Ar.] Hz. Muhammed'in
sözleri ve işleri, sünnet: 14^b/09

→ **ehl-i sünnet**

s. 14^b/09, 15^a/02, 15^a/05, 30^b/02,
34^b/03, 37^a/08, 50^b/04, 50^b/06
[=8]

Ş

Şāfi'ī İmam-ı Şafii mezhebinden olan
kimse

Ş.+ler 32^b/08, 36^a/01; Ş.+nün
36^a/02 [=3]

şakī [< Ar.] kötü, sefil, zavallı

ş. 25^a/02 [=1]

şart [< Ar.] şart

şart bil- şart kabul etmek: 14^a/04
ş. 14^a/04; ş.+ıdur 15^b/09; ş.+ın
50^b/01; ş.+ını 7^a/01; ş.+lar 15^b/06,
15^b/08; ş.+ların 2^b/09, 3^a/01, 3^a/03
[=9]

şāyed [< Fa.] eğer

ş. 49^a/01, 49^b/03 [=2]

şefā'at [< Ar.] suçun bağışlanması için
aracı olma

ş. 28^b/02 [=1]

şehādet [< Ar.]

şehādet getir- "eşhedü en lâ
ilâhe illallâh" demek

ş. 38^b/09 [=1]

şekāvet [< Ar.] bela ve sıkıntıya düşme

ş. 9^b/08; ş.+e 24^b/09 [=2]

şeni' [< Ar.] kötü, utanılacak

ş. 35^a/09 [=1]

şer [< Ar.] kötülük

ş. 20^a/02, 33^b/05, 34^b/08; ş.+den
21^a/09 [=4]

şer^c [< Ar.] din kaideleri: 31^a/03

ş.+e 31^a/03, 31^a/08 [=2]

şerī^c at [< Ar.] şeriat: 1^b/03

ş. 1^b/03, 26^b/09, 27^a/01, 30^a/05,
30^a/09; ş.+e 36^b/02, 39^a/06 [=7]

şerīf [< Ar.] mübarek

ş. 19^b/03 [=1]

şevk [< Ar.]

şevkde ol- şiddetle istemek

ş.+de 10^b/08 [=1]

şevket [< Ar.] büyüklük, heybet

ş.+üm 48^a/02 [=1]

şeytān [< Ar.] şeytan

ş. 39^a/05, 40^b/04; ş.+a 30^a/01 [=3]

şirk [< Ar.] Allah'a ortak koşma

ş. 39^b/06, 40^a/02 [=2]

şol şu, o

şol kim şöyle ki: 19^b/04

şol miqdār şu kadar: 6^b/07

ş. 3^b/05, 3^b/06, 5^b/09, 6^b/07, 7^b/07,
10^a/04, 10^b/01, 19^b/04, 25^a/06,
25^a/09, 25^b/03, 27^b/05, 31^b/04,

tā [< Ar.] dek, değin

tā kim yeter ki, öyle ki: 37^a/09

t. 1^b/03, 4^b/09, 8^b/06, 10^b/08,
12^a/05, 14^b/05, 19^a/03, 20^b/01,
21^a/01, 37^a/09, 40^a/01 [=11]

ta^c alluḡ [< Ar.] ilişığı, ilgisi olma

t. 33^a/04; t.+a 33^a/01 [=2]

ṭā^c at [< Ar.] ibadet

ṭā^c at işle- ibadet etmek: 14^a/05

33^a/09, 42^a/02, 42^b/01, 43^b/05,
43^b/08, 44^a/05, 44^a/05, 49^b/07

[=21]

şöyle şöyle

şöyle kim şöyle ki: 45^b/02

ş. 19^a/02, 40^a/07, 44^a/07, 45^b/02,
50^b/07 [=5]

şu şu

şunun gibi kim şöyle, şunun gibi:

24^b/08

ş.+nı 49^b/09; ş.+nuş 9^a/09, 17^a/01,
24^b/08, 25^a/04, 28^a/01, 30^b/02 [=7]

şümlük uğursuzluk, şomluk

ş.+ından (şümlüğünden) 6^a/02,
39^a/07 [=2]

şübhe [< Ar.]

şübhe düş- şüphe duymak

ş. 25^b/07 [=1]

şükr [< Ar.]

şükrin bil- kıymetini bilmek,
minnettar olmak

ş.+in 47^b/08, 48^a/06 [=2]

T/Ṭ

ṭā^c ate yelte- ibadete teşvik etmek:

8^a/01

ṭ. 9^a/03, 9^a/08, 9^b/07, 10^a/01,
10^a/07, 14^a/05, 33^b/05, 33^b/06,
35^a/03, 36^a/06; ṭ.+e 8^a/01, 8^a/01,
9^a/02, 9^a/06, 9^b/05, 10^b/05, 24^b/05;
ṭ.+den 45^b/03; ṭ.+dür 9^b/03; ṭ.+i
(nes.) 33^b/07; ṭ.+in 45^b/09; ṭ.+i

(iy.) 7^a/04; t.+leri 4^a/04, 12^a/06;
t.+ün 24^a/09 [=25]

ṭabīʿat [< Ar.] tabiat, yaradılış
t. 43^a/09; t.+a 43^b/04 [=2]

taʿdīd [< Ar.]
taʿdīd ét- sayma, birer birer söyleme
t. 7^b/07 [=1]

tafşīl [< Ar.] açıklama, bildirme
tafşīl ét- açıklamak, bildirmek:
30^b/06
t. 11^a/05, 13^a/09, 14^b/05, 20^b/01,
30^b/06, 37^a/09; t.+i (iy.) 24^a/08,
30^b/04, 33^a/08, 38^b/01; t.
(tafşīl+ile) 23^b/01; t.+in 24^b/03,
37^a/04; t.+ine 25^b/02, 25^b/04 [=15]

taḥkīk [< Ar.] bir şeyin doğru olup olmadığını araştırma
t. 3^a/08; t.+i (iy.) 33^a/08; t.+in 37^a/04 [=3]

ṭāʾīfe [< Ar.] topluluk, grup
t.+nün 36^b/03 [=1]

ṭākat [< Ar.] güç
t.+i (iy.) 10^b/03 [=1]

taqdīm [< Ar.]
taqdīm ét- sunmak
t. 46^a/01 [=1]

taqdīr [< Ar.] ezelde Allah'ın olmasını istediği şeyler
taqdīrden gel- kader sebebiyle olmak: 7^b/05

t.+den 7^b/05; t.+inden 4^b/03;
t.+indendür 20^a/03; t.+iyile 21^b/02; t.+iyledür 34^b/08 [=5]

taḫşīrlık

taḫşīrlığın bil- eksikliğin ve kusurun farkında olmak
t.+ın (taḫşīrlığın) 10^b/06 [=1]

taḫvā [< Ar.] → **maḫām-ı taḫvā**
t.+dur 5^a/09 [=1]

tamām [< Ar.] tam, eksiksiz

tamām ol- tamamlanmak: 25^b/01
t. 2^b/06, 3^a/02, 3^b/03, 5^a/01, 5^a/04,
6^b/08, 7^a/04, 11^a/04, 11^a/06,
14^b/02, 18^b/04, 19^b/04, 23^b/03,
24^a/04, 25^a/08, 25^b/01, 26^a/03,
27^b/07, 30^a/03, 44^a/01 [=20]

ṭamu [< Soğd.] cehennem: 28^b/02

ṭamuya koy- cehenneme yerleştirmek: 36^a/09
t.+da 28^b/02; t.+ya 36^a/08, 36^a/09,
36^b/01 [=4]

ṭaʿn [< Ar.]

ṭaʿn gör- kınanmak, ayıplanmak
t. 49^a/07 [=1]

Taḡrı Teʿālā Allahutaala

Taḡrı Teʿālāyı birle- Allah'ın birliğini dile getirmek: 20^b/03

Taḡrı Teʿālā rızāsı

Allahutaala'nın memnuniyeti:

48^b/07

T. 2^a/01, 2^b/07-08, 9^a/03, 10^a/02,
13^b/07, 19^b/08, 20^a/02, 21^a/07,

23^b/05, 23^b/06, 34^b/08, 48^b/08;
T.+dan 40^b/07; T.+nuş 1^b/08,
13^b/09, 18^b/09, 19^b/08, 48^b/07;
T.+yı 20^b/03, 31^b/01 [=20]

tanuqlık şahitlik

tanuqlık vër- şehadet etmek:
13^b/09
t. 13^b/06, 13^b/09; t.+a (tanuqlığa)
6^b/09 [=3]

tarîk [< Ar.] usul: 16^a/06

t. 16^a/06, 18^b/06 [=2]

taşarruf [< Ar.]

taşarruf ét- irade ile kullanmak:
10^b/09
t. 10^b/09, 36^a/01 [=2]

taşdık [< Ar.] gerçek olduğunu söyleme

t.+dendür 26^b/07 [=1]

taşnîf [< Ar.]

taşnîf ét- bölümlendirmek
t. 39^a/09 [=1]

taş (I) dış

taş ‘amel yapılması emredilmeyen ve yasak da edilmeyen işler: 16^b/09
t. 4^b/04, 7^a/08, 7^b/02, 9^a/02, 9^a/03, 9^a/06, 9^a/08, 13^a/06, 16^b/09, 17^b/01; t.+dağı 46^b/09; t.+ına 18^a/04 [=12]

taş (II) taş

t. 39^b/08, 48^a/04 [=2]

taṭvîl [< Ar.]

taṭvîl ol- (sözü) uzatmak

t. 6^a/08 [=1]

tavassuṭ [< Ar.] → **maḳām-ı tavassuṭ**

t. 5^a/09 [=1]

tavzîḥ [< Ar.] anlatma

t. 34^b/03 [=1]

ṭaylasān [< Ar.] şal

t.+ına 30^b/03 [=1]

tebāreke [< Ar.] “Mübarek etsin!”

anlamına gelen söz

t. 43^b/02 [=1]

teberrük [< Ar.] mübarek sayma

t. 13^a/07 [=1]

tedrîc [< Ar.] derece derece ilerleme

t. (tedrîc+ile) 12^a/05 [=1]

tefsîr [< Ar.] tefsir: 18^b/08

→ **ehl-i tefsîr**

tefsîr ét- yorumlamak: 18^b/09

tefsîr düz- yeni yorum getirmek:
37^a/01

t. 2^a/03, 18^b/09, 26^b/02, 26^b/06, 28^a/04, 37^a/01; t.+de 6^b/02, 17^b/04, 25^b/08; t.+indeki 18^b/08 [=10]

tekebbürlik büyükleme: 4^b/02

t. 4^b/02, 17^a/03 [=2]

tenākuḳ [< Ar.]

tenākuḳ ol- çelişmek

t. 16^a/01 [=1]

tenbîḥ [< Ar.] uyarma, uyarı

t. 50^b/02 [=1]

tercīh [$<$ Ar.]

tercīh ét- üstün tutmak

t. 46^a/01 [=1]

tereddüd [$<$ Ar.] kararsızlık, şüphe

tereddüdi ol- şüphe duymak:

4^a/07

t.+i (iy.) 4^a/07, 33^b/01 [=2]

terk [$<$ Ar.]

terkin ur- vazgeçmek: 48^b/05

terk ét- vazgeçmek, bırakmak:

27^b/06

terk-i buhl cimrilikten vazgeçme:

7^b/04

t. 7^b/04, 25^a/01, 27^b/06, 27^b/09,

28^b/01, 33^b/05, 48^b/06, 49^a/06,

49^b/07, 50^a/06; t.+in 48^b/05,

49^b/02, 50^a/03 [=13]

terkīb [$<$ Ar.]

terkīb ét- bir araya getirmek

t. 43^b/02 [=1]

terķīķ [$<$ Ar.]

terķīķ-i ķalb kalbi yumuşatma

t. 8^b/06 [=1]

tevātür [$<$ Ar.]

tevātüre eriş- kabul görmek,

yayılmak

t.+e 30^a/08 [=1]

tevbe [$<$ Ar.] tövbe

tevbe ét- tövbe etmek: 36^a/07

t. 36^a/07; t.+sini 36^a/07 [=2]

tevbesüz tövbe etmeyen

t. 36^a/08 [=1]

teveccüh [$<$ Ar.] sevgi

t.+e 9^b/05 [=1]

tevekkül [$<$ Ar.] tevekkül

t.+e 7^b/03 [=1]

tevfīķ [$<$ Ar.] Allah'ın yardımı

tevfīķ ét- Allah'ın yardımına

ulaşmak: 16^a/02

t. 9^b/01, 16^a/02 [=2]

te'vīl [$<$ Ar.] söze ayrı mana verme

te'vīl ét- yorumlamak: 25^b/07

t. 25^b/07, 37^a/03, 37^b/05, 37^b/08,

38^a/02, 38^a/04, 38^a/09; t.+i (iy.)

31^a/07, 38^a/03; t.+in 5^b/04; t.+ine

5^b/05 [=11]

tēzlik çabukluk

t.+in (tēzligin) 42^b/04 [=1]

tīmār [$<$ Fa.]

tīmār ét- ilgilenmek, teveccüh

göstermek: 49^b/05

tīmār um- teveccüh beklemek:

49^b/01

t. 49^b/01, 49^b/05 [=2]

tīmārcuķ

tīmārcuķ ét- ilgilenmek

t. 49^b/04 [=1]

toĝru doĝru

ķ.+dur 23^b/07 [=1]

toĝum [$<$ Fa.] tohum

t. 43^a/02 [=1]

tolan- bir şeyin çevresinde dönmeķ

ķ.-ur 42^b/03 [=1]

tolaş- 1. gezinmek: 44^b/04; 2. dokunmak, takılmak: 44^b/03
t.-maz 44^b/03; t.-ur 44^b/04 [=2]
oldur- dolu hâle getirmek
t.-ur 42^b/05 [=1]
opraq toprak: 43^a/02
t. 43^a/02, 43^a/08, 47^b/06, 48^a/04
[=4]

ubdiyyet [< Ar.] kulluk
 u. 10^b/08 [=1]
ucb [< Ar.] kendini beğenmişlik
 u. 17^a/02 [=1]
ucuz (mec.) zahmetsiz
u. 47^a/07 [=1]
uç- havada yol almak
u.-an 22^b/02 [=1]
uçaver- çarçabuk uçmak
u.-e 44^a/07 [=1]
uçmaq [< Soğd.]
uçmağa koy- cennete
yerleştirmek: 36^a/06
uçmağa gir- cennete girmek:
26^a/08
u.+a (uçmağa) 26^a/08, 36^a/06 [=2]
uğra- 1. maruz kalmak, karşılaşmak:
17^b/03; 2. rastlamak: 10^a/04
u.-r 17^b/03; u.-r (uğrar+ise)
29^a/02; u.-yup 10^a/04 [=3]
uğraş savaş
u.+da 49^b/08; u.+larda 49^b/02 [=2]

oz toz
t. 47^a/09 [=1]
l [< Ar.]
l-i emel hırs, tkenmez arzu:
12^a/07
t. 12^a/07, 12^b/03 [=2]
ur- → **dur-**
t.-urlar 18^b/05 [=1]

U

uğrat- maruz kılmak
u.-maya 48^a/08 [=1]
oğrulan- gizlenmek
u.-an 10^b/01 [=1]
ulemā [< Ar.] âlimler: 25^b/09
ulemā-yı āmil yetkin âlimler:
11^a/02
 u. 11^a/02, 20^a/09, 33^b/01;
 u.+nuş 25^b/09 [=4]
ulu 1. büyük: 28^b/04; 2. yce: 41^a/01
u. 28^b/04, 41^a/01, 41^a/03, 46^b/03,
47^a/04 [=5]
ulula- değer vermek, yceltmek
u.-maq 41^a/08, 45^a/09; u.-masa
30^b/01; u.-salar 27^b/02 [=4]
ululıķ → **ululuķ**
u.+ına (ululığına) 42^a/04, 45^a/01;
u.+lar 41^b/01, 42^a/03 [=4]
ululuķ ycelik
u.+ın (ululuğın) 45^b/01; u.+ını
(ululuğını) 29^b/02; u.+uma
(ululuğuma) 27^b/04 [=3]

‘**ulüm** [< Ar.]

‘**ulüm-ı esrār** sırların ilmi

‘u. 10^b/02 [=1]

um- ummak, beklemek

u.-ar 49^b/01, 50^a/02, 50^a/04 [=3]

ur- → **cān baş terkin ur-**

u.-ıcağ 50^a/03; u.-up 49^b/02; u.-ur
48^b/05 [=3]

uşül [< Ar.] yol, yöntem: 37^b/06

→ **ehl-i uşül**

uşül-ı fikh fikh esası: 30^b/04

u. 26^a/05, 26^a/06, 30^b/04; u.+üñ
37^b/06 [=4]

üç üç

ü. 26^b/09, 36^b/03, 41^b/09; ü.+den
26^b/03; ü.+dür 26^b/02 [=5]

üçünci üçüncü

ü. 3^a/01, 26^b/05 [=2]

ümmet [< Ar.] ümmet

ü.+in 48^a/03 [=1]

üst üst

ü.+i (iy.) 14^b/04 [=1]

üzer üst: 39^b/08

uy- uymak, dinlemek

u.-arlar 27^a/07; u.-mazlar 27^a/06
[=2]

uzan- uzun sürmek, uzamak

→ **söz uzan-**

u.-masun 11^a/08 [=1]

uzun 1. arasında uzaklık olan: 44^b/02;

2. ayrıntılı: 11^b/01

u. 11^b/01, 44^b/02 [=2]

‘**uzuv** → ‘**uzv**

‘u.+da 43^a/06 [=1]

‘**uzv** [< Ar.] organ

‘u. 38^a/08; u.+lar 43^a/06 [=2]

Ü

ü.+inde 39^b/08, 44^b/02; ü.+ine
3^a/06, 9^a/08, 11^a/05, 13^b/05,
14^a/08, 15^b/02, 15^b/04, 16^b/06,
16^b/08, 26^a/09, 27^a/08, 28^a/05,
35^b/01, 36^a/04, 36^a/05, 36^b/07,
37^a/05, 37^b/01, 44^b/01, 46^a/01;
ü.+inedür 20^a/09, 26^a/05, 32^b/04,
33^a/02, 37^b/02 [=27]

üzere amacıyla, şartıyla: 13^a/09

ü. 13^a/09, 16^a/06, 18^b/07, 24^b/08,
25^a/01, 31^a/06, 33^b/02 [=7]

V

vācib [< Ar.] yapılması gerekli olan:

36^a/04

vācib ol- farz olmak: 23^b/09

v. 23^b/09, 28^a/08, 37^a/06; v.+dür
36^a/04, 36^a/06, 36^a/07 [=6]

va‘de [< Ar.] ecel

v.+sine 11^b/08 [=1]

va‘id [< Ar.] birini iyiliğe sevk ve
kötülükten uzaklaştırmak için
korkutma, yıldırma: 11^b/09

va‘id ét- uyarmak: 7^b/07

v. 7^b/07; v.+ine 11^b/09 [=2]
vaḳāyi' [< Ar.] → **mecmū' -ı vaḳāyi'**
v.+den 29^a/04 [=1]
vāḳi' [< Ar.]
vāḳi' ol- başından geçmek, vuku bulmak
v. 15^a/08 [=1]
vakt [< Ar.] vakit, zaman: 2^b/09
v. 2^b/09, 7^b/09, 14^a/01; v.+i (iy.) 2^b/03 [=4]
var var
var eyle- yoktan var etmek: 46^a/06
var ol- oluşmak: 43^a/08
v. 5^a/05, 5^a/06, 5^b/01, 12^a/01, 20^b/07, 24^a/06, 24^a/06, 24^a/07, 24^a/07, 24^a/07, 24^a/08, 24^a/08, 24^a/08, 43^a/08, 46^a/06, 48^a/03, 50^b/09; v. (var+idügin) 16^b/02; v. (var+imiş) 41^a/01; v. (var+ise) 3^b/08, 4^b/08, 11^b/05, 22^b/01, 26^b/01, 38^a/08, 43^b/07; v.+dur 5^b/02, 19^b/09, 20^a/01, 33^a/05, 34^b/05, 38^a/08, 42^a/04, 45^b/06 [=34]
var- gitmek
v. 19^a/03; v.-maḳdur 14^a/02; v.-uñ 49^b/09, 49^b/09; v.-up 28^b/09 [=5]
varlık varlık, mevcudiyet
v.+ınuñ (varlığınuñ) 20^b/06 [=1]
vasaṭ [< Ar.] orta
v.+ı (iy.) 24^a/07, v.+ın 24^b/04 [=2]

vaşf [< Ar.]
vaşf êt- tarif etmek
v. 29^b/02 [=1]
vaşîlık vasilik, bir şeyi görev bilme
v.+a (vaşîlığa) 6^b/09 [=1]
va' z [< Ar.] vaaz: 8^b/07
v. 8^b/07, 10^a/05 [=2]
ve [< Ar.] ve
v. 1^b/01, 1^b/03, 1^b/04, 1^b/08, 2^a/02, 2^a/03, 2^a/04, 2^a/06, 2^a/08, 2^b/07, 2^b/08, 2^b/09, 3^a/01, 3^a/02, 3^a/03, 3^a/09, 3^b/05, 3^b/06, 3^b/07, 3^b/09, 4^a/01, 4^a/02, 4^a/05, 4^a/06, 4^a/06, 4^a/08, 4^a/08, 4^a/09, 4^b/02, 4^b/02, 4^b/03, 4^b/06, 5^a/05, 5^a/05, 5^a/06, 5^a/06, 5^a/07, 5^a/08, 5^a/08, 5^b/01, 5^b/03, 5^b/06, 5^b/08, 6^a/01, 6^a/01, 6^a/02, 6^a/03, 6^a/04, 6^a/07, 6^a/09, 6^b/01, 6^b/02, 6^b/04, 7^a/03, 7^a/04, 7^a/09, 7^b/01, 7^b/03, 7^b/04, 7^b/04, 7^b/04, 7^b/05, 7^b/06, 7^b/06, 7^b/06, 7^b/07, 7^b/09, 8^a/02, 8^a/02, 8^a/02, 8^a/03, 8^a/06, 8^a/06, 8^a/07, 8^a/08, 8^b/03, 8^b/04, 8^b/05, 8^b/05, 8^b/07, 9^a/05, 9^b/01, 9^b/01, 9^b/02, 9^b/02, 9^b/04, 9^b/04, 9^b/04, 9^b/05, 9^b/05, 9^b/07, 9^b/08, 9^b/08, 9^b/08, 9^b/09, 10^a/01, 10^a/01, 10^a/02, 10^a/03, 10^a/04, 10^a/05, 10^a/07, 10^a/09, 10^b/02, 10^b/03, 10^b/05, 10^b/08, 11^a/02, 11^a/08, 11^b/01, 11^b/01, 11^b/02, 11^b/02, 11^b/03, 11^b/04,

11^b/05, 11^b/06, 11^b/09, 12^a/02, 31^a/06, 31^a/08, 31^a/09, 31^b/01,
 12^a/04, 12^a/06, 12^a/07, 12^b/01, 31^b/01, 31^b/02, 31^b/02, 31^b/04,
 12^b/02, 12^b/03, 12^b/03, 12^b/06, 31^b/07, 32^a/01, 32^a/02, 32^a/06,
 12^b/06, 13^a/02, 13^a/03, 13^a/04, 32^b/02, 32^b/02, 32^b/03, 32^b/04,
 13^b/08, 13^b/09, 14^a/01, 14^a/01, 32^b/07, 32^b/07, 32^b/08, 33^a/01,
 14^a/02, 14^a/03, 14^a/05, 14^a/05, 33^a/01, 33^a/03, 33^a/03, 33^a/03,
 14^b/01, 14^b/05, 14^b/06, 14^b/09, 33^a/07, 33^a/08, 33^a/09, 33^b/02,
 14^b/09, 15^a/05, 15^a/06, 15^a/07, 33^b/05, 33^b/05, 33^b/05, 33^b/06,
 15^a/08, 15^b/05, 15^b/09, 16^a/08, 33^b/06, 33^b/08, 34^a/05, 34^a/05,
 17^a/02, 17^b/04, 17^b/04, 17^b/05, 34^b/04, 34^b/07, 34^b/08, 34^b/09,
 17^b/06, 17^b/06, 17^b/08, 18^a/07, 35^a/01, 35^a/02, 35^a/05, 35^a/06,
 18^a/09, 18^b/02, 18^b/09, 19^a/01, 35^a/06, 35^a/08, 35^a/09, 35^b/02,
 19^b/03, 19^b/09, 20^a/01, 20^a/01, 35^b/09, 36^a/01, 36^a/06, 36^b/05,
 20^a/02, 21^a/01, 21^a/03, 21^a/03, 37^a/04, 37^a/08, 37^b/02, 37^b/03,
 21^a/03, 21^a/04, 21^a/05, 21^a/06, 37^b/03, 37^b/05, 37^b/07, 37^b/09,
 21^a/08, 21^a/09, 21^b/01, 21^b/01, 37^b/09, 38^a/01, 38^a/02, 38^a/05,
 21^b/02, 21^b/04, 21^b/05, 21^b/05, 38^b/05, 38^b/05, 38^b/05, 38^b/07,
 21^b/08, 22^a/08, 22^b/06, 22^b/09, 38^b/07, 38^b/07, 38^b/08, 38^b/09,
 23^a/01, 23^a/02, 23^a/04, 23^a/04, 38^b/09, 39^a/01, 39^a/03, 39^a/04,
 23^a/07, 23^b/05, 23^b/06, 24^a/03, 39^a/05, 39^a/05, 39^a/08, 39^a/09,
 24^a/06, 24^a/06, 24^a/07, 24^a/07, 39^b/02, 39^b/02, 39^b/03, 39^b/04,
 24^a/08, 24^a/09, 24^a/09, 24^b/01, 39^b/06, 39^b/07, 40^a/02, 40^a/07,
 24^b/01, 24^b/01, 24^b/02, 24^b/02, 40^a/08, 40^a/09, 40^b/02, 40^b/03,
 24^b/03, 24^b/03, 24^b/03, 24^b/04, 40^b/04, 40^b/04, 40^b/04, 40^b/08,
 25^a/02, 25^a/08, 25^b/02, 25^b/04, 40^b/09, 41^a/02, 41^a/03, 41^a/03,
 25^b/05, 25^b/06, 25^b/08, 26^a/04, 41^a/04, 41^a/04, 41^a/06, 41^a/09,
 26^a/05, 26^b/02, 26^b/03, 26^b/05, 41^a/09, 41^b/01, 41^b/02, 41^b/02,
 26^b/06, 27^a/01, 27^a/02, 27^b/01, 41^b/04, 41^b/07, 41^b/09, 42^a/02,
 27^b/05, 28^a/05, 28^a/06, 28^a/08, 42^a/03, 42^a/06, 42^a/07, 42^a/07,
 28^b/02, 29^a/07, 29^b/01, 29^b/02, 42^a/08, 43^a/02, 43^a/02, 43^a/03,
 29^b/05, 29^b/07, 30^a/01, 30^a/02, 43^a/06, 43^a/07, 43^a/08, 43^a/08,
 30^a/08, 30^a/09, 30^a/09, 30^b/05, 43^b/02, 43^b/03, 43^b/04, 43^b/05,

43^b/05, 43^b/07, 43^b/09, 44^a/02,
44^a/03, 44^a/04, 44^a/05, 44^a/07,
44^a/08, 44^a/08, 44^b/02, 44^b/02,
44^b/04, 44^b/07, 44^b/09, 44^b/09,
44^b/09, 45^a/01, 45^a/03, 45^a/07,
45^a/09, 45^b/01, 45^b/01, 45^b/02,
45^b/03, 45^b/03, 45^b/05, 45^b/05,
46^a/01, 46^a/04, 46^a/04, 46^a/04,
46^a/07, 46^a/07, 46^a/09, 46^a/09,
46^b/01, 46^b/02, 46^b/03, 46^b/04,
46^b/09, 47^a/01, 47^a/02, 47^a/02,
47^a/02, 47^a/02, 47^a/02, 47^a/04,
47^a/04, 47^a/06, 47^a/07, 47^a/08,
47^a/09, 47^a/09, 47^a/09, 47^a/09,
47^b/01, 47^b/01, 47^b/03, 47^b/05,
47^b/06, 47^b/06, 48^a/02, 48^a/02,
48^a/04, 48^a/08, 48^b/01, 48^b/01,
48^b/01, 48^b/02, 48^b/02, 48^b/03,
48^b/05, 48^b/05, 48^b/06, 48^b/07,
48^b/09, 48^b/09, 49^a/02, 49^a/04,
49^a/06, 49^a/06, 49^a/07, 49^a/08,
49^b/08, 50^a/09, 50^b/02, 50^b/08
[=459]

vefā [< Ar.] vefa

v. 49^a/09; v.+s1 49^b/06 [=2]

yā [< Ar.] ey!

y. 19^a/08, 39^b/06, 39^b/09 [=3]

yā [< Fa.] ya, ya da: 11^b/08

y. 10^b/01, 11^b/08, 12^a/01, 12^a/08,
14^b/04, 15^a/02, 15^a/06, 17^a/02,

vehm [< Ar.] kuruntu, şüphe

v.+i (iy.) 34^b/01 [=1]

vekīllik vekillik

v.+e (vekīllige) 6^b/09 [=1]

vèr- 1. eriştirmek, iletmek: 29^a/08; 2.
bağışlamak, bahşetmek: 41^a/03

→ **cevāb vèr-**, **haber vèr-**,
ni‘metin vèr-, **şanuklık vèr-**,
zekāt vèr-

v. 19^a/08; v.-di 19^a/09, 46^a/06; v.-
dügi 4^a/06, 22^a/06, 50^a/07; v.-
dügine 22^a/07; v.-e 19^a/03; v.-
mekdür 14^a/02; v.-mezler 29^a/08;
v.-se 27^a/05; v.-señ 49^a/02; v.-ür
22^a/05, 22^a/06; v.-ür (vèrür+imiş)
41^a/03; v.-ürin 13^b/06, 13^b/09
[=17]

vèribi- göndermek

v.-di 19^a/02 [=1]

vèribinil- gönderilmek

v.-düginden 31^b/06 [=1]

vèril- bahşedilmek, bağışlanmak

v.-miş (vèrilmiş+iiken) 38^b/08 [=1]

vücūd [< Ar.] vücut

v. 46^a/6; v.+1 (iy.) 23^a/01; v.+ına
23^a/02; v.+ları 47^b/06 [=4]

Y

17^a/03, 22^b/03, 22^b/04, 30^a/07,
30^b/02, 30^b/03, 30^b/03, 31^a/05,
31^a/08, 46^b/02, 46^b/02, 46^b/03
[=20]

yağmur yağmur: 21^a/02

y. 21^a/02; y.+lar 47^a/02 [=2]

yāhud [< Fa.] veya, öte yandan

y. 12^a/08, 17^a/02, 17^a/08, 25^a/02,
27^a/05, 27^a/07, 29^a/08, 29^a/08,
30^b/01, 41^b/01, 41^b/03, 43^b/01,
44^a/07, 49^a/09 [=14]

yağın yakın

y. 1^b/02; y.+1 (nes.) 22^b/06; y.+ın
21^b/05 [=3]

yalanuz → **yaluğuz**

y. 24^b/04 [=1]

yaluğuz yalnız

y. 7^a/08 [=1]

yan yan, taraf

y.+larından 22^a/08 [=1]

ya' nī [< Ar.] yani, şu demek ki

y. 3^a/05, 23^b/03, 24^b/09, 26^b/07
[=4]

yapıl- yapılmak, oluşturulmak

y.-an 15^b/04; y.-mışdur 3^a/06,
11^a/05, 13^b/06, 14^a/08, 15^b/02 [=6]

yaprağ yaprak

y.+1 (iy.) (yaprağı) 31^b/05, 42^b/09;
y.+ın (yaprağın) 21^b/03 [=3]

yara- uygun olmak

y.-r 22^b/01 [=1]

yaradıl- yaratılmak

y.-alıdan 21^a/02 [=1]

yaradılmış mahlukat

y. 20^b/07, 23^a/02, 50^b/09 [=3]

yarak hazırlık

yarak ét- hazırlık yapmak: 29^a/01

y. 29^a/01; y. (yarağ+éder) 29^a/03;

y. (yarağ+içün) 29^b/07; y.+lar
34^a/04 [=4]

yaramaz kötü, zararlı, boş: 2^b/05

y. 2^b/05, 3^b/08, 4^b/01, 6^a/06, 7^b/01,
12^a/04, 13^a/04, 16^a/05, 16^b/01,
16^b/03, 16^b/06, 17^a/05, 17^b/02,
18^a/09, 35^a/04, 35^a/07, 38^b/04,
38^b/05, 38^b/05, 40^a/09 [=20]

yarat- yoktan var etmek

y.-dı 33^b/04, 46^b/02; y.-duğı
35^b/08, 47^a/01, 47^a/02, 47^a/03; y.-
mışdur 47^a/08; y.-ur (yaradur)
33^b/07, 33^b/09 [=9]

yardım yardım

y.+1 (iy.) 18^b/02 [=1]

yas yas, üzüntü

y.+ın 41^b/06 [=1]

yavuz kötü

y. 3^b/07, 4^b/07 [=2]

yaz- yazmak, kaydetmek

y.-dum 39^b/04 [=1]

yazulu yazılı

y.+dur 30^b/06 [=1]

yè-

→ **mīrāş yè-, Müsülmānlık**

ğaydın yè-

y.-mek 1^b/04; y.-mez 26^b/01 [=2]

yèl rüzgar

y. 31^b/05, 47^b/06; y.+le 48^a/05
[=3]

yélte- teşvik etmek

→ **tā' ate yélte-**

y.-mek (yéltemek+içün) 15^a/09;

y.-yen 12^a/09; y.-yip 8^a/01 [=3]

yélteyici teşvik eden

y. 9^a/06 [=1]

yéñilen- 1. tekrarlanmak: 45^b/09; 2.

canlanmak: 45^b/09

y.-dükçe 45^b/09; y.-ür 45^b/09 [=2]

yér 1. yeryüzü, toprak: 21^a/02; 2. bir

şeyin bulunduğu mekan, konum:

24^a/02; 3. yöre, mahal: 29^a/06

yérine gel- yapılmak: 5^a/03

yérine getür- gereğini yapmak:

6^b/08

→ **bir yère gönül-**

y. 24^b/06, 30^b/07, 42^b/06; y.+de

7^b/05, 7^b/06, 24^a/02, 25^b/03,

32^a/03, 42^b/08, 45^b/05; y.+degi

42^a/07; y.+den 21^a/05; y.+e

21^a/02, 28^b/07; y.+i (nes.) 44^a/08,

44^a/09; y. (yér+ile) 22^b/02; y.+ine

5^a/03, 6^b/08, 7^a/01, 13^a/03, 14^b/05,

14^b/07, 17^a/07, 18^a/06, 27^b/02,

28^b/01, 30^a/03; y.+le 1^b/05; y.+ler

45^b/05; y.+lerdeki 43^a/03; y.+lere

29^a/06, 49^b/03 [=33]

yéryüzi yeryüzü, dünya

y. 42^b/07; y.+ndeki 21^b/07 [=2]

yét- yetmek, karşılamak

y.-er 29^b/04, 38^b/03; y.-mez

20^a/07 [=3]

yétmiş yetmiş

y.+den 24^a/03, 25^b/03[=2]

yığ- yoksun bırakmak

y.-mak 8^a/01 [=1]

yıl sene

y. 39^b/01; y.+lar 29^b/04 [=2]

yılan yılan

y. 17^b/05 [=1]

yılduz yıldız

y.+lar 47^a/02 [=1]

yıllık bir yıl için, senelik

y. 45^a/08 [=1]

yigirmi üç yirmi üç

y. 39^b/01 [=1]

yigren- tiksirmek

y.-ür 10^a/08 [=1]

yigrendür- tiksindirmek

y.-mek 8^a/02 [=1]

yok yok: 9^a/02

y. 9^a/02, 11^b/09, 20^b/06, 20^b/06,

25^a/03, 32^a/09, 39^a/04, 43^a/02,

44^a/07, 50^a/08, 50^a/09; y.+dan

46^a/6; y.+dur 13^b/07, 16^a/02,

20^b/05, 20^b/09, 27^b/04, 31^b/04,

32^a/02, 32^a/07, 32^b/09, 50^b/08; y.

(yoğ+ise) 4^b/05, 6^b/02; y.

(yoğ+iiken) 20^b/07, 50^b/09 [=26]

yol 1. yol: 28^b/08; 2. amaç, uğur: 49^b/07

y.+da 28^b/08, 29^a/08; y.+ında

49^b/07 [=3]

yönel- amaç olarak benimsemek

y.-mez 9^a/09 [=1]

yönelt- yönelmesini sağlamak
y.-mek (yöneltmeg+içün) 9^a/04-
05 [=1]
yücelik büyüklük
y.+den 42^b/01 [=1]
yürü- yürümek
y.-dügi 39^b/09 [=1]

yüz altmış yedi yüz altmış yedi
y. 42^a/09 [=1]
yüz biñ yüz bin
y. 29^b/04, 42^b/03 [=2]
yüz kez yüz biñ on milyon
y. 42^b/03 [=1]

Z/Z/Ž/Z

zabt [< Ar.]
zabt ét- kaydetmek
z. 6^b/06 [=1]
zāhid [< Ar.] dindar
z.+lerin 48^b/09 [=1]
zāhir [< Ar.] **1.** anlaşılan, dış ölçülerle
ele alınan: 5^a/05; **2.** beden ibadeti:
3^b/04
→ **ehl-i zāhir**
z. 5^a/07, 5^b/02, 5^b/02, 5^b/05,
19^b/05; z.+dağı 14^b/06; z.+de
6^b/08; z.+dür 34^a/01; z.+e 5^b/01,
11^a/03, 18^b/01, 25^b/06; z.+i (iy.)
5^a/05, 24^a/07; z.+idür 15^b/04;
z.+in 24^b/01; z.+ine 3^b/04, 3^b/09,
5^a/03, 8^b/02, 8^b/08, 13^a/08;
z.+inüñ 15^b/08 [=23]

zahmet [< Ar.] sıkıntı, eziyet
zahmet çek- sıkıntı çekmek:
29^b/04
zahmetine deg- sıkıntıya karşılık
olmak: 49^b/06
zahmet gör- eziyet çekmek:
49^a/07

zahmet qarış- sıkıntı edinmek,
sıkıntıya girmek: 50^a/02
zahmete katlan- sıkıntıya
dayanmak: 50^a/05
z. 29^b/04, 46^b/05, 49^a/07, 49^a/09,
50^a/02; z.+e 50^a/02, 50^a/05; z.+i
(iy.) 11^b/05, 50^a/09; z.+i (nes.)
49^a/08; z.+ine 49^b/06; z.+lere
29^b/06; z.+lerine 48^b/06 [=13]

za'if [< Ar.] âciz, çaresiz
za'if ol- yetersiz olmak: 11^a/09
z. 11^a/02, 11^a/09, 12^a/01, 12^b/07,
16^a/03; z.+üñ 14^b/07 [=6]

zā'il [< Ar.]
zā'il ét- sonlandırmak
z. 33^b/01 [=1]

zan [< Ar.] sanı, sanma
z.+ına (zannına) 38^a/01 [=1]

zāt [< Ar.] kendi, öz
z.+ı (iy.) 23^a/01; z.+ına 23^a/02;
z.+ında 20^b/04, 41^a/09, 42^a/01,
50^b/08; z.+ınuñ 23^a/04 [=7]

zebūn [< Fa.]

zebūn ol- âciz, güçsüz olmak

z. 17^a/09 [=1]

zehr [< Fa.]

zehr ol- zehir olmak

z. 44^a/04 [=1]

zekât [< Ar.] zekât

zekât vèr- zekat vermek: 14^a/02

z. 14^a/02; z.+uñ 3^a/03 [=2]

zerrecük parçacık

z.+leri 22^b/02 [=1]

zevâl [< Ar.] sona erme

z.+i (iy.) 50^a/09 [=1]

zîrâ [< Fa.] çünkü, şundan dolayı ki:

2^a/01

z. 2^a/01, 2^a/04, 2^b/04, 5^a/01, 6^a/08,

6^b/05, 6^b/09, 7^a/07, 8^b/09, 9^a/06,

11^a/09, 14^a/04, 14^a/05, 14^b/02,

15^a/01, 15^b/09, 18^a/05, 21^b/07,

22^b/05, 22^b/06, 23^a/01, 23^b/05,

26^b/06, 28^b/01, 30^a/05, 30^b/09,

31^a/04, 31^a/07, 32^a/03, 32^b/03,

34^a/02, 36^a/09, 37^b/01, 38^b/06,

40^b/09, 41^a/01, 41^a/08, 42^a/01,

42^a/09, 45^a/04, 45^a/08, 49^a/01

[=42]

ziyân [< Fa.] zarar, kayıp

ziyân èt- ziyan etmek: 28^a/03

→ **ölü ziyân**

z. 12^a/02, 28^a/03, 30^a/02; z.+dan

21^b/01; z.+ın 16^a/09, 17^a/04 [=6]

zulm [< Ar.]

zulm ol- haksızlık olmak

z. 36^b/01 [=1]

Zübdetü'n-nāşihine [<Ar.]

“Nasihatçilerin özü” anlamında

Ebu'l Kasimi Ragıp için

kullanılmıştır

z. 8^a/06 [=1]

zünüb [< Ar.] → **keşret-i zünüb**

z. 6^a/01 [=1]

SONUÇ

Anonim Bir İlmihâl Kitabı adıyla kaydedilen eserin, içerikten takip edebildiğimiz bilgiler doğrultusunda Kutbüddin İznîkî'nin Türkçe kaleme aldığı "Mukaddime"si olduğu anlaşılmıştır. Elimizdeki nüshada müellifin eseri hakkında bilgi verdiğini düşündüğümüz ilk varaklar eksiktir. Yazılış ve istinsah tarihi bilinmeyen metnin dil özellikleri Eski Anadolu Türkçesi (XV-XVI. yy.) karakteri göstermektedir. Bununla birlikte metinde geçen *tur-*, *ıamı*, *uçmak*, *kıl-*, *toğru*, *ıoldur-* gibi kelimeler bize Eski Türkçe ile olan bağların tamamen kopmadığını gösteren nadir örneklerdir.

Kelime ve eklerdeki ünlülerin yuvarlaklaşma eğilimi metinde sıkça rastlanır. Dönemin tipik özelliği olarak bilinen dudak uyumunun olmaması ise *dürüş-/dürüş-*, *görin-/görün-*, *korhı /korhu/korku*, *kullık/kulluk*, *okı-/oku-* gibi örneklerle Eski Anadolu Türkçesinin sonuna doğru uyuma girmeye başladığını habercisi olarak düşünülebilir. Zarf-fiil ekinin de yuvarlak ve düz ünlülü biçimlerde karşımıza çıkması bu durumu desteklemektedir.

Metinde η ünsüzü için ك harfinin kullanılması, Türkçe kelimelerde tenvin ve şedde kullanılması vb. özellikler kullanılan imlanın Arap-Fars imlası olduğuna işarettir. Eserin bir bakıma İslamiyet'e hizmet düşüncesiyle Türkçe kaleme alınmasının yanında Arap-Fars imla özellikleri taşınması doğal karşılanmalıdır. Ancak metinde bazen kelimelerin kesin bir imla düzeni göstermemesi dil özelliklerini yansıtmaması açısından imlaya mesafeli yaklaşmayı gerektirmiştir. Ayrıca kelime kadrosu incelendiğinde fiillerin Türkçe, isim soylu kelimelerin ise çoğunlukla Arapça olduğu görülür. Farsça terkiplerin yok denecek kadar az olması da dikkat çeken başka bir husustur. Son olarak; bu çalışmada günümüzde kullanılan birçok Arapça sözcüğün Türkçeleşme sürecine tanık olduğumuzu söyleyebiliriz.

KAYNAKÇA

- Clauson, Gerard (1972), *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, London: Oxford University Press.
- Devellioğlu, Ferit [Hazırlayan] (2008), *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*, Ankara: Aydın Kitabevi.
- Dilçin, Cem [Düzenleyen] (1983), *Yeni Tarama Sözlüğü*, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ergin, Muharrem (2009), *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul: Bayrak Basım/Yayım/Tanıtım.
- Gülsevin, Gürer ve Boz, Erdoğan (2013), *Eski Anadolu Türkçesi*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=645&Itemid=1 (Sözlükler kısmı için son erişim tarihi 22.04.2017)
- Okuyan, Mehmet (2015), *Çok Anlamlılık Bağlamında Kur'ân Sözlüğü*, İstanbul: Düşün Yayıncılık.
- Öngören, Reşat (2002), “Kutbüddin İznikî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (C: 26, 485-486), Türkiye Diyanet Vakfı: İstanbul.
- Özkan, Mustafa (1995), *Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi*, İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Şemseddin Sami (2007), *Kâmûs-ı Türkî*, İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Steingass, Francis Joseph (2005), *Persian-English Dictionary*, İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Taş, İbrahim (2015), *Kıyamet Alametleri (Eski Anadolu Türkçesi)*, İstanbul: Ofis 2005 Yayınevi.
- Tekin, Talat (1995), *Türk Dillerinde Birincil Uzun Ünlüler*, TDA, Ankara: Simurg Yayınları.
- Tekin, Talat ve Ölmez, Mehmet (2003), *Türk Dilleri- Giriş*, 2. Baskı, İstanbul: Simurg Yayıncılık.
- Türk Dil Kurumu (2005), *Yazım Kılavuzu*, 24. Baskı, Ankara: Türk Dil kurumu Yayınları No: 859.

EK 1: 1b

قطعه خطی تصویف
۹

انِ اِقْمِ كَاكِرْ اَوْلَادِحِي قِيْرْ جُوْعَ لِرَهْ وَاغْلَا لِحَقْلَهْ
 بَالِغْ اَوْلَاغَا قِيْبِيْنِ اَوْلِحِقْ اَكْرَدَلِرْ بُوْمَقْدَامَهْ
 تَاكِرْ اِعْتِقَادِنَهْ وَاكُوْ كَلِنَا اَوْلَدِنِ شَرِيْعَتِ اَمْرِنِ
 دَمَقْ وَاْمَسْلَانَلِقْ قِيْدِنِ بِيْمَكْ دُشَا بَالِغْ اَوْلَدَقْ
 صُكْرَهْ بِنُوْكَ اِحْدِيْ كِيْرْلَهْ عَمَلْ اِدَهْ اَمَّا بَلِكْرْ
 فَرَضِ عِيْنِ اَوْلِنِ عِلْمِهْ عَامِلِرْ اِحْتِلَافِ اِدَبْ
 دُرُرْلِرْ فَرَضِ عِيْنِ اَوْلِنِ عِلْمِهْ كَا لِرَقْتِنَهْ
 شِكْرِ تَعَالِيْ نَبِيْرْلِكْرِنْ وَاَصْفَا تَلِرْتِنْ دَلِيْلِيْ اِهْ بِلَاكْدْرْ
 فِقِيْهَارْ اَيْتِدَلِرْ فَرَضِ عِيْنِ اَوْلِنِ عِلْمِهْ دُرْ

REVAN

T.C.S. MÜZELİ
690

زین اشک و نعلی و ضربت کی شناری بیک درختم
 و حال نشئه بیک فقه بیک بوله حاصل اول
 نفس بر و حدیث اهل بند از فرض عین ^{اول} قرآن
 و حدیث معنیه بن بیک از زین احوال بر علم
 بنار دلت چه مشداده صوفی از ایند از فرض عین
 او کن علم کنده کار و مقام من بیک از نفس
 افکار بن بیک کشتنک نفس نه صفت از نه
 زین کار اول و نه صفت از له مرتد از دهن
 هلاک او را زین بیک از ابو حنیفه رحمه الله ^{علیه}

نقده

فیه کار اول در مشداده امیری بیک از نبارت
 هر بوسه منقصود از بیلا دید کار از نیک فرض
 عین اول و نه عله اهم وقت کر کار و سی تند از اف
 بیک از زین احوال بر سی فرض عین در کار و
 علم و کبر در دیک از ابو طاب ^{مک} ایتدی
 فرض عین اول و نه علم اول ذکر مسلماً نلق استقام
 او ز دردی و اول بیش نشند دردی بر سی افکار
 تقال بیک از و بیغامبری حق رسول بیک از
 دردی از کینه بیش وقت نماز شطرن و کتار

بَلَدَدِي وَاجْنِي اَوْجُول شَطَارَت بَلَكَد
 وَاوْرَج نِيَلَا تَمَامَا اَوْلَا نِي بَلَكَد خَدِي
 كَلَانَه فُضَلَرِي بَلَكَد بَشِي شَجَل شَطَارَن وَفُضَلَر
 بَلَكَد دِي تِيَا كِه حَضَرَت بِيغَا مَو عَلِيَه السَّلَا
 بِيْرِي بِي لِي سَلَا عَلِي حَمِيْس دِي بِيغَا سَلَا مَرِيْش
 نَسْنَا اَوْرَا يَابَلِيْش دَر دَا شَغَا اَوْل بِيْش سَنَه بَلَا اَوْر
 اِنْشَاء الله تَمَا كِي بِيْش اَوْل بَلَا بَلَكَا كِه
 خَبِيْف بُوْرَا كِه بِيغَا مَر عَلِيَه السَّلَا بِيْرِي
 مَطْلَقَا عَلِي اَكْرَمَك اَوْر عَوْرَا فُضَلَر دِي تِيَا كِه اَتِيْد

الْعِلْمُ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ وَمُسْلِمَةٍ دَر دَر اَتِيْد
 بَلُوْد كَر اَوْل فُضَلَر عِيْن اَوْلَن عَلُو اَوْل بَلَدَد كِه
 كَشِيْشَك سَلَمَا نَلَع تَمَامَا اَوْلَا نِي بَلَا بِيْغِه بَسَلَكَا كِه
 بُوْرُض اَوْلَن نَسَلَرَك بَعْض كَشِيْشَك ظَا هِر نَا فُضَلَر
 اَوْلَشَا دَر وُشُوْل بِيَا ن اَنَد كِه بِيْش فُضَلَر كِه بَعْض
 كَشِيْشَك بَا طِنَا فُضَلَر اَوْلَشَا دَر شُوْل اَبُو صِفَنَلَا رِلَاو
 خَلْفَا رِلَاو نَك فَيُوْر صِفَتَاوْرَدَن صِفَنُوق اَكْر
 كَدُوْر اَوْل بُوْرُض صِفَتَاوْرَدَن وَا رِيَا كَدُوْر دَن اَنَد كِه
 وَا رَقُوْب كِه بَسَلَكَا كِه كَشِيْشَك ظَا هِر نَا فُضَلَر اَوْلَن

عَلَمُكَ أَوَّلُ بَالِغِ أَوْلَادِ عَالَمِيْنَ حَقِّ بَرِّكَ وَبِعَا مَبْرُكٍ
 حَقِّ رِسُوْلِدُنَا وَتَكْوِيْدِ سَا حَقِّ دَعْوَانَا اِعْتِقَادِ صَحِيْحِ بَرِّهِ
 اِقْرَازِ اِتْمَاكُلَا اَنْدَرِ صُلَاةٍ قَوْضِ عِيْنِ اَوْلَاكَ عَمَلِيْ
 كَالْعَمَلِيْ بِكَ كَذِكْرٍ وَبِحِلَاثِ كِسْتِكَ بَا طِنَا قَوْضِ
 اَوْلَاكَ عَمَلُكَ نَحْيِ اَوْلَا حَقِّ نَعَا لِيْكَ بَرِّ لِحِيْنَا وَبِعَا مَبْرُكٍ
 حَقِّ رِسُوْلِدُنَا وَصُجُوْعِ دِيْكَ وَخَبْرِ رِيْكَ حَقِّ دَعْوَانَا
 اِعْتِقَادِ اَمْتَاكُلَا كُوْشُوْكَ لِنَدِيْهِ تَرِيْدَا اَوْلَا مَقْدَرِ نَبِيْكَ صُلَاةٍ
 اَوْلَا نَفْسِهِ كَمَا لَوْلَا وَرُوْضِ صِفْتِيْ وَخَلْقِي وَنَفْسِي هَلَاكَ
 وَرُوْضِ اِدْرَاكِ وَصِفْتِي بَلِيْكَ اَمْرِيْ اَوْصِفْتِي نَبِيْكَ

قَوْضِ رِيْكَ كُوْمَرِ اَيْكُوْنِ رِيْكَ اَوْلَى بَرِّ رِيْكَ صِفْتِيْكَ
 كِسْتِهِ اَوْلَى حَقِّ نَحْيَانَا وَحَسَدِ رِيْكَ بَرِّكَ
 وَحَقِّ نَعَا لِيْكَ قَدْرِ نَبِيْكَ كَلِمَاتِ نَسْتَدْرَا رَا حَقِّ اَوْلَا مَقْدَرِ
 كِسْتِكَ طَا مَشِ عَمَلِيْكَ قَوْلِ اَوْلَا مَقْدَرِ قَوْضِ رِيْكَ
 اَوْلَى اَوْصِفْتِيْكَ نَبِيْكَ كَرِيْمِ اَكْرَمِ كَرِيْمِيْكَ اَوْلَى
 بِنِيْهِ اَوْلَى حَاصِلِ اَمْتَاكُلَا كَرِيْمِ وَكَرِيْمِيْكَ هَمْرِيْ
 اَوْلَى يُوْضِعْ صِفْتِيْكَ بَلِيْبِ اَوْلَى صِفْتِيْكَ رِيْكَ صِفْتِيْكَ
 كَرِيْمِ اَكْرَمِ كَرِيْمِيْكَ وَارِيْسَا لِحَا اَوْلَى كَرِيْمِيْكَ
 كَرِيْمِ اَوْلَى كَرِيْمِيْكَ كَرِيْمِ تَا كَرِيْمِيْكَ اَوْلَى

خَلَقَ قَبِيضَةً دَاخِعِي قَبِيضَةٍ دَخِي تَمَامًا وَلَا يَزِيدُ خَلْقَ
 بَرَّةٍ مَعَامَلَةٍ أَوْ قَدْرًا حَقُّ بَرَّةٍ مَعَامَلَةٍ أَوْ قَدْرًا سَمِيحًا
 كَيْفَ تَكُنْ ظَاهِرًا فَوْضًا أَوْ كُنْ تَسْتَاوِيًّا كَلِمًا خَلْفَ
 قَبِيضَةٍ مُسْكَانِيٍّ قَامَا وَرُؤُسُ بَلَكَةٍ بَلْكَ كَعِ
 إِسْلَامُكَ وَأَعْمَالُكَ ظَاهِرِي وَإِنْدِي وَإِدْخِي
 بَاطِنِي وَإِنْتِهَائِي وَرُبْعِي آيَاتٍ وَأَحَادِيثٍ
 ظَاهِرِي وَإِنْدِي سِغْتًا بِبَلَّةٍ أَيْ بَلْسُنْدًا رُبْعِي آيَاتٍ
 وَأَحَادِيثٍ بَاطِنِي وَإِنْتِهَائِي بِبَلَّةٍ أَيْ بَلْسُنْدًا رُبْعِي
 مَقَامٍ قَوِيٍّ دَرَجَتِي مَقَامٍ قَوِيٍّ دَرَجَتِي مَقَامٍ قَوِيٍّ دَرَجَتِي

وَرَبِّكَ بَعْضِي آيَاتُهُ وَحَدِيثُهُ هُوَ ظَاهِرٌ أَمْ بَاطِنٌ
 دَلَاكُتٌ وَرَدُّ رُظَاهِرٍ أَهْلُ ظَاهِرٍ مَعْنَسِبِينَ أَكَلُوا
 بَاطِنِ أَهْلِ بَاطِنٍ مَعْنَسِبِينَ وَأَسْرَارِي أَكَلُوا كَبْرًا
 مُمْكَانَةً تَأْوِيلِيْنَ كَبْرُ رُسُومِيْنَ كَبْرُ حُرُوفِيْنَ
 ظَاهِرِي وَبَاطِنِي كَبْرُ أَجْرِي دَرَجَتِي بِبَلْسُنْدِي حَضْرَتِي
 عَلَيْهِ السَّلَامُ أَيْ بَدِي وَرَبِّي كَبْرُ حُدُودِي ظَاهِرِي دَرَجَتِي
 بَيْنَ قَاصِرِ الْفَهْمِ أَوْ كُنْ كَبْرُ كَبْرَةِ أَيْ كَبْرَتِي بِرُفْقَانِي
 دَرَجَتِي أَكْرَامِي آيَاتِي وَأَحَادِيثِي بِرُبْعِي مَقَامِي
 صَرِيحِي أَيْ عِنْتَقَانِي دَرَجَتِي خَالِ أَيْ رُشْدِي دَرَجَتِي لَكِنِ شَوْلِي كَبْرِي

وَحَدِيثِي لَيْلِكَ اسْتَبْرَيْتَ كَثِي اِحْيَاءِ دِينِ كِتَابِنَا
 مَطَالَعَهُ قَلَسُونَ اَكْرَمُ سَيِّدِي وَحَدِيثِيهِ حَظِّ لَيْعِنَا
 اَمَّا فَقَهَا كِتَابِنَا لَمْ يَزِدْ كَيْسِيكَ بَاطِنَا فَرَضَ لَوْ لَيْتُ
 عَلَمِي كِي اَكْثَرَ اَعْلَامِ اَخْلَافِ وَبَاطِنِ دَرْزِي كِتَابِنَا
 نَبْرَانِي لَيْتُكَ مَقْصُودِي رَوْعِي اَمَّا مَضِي لَيْتُكَ نَبْرَانِي
 عَلَمِي ضَبْطِ اَدَبِي لَيْتُكَ مَكَادِي اَمَّا عِبَادَتِي عَلَمِي لَيْتُكَ
 دَاخِي اَوْلَادِي شَوْلِي قَدَمِي اَزْ بِلَادِي دَرْزِي كِي اَوْلِي قَدَمِي عِبَادَتِي
 نَبْرَانِي اَكْثَرَ اَعْلَامِي ظَاهِرِيهِ مَسْأَلَتِي نَابِيهِ قَدَمِي اَوْلِي قَدَمِي مَلَكَتِي
 لَمَّا تَقَلَّبْنَا وَصِيْلَتِي وَكَيْسِي لَمَّا قَا ضِيْعَانِي اَلْفِ اَوْلِي قَدَمِي

كِي فَهْمِ وَعَقْلِ وَبَصِيْرَتِ اِسْتَبْرَا كَثَرَتِ ذُنُوبِ
 سَبِيْنَدَتِ وَاِتِّبَاعِ هَوَى شَوْلِي لَعْنَتِ كُوْكَلَرِي
 كُوْزِي كُوْزِي اَوْلَشِي كَلْدَرِي هَر اَيْتِدَتِ وَحَدِيثِي دَا
 مَقْصُودِي نَدَرِي وَنَهْ مَقَامِي نَاظِرِي دَرْزِي لَيْتُكَ لَوْ عَلَمِي اَمْتَفَعِ
 اَوْلِي لَوْ نَبْرَانِي كِي حَقِّي نَبْرَانِي نَبْرَانِي نَبْرَانِي فَضْلُ اللهِ يُوْتِيهِ
 مَرْيَسْتَا اَوْلِي بَدَنِي صَلَاةِ بِلَاكِي اَوْلِي كُوْزِي كُوْزِي
 صِفْتِي لَيْتُكَ فَرَضِي غِيْنَا اَيَاتِ وَاَحَادِيْتِ بُوْكَلَدِي
 حَقِّي كَثَرَتِي لَيْتُكَ تَطْوِيْلِي اَوْلَشِي دِي بُوْزِي اَمَّا مَقَامِي
 بِيْحْتِي اَمَّا مَقَامِي اَشْيَا تِ وَنَاظِرِيهِ دَا كُوْلِي مَجْمُوعِ اَيَاتِي

وحدیث

اولاً قد عبادت بشرط برتیا که ترک آنک فاسق در نزد
 مقصود داری فقها آنرا ببلد حاکم گویند که
 کسب حقیقتند و باطنند حق تعالی حضرت زنده
 بجه ارجح مسلماً نفع تمام او را عمل و طاعتی حق
 تعالی حضرت را این قول اولی و اولی اولی
 مقصود که کسب باطن فرض اولی است که در حق
 کسب بیات اندرز بر بندگی باوردی که
 حق تعالی آنکه نظر فلان که کلان در یک گوشه طاش
 عملاً در اول پس کسب که در نظر ریادت و حسد است

و خلدن دخی بنگ کسب بر فرض صفتند و صفت کسب
 کما شکر دخی قول اولی و ثانی باطنی که در فرض اولی
 حق تعالی جل و علا و بهر معانی علیه السلام که
 و عمل خالص فلما و ترک خن لا و حسد اولی
 برده امر و حق قلم شد دخی تقدیر کردن کلن نینا را
 اولی و حسد و خن و کسب براد کما بجه برده عذاب
 آنکه بر نه و عید و عهد اما شول عالم که
 اندک مقصود داری حق تعالی حضرت زنده کسب است
 مسلماً نفعی نه وقت اولی باطنی که در اولی و هر خلی

طاعتنا يلبس وطاعتنا مانع أولئك أشركت بعق
 ويكرهونك أي أخرجت دوليت وعزيت ويأيد شانهني
 وسخوتك إلى حضرتهم مقرب أولئك بيلا أولئك
 بلذمك أي وأنتك يسيان أولئك أولئك بشمتك
 مشهور لري بأولئك من أجل الأسيان والمسلمين
 وقلة السالكين إمام عزالي وزيد القاصدين
 أبو القاسم والعباد من مفر الشيخ والمرشد
 إمام قشيري وسيد الحقيقة والتمكك للمدين
 إمام عبد الله محاسب من نور الله من أقدامهم كما نورا

٨٣

طرايون الأسيان من مقصود لري أولئك ما شمتك
 هم شمتك طاهرا فوض أولئك سناري كتر لري بيان أن لذك
 وهم باطننا فوض أولئك سناري كتر لري بيان أن لذك
 هم لذك فوض أولئك لذك إلهي كتر لري بيان أن لذك
 ولي عيال لذك لذك فوض أولئك سناري كتر لري بيان أن لذك
 كتر لري فوض قلب إلهي كتر لري بيان أن لذك
 صحت ووعظ أترادب بلذمك سناري كتر لري بيان أن لذك
 أما كسبتك باطننا طاهرا فوض أولئك سناري
 بيان أن كسبتك مشغول ولذك لري بيان أن لذك

حَقُّهَا لَكَ دُونَ تَوْفِيقِي وَعِيبَاتِي أَوْ لَيْسَ وَأَهْمُكَ
 عِنَايَتِي وَرَحْمَتِي وَضُرَّتْ جَدْبُ ادِّبِ كَثْرَتِي
 عِنَايَتِي لَا يَفِيقُ ادِّبِ طَاعَتِي كَذَا تَجُودُونَ كَذَا بَعْضُ
 آيَتِنَا وَحَدِيثِ دَهْ ضَلَاكَتِي وَهَدَايَتِي وَ
 عِنَايَتِي وَرَحْمَتِي طَاعَتِي وَرَحْمَتِي مُتَعَلِّقَاتِي
 بَعْضُ آيَتِنَا أَيْدِي دُونَ الدِّينِ جَاهِدُوا فِينَا لَهْفَاتِي
 سُبْحَانَكَ يَا رَبُّنَا لَمَعَ الْحُسَيْنِ وَحَدِيثِي طَاعَتِي
 وَسَعَادَتِي وَمَعْصِيَتِي وَسَقَاوَتِي حَقُّهَا لَكَ
 هِدَايَتِي وَخَدْلَانِي رِسْمًا مُتَعَلِّقَاتِي وَرَحْمَتِي وَأَوْفَاقِي

حَقُّهَا لَكَ نَظَرِي فَلَا رِي كَوَيْدِي لَدُنِّي كَوَيْدِي
 صَلَاحِيَّتِي كَلِمَاتِي بِطَوَاشِي طَلَعَتَا عَيْنِيَا زِيُوقِي
 طَاشِي طَاعَتِي دَخِي فَرُوضِي وَأَوْلَادِي شَيْخِي وَرَعَايَاتِي
 أَكْثَرِي كَوَيْدِي لَكَ حَضْرَتِي يَا نَوَالِي كَوَيْدِي
 دُونَ هَمِّي كُلِّ نَوَالِي دُونَ قَوِي فَلَا يَجُودُونَ
 بِنِسْبَةِ كَرَمِي بِطَوَاشِي طَاعَتِي يَلْتَمِسِي أَمْرِي
 إِشْرَافِي كَوَيْدِي أَمَّا كَوَيْدِي كُلِّ نَوَالِي دُونَ
 عَيْنِي نَفْسِي أَرْزَاغَالِي أَوْلَادِي طَاشِي طَاعَتِي
 بَوْلَه دُونَ سَمْعِي كَبِي دُونَ كَرَمِي عِبَادِي يَا نَوَالِي

حقی

نَاكَاهُ كَوْفَانَا طَاعَتٍ وَعِبَادَتٍ وَحَقِّعَالِي
 سَوَكِي فِي آخِرَتٍ قِيدِي دِي سَرْتَكِي تَعَالِي رِضَانِ
 وَقَالَعِي لِحِينَا زَادِ اَمَّا بِنَا كِي اَزَاوَرِيَا بَدَا
 سَوَالِ كَسْرَهٗ بَرِيخِ وَخَرِي نِيَا اَخْرِي بِلَشِ كَسْبِدِ
 اَمَّا غَالِكِ بَدَا كِي كَشِي وَعُظِّ وَصِيحَتِ اِسْتَبِ
 عِبَادَتِ اِتْمَا مَشْغُولِ وَلُرِعِيَا دَتِ جَوَقِ اِتْمَا كِ بَرِه
 كُو كِنْدَهٗ اِخْلَاصِ رِطَاعَتِ سَوَكِي قِي دُنْيَا
 اِسْتَدَتِ يَكُرِي آخِرَتِ اِشْرِي سَوَرِي خِي كَشِي اَوْلِي
 اَوْلَتِ كُو كِي قِرَاوَتِي وَلُرِ مَسِيحِ نَضِيحَتِ اَثَرِ اَمْرِي

10

اَمَّا بُو دِي خِي اَزِ دَرِ سَوَالِ كَسْرَهٗ اَوْلِي نَا مَا لِ اَخْرِي كِي
 بُو كَسْرَهٗ عَلَاوَرِ اَسْرَا دَرِ نَدَرِي كِه مَطْلَعِ اَوْلِي وَرِ اَمَّا
 بُو كَسْرَهٗ بِلَا كَا قِي وَعَقَالِ رِشْمِي نِ كَشِي
 كِي قِيحَتِي بِلَا مَشْغُولِ اَوْلِي مَقْ كَرِ عَمَلِه
 اِسْمَعُولِ اَوْلِي غَايَتِ جَهْدِ وَسَعِي اِدِي دَا اَوْلِي اَمَّا
 مَشْغُولِ اَوْلِي تَقْضِي رِ عِي نِ بِلَا كِ كَرِ اَنَّا عَظِي نَا
 لَا يُوْقِ عِبَادَتِ كِي سَنَّا اَلِنْدَتِ كَلْدِي بِلِ خَرِي نِه
 وَسَوَقَدِهٗ اَوْلِي كَرِ تَا عِبُو دِي تِ مَقَامِنْدَتِ
 جَمِي رِ بُو يُو يَتِ مَقَامِنْدَهٗ نَصْرُوفِ اِدِي اَزِي

10

اولسيدى اورنك وچوق اولزغيا وعبا دند زغبت
 ادب مطالعه ادمر كوردى واكلر كوردى و ايشلر كوردى
 اكچه صوكنده ميفعتدا بى و قطعيد غن بارلايا
 دىخا ما دينا ايشده نه دكلو كوچ ايشلر و كچه
 زخمت و مشقت چوق ايشلر و اربنا صدوق
 و زغبت برله ايشلر كوردى كچه صوكنده بو مشقت
 فاني اوچى ستوهره ايسا دىخا امدى بونسانا نك
 سيب يا بذر كه اخرا حقا نك ايك و عدسنا
 و وعيدنا اغنقا ديق بيا لسا كا فردر

هلاك اولميا والله المستعان و عليه التلوات
 بشر ملكي بو ضعيف كخي اول علماء عالمه و منقطع
 ايتاع ادب بو مقدمه ناهرا فرض اولر علم
 تدربنا كخما اولر اى باله زردى اولر ايشلر
 كيم ايسلام انا زرنه بيليشدن تفصيل ايدى
 اندن صكده باطنا قور اولر ندرن ايشلر اولر
 اى بيلدى ما قوسن كنز بيا نك ايشلر هر يك
 چوق ايت و حديث كنز مدي سوز اولر قوسون
 يرا اكتر خلاق ايشلر عملده زغبت ضعيف

يَأْتِيكَ إِعْتِقَا ذَوَا آثَامٍ ضَعِيفٌ يَلْبَسُ قَانِثًا
 أَكِيدُ خِيَرَاتٍ وَمَعْبُورٍ لِقِ دَلْعَوُذٍ بِاللَّهِ
 مِنْ ذَاكَ يَبُوعُ كُتْمَهُ كَدْرُ مَكْلِ أَرْضِجِهْ أَوْ طَوَّلَكَ
 وَكُوْطَلٍ يُوصِفُنْدِلَهُ بِزُكَلٍ كَرِكَلٍ بِرُزْمِ صِفْقَلِي
 تَدْرِجِيلاً كَدْرُ مَكْلِ كَوَكْلِ تَا أَخْرُتِ اشْتِدُّ رَغْبَةً
 أَرْتَا عِيَا دَتِ لَرِي وَطَاعَتِ لَرِي بَلْبِ إِعْتِقَا دِلَهْ
 اِسْتَلَكْتُ كَمَا هَلْدِي بَلْبِ مَتْفِمَا فِ وَطُولِ الْمَلْدَرِ
 يَا حَقُّ تَمَا كِي نَكَلُ رَحْمَتِنَا مَعْرُورٍ أَوْ طَمَقْدَا نَ يَا حَوْزُ
 اِسْتَلَكَا يَلْتَبِينَ ضَمْنَا اِسْتَلَكَا مَنَعْدَا مَنَعْدَا

تو

اَيْتَارِي وَحَدِيثُ لَرِي كُوْكَرِنَا چَوَقِ بَرَقَامِقِ دَن
 اَوْلَرُ بُوْ سَنْدُ خِي نَهْسِ غَا لِبِ اَوْ طَقْلَغَا وَغَا فَا لَغَا
 دَلْبَلْدُ جَهْدَا دَبِ وَطُولِ مَلْبِنِ وَغَا فَا لَغِنِ
 كَدْرُ مَكْلِ اَرْضِجِهْ اَوْ طَقِ كَرِكَلِ حَقِّ قَسَا
 اَخْرُتِ عِبَادَتِ اَيْدَلَرِي عَزِيْزَا اَيْدِ جَضِكِنِ
 وَكَاهَا كَارُ لَرِي خُوْزِ مَعْدَبِ اِرْجِكُنِ كُوْ كَلِنَا
 دَا بُوْ عَرْضِ اَقْمَا كَرِكَلِ كَدْرُ سِرِ اَمْدِي بُوْ ضَعْفِ
 دَخِي اَوْلُ اَوْ حَقْلُقَلَرِ دَتِ كِرِ كُوْ كَلِ بُوْ رَلْنَدَرِ
 اَخْرُتِ عَمَلِنِ اِسْتَلَكَا اَعْبَتِنِ اَرْتَرُ بُو

قوتلند در حق تعالی حضرتنا لایق ادر
 و اوز غایت الیسن بیان لبندی بوغایت
 ایوا و کن صفتدی بلب برنا که حیاک و کبر
 قلان بر صفتلردن دخی صفتی و اولرد
 حاصل ادر اشکر سب امدی بکل کمر اول
 طاش عملدی ب لاد ماکله ایمان بیانده
 بیغامبر حضرت عم بکل ایچون بر حایت
 یزدی کشنک ظاهرا فرض اولان عملدی
 اول حدیثک معنیسنده تقصیل انماک ازا

بینی

بنیادندی پس امدی بکل که بیغامبر حضرت
 عم بر مشد که بی لایسلام علی حسن شهادت
 ان لا اله الا الله وان محمد رسال الله واقم الصلوة
 و اتی الزکوة و اچی و صوم رمضان بو حدیثک
 معنیسنده کرمسکمانوق بپیشنه ازیسا
 بپیش دزدی بود که اغنا دله طنقیق و دردی
 نکر تعالی بر در صفا بنده اکابر کیمسه یدر
 و اکابر کیمسه دخی اولوق ممکن کلد
 دخی محمد شکر تعالی حق بیغامبر در طاقنوق
 و درین

13

وَرَبِّي دَخِي بِشَرِّ قَتِّ تَمَازِي دَا فَرَقْتَدُ وَرَبِّي
 دَخِي زَكَاةً وَرَمَكَاذُ وَرَبِّي دَخِي حَجَّةً وَرَمَقَدُ
 وَرَبِّي أَوْجَحُ دَمَقَدُ أَمَّا بَلِغْلَكُ بِنَلَرِي
 شَرِّطَبْلَاكُ فَرَضِي زِيْرَا كَهْ هَرِشَنَهْ اِشْلَاكُ
 فَرَضِ اَوْ لَا وَبِلَاكُ دَخِي فَرَضِي زِيْرَا عَمَلُ وَطَلَمَدُ
 اِشْلَاكُ عَلُوْرِي دَخِي اَصْلَاكُ تَمَكَا مَوْقُوفُ دَرُ عَلُوْرِي
 عَمَلُ اِشْلَابِي حَوْقُ حَطَا اِزْ اَمَّا اِيغَا حَمِي حَمِي
 عَلِيْهِ اِسْلَامُ بُوَيْشِي شَنَهْ اِشْلَاكُ اِزْ زِيْرَا بِلَمَدُ
 دِيغَا اِجْلَا اِشْلَاكُ دَرُ دَكُ بِلَاكُ مَقْصُودُ اِشْلَاكُ

94

وَدَخِي بُوَيْشِي شَنَهْ اِشْلَاكُ اِزْ دَكُ بُوَيْشِي شَنَهْ
 بَرِّي اَكْسَاكُ اَوْلَا مَسْلَمَا نَلُوقُ تَمَامُ اَوْلَا مَزْ زِيْرَا
 اِسْلَامُ اَوْ اَوْ بَكْرِي اَوْلَا بَرِيْدُ اِرَا اَكْسَاكُ اَوْلَا
 يَا اِسْتِي اَرْشِي اَوْلَا مَسَا اَوْلَا مَزْ زِيْرَا بِيْشِي شَنَهْ
 تَقْضِي اِلْ دَا لَوْمُ وَا بِلَاكُ لَوْمُ تَابُوْنِي بَرِيْكَ اَوْلَا
 ظَاهِرُ دَخِي مَسْلَمَا نَلُوقُ وَحَلُوقُ قِيْنَدُ مَسْلَمَا نَلُوقُ
 صَحْحُ اَوْلَا بَرِيْكَ اَمَّا اَوْلَا بَرِيْكَ بُوَيْشِي شَنَهْ
 مَقْصُودُ بُوَيْشِي اَوْلَا مَسْلَمَا نَلُوقُ اَوْلَا مَسْلَمَا نَلُوقُ
 فَرَضِي حَمِي حَمِي وَرَبِّي وَرَبِّي اَوْلَا مَسْلَمَا نَلُوقُ

94

بَلَدُكَ دَكُلْدِي زِيْرَهْرَشَنَهْ اَشْلاَكْ قَوْضُ
 كِفَايَهْ يَاسْتَنْتْ يَاسْتَحْتَبْ اَوْطَاوَا
 بَلِكْ دَخِي قَوْضُ كِفَايَهْ يَاسْتَحْتَبْ اَوْلَاكْ
 چُونَكِهْ قَوْضُ عَيْنِكْ دَخِي كَهَالِ بَلْدِي اَشْلاَكْ بَرَهْ
 اَوْلَيْسِي بُوْ مُقْدَمَهْ قَوْضُ كِفَايَهْ يَاسْتَنْتْ وَسْتَحْتَبْ
 وَادَبْ اَوْلَنْدِي دَخِي عِبَادَتْ مَكْرُوْهْ يَافَاسِيْدْ
 وَنَاقِضْ اِنْدِي دَخِي بَلَهْ بَلَدِي دَخِي غَيْرِبْ
 مَسْئَلَهْ كَرُوْ جَوْقْ وَاقِعْ اَوْلَرْ مَسْئَلَهْ كَرْدِي دَخِي
 كَرْدِي مَسْتَدِيْلِي بُوْ مُقْدَمَهْ اَتَمْعَا بَلْتَمَا كَجُونْ

بعضی کلمات

اَكْرَا بَدَجْ اَوْلَرْ سَكْ كِرْتَمْعَا مَبْرَحَضَرْتْ م
 بِيْرِي كَر اَسْلَامْ بِيْسْتَشَنَهْ اَزْ رِنَا يَسْتَشَلْدُ
 هِنَجْ قِيْدَا تَمْدِي سِنْ كِيْل بَرَهْ اَيْدَرْ سِنْ كِهْ
 بِيْسْتَشَنَهْ اَزْ رِنَا يَسْتَشَلْمَكْ ظَاهِرْدُ
 وَبَاطِنْ بِلَا دَكُوْلْ اَيْدُوْ كِرْتَمْعَا مَبْرَحَضَرْتْ
 م اَبْرُوْ خَدِي بِيْلَرْ دَهْ اَسْلَامَهْ دَخِي جَوْقْ شَرْطَلَرْ
 اَيْدَمَشْ كَرِيْسِي اَوْلَا — خَدِي بَلَرْ دَهْ مَعْلُوْمُوْ اَوْلَا
 بُوْ خَدِي بِيْلَهْ بِيْرُوْغْ شَرْطَلَرْ اَسْلَامَكْ ظَاهِرْكْ
 وَابْتِدَاسِيْنَكْ شَرْطَلْدُ زِيْرَهْرَشَنَهْ مَبْرَحَضَرْتْ

عم سزنده سناقص اولب بر سزنی بر سزنی بو سزنی
 یقذر بصیرت اولن کشتی توفیق ادر هر بر نون
 نیک کن بلر بندت صکر بوضعیف اولکشتی
 باطننا فرض اولن عملری بلدردی بی بدعلا
 اکی باب — کوزک اول باده اول برمز
 مهلک صفتلرک اولن بلدردی بو طر قوازلر کم
 اول اول صفتک هر بر سی نیک کن بلدردی
 اندت صکره آیات وحیث برله آنک
 آخرتده زیانن بلدردی اندت صکره

۱۶
 ۱۶

اول بر مز صفتک علاج ندر کشتی اول صفتی
 کندوده وار دغن بچاک بچا ادب کدرم
 کرک اتی بلدردی اما بکلکه اول بر مز صفتک
 کشتی کو کلنا بچاقمق اندن کلر اما کو کلر
 دشتلکدن صکره استغفار ادب کو کلر آنک
 ادر بر کهمک اندن کلور بس اول بر مز صفتک
 کو کلر دشتماک برله کشتی کلاه کاز اولر
 اما دشتلکدن صکره کو کلر آنک از بر کشتی
 کناه کاز اولر طاش عمل قول اولر متلا

16

شُكِّكَ كِحْرِي كَشْنِكْ كُوكُنَا اَكْمَرَه رِيَادَشَه
 عَمَلَه يَاخُوذْ كُوكُنَا حَايِكْ وَخَلِكْ يَا حُجْب
 يَانْكَ بَرَلِكْ كِبْ فِي الْمَالِ اَنْكَ اَخْرَدَه
 زِيَانْ اَوْ كَا بَرَعَا كُوكُنَا اَنْكَ اَوْلَ شَنَه كَادَه
 اَكْرَالِه اِدْرَسَا اَوْلَ بَرُوضِيْفَتْ اَخْرَدَه عِيَانِي
 قَرْتَلَا مَا اَكْرُوكُنَا دَشْنَسَا دَخِي كِدْرِي مَثَلْ دِي
 اَوْلَسَا بَلَكِه اَتِي بَرَا كُوكُورْمَكْ اَرْدِي اَوْلَسَا نَا كِه
 بَرُوضِيْشَلُو اَيْلَا اِدْرُ يَاخُوذْ بَلُرَسَا حِي كُوكُطِي
 قَرَابْ قَتِي اَوْلَ نَفْسِنَا زِيُونْ اَوْلَشَرِ كَشِي كُر

17b

اَيْلَه اَيْدِي حِي اَيْلَا اَتْسَا طَا شِ عَمَلْ دَخِي فَا سِدَا وُلُو
 اَوْلَ بَرُوضِيْفَتْ سَبِيْلَا كُوكُطَلْ فَا سِدَا وُلُو اَخْرَدَه
 اَخْرَدَه دَخِي اَوْلَصِيْفَتْ عَذَابِنَا اَوْلَعَرَزِنَا كَمْر
 تَفْسِيْرَه وَحَدِيْثَه مَعْلُومْ وَمَقْرُرْ اَوْلَشِدَا كِه
 هَر بَرُوضِيْفَتْ بَرْدَا لُو صُوْرَتَا بَرُوضِيْفَتْ اَوْلَشِيْ
 وَكَمِيْ اَوْلَا زَوَكَمِيْ قِيْلَانْ صُوْرَتَا دَشْنَسَا دَخِي
 سِنَلَسِنْدَه عَذَابِ اِدْرِيْعُوْرُ بَالِيْعِيْمَرُ نَلَا اَخْر
 بَابَه اَوْلَ اِيُوْصِيْفَتْ كُوكُطَلْ وَخَلْفَلَا كُوكُطَلْ اَوْلَنُ بَلَدْرُ
 كِرُوْبِنْدَه دَخِي هَر بَرُوضِيْفَتْ اَوْلَ نَدَنْ عِيَادَتْ

17a

اذ كنت بلدي اذ كنت صكوه اخرته فايدني
 اذ كنت بلدي اذ كنت صكوه اخرته فايدني
 اذ كنت بلدي اذ كنت صكوه اخرته فايدني
 اذ كنت بلدي اذ كنت صكوه اخرته فايدني
 اذ كنت بلدي اذ كنت صكوه اخرته فايدني
 اذ كنت بلدي اذ كنت صكوه اخرته فايدني
 اذ كنت بلدي اذ كنت صكوه اخرته فايدني
 اذ كنت بلدي اذ كنت صكوه اخرته فايدني

بزوبس اولظاهر فرض اولن عملك اولكم
 ايمان اذ كنت بلدي حق تعالى دستور ويزم
 بزوبس اولظاهر فرض اولن عملك اولكم
 ايمان اذ كنت بلدي حق تعالى دستور ويزم
 بزوبس اولظاهر فرض اولن عملك اولكم
 ايمان اذ كنت بلدي حق تعالى دستور ويزم
 بزوبس اولظاهر فرض اولن عملك اولكم
 ايمان اذ كنت بلدي حق تعالى دستور ويزم
 بزوبس اولظاهر فرض اولن عملك اولكم
 ايمان اذ كنت بلدي حق تعالى دستور ويزم

قَلْبًا غَايَتِ عِنَايَتِ وَرَحْمَتِ أَوْلَادِ غُيُوجُونَ
 جِبْرَائِيلِ پيغامبر حضرتنا وريدی شينلا پيردیر کوم
 وار پيغامبر صور ايمان ندر تا کوجوان و روه
 سکا ايمان بلده قلدرم اشد لر ايمان نيدکون
 بلا لرجبرائيل عم حق تعالی ذنبه آه صور
 کردی پيغامبر حضرت عم صحابا پير له
 او تر کون کلا دی پيغامبر حضرتنا صردی
 ايمان ندر ايمحمد کاجا خير و ر بلدر ددی پيغامبر
 حضرت عم جواب و ر جي ايتدی ايمان

۱۹
 اَنْ تُوْمِنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰئِكَتِهٖ وَرِسَالِهٖ
 وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَتُوْمِنَ بِالْقَدَرِ خَيْرِهٖ وَشَرِّهٖ
 يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كُنُوْا حُرًّا بِغُلُوْبِكُمْ
 اَمَّا تَشُوْكُمْ فَاِذَا دَعَاكُمْ لِتَمْلِكُوْا
 اَوْ لَتُغْلِبُوْا اَوْ لَقُدْرَتِ اَيْدِيْكُمْ فَاِذَا هُمْ
 مَعْنَسِبِيْنَ لَكُمْ يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا
 جَوَابِنِ اَيْدِيْ اِيْمَانِ اَوْلَادِكُمْ اِعْتِقَادِيْهِ
 اَيْدِسِن تَشْكُر تَعَالِي بَر دخی تشكر تَعَالِي نَف
 فَرِيَش تَدَارِي وَاَرْدُو كُو كُوْدَن اِنْمَش كَاب لَر

وَيُعَا مَبْرُورِي وَارِدِطِي وَيَحِي قِيَامَتِ
 قِيَمَتِي خَيْرُ شَرِّ قَوْمِي تَكْرِي تَعَايَا
 تَقْدِيرِنَا دَرِجَاتِ صِلَ بِيغَا مَحْضَرِنَا
 عَمَّ جَوَابِنَدَتِ بِلِنَا كَمَا بَوَالِيهِ اِيْمَانِ
 بَوَالِيهِ نَسِينَا اِعْتِقَادِي دَرِجَاتِ لَدِيمَا كَلَامِي
 بُوَحْدِي نِيَمِي دَخِي اَنْتَ كَلِمَتِي بُوَكَا اِسْمَانِي
 اَنْدِي كَمَرِي بَوَالِيهِ نَسِينَا بَلَاكِي يَهْتَرِي بَلَاكِي
 مَكْرِي مَانَعِي اَوْ يَحِي دَرِجَاتِ لَدِيمَا كَلَامِي
 اَكْتَرِي عَلَا بِنَا اَنْزَارِي دَرِجَاتِ بَوَالِيهِ نَسِينَا

بَرَزِي نَفْضِي بِلِ اِدْبِي بَلَدِي نَمَك كَرَاك تَا كَمِي
 عَا مِي كَمِي لَمَّا اَكْلِيَا بَسِي بِلِكُلِّ كَمِي اَوَّلِي اَلِي
 نَسَانَا اَوَّلِي نَسَانَا كَمِي نَسَانَا بَرَزِي نَسَانَا اَوَّلِي
 كَمِي اِعْتِقَادِي بَرَزِي اَيْدِي حَقِي نَسَانَا بَرَزِي نَسَانَا
 صِفَانِي اَكْبَرِي كَمِي نَسَانَا بَرَزِي نَسَانَا
 مَكْرِي دَكَلَدِي وَارِدِي اَوَّلِي بَرَزِي اَجْرِي
 قَوْمِي بَرَزِي نَسَانَا بَرَزِي وَارِدِي اَوَّلِي
 قَوْمِي كَمِي اَحْتِجَا دَرِجَاتِ مِي نَسَانَا اَحْتِجَا
 يَقْدَرِي دَخِي اِعْتِقَادِي بَرَزِي اَيْدِي كَمِي نَسَانَا

تَاوَرُفْشَدَرُ وَاوَجَقْدُ قَمُوسُ بَلُورِيَا
 يَرْدُ لَدَاتُ بَرُو كَوَكْدَاتُ يَرَه نَه مِقْدَا زِ يَعْمَرُ
 وَقَارِ قَطْرُ لَرِي اَخْسُ دَر وَنَه دَكَلُو اَوَاتَارُ وَجَمَكَلَرُ
 بِمَشْدَرَنَه دَكَلُو قَطْرَه دَخِي اَجَكَلَدَر وَنَه دَكَلُو
 يَرْدَن نَسَنَلُو يَجَكُ دَر قَمُوسُ بَلُورُ وَاوَكَلَا
 چَنَلَرِي دَخِي چَا جَا كَلَرِي قَمُوسُ بِلُورُ
 دَخِي اَعْنَقَا دِيرَه اَيَه كِي مَتَكُرِي تَقَالِي قَمُوسُ كُونُ
 اَوَكُن نَسَنَلَرِي اَتَكَا دُنِيَا دَه وَاخِرَتَه قَا دِرِي
 دَخِي اَعْنَقَا دِيرَه اَيَه كِي مَتَكُرِي دَر اَبَرُ وَاوَشَرُ دَر

اَسِيْدَكُ وَاوَرِيَا نَدَاتُ هَر نَسَنَه كَر اَوَا لَدِي وَاوَلَدُ
 حَوَقُ تَقَالِي نَقْدُ بَرِيَا وَاوَلَكِي لَدَا دَر اَنَكُ وَاوَكُونُ
 بَرَا اَعْنَقُ بَرَعِنُ دَر فَرَسُ دَخِي اَعْنَقَا دِيرَه
 اَيَدُ كِي قَمُوسُ لَرِي وَاوَا زَلَرِي قَمُوسُ
 وَاوَكُونُ اَرَاغُنُ وَاوَقِيْبِنُ اَشْدَر اَمَا
 اَشْتَدُ كِي اَمَرَاغَلَا نِي اَشْتَدُ كِي كِي دَكَلُو
 زِي بَرِي بَرِي نَدُ كِي اَمَرَاغَلَا نِي اَشْتَدُ كِي قَمُوسُ
 وَاوَكُونُ كِي فَرَشْتَا لَرِي مَجْمُوعُ بَرُو كَر دَر بَرِي
 وَاوَكُونُ هَر بَرِي بَرِي بَرُو دَر لُورُ دِي جَا وَاوَسِيْلَا

هر بری برد ز لوطا جت دلسا قوسو بر کز
 گلشن برد فغاه اشدر بر سنیك سوزن
 اشند کی دخی بر سنیك سزنی اشتمکا
 مانع اولمز اول مجموعنیك قوسنا بر تعده
 جواب و در هر بر سنیك جوابن دیو بیغه
 و در بر سنا جواب و در دی دخی بر نا جواب
 و در کجا مانع اولمز قوسنیك جوابن برد فغاه
 اشدر و آواز فنیق یا نلر ندک کلور نظر
 دخی اغنقا دی بر له آید که عالمده نکر

کور نمکا بر ز نشنه و ارسا کور قور کور کورده
 بر له کورک ارسنه اچن دده جور کوری کور
 چخدیغن بلر کور کور کور نشنه کورک اولمز نا کور
 اراق اولمز یا قور کور اولمز اولمز کور کور کور
 مانع اولمز بر اولمز کور کور نشنه اراق
 و یقین کی یونیک آیدک مجموع برد ز بر
 آنک صفندی آدمرا غلندر ی صفت کور کور
 اشند کی قلا غله اشتمک کور کور کور
 کور له کورک کورک و سیکل کی دل بر له سیکل

در عطا

دَكُولُ زِيْرَ اِحْقِ تَعَالَى نَكْتُ ذَاتِ وُجُوْدِكُ قُلْدُ
 بِرِدْمِشْ نَشْكُرُ ذَاتِنَا وُوجُوْدِنَا بِكَ نَمْرُ
 لَسْ صِفْنَدِرِي حِي كِرُ وُقَلْنِ مَوْجُوْدَاتِ
 صِفِنَا اَبْرَمْرُ وُيَكْرُ مَسَا كِرُنْ ذَانِكُ وَصِفَانِكُ
 حَقِيقَتِنْ كَنْدُوْدَتِ اَرْقُ مَسَا لَهْ زِيْدِنَهْ
 اَمَّا مَوْمِنْمُرْ هَرِي بِرِي اَخِرْتَهْ بِلِي كَدُرُ
 اِسْتَعْلَا ذَلِرِي وُفَرِي تَلِرِي قَلْدَرُ اَمَّا رَا زِي
 نِهَائِيَهْ الْعُقُوْلَهْ اَيْهَشِدُرْ كِهْ فَلَاسِفَهْ
 اِتْقَانِ اِتْمِشْكُرْ دُرْ كِهْ حَقِيقَتِ تَعَالَى نَكْتُ

اول - اَمْرُوْتِ اَكَا بُو نَسْتَلِرِي تَقْصِيْلَهْ بِلْدَمْلُ
 حِيْحِ اَوْلُرْدِي بِيْنِ بِيْعَا مَبْرُ حَضْرَتِ عَمِ اَنْلُرْ كِهْ
 كِيْشَلِرُ مَسْمَا نَبِي تَمَامْ اَوْلُرْ بُو كِهْ اَكَا مَبْنِي
 لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ دِمَكْ بَرِهْ دِرْدِي
 زِيْرُ اَبُو كَلَامُ دِرْمَلِكُ شَكْرُ تَعَالَى بِرُوْدُرْ وُ بِيْعَا مَبْرُ
 حَقْدُرْ وَنَهْ كِهْ نَشْكُرِي تَعَالَى بِرُوْدُرْ كِهْ نَكْمُ سَكُوْرُ
 بِيْعَا مَبْرُ عَمِ دِرْدِي طَعْمُ دُرْ اَكَا اِعْتِقَادِ اِدْرَمْرُ
 دِمَكْ اَوْلُرْ نَسْرُ مَجْمُوْلَا اَوْلِ الْ نَسْنِيَا دَحِي
 كِرُ وُقَلْنِ اِعْتِقَادِ اِتْمَكِ اِلِكِ وَاِجِبِ اَوْلُنْ نَسْنَا

اِعْتِقَادًا ثِقَةً اَوْ لَمْ يَسْأَلْهُ اَكْرَامًا يَدْعُكَ اَوْ لِيُطِيبَ
 يَمْعَامِرَهُمْ دَخِيَ بَرِيْرَةٌ بِرُؤْسِهِ لَمْ يَمْسُكْ اِيْمَانًا
 بِدَقَلْوِي يَمْسُكُ اَرْتَقِدْ وَسَكُنْ اَكْسَاكُ
 بَسْنًا اَيُّوْرِكُمْ اِيْمَانًا تَمَامًا وَاُطِيعْ بُوَالْتِ
 نَسْنًا مَوْفُوْقًا لِحَقِّ جَوَابِ اَيُّوْرِكُمْ اِيْمَانًا
 وَعِبَادَتِكَ اِبْتِدَائِيًّا وَانْتِهَائِيًّا وَاِذَا اَصْلَى وَاِذَا
 وَسَطِ وَاِذَا وَهَالِ وَاِذَا ظَاهِرِ وَاِذَا طَنِ وَاِذَا
 صُوْرَتِ وَاِذَا حَقِيْقَتِ وَاِذَا اَجْمَالِ وَاِذَا تَفْصِيْلِ وَاِذَا
 بَسْنِ بَعْضِ اَيَاتِ وَاِذَا حَادِيْثِ طَاعَتِكَ وَعِبَادَتِكَ

اِبْتِدَائِيْنَ وَاَصْلِيْنَ وَاِذَا هَرِيْنَ وَاِذَا اَجْمَالِيْنَ
 بَيَاتِ اِدْرٍ بَعْضِيْ اِنْتِهَائِيْسِ وَاِذَا طَنِ وَاِذَا وُجُوْعِيْنَ
 وَاِذَا طَنِ وَاِذَا حَقِيْقَتِيْنَ وَاِذَا تَفْصِيْلِيْنَ بَيَاتِ اِدْرٍ
 بَعْضِيْنَ وَسَطِيْنَ وَاِذَا تَسْنِيْنَ بَيَاتِ اِدْرٍ يَلْكُوْرُ
 طَاعَتًا مَخْضُوْمًا كَوَلِّ دَرُّ بُوَسْنًا بَلَدًا اَكْثَرُ
 اَحْكَامًا بُوَسْنًا بَلَدًا بَلَدًا جَوْفِ بَرِّ اَوْ لَرُكْمِ
 بُوَسْنًا بُوَسْنًا مَوْدِيًّا وَاِذَا اِنِّيْ اَوْ لَمِيْشِكِيْ
 دَرُّ لَمِيْشِكِيْ كِرْكِنًا اِذَا اَصْرًا اِثْقَانًا
 يَمْعِيْ يَابِلًا زَاوَلُوْقِيْ غَايِبًا شَقًّا وَاِذَا سُوْرَةٍ

24

عَاقِبَاتِ التَّوْرَةِ بَشَرًا ۗ اُرِدَّ اَصْرًا زَارِبٌ تَرَكُ
 اِذْمِيَانَهُ شَقِيًّا وَدَيْسُرٌ زَرِيكٌ يَا خُذْ بِرُسْمِكَ
 قَمْرِي يَا يَدِي بُولَمِيسَا اِنِّي بُوَقُ كِبِ دُو تَرَكُ
 شَتْلِكِبِ كَمُ بَرِيكِي مَسْطَلَمَاتِ اُولَسَا اَمَّا اِنِّي
 مَسْطَلَمَانَعْمَا لَاقِبُ اُولَمَسَا اِن مَسْطَلَمَانِ كَوْلُ دُرُ
 دِرُكُ بَسِي بِلُحْمِكُ شَوْلُ اَرَادَه كِرِيغَا مَبْحَضَرُ
 عَمُ بِيْرِدِكُ لَا اِلَهَ اِلَّا اللهُ مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ دِيكُ
 اِيْمَانِ تَمَامًا وَاُولُو دِيْدِي اِيْمَانُ اِنَّا اِسْتَدْسَانَا وَاَصْلَنَا
 اِحْمَالَنَا اِن شَارَتْ اِيْدِي شَوْلُ اَرَادَه كِرِيغَا اِنَّا

اِعْتِقَادًا بِحُكْمِ اِيْمَانِ مَكَامًا وَاُولُو دِيْدِي اِيْمَانُ
 اَوْسَطُ وَمَرْتَبَتُنَا بَعْضِي سِيْنُ تَفْصِيْلًا اِن شَارَتْ
 اِيْدِي شَوْلُ بُوْرُ كَمُ اِيْمَانُكَ بَدُ قَلْبِي بِمِشْرَتِكَ اَتَقَرُّ
 وَسَكَنْتُكَ اَكْتَسَدْتُ دِيْدِي اِيْمَانُكَ تَفْصِيْلًا
 وَكَمَا اِنَّا اِن شَارَتْ اِيْدِي بُوَقَا عِدَه لَوِي بَلِيْمِي كَيْشُ
 اَيْتَلُ وَحَدِيْثُ لَوَا تَا سِيْنَدِي ظَاهِرًا كُوْرِيْنُ مَخَالِفُ
 دَعُ اِدْمُرُ كُوْرُ كُنَّا شَبَه دُسُرُ اِنْحُوْرُ اِيْدِي دُرُ كُوْرُ
 مُحَقِّقًا كَمُ جَمْعُ عَلِمَا اِحْتِه تَقْسِيْرُهُ وَحَدِيْثُ
 عَلِمُ مَشْرُكًا لَوُو دُنْتُ مَشْرُكُهُ عَلَمَا نَكَ اِيْمَانِ

دَرَسْتُ اَوْلَمَقَا لِعَنْدِي غِي اِخْتِلَافِيْنَ بِيَّانِ اِدْلُوْمِ
 بَلِيْغِيْ كِرِيْ بُو اِعْتِقَادَا اِدْجَلْ نَسَاكِرَا اِعْتِقَادَا اِنْسَا
 اَمَّا حَالِيْ اِخْتِيَارَهٗ دِيْلَا دِمَسَا اِيْمَانَتَا مَر
 اَوْلَمَقَا دِيْنَا حَقِيْقَهٗ وَتَهٗ اِخْرَجْتْ حَقِيْقَهٗ مُؤْمِنِيْنَ
 اَوْلَمَقَا كَثْرَتُ فَتُوْهَا وَ اَهْلُ صُوْلُ بِنَلْ اَزِيْا دَر
 اَمَّا بَعْضُ اَهْلِ صُوْلُ فَيَبِيْنَهٗ اِعْتِقَادَا اِنْسَا حَالِيْ
 اِخْتِيَارَهٗ اِقْرَا اِنْسَا اِخْرَجْتْ حَقِيْقَهٗ مُؤْمِنِيْنَ
 اَوْلَمَقَا اِجْمَاعَهٗ كِرِيْ اَمَّا دِيْنَا حَقِيْقَهٗ مُؤْمِنِيْنَ وَكِرِيْ
 مُسْلِمَانِ سِنَلِسِنَا فَمُرُوْ اَزِيْا تَمَا قَلْبُوْمُ مُسْلِمَانِ

قَوْمٍ وَارِسَا اَنْدَتْ مِيْرَاثِ يَمِيْرَا اَمَّا بَلْخَلْ كِهٖ
 تَفْسِيْرُ وَحَدِيْثِ اَهْلِنَا كِ چُوْنِ قَنَدَهٗ اِيْمَانِ اَوْجِ اِدْ
 وَ اِجْدَبْ عِيْمَارَتِ دَرِيْبِيْ اِعْتِقَادَا اِدْجَلْ سَنَاكِرَهٗ
 اِعْتِقَادَا اِنْسَا كِرِيْ سِيْ اَوْلُ اِعْتِقَادَا اِنْدُ كِرِيْ سَنَاكِرَهٗ
 دِيْلِيْ بَرِيْلهٗ دِيْمَا كِرِيْ اِجْمَاعِيْ اِقْرَا وَ اِعْتِقَادَا اِنْدُوْ كِرِيْ
 سَنَاكِرَهٗ بَرِيْلهٗ عَمَلِ اِنْسَا كِرِيْ بُو تَفْسِيْرُ وَحَدِيْثِ
 اَهْلِ اِنْدُوْ كِرِيْ اِيْمَانِ لَعْنَتَهٗ قَصِيْدِ يَقِيْنِ دَرِيْبِيْ
 اِعْتِقَادَا اِدْجَلْ سَنَاكِرَهٗ اِعْتِقَادَا اِنْسَا كِرِيْ عِيْمَارَتِ
 اَمَّا شَرِيْعَتَهٗ بُو اَوْجِ سَنَاكِرِ عِيْمَارَتِ دَرِيْبِيْ كِرِيْ

صَلَاتٍ لَعْنَةً دُعَادَتِ عِبَادَتُهُ وَشَرِيحَتَهُ
 أَرْضَكَ مَعْلُومَكَ وَأَفْعَالَ مَحْصُوصَاتِ
 عِبَادَتِهِ حَيْثُ يَدُلُّ كَرِهًا كَيْفَ مَعَالِمِ نَوَاحِلِ
 إِذْ أَعْتَقْنَا نَا إِفْرَادًا أَنْتَ أَوْرُودُ كَرِيمٍ
 بِرُسْتَايِ بُيُوتِ سَايَا خَوْذِ أَنْتَ خَيْرٌ وَرِسَا
 أَمَا أَوْلُ مَسْنَانِكَ خِلَافِي إِشْكَاسَا سُوْرِيَا ائِمْرَانُ
 فَعَلْنَا ائِمْرَانُ يَا خَوْذُ بِرِيَادِ شَاهِ بِرِيُوقِ بِرُوسَا
 دَلْمِي لَا مَطْبِعِ اؤْتَسَا لَرِ بِاشْمُرِ اؤْرِيَا بِرُغِي
 سَلَطَانِكِ ائِشْكَاسَا لَرِ دَسَا لَرِ اؤْمَا ائِشْكَاسَا لَرِ سَلَطَانُ

٢٦

ائَلْمُ . خَشْمِرَادِرِ رُوسُرِ كَرِ نَا ائِعْتِبَارِ ائِمْرَانُ ائِدْلُو كَرِ
 ائَكْرِي يَا وُلُو لَسَا كَرِ بِنْدَتِ فَوْسَا كَرِ سُرْمِرِ بِرِ نَا كُتُورِ كَرِ
 دِي دِي دِرِ ائَلْمُ ائَلْمُ ائِقْرَارِ ائَحْلِ صُنْكَوْ . ائِشْكَاسَا مَأْ كَلِ ائِدْلُو
 كَرِ سُرْمِرِ اؤ لُو لَعْنَةً بِنْدَتِ ائِعْتِقَادِ بِيْقَدِّ سُرْمِرِ ائَلْمُ
 قَتْنَهْ ائِمَانِ ائَقْرَارِ ائَكْسِرِ كَرِ سُرْمِرِ سُوْرِ مَضْعُوعِيْنَ
 اؤ لَتِ عِبَادِ ائَلْمُ بِرِ سِي قَضْدِ لَأ تَوَكُّ ائِشْكَاسَا ائِمَانِ
 مَأْ اؤ لَمْرِ ائَلْمُ ائِدْلُو كَرِ ائَعْمَالِ ائِمَانِ ائَدَّتِ جِرْمِ
 دَ كَلْدِ ائِدْلُو كَرِ كَرِ كَرِ فَوْضِ عِيْنِ اؤ لَتِ لَسَا كَرِ
 تَوَكُّ ائَلْمُ بِرْمِ ائِمَانِ دَتِ چِيضْمِرِ اؤْمَا ائِمَانِ كَرِ ائَلْمُ

27

وَلَمْ نَفْسًا بِالْعَمَاءِ دَلِيلًا وَلَمْ نُشَوِّكُم بِكَرِيمٍ حَسَنَةً
 كَيْتِي قَطْعِي بِرَبِّكَ نَسْتَهْ كِرَامًا أَلَمْ حَسَنَتِنَا
 نُحِبُّهَا إِذْ آتَانَا نَفْسًا شَيْهَا سِغَالِبِ أَوْلَادِ نَسَائِرِ
 بِرَحْمَتِنَا لِي رَتْرُ بِلِكُلِّ كِرْمِ جُنَّ كَا كُنَّا هَلْ نَسِيرِ
 وَحَدِيثِ نَكَلِ زُرْنَا أَوْلَانَا كِرْمِ فَرَضِ أَوْلَادِ عَمَلِ
 وَعِبَادَتِ أَيْمَانِكَ جُرْمِ دَرْدَرِ فَرَضِ أَوْلَادِ عِبَادَتِكَ
 إِشْهَادِيحَهُ دُرْسْتِ أَوْفَرِ نَسِ كَيْتِي كِرْمِ آخِرَتِ قِيَدِهِ
 أَوْلَا وَمَسْئَلَهَا نَفَقِ دَرْدَرِ نَدَهْ أَوْلَا وَاجِبِ أَوْلَادِ كِرْمِ
 إِحْتِيَاظِ آدَهْ فَرَضِ أَوْلَادِ عِبَادَتِكَ وَكَرْمِ هَلْ لَوْ

إِشْيَا بِرَبِّكَ كَرْمِ زِيرِ تَرَكِ إِدْجَنِ أَيْمَانِكَ جِرْمِ
 طَامُودَهْ أَبَدًا لَا يَأَدُ قَلُورِ شَقَاعَتِ وَخَلَاصِ أَوْلَادِ
 بَعْضَلِرِ قِيَدِهِ أَلْرَجِهْ أَيْمَانِكَ جِرْمِ أَمَّا أَيْمَانِ
 نَافِضِ أَوْلَادِ عَنَابِ مَسْحِي أَوْلَادِ خِي أَوْلَادِ
 إِسْلَامِ دَرْدَرِ نَدِنِ قِيَدِ نَدَهْ أَوْلَادِ كِرْمِ كِرْمِ
 دِيْنَا قِيَدِ نَدَهْ أَوْلَادِ كِرْمِ دِيْنَا إِشْيَانِ حَهْ إِحْتِيَاظِ
 إِدْرِبِ رِبْرِهْ كِرْمِ نَسَا كِرْمِ كِرْمِ بَا ذَرِكَا نَلْمِ جُونِ
 أَلْأَيْتِسَلِرِ كِرْمِ يُولَدَهْ حَرَامِيلِرِ كِرْمِ مَسْئَلِرِ أَوْلَادِ
 وَدَرِبِ كِرْمِ بَلُورِ بِلْمِ حَهْ أَوْلَادِ كِرْمِ كِرْمِ بُلُورِ كِرْمِ

صَكْرَهُ دَخِي بِرَأْفٍ دَرَكْرًا أَوْ حُرَامِيَهُ نَاكَاةً
 أَخْرَسْنَا دَخِي دَفْعَ إِدَاهِ أَمْلِي بُوَفَانِي دُنْيَا حُيُوتٍ
 بُوَقْدَرًا أَحْتِيَاطًا يُحْيُونَ إِدِجْلَ بَقْدَرٍ بَرَاغٍ إِدْرُ
 حَالٍ بَدَلِكُهُ مَجْمُوعٌ وَقَائِعِ دَنْتِ كَيْشِي أَوْلَ دُنْيَانِي
 فَوْتَرَسْنَا قَطْعِي بِلُورِكِرْمِ صُورِكِي أَلْبِ قَوِيْبِ لَيْدِنَا دَرُ
 حُوتٍ كَيْشِكِرْمِ أَوْلَ كِرْمِ أَرَأْفِ بُوَلُوكِرْمِ حُوتٍ حَيْتِ
 إِدِيرِدِي أَوْلَ أَرَادَهُ قَلْبُ وَسُرْمَا يَسْبِينِ دَخِي أَلْمِرْمِ
 أَقْرَابَسْنَا وَرَمَزْنَا يَا خُونًا أَوْلُورِكِرْمِ بُولَدَهُ أَوْلُورِيخِي
 حُرَامِيكِرْمِ أَلْمِرْمِ أَوْلُورِيخِي أَوْلُورِكِرْمِ كَفَنْدَخِي صُرْمِزْنَا

بَسَلْ خِرْمَتِ مَنَفَعِيخُونِ كِرْمِ أَلْكِ رَأْحَتِي وَلَدَتِي
 وَأَوْلُوعِي كَيْشِي وَصَفِ أَمْلِكِ مُمْكِنِ دَكْوَلِ أَخْرَتِ
 دَوْلَتِيكَ كِرْمِ قَلْبِ فُضِيلَتِي قِيَا كُرْمِ قَلْبِي لَدَتِي
 بِتَرَانِجُونِ بُوْرِيكِي بِلْدَرْدَرَسْتِ رَحْمَتِ حَكْبِ
 حَاصِلِ أَمْلِكِ بَسِ أَمْدِي حَقِيرِهِ وَفَانِي مَنَفَعِيخُونِ
 بُوْدُوكِرْمِ أَحْتِيَاطًا أَمْلِكِ بُوْدُوكِرْمِ رَحْمَتًا قَلْبِي دَرَسْمَلِ
 أَخْرَتِ بِرَعِيخُونِ مَنَفَعِيخُونِ دَرَسْمَلِ مَلِكِ أَحْتِيَاطِ
 إِقْنَامًا أَكْرِمًا أَخْرَتًا أَمَّا مَقْدَتِ أَوْلُورَسَا حُودِ
 كَيْشِي كَرْمِ أَوْلُورِكِرْمِ أَوْلُورِيخِي دَرَسْمَلِ دَرَسْمَلِ

خُوذُ شَيْطَانَهُ وَتَعَسَّرَ سَيْرُهُ اُولٰٓئِكَ فَاَسِيقُوا لَهُ
 بُوَدُخِي اَوْلُو زِيَاثٍ وَمَعْبُودُ نَلِيقٍ اَوْلُو نَعُودٍ يَا لِيهِ
 يَبْدَتُ صَكْرَهُ يَكْفُلُكَ مَسْئَلًا نَلِيقٍ تَمَامًا بِرِئَاكَ اَللّٰهُ
 صَكْرَهُ كَفَرُ لَا ذَمْرًا اَوْلُو لِحْلِي كَرْدَتُ دَخِي سَعِيْمَةُ كَرْدُ
 كِيْمَا يَمَانِيْنُ فَاَسِيْدَا تَبِيَا زِيْرَا حِيْنُ كَسِيْ شَرِيْعَتِ
 حَكْمِيْنَدُ بَرَحَكْمَهُ اِنْصَكَرَا نَلِيْسَا كَا فُوْلُو لُو
 اَمَّا اَوْلُو حَكْمِيْرَا تَبِيَا لِيَهْ بَرَحَكْمِيْ شَا تَا نَلِيْسَا اَوْلُو
 كَرْدُ كِيْ اَوْلُو اَبِيْتِ وَاَوْلُو حَدِيْثِ تَوَاتُرًا اِلَيْهِمْ اَوْلُو
 وَدَلَالِيْتِ دَخِي اَوْلُو قَطْعِي اَوْلُو اَكْرَشِيْعِيْتِ حَكْمِيْنَدُ

بِرَحْمَتِكُمْ سَهْلًا كُنَّا اَوْلُو مَلِكًا يَا حُوذُ مَسْخَرِيْنَا اَللّٰهُ
 شَتْرُ كِيْبِ كِيْمَسْتَتِ يَا كَلُّ نَهْ اَوْلُو سُوْنُ دِيْسَا
 بِرِيْ كَسِيْلُ تَبِيَا نَلِيْسَا يَا مَسُوَا كِيَا يَا تَمَامًا زَلْعُو سِنَا كُوْلَهُ
 مَسْخَرِيْنَا اَللّٰهُ كَرْدُ كَا فُوْلُو لُو نَلِيْسَا تَقْصِيْلُ اَصُوْلُو
 فِقْهِيْمَهُ مَعْلُوْمُو وَاَوْلُو كَعْفَرُ لَا ذَمْرًا اَوْلُو لَاتِ
 مَسْأَلَهُ كَرْدُ قُوَا رُوْدَهُ بَرُوْدُ رُوْدَاتِ تَقْصِيْلُ اَبْجَلِ
 بِرُوْدُ كَلْدَرُو بُو مَقْدِيْمَهُ اَكْرَا وَاَوْلُو كَفَرُ لَا ذَمْرًا اَوْلُو
 نَسْكَرِي بَلْدَتِ سِيْلَسَا يَحِيْحُ بَدَدُهُ كَا فُوْلُو لُو
 بَلِيَا مَلِكِ عُدَدَا وَاَوْلُو زِيْرَا مَسْئَلًا نَلِيقٍ اِحْتِنَهْ اَوْلُو

كِتَابُ رَسُوْلٍ دُرْدِرِي وَاجٍ وَجِجٍ
 دِرْكَرِ اَمَّا جَابِرُ يَلُو اَيْدِرْ كِه اَدَمُ اَعْلَانِي
 اِسْتَدَه هِيَج قَدَرْت وَاخِيَا رَقِيْد شُوْل اَعَجِ
 يَلُوغ كِب دِرْ كُرْسِيْل سَا پَرْتُرَا سَمْسَا پَرْتُرَا
 بِنُو اَيْلَا اَوْلَسَا يَغَا مَبْرُو رِيْب اَلْ كِنْدَك صَغُو
 كِتَاب اِنْد كِنْدَت وَنَحْي اَوْلَد غِنْدَك فَايِدَه
 اَوْلَز بُو نَسِيَا اَعْتَقَا اَدَا تَمَلْ كَمُرْدُرَا كَر
 يَلَا دِيْد كَلَر نَدَك مَفْضُو دُرُو بُو اَوْلُو سَا كَر

كَشِيَا فَوْض دُرْدِرِيْن مَضَلِيْنَا كَر كُوْ عَلْمِ اَوْلَا كَر مَلَك
 دَخِي يَلِيْك اَكْ تَرَفْتَهَا فَيَبْدَه عِيْن بَر كَشِي
 شَرَا خَالِف نَسْنَلَا اَعْتَقَا اَدَا سَا كَا فِرَا وَاوَلُو
 زِيْرَا اَوْل اَعْتَقَا اَدَا تَدِي نَسْنَلُو دَرْت قُرَا ن
 يَا حِدِيَا اِنْكَار اَتَمَلْ لَا زَمُرْ كَلُو اَكْرَجِه كِنْدَه عِي
 اَوْل اَعْتَقَا اَدَا تَدِي نَسْنَلُو اَز اَقْرَان وَحَدِيْت
 بَر كِه اِسْتَدَه لَا اَل دِرْسَا زِيْرَا قِيْن تَا وِيْلَقَا عِدَه
 لَعْنَتَا يَا شَرَا خَالِف اَوْلَسَا مَقْبُوْل اَوْلَز وَاوَل
 فَا سِدَا اَعْتَقَا اَدَا نَدْرَجِب يَلُو قَدْرِيْلُو وَمَعْنِيْلِيْلُو

آدمَ اَغْلَانِيكَ قَدَدِتْ وَاِخْتِيَارِ قَاصِرُ دُرْدَانِيكَ
 اَتْرُيَقْدَرُ اَتَا فِعْلُ وَاِحْرَاكَتِ اِسْنَادَا وَاَلْفَرْدِيغِيغْتِ
 زِيَرَا قَرَانَهْ حَدِيثَهْ بِيحَهْ يَرُدَهْ مَكْمَلِيكَ
 قَدَدِتْنَا اِخْتِيَارِنَا فِعْلُ اِسْنَادَا وَاَلْمَشْرِكَ
 دِيخِي اَوْلَادِكُمْ اَيْدُرْ اَدَمَ اَغْلَانِيكَ كِنْدَا اِخْتِيَارِكَهْ
 اِسْالِدِي اِسْتَهْ قَدَدِتْ وَاِخْتِيَارِ مَسْتَعْلِقِدُرْ
 حَقِّي تَعَالَى قَدَدِتْ اَنده اَتْرِي يَقْدَرُ اَوْلَا اِسِي
 اَبْرُشِي دِيخِي كَرَسْبِي بِي اِلَا اِعْتِقَادَا اِنْفَل دِيخِي كَرُورِدُ
 اَمَّا اَكْرَحِي تَعَالَى قَدَدِتْ اَتْرِي اَبْرِي اَبْرِي دِيخِي كَرُورِدُ

مَرَا دُرِي بُوَا وَاَلْوَسَا كَرُورِدُ قَدَدِتْ خَيْرِي غَالِبِ
 وَمَسْتَعْلِقِ قَالِدِي نَوَابِ وَعَقَابِ اِنْفَل مَعْقُولِ
 اَوْلَسُونِ دِي بُوَسْتَدِيغِ اَوْلُرْ زِيَرَا قَرَانِ وَاَحَدِي
 وَصَحَّا اَبْرَا اِنْفَل اَبْرَا اَدَمَ اَغْلَانِيكَ
 فِعْلُ اِخْتِيَارِي هُو كِنْدُو قَدَدِتْنَا هُو حَقِّي تَعَالَى
 قَدَدِتْنَا حَاصِلِ اَوْلَا اَمَّا حَقِّي تَعَالَى قَدَدِتْ
 كَامِلِ وَاَلْبِ دُرْ قَدَدِتْ قَاصِرُ وَاَلْمَعْلُومِ
 اَشَاعِرَهْ وَاَسَا فِعْلِكِرْ قِينِدَهْ فُلْكَ قَدَدِتْ فِعْلِ
 اِخْتِيَارِ سِنَا مَسْتَعْلِقِ اَوْلَا اَمَّا اَبْرِي يَغْتِدُرْ

وَأَوْتَعَلَّقَا كَسْبَ دِرْهَمٍ ثَوَابٍ وَعَقَابَاتِ أَنْتَ
 أَوْ زَنَا دَرْدَرُ قَلْمُ تَصِفِ أَوْلَدِي عَائِدُ لِفِ
 وَمُطِيعِ لِي صِفَتِ بَرِّهِ وَقَاسِطِ لِقِ وَغَا صِلِقِ
 صِفَتِ بَرِّهِ أَوْلُ تَعَلَّقُ اجْتِبَا رِيَا لِدْرَا مَسَا
 حَنِيفَلِرُ قَنْدَهُ أَوْلُ قَدْ زَنْتِكَ دَحِي أَثْرِي وَارِدُ
 فِعْلِ اخْتِبَا رِيْسِنَهُ أَكَا كَسْبِ دِرْهَمٍ قَلْمُ كَلِمَةٍ
 أَوْلَدِي عَائِدُ وَقَاسِطُ دِرْهَمِي أَوْلُ أَثْرِي عَائِدُ
 بِمُسْأَلِهِ مَشْكَالِ سَأَلِ زَنْتِكَ تَفْصِيلِ وَحَقِيقِ
 قَضَا وَقَدْ زَنْتِنَا مَوْزِي أَوْلُ مَا شَوْلُهُ قَدَارِكُمْ

33

عَلَا دَمِشْدُ تَرْدُ دِرْهَمِ لِي أَتِيحُوتِ أَنْ أَيْدُ لِرُ حَنِيفَلِرِ
 مَذْهَبِ أَوْلُ مَسَا لَ إِرَادَتِ وَأَخْتِبَا زُ قَوْلِكُ
 قَلْدَتِنَا مَسْتَنْبِدُ قَلْدَتِ أَثْرِي دِرْ حَقِ تَعَالَى
 آدَمَ إِغْلَا بِنْدَهُ قَلْدَتِ بَرْتَدِي أَوْلُ قَلْدَتِ تَنْتِكَ
 نِسْبَاتِنِ إِشْلَاكَا وَتَرْكِ إِهْكَ خَيْرُ وَشَرُّ وَطَاعَتِ
 وَمَعْصِيَتِ بَرِّ بَرْتَدِي فِي كَلِمَةٍ خَيْرُ وَطَاعَتِ
 إِشْلَاكَا قَضَا نَسَا حَقِ تَعَالَى أَوْلُ طَاعَتِ بَرْتَدُ
 بِنْتِ اخْتِبَا رِ وَقَضِدِ سَبِيلَا أَكْرُكُنَا إِشْلَاكَا
 قَضَا نَسَا أَوْلُ كُنَا بَرْتَدُ بِنْتِ قَضِدِ سَبِيلَا

33

أَضْرَابُ يَدَيْكَ لَوْ كَرِهْتَ قُدْرَتُكَ أَثَرُ ظَاهِرٍ
 زِيْرَ حَرَكَتِ أَتَمَّ اسْتِنَا إِذَا سَمَّاتِ الْقَمَرِ
 حَقَّ تَعَالَى قَدْرَتِ أَثَرِ يَدَيْكَ بِلَا وَزَائِدٍ وَزَيْدٍ
 كَيْفِي أَوْلَى كَرِهْتَ بِرَاقِ شَيْءٍ مَجْمُوعٍ أَسْبَابِ بِنِ يَرْقُلُوا زَائِدًا
 وَحَاصِلِ تَمَكُّدِ حِي قَصْدِ وَاجْتِنَاءِ رِجْحِي أَوْلَى أَمَّا
 أَوْلَى أَيْشِ حَاصِلِ أَوْلَى بِنِ قَرْنِ كَرِهْتَ مَلِكِ بِنِ دِينِ
 دَبْرُ بِنِ سَيْمَلِكِ إِشْدِيدِ سَيْلَا مَمْلُوكِي أَمَّا
 جَوْنِكِ كَيْفِي بِرَاقِ قُدْرَتِ حِي بِرَكْتِنَلِ
 فِعْلِ اجْتِنَاءِ رِسْنَدِهِ أَثَرِ تَقْدِيرِ كَرِهْتَ رِجْحِي دَكْلَدِ حِي

ع

وَهِيَ مَعَارِضُهُ إِذْ رَحَقَ تَعَالَى قُدْرَتِ أَثَرِ تَقْدِيرِ
 كَنْدُو فِعْلِ اجْتِنَاءِ رِسْنَدِهِ أَكْثَمًا زَائِدًا هَيْلِ
 سَنْتِ بَرَقَاجِ مِثَالًا كَرِهْتَ وَرُؤُوسِ تَوْضِيحِ إِحْوَانِ
 وَمَعْنَى بِنِ دَخِي يَدَيْ كَرِهْتَ مَكْلَفِ كَنْدُو اجْتِنَاءِ بِلَا
 إِشْدَادِ كَيْ إِشْدَادِهِ اسْتِعْغَالِ وَارِدِ حَقِّ تَعَالَى
 إِذَا دَخَلَتْ أَلْفَتِ أَتَمَّ الْيَدُ كَلِمَةُ لَرِ اَنْدَنُ
 أَوْلَى وَمَعْنَى بِنِ قَدْرِي دَبْرُ كَرِهْتَ دَخِي يَدَيْ كَرِهْتَ
 حِي بِرَكْتِنَلِ تَعَالَى إِذَا دَخَلَتْ وَقَدْرُ بِنِ دَرِشْتِ
 وَمَعْنَى حَقِّ تَعَالَى إِذَا دَخَلَتْ دَكْلَدِ حَقِّ تَعَالَى

كَأَنَّكَ كَهْرٌ وَقَاسِقٌ فَسَقِنُ دِلْمَدِي
 بَلْ كَمَا فُودِنَ إِيهَاتٍ دِلْمِي وَمُؤْمِنِينَ
 طَاعَتِ دِلْمِي بُلْرَحَقِّ تَعَالَى نَكَّ إِرَادَتِنَا
 فَمَا كَفْتِ إِذْ كَرِهْتِ نَكَّ يَوْمَ إِخْتِيَارِ لِرَا
 كَهْرٍ وَمَعْصِيَتِ إِشْلَادِ لِرَيْبِهِ دِدْ كَلْمِي نَجْوِي
 كَمَا نَوَابِ وَعِقَابِ إِتْمَكِ مَعْقُولِ أَوْلَاهِمُ
 حَتَّى تَعَالَى حَكِيمٌ دَرِي مَرْتَسَلِكِي إِشْلَاكَ أَنْكَ
 قَلْدَتِنَا وَإِرَادَتِنَا مُسْتَنْدَاؤِيَا أَمَا لَمْ تَرَ كَمْ
 بُولَسْتَدَنْ قَجِبْ بَرَاوَلُورُ شَيْعِ نَسِينَا مَرْتَكَبِ

اُولُو رَحَقِّ تَعَالَى قَدْرَتِ أَوْزِنَانَا قَلْدَرْتَرِ
 غَالِبِ إِتْمَكِ كَيْبِ وَقَوْلِ يَادِ شَاهِنَا فَمَا لَمْتِ
 إِتْمَا قَادِرِ أَوْلَقِ كَيْبِ حَقِّ تَعَالَى نَكَّ قَدْرَتِ
 بَعْضِي مَمْ كَسْتَانْدَنْ قَاصِرِ أَوْلَقِ كَيْبِ إِشْعَا
 بِيَاتِ اِدْوَرِ مَرْتَسَلِكِ مَجْمُوعِ مَذْهَبِكِ وَفَاسِدِ
 كَجَمْعِ قَاعِدَتِ دَخِي كَسْتَنْدِي كَيْبِ قَبِيحِ أَوْلَتِ
 فَكَلِّ قَصْدِي دَرِ مَعْصِيَتِ إِتْمَا حَقِّ تَعَالَى نَكَّ إِجَادِ
 بَوْضُدَا نَدْ كَسْتَنْدَنْ صُكْرَهُ أَوْلَمَعْصِيَتِ يَرْتَدَعِي
 قَبِيحِ دَكُولِ مَكَارِ نَوَابِ وَعِقَابِ أَوْلَمَعْصِدُرِ

وَسَاءَ فَعْبَارٌ مَذْهَبُهُ فَمِنْ مَلَكَ غَيْرُهُ نَصْرُهُ
 اِتِّكَادُهُ مَعْصِيَتِ شَأْنِ فِعْلِكَ اَمْرًا نَحْوَ الْفَتْ
 اِتِّكَادُهُ يُوَسِّنَا حَقَّ تَعَالَى فِعْلِيْنَهُ مَتَّصُوْرًا وَلَا
 دَخِي مَعْزِلًا يَدْرُكُ كَرَحِّ تَعَالَى اَزْرًا وَاجِبًا
 فَلَمَّا اَزْرًا نَاهِرُهُ نَسْنَا كَرِمْ مَصْلُوْدًا فِي اَشْيَا
 دَخِي وَاجِبٍ دَرَكِ طَاعَتِ وَعِبَادَتِ اِدْنِ اَجْمَعَا
 قِيَا دَخِي وَاجِدُ كَرِمْ تَوْبِهِ اِدْنِكَ تَوَسِّيْتِ
 قَوْلِ اِدْنِ اَوَّلِ كَلَاهِ اِشْكِيْبِ تَوَسِّيْتِ اِلَّا بِطَاعَتِي
 اِيْرَفُ جَفْرِيًّا زِيْرًا عِبَادَتِ اِشْكِيَا بِطَاعَتِي قَوِيْنِ

عبد

ظَلَمُوا رُوَاغِيًّا وَلِيْ طَاعَتِيْ قِيْمَتِيْ حَكِيْمَتِيْ لَا يُوْنِ
 دَكُوْلُ بُوَا هَلْ هُوَا اَنْكَ شَرِيْعَتِيْ فَا لِيْ سُرِّي
 حَقْدًا اَمَّا اِحْ طَاعَتِيْكَ سُرُوْدِيْ بَرُوْرِيْ
 كُوْرِيْ سِيْلًا دَكُوْمُوْرِيْ مَقْصُوْدًا وَاَوْلَادِيْ
 يَنْلُوْكَ مَذْهَبِيْ وَسُرُوْرِيْ خَلْقِيْ دِلِيْ مَشْهُوْرِيْ
 اَوْ لِيْ سُرُوْرِيْ كَرِيْمِيْ لِكُلِّ نَفْسِيْ اَزْرُوْسِيْنَا
 يَنْلُوْكَ بَعْضِيْ سُوْرُوْرِيْ خُوْشِيْ كَلْبِ اَنْكَ اَزْرِيْنَا
 اِعْتِقَادِيْ اِدْنِيْ عَمَلِيْ اِدْرُوْرِيْ حَقِّيْ مَذْهَبِيْ يُوْرُوْرِيْ
 صُوْرُوْرِيْ خُصُوْصًا كَرِمْ بَعْضِيْ مَعْزِلِيْ كِتَاْفِيْ

36

كِبِ قُرْآنٍ تَقْسِيهِ بَرْدُ دَرِي كُنْدُو مَذْهَبِيْنَ وَ قَائِدِ
 اِعْتِقَادِيْنَ كَجُرْمِيْكَوْنِ قُرْآنِكَ اَيْتَلِكِيْ كُنْدَمَذْهَبِيْ
 مُوَافِقِيْ تَأْوِيلِ اِيْذِيْ اَكْثَرُ مَبْتَدِ يَلِكِرْ كَرُوْمَذْهَابِ
 تَفْصِيْلِيْنَ وَ تَحْقِيْقِيْنَ يَلِكِرْ كَشَا فِدَه سِيْلَه يَلِكِرْ
 دِيُوْ خَلْقِكَ اِعْتِقَادِيْنَ بَعْضِيْ مَسَائِلَه اَنْكَ اَزْ نَا
 بَرْدِيْ دَرْدِيْ بَسِيْ بَرْدِيْ وَ اَجِبِ اَوْلَدِيْ كِيْمِ
 اَوْلِ اَهْلِ هَوَا اَنْكْ مَشْهُورِ سَزُوْرِيْنَ كُوْرُوْرُ
 قَائِدِ وَ اِطْلَاعِيْنَ بِلْدُوْرُوْرِ اَهْلِ سُنْتِ مَذْهَبِيْكَ
 كَرُكَلْسِيْنَ تَفْصِيْلِيْ اِيْ وَ زَا كَرُكَلْسِيْلِكْ اِعْتِقَادِيْ

تأويل

اَنْكَ اَزْ نَا اَوْلِيْ خَطَاوَتِ سَفَلْنَا زِيْرَ اَقْفَا اَنْكَ
 اَكْثَرِيْكَ اَزْ نَا دَرْدِيْكَ بُوْ جِيْرِيْكَ وَ قَدِيْرِيْكَ
 وَ مَعْتَرِيْرِيْكَ كَا فِرَاوْلَدِيْ قُرْآنِ وَ حَدِيْثِ حَيْمَانِ
 مَخَالَفَتِ اِدْبِ نَفْسِيْ اَزْ وُورُوْرِنَا مُوَافِقِيْ مَذْهَبِ
 جِيْرِيْ قُرْآنِ وَ حَدِيْثِ اَكَا مُوَافِقِيْ تَأْوِيلِ اَنْجُوْرِيْ
 اَمَّا اَهْلُ صَوْلَاكْ اَكْثَرِيْ اِيْذِيْ كَرُوْمَبَلِرْ مَوْوَلَدِيْ
 مَشْهُورِ كُوْرُوْرِيْ اَكَا دَرْدِيْكَ قُرْآنِ وَ حَدِيْثِ
 تَأْوِيلِ اَنْجُوْرِيْ اَكَا اَزْ اِدَا وَ مَسَائِلِ اَمَّا اَنْلَرُكَ
 قُرْآنِ وَ حَدِيْثِ اَنْكَ اَزْ اَقْرَبِ اَمَّا حَدِيْثِ وَ اَيْتِ

37

معنسن بوزدردر گند و اعنقا دنا و ظنا موافق
 اذرا و اول کافر و مکر اگر چه تا و نيل خطا و فاسد
 اولو سا مکر که آنگن غلوا د تا و نيل غايت بعيا ولا
 و فضيلتا و نيل کبر ايدردر حق تعالى فرزند
 بيزدي تيد کبر و کانا لله عيا کبير ابن بو آيت
 دلاکت اذکر علی اله الا صغرا و لا دخی بعضی
 محتمه کب کيمز ايدردر حق تعالى جسمند
 ائمه قاخ عضو و ارسا ائمه داخ و رد بس
 بکتاب تا و نيل زوله کشتي منکر اولمقدت حقمماز

38
 38

کافر اولو در دکر بو مؤسناک تفصيل علمو
 کلامده در بو آرد ده بو مقدا ريات اقلک
 پتر بو قد ريات اقلک دختي مقصود بود
 دين قيد نون اولن کيشلر بر مرز اعنقا ددن
 و بر مز سوز ددت و بر مرز اينشا سقندر و ديننا
 خلال ايشد صيکر زير کيشي اولر کبر بو سهل اغنفا
 و سهل سوز و ايش بو لا ايات و انسلام دولت
 و ريشکين کافر اولر محرور و معبون اولر
 و کافر اولد غندين بلر کبر بار کبر و ايمان و شها

كَوْرَهُ اسْتَعْمَا زَايِدَهُ بَلْكَلَهُ بُو كَفْرٍ وَاعْتِقَادِ سُرُقٍ
 خَا مَسْمَا نَلِقَ دَعْوِي سَبِيْنِ اِدْبِ اعْتِقَادِ مَوْجَمٍ
 وَدِيْنِ كَشِيْلٍ كُوْ كَلِيْذَهُ بُو كَشِيْذًا مَّا خَبَرِي
 يُوْ بَلْكَهَ خَا غَا مَلِيْقٍ وَمُحَقَّقِيْقٍ دَعْوِي سَبِيْنِ اِدْبِ
 شَيْطَانِ اعْتِقَادِيْنِ وَدِيْنِيْنِ فَا سَيْدَا تَشْتَلِدُوْ وَاَوُوْ
 سَرِيْعَتِ خَالِفِ عِلْمِ اِرَا مَطَالَعَهَ اِدْبِ فَا سَيْدِ
 مَذْهَبِكِرَا شَيْخِ كَلِ شُوْمُوْ لِعَنْدَتِ اَمَّا كَلِدُوْ وَخِيْمِيْرٍ
 اِيْمَانِيْنِ وَاعْتِقَادِيْنِ صَحِيْحِ صَدْرًا اِيْمَانِيْرٍ اَبُو بَجِيْرٍ
 سَتَلَانِيْ وَمَرْدِيْ بَرْدُ غَا كِتَابِيْنِ نَصِيْفِيْنِ اِقْتِسَادِيْنِ

الْقَشِ دَرْتِ بَابِ اِيْتَشْتَدُوْ كَرِيْمِيْرٍ اَوْجِ بِيْلِ خِيْمِيْرٍ
 وَصَقْبُوْلِ حَدِيْثِيْنِ كِتَابِيْرِيْنِ وَدَعَا كِتَابِيْرِيْنِ اِسْتِيْبِ
 وَجَمْعِ اِدْبِ مَطَالَعَهَ اِتْدُوْ مَرِيْدُوْ عَالِمِيْ جِيْقَرْدِيْمِ
 بَرْدُوْ مَشْتَدُوْ وَاَوُوْ كَلِيْذَهُ حَدِيْثِيْنِ صَحِيْحِيْنِ
 كَلِمَتِيْمِشِ تَقَالِيْلِيْمِشِ دَر كَرِيْمِيْرِيْ كُوْنِ يِعْمَامِيْرِيْ عِلْمِ
 اَبُو بَكْرِيْ صَدِيْقِيْنِ اِيْتْدِيْ اَبَا بَكْرِيْ كَفْرٍ وَشَيْخِيْرٍ بُو خَلِيْقِ
 اِرْتَسِنْدِيْمِ كِرِيْمُوْ وَبَلُوْ سَرِيْدِيْمِ اِنْمَا زِيْمَا كَرِيْمِيْرِيْ كُوْنِ
 فَرَجَا فَرِيْخَا جِيْقِيْرٍ كُوْ كَرِيْمِيْرِيْ فَرَا طَا شِ اِرْدَرِيْمِ
 يُوْرُوْ دِيْ بِلْمَا زَا مَتَا اَبَا بَكْرِيْ سَكَا بَرْدُ غَا اَلْوَا دِيْمِ

كِهَزَنَ اِنْ اِقْسَيْنِ تَاخَقُ تَهَا كِي بُوَدَ عَا بُوَكَاثِنَه
 سَهِي اَوْلَشَرِكْ وَكَفَرَا زِمَا اَوْلَسَنَلَرْدَنَسْ
 سَقِيَا اَوْلَ دَعَا بُوَدُزَا لَلْهَمَّ اِنِّي اَعُوذُ بِكَ مِنْ
 اَنْ اَشْرِكَ بِكَ شَيْئًا وَاَنَا اَعْلَمُ وَاَسْتَغْفِرُكَ
 لِمَا لَا اَعْلَمُ اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ بَسْمِ الْكَلِمَةِ
 بِمَعَا مَبْرَحُ حَضْرَتِ عَلَيْهِ السَّلَامُ اَوْ بُوَكْرَ صِدِيْقِ
 كِي كُنِيَا شَيْلَا دِي جُكْ اِيْمَانِ وَاَسْلَامِ قِدِيْدَه
 اَوْلَنَ كِي فِي قِي وَفُتُوَقْ وَاِحْيَا ط اَهْمَلْ كَرَكِه
 بِرَمَزِ اَعْتِقَا ذَبْرَه وَكَفَرُو كِ لِاَجْسِنِ سَيَلَكَا ذَبْرَه

اِيْمَانِنَا خَلَّ اِرْشِدْ دَمِيَا بَسْمِ بُوَسَنَلَرِي بِلْمَكْ
 دِيْنِ بَايِنْدَه قَتِ اِحْيَا طَلَهْ وَفَتِ قُوْحِدَه اَوْلَسْرُ
 كَرَكْ كُوْطَلَهْ فُوْخُو وَاِحْيَا ط اَوْلَامَقْ كُوْكَلْ
 خَرَابِعِنَا وَنَفْسِ شَيْطَانِ عَا لِبَلْعِنَا وَجَاهِلْعِنَا
 دَلَا لَتِ اِدْرِنَا كِه حَقُّ تَهَا كِي بِرْمُشْدُ اَهْمُشْدُ
 اِيْمَا حَتِّي اَللهُ مَرْعَا دِه اَلْعُلَمَاءُ مَعْنِي بَدِيْكَرْ
 شَكْرُ تَهَا كِي دَتِ فُوْفَرَا لَّا عَالَمَلَرُ فُوْرُوْسِي اِي عَزِيْرْ
 بِلْمَكْ كِه دِيْنِ عِلْمِنِ بِلْمَكْ دَوْلَتِ سَمَا سِيْرُ وَاَسْعَا
 كِه مِيَا سِيْلَدِيْرِيْرَا فُوْخُو حَقُّ تَهَا كِي سُوْ كِي عِلْمِنِ

40

قَبْرِ زَبْرَجِيْنِ بَرَكِيْ بِلْسَا بَرَاوِلُو يَادِشَاهِ وَارِيْشِ
 سَهْلَ قَلْبِ اِدْنَا وَسَهْلَ دَسْنَهْ اَلِهْ نَاجِيْ دَرُ لُو اِنْعَامِ
 وَ اِحْسَانِ اِرْدَمِيْشِ وَ اَوَلُو يَاشَا هَلُو قِيْ وَرِيْشِ
 وَ هَمُ خَشْمِ وَ هَضْرِيْ دِيْ قِيْشِ خَشْمِ تَدِيْ كِيْشِ
 قِيْ دَرُ مِيْشِ هِيْجِ كِيْشِ قِيْ اَنَلْ خَشْمِيْ دَرُ
 وَ قَهْرِيْ دَرُ وَ تَلِيْ مِيْشِ بِيْ بُوِيْ بَلَنْ كِيْشِ اَوَلِ
 يَادِشَاهِ كَرْمَدِيْ سُوْرَاوَلُو اَلَا خِيْذَمْتِ اِدْرُ
 اَنَدُ وَ قَرُوْرِيْ زِيْ اَكِيْشِيْ اَوَلُو لَوْ اَنَدُ وَ رُضُوْقِ
 وَ اِنْ سَوَمَلْ وَ اَلَا صِدْقِ قَلْبِ اِنْمَلْ اَلَا دَانِيْ

هُوْدُوْرُوْ اَوَلُو لَوْ اِنْمَلْ بَلْمَلْ بَرُهْ اَوَلُو يَ اَخُو دَانِيْ
 كَمَالِ وَ حَيِيْبِ عَرَبِ كَسْمَلْ كُوْرَمَكِ وَ بَلِيْ
 بَرُهْ اَوَلُو يَ اَخُو دَانِ اَوَلُو كِيْشِيْ دَرُ كِيْشِيْ جِيْ اِنْعَامِ
 وَ اِحْسَانِ اِرْمِيْشِ بَرُهْ اَوَلُو مِيْشِ جِيْ بُوِيْشِهْ
 عَقْلِيْ مَقْرُوْرُوْ اَوَلُو يَ اَبِيْ كِيْشِيْ كُوْرَمَكِ
 اِيْشِيْ دَرُ دِيْ اَنَدِيْشِهْ بِيْ يَ اَسِيْنِ ضِيْ دَرُ
 كُوْرِيْ دَرُ عَقْلِيْ پَرْدَمِيْنِ قَلْدَسَا وَ قَلَاغِيْ دَرُ
 مَعْرُوْرُوْ قِيْ بِيْ بُوِيْ جِيْ قَرْمَا اَلَا دَرُ اَكِيْشِيْ عِيْ دَرُ
 وَ قَرُوْرِيْ نَظْرَهْ بَعْسَا بَلُوْرُوْ كُوْرَمَكِ اَوَلُو يَ اَسِيْ

هُوْدُوْرُوْ
 اَوَلُو

محبت د حق تعالی خا شنه کامیله زیر احق
 تعالی نکه عظمت و هیت شول مثابه کولدیلم
 عقللر ان کلیتاً مجموع اولوقلر و فضیلت لریم
 خلقه وارد حق تعالی دن ارش برسن نکه اولوقنا
 بولسنلر دخی لب الدگیشیا ارشن فعملد صخلر
 مجموع حق تعالی دن درودخی بو کو کدی
 ویزدی عین و غریب سنلر حق تعالی قدرتن
 موجودد و کولر عجایبنا خولکسنلر عقل
 ارش برسنلر کمنش بوز الهمش بدی بودیا قدردن

و اولوقنا

قایت عباللادن شول عقلا ز کور نر کوی بو عکلا دن
 اکاکره قیاس ایت دخی بو کمنش برکن برکنده
 بو مجموع کون طولنر کوی بو نکل نکل بو نکل بو نکل
 کند قدر اولو بسن کمنش حرکت برکن
 فصر ایله دخی بو مجموع عالی بو بر بلاط اولدر
 التوت کب بو بر اندن کمنش اوت بولشمدر نکل
 بو فکرا ایلا نر عجایبندن دخی بو فکرو
 ایلک کلر بر نر شوت بوده قاج دلو اوت
 بر هر بر کل دخی بر دلو پیری بر دلو پیری بر دلو

خَاصِيَّتِ بَرْدِ زُحُلُو حَالِ بُوْدِ كِيْمَرِ هَرِ بَرْدِ نَكِّ
 لِيْمِ يَنْ صُو وَطَرِيقُ وَكُوْنِ اِسْتِي سِنْدَنْ خَاطِلِ اَوْلَدِ
 اَكْرَجُوْعِ بُو كُو تَلُو دِي وَبِرْدِ كِي عَجَابِ نَسَلُو
 اَكْلَابِ عِبْرَتِ دَنْبِ سِنْدَهْ عَشِقُ حَاطِلِ اَوْلَادِنَا
 كَسَنْدِ بَدَنْكُ بِنِيَا ذَنْ فِكْرِ اَبْلَكَلِ كِهْ بَرِ قَطْرِ صُوْنِ
 بِنَا كِي اَطِيْفِ عَضُو كَرِ حُسْنِي وَبِرْدِ عَضُوْدَهْ
 فُو تَلُو خِيَا حَاطِلِ اَوْلَدِي دِي بُو اَوْلَدِ وَصُو
 وَطَرِيقِ هُو وَهَوَا خِيَا اَزَا اَوْلَدِي خِيَا صُوْرَتِ
 بَعْدِ اِلْدِي هَرِ بَرِي بِرِ صُوْرَتَا بِرِ طَبِيْعَتِ خِيَا خُصُوْمُو

بدر

اَوْلَدِي يَا خُوْدِ بُوْدِ رُوْتِ مُخَالِفِ نَسْنَهْ حَقِّ تَعَالَى
 وَتَبَاكَ كِ بَرِ آرِيَا كُوْرُوْتِ بِي خِيِي تَرْكِيْبِ اِدْبِ
 نَبَاتَاتِ وَحَيَوَانَاتِ مَتُوْلِدَهْ اَتَدِي هَرِ بَرِ حَيَوَانِ
 بِرِ طَبِيْعَتِ بِرِ صُوْرَتَا وَبِرِ خَاصِيَّتِ خِيَا بِي مَخْصُوْمُو
 قِلَادِي وَكِرِ قَلَانِ حَيَوَانَاتِ وَسُوْلِ اَرُوْبِي كُرِيْمِ
 حَقِّ تَعَالَى اَنْدَنْ نَهْ فِرَاسْتِ فُو مِسْلِدِ مَجْمُوْعِي
 تَقْدِيْرِ كِرِ بِي حَالِ وَا رِ سَادِ وِ شَرِ مَوْرِ اَبْلَرِ وَصُوِي
 اَخِرْنَا اَلْوَرِ نَالِ اَبْلَرِ دِي خِيِي سُوْلِ كُو مَجْنَلِ دَلُو مَجْلُوْرِ
 كُوْرِي كِهْ مَخِيِي مَجْمُوْعِي خِيِي مَسْدَسِ وَبِرِ بَرِ نَا بُو اَبْرُو دَرُو

48

تَمَامُ بَالٍ وَ لِحْقِ أَخْرَجِي بِمَا صَوَّرَ أَنْدَتِ صُكْرَهُ
 صَوْلَتُ أَيْرُقْدَرُ وَ جِجَكْ كُتُورَتِ أَيْرُقْدَرُ
 هَرَبَرِ بِرِشَا فَخَا مَحْضُوصُ وَا لَرُ وِ بِرِ بِرِشَا وَ طَمَزُ
 أَخْرَجِي صَوْبَالٍ وَ فِ بِرِغْنَدِي صَوْرَهَرِ وَا لَرُ
 وَ دَخِي سُورِ رِجْجِي كُورُ كِه سُورِ اغْنِي جِسِي وَا لَرُ
 بِرِغَاخِ بَا شَتَنَدَنْ بِرِغَاخِ بَا شِنَا وَا لَرِ خَا جَرُ
 قَنَادِ بَقِكُمْ وَا جَا وَا يَا خُو دُ شَاهِ صَبُوقِ وَ طَمَزِ
 وَ نَا زَكِ خَا وَا رُورُ كِه بَعْضِي بِرِي سَبُورُكِ وَ بَعْضِي
 بِرِي صَبُوقِ دَكَلَدِ بَكَلُ كِه مَجْمُوعِ بِرِ بَرْدِ هَرَبَرِ وَا لَرُ

وَا رِجْجِي وَا لَرُ بِرِي بَرْدِ لُورُ مَقَشِي اُز رِنَا دَر دَر دَخِي وَا لَرُ
 اُز وَنْ وَ بَرْدِ صَوْرُ دَكَلَدِ وَا لَرُ اُيَقْلَرِه اُز رِنَدَنْ
 لِحْسِي سَكْرُ دَر طَلَشْمَزِ سَكَلِ كِرِ غَا يَتِ خَفِيفِ
 اُيَقْلَرِي اِنْجِه وَ دَر دَر وَا لَرُ خَا جِه طَلَا شَرِ يُو اَكَنْدُ
 صَنْعَتِنْدِه قَتِ خَا دَرِقِ مَهَنْدِ سَلَرُ خَا جَرِ دَرُ
 اَنْلَرُ اِشِي اِشِي لِهْمَزِ نَبَسِ اَمِدِي كِرِ كَلَدِ غَمَقَلِ
 كُورِ غَمَقَلِ وَ غَرُ وَا لَرُ كُورِ اِنْمَا مِشَرِ كِي وَا لَرُ
 بَوْمُصْنُوعَاتِ عَجَا يَبِنَا بَقْتِ حَقِ تَعَالَى نَكِ غَمَقَلِ
 وَ هَيْبَتِنِ وَ كَمَالِ قَدَرَتِنِ وَ غَلِنِ اَكْشَا كِيَا

44

دَخِيَ آلَ عَظْمَتِنَا وَأُولُو عِنَا لِأَيِّ قَوْلِنَا مَشْغُولٌ
 أَوْلَا بُونَسَارِي فِكْرَ أَيْدِي حَقِّ تَعَالَى كَيْ عَظْمَتِنَا
 وَكَمَالِ قُدْرَتِنَا سِتْدَ لَالِ أَيْ عَظِيمِ عِبَادَتِنَا
 زِيْرَا بِنَا مَبْرُ حَضْرَتِ عِلْمِ بِرُ مَشْدُ الْفِكْرِ
 سَلَكَةَ حَيْرِ مَزِينِ عِبَادَةِ سِنِينِ مَعْنِي بُوْدَرِكُ
 بِرُ سَاعَتِ كَيْ حَقِّ تَعَالَى تَكْوِينِ مَصْنُوعَاتِنَا فِكْرَ أَيْدِي
 عِبْرَتِ وَحَيْرَتِ حَاصِلِ وَهُوَ خَيْرُ لَدِي كَيْ
 يَلْبَقُ نَافِلَهُ عِبَادَتِ تَوَابُتِ زِيْرَا مَقْصُودِ
 عِبَادَتِنَا حَقِّ تَعَالَى وَهُوَ لَوْ كَيْ وَكَيْ حَقِّ تَعَالَى

اِمْدِي حَقِّ تَعَالَى وَهُوَ لَوْ عِنَا وَكَمَالِ قُدْرَتِنَا وَكَيْ تَكْوِينِ
 هَيْجِ لَكِنْ وَحَيْرَتِ سِتْدَ كَيْ مَصْنُوعَاتِنَا
 وَحَيْرَتِ اِكْتِفَادِ بِيُوْرِعِبَادَتِنَا وَطَاعَتِنَا
 اُولَقْدَرِ بِيُوْرِعِبَادَتِنَا حَقِّ تَعَالَى حَقِّ تَعَالَى
 بِرُ مَشْدُ كَيْ بُوْرِعِبَادَتِنَا وَكَمَالِ قُدْرَتِنَا
 عِبَادَتِنَا بِفِكْرِ الْبِكْلِ كَيْ عِبَادَتِنَا وَكَمَالِ قُدْرَتِنَا
 عِبَادَتِنَا كَيْ حَقِّ تَعَالَى كَيْ حَقِّ تَعَالَى حَقِّ تَعَالَى
 كَيْ حَقِّ تَعَالَى حَقِّ تَعَالَى حَقِّ تَعَالَى حَقِّ تَعَالَى

كَرُو قَلْبُ سَنَسْكَرَ اَزْ رِيَا تَرْجِيحُ وَتَقْدِيرِ اِدْرِيُو حَقُّ
 تَعَالَى اَلْمَحَلُّ قَابِ عَجَابِ يَلْبُورُنْ فَكْرًا اِدْرِيَجَلْ قَوِيْنُ
 مَحَبَّتِ اِيْنِ كَرُو حَقِّ تَعَالَى اَوَّلْ دَرُو دَرُو لَوْ اَنْعَامِ اَرْدُ
 وَاطْفُ لَوْ فَكْرًا اِنْسَا قَوْلِقُ وَخَدْمَتُ مَحَبَّتِ
 فُو بَرُ مَثَلًا بِنِي فَضِيْكَ اِنْسَا كَرُو حَقِّ تَعَالَى اَوَّلْ
 يَفْقَدُنْ وَاَزْ اَبْلَدِيْ وَجُوْرُ نَعْمَتُوْنِ وَرِيْدِيْ اَنْدُنْ
 صَكْرَهْ جَمَا اَنْدُنْ وَنِيَا اَنْدُنْ وَيَهَا يَمِيْدُنْ
 قَلْبِيْ اَدَمُ اَنْغَلَا تَكْرِيْدُنْ قَارِيْ دَمُ اَنْغَلَا تَكْرِيْدُنْ دَرُو
 اِيْمَانِ دَوْلِيْ وَاسِيْلَا مَرْ نَعْمَتِ بَرُو لَا مَعْرُزُو مَكْرَمُ

سَلْمَا تَلُو اِحْنِدُ دَرُو مَجْمُوْعُ اَعْضَا لَوْ وَفُو تَلُو
 صَاغُ بَرُو تَدِيْ عَقْلُ سُوْرِيْ اَكُوْرُ سُوْرِيْ اَصْغِرُ
 يَا دِلْسَرُ قَلْبِيْ تَهْ اَوَلُو نَعْمَتُنْدُ عَقْلُ وَدَلُو لَوْ
 بِنِ دَرُو بِلَا سِيْنُ كُوْرُ لُ كُوْرُ دَرُو تَهْ نَعْمَتُ دَرُو وَكُوْرُ
 سُرُوْرَهْ صُرُوْ كِهْ تَهْ رَحْمَتُ اِحْنِدُ دَرُو دَرُو بِلَا سِيْنُ
 دِيْكَ سِيْلَا دَرُو تَهْ نَعْمَتُ دَرُو دِلْسَرُ كُوْرُ صُرُوْ كِهْ
 بِلَا سِيْنُ كِهْ حَقِّ تَعَالَى نَكْ نَعْمَتِيْ قَلْبِيْ حَقِيْقَهْ
 بِنِي يَا تَلُو كِيْ شِيْ اِنِيْ صَبِيْقُ مَحَالِدُ بُوْرُوْ اِيْدِيْ كَمُرُ
 كَشِيْ نَكْ كَدُوْ بِيْدِيْنُ كِيْ نَعْمَتُوْرُ دَرُو وَطَا شَدُوْ دَرُو

46

بَغْتَلَرِي حَوْدِ كِرِصِيَا كَو كَلَرِ بَرْتَدِيغِ كَو لَشِ وَايِ
 بَرْتَدِيغِي وَيَلْدَلَرِ وَيَغُورُ لَرِ وَاوُدُ وَيُولُدُ وَهُوَ
 بَرْتَدِيغِ كِرِ جَمُوعِ بَغْتَلَرِ بَلَرِكُ سَبِيلا حَاطِلِ
 اُولُو وَاوُلُو بَغْتَلَرِ وَهُوَ اِبْتِغِي كِرِ بَرْتَدِيغِ
 كِي جَمُوعِ كِرِ سَا بُو رَتَدِكُ جَا نُو لَشِنَا هَا لَرِ
 اُولُو حَقِّ تَعَالِي نَكُ غَايَتِ كِرِ مَبْدِكُ وَفَضْلِيكَ
 كِرِ مَهْرِنَسَا كِرِ غَايَتِ كِرِ كَلُو دَرِ اِي چِي وَاوُدُ
 بَرْتَدِيغِدُ وَاوُدُ وَاوُلُو قَلَانِ نَسَلَكِرِ نَسَبَتِ هُوَا
 وَاوُدُ وَطُوْرُ وَدَمْرِكِ وَاوُدُ قَلَانِ اِيغَامِيْنِ

33

وَايِكِرِ اَمِيْنِ قُوْرُو كِنْدُ بِيَا كِرِ غَا صِي وَاوُدُ
 اَمِيْنِ صِيَا لَطْفِ اِدْبِ عِقَابِ اِقْتِرِ
 هَا لَرِ اِقْتِرُوْرُوْرُو قَلِ كَسْمَرِ اَكِرِ عَفُوْنَهْ بَغْتِ
 بِيَا كِرِ اِسْتِرْسَا لَسَنْدَكِ بَا قِ اُولُو اَكِرِ مَبْدِكُ
 مَهْرِي غَضَبِ اِدْبِ جِهْ قَهْرَانْدِي اُوْدُ وَهُوَ
 وَيَلِ وَاوُلُو اِقْتِرِ بَلَرِكُ وَجُوْدُ لَرِي بَغْتِ
 سَبِي اُولُ شِدِي دِي جِي مَبْتَلَرِ كِرِ اِنْدَرِ
 حَاطِلِ وَاوُدُ چُوْرُو كِرِ اَكِرِ شَكْرِيْنِ بِلَا دَرِ
 حَقِّ تَعَالِي كِرِ وَاوُدُ بَغْتَلَرِي بَرِ اَكِرِ هَا لَرِ اَلِي

47

فَوْحُ قَوْمٍ كَرِهَ كَيْفَ يُزَكِّيكَ خَاصِيَا غَرَابِئِي
 هَيْجُ بَرَكَتِي بِشَكْرٍ وَيَادِ شَاهِدُونَ قَوْمٌ وَسُوءُكُمْ
 وَادْبِرُونَ قَوْمٌ يَوْمِي صَاحِبِ بَيْعَا مَهْرِ امْتِنِ
 اَوْ ذَرِيَّةَ هَالَاكَ اَنْذِي لَوْ طُ قَوْمِي طَاشِ وَطِيَارِ
 بَرَلَهَ هَالَاكَ اَنْذِي عَاذَ قَوْمِي سِيَالَهَ هَالَاكَ اَنْذِي
 بَسْمِ اَمِي حَقِّ تَعَالَى نَكُ بَعْدَكَ شِكْرُكَ كَرَكُ
 كَيْفَ اَرْتَوِ اَعْمَالِكُمْ كَمَزَانِ بَعْمَتِ اَوْلَا مَقْرُكَ كَرَكُ
 اَوْ غَرَمِيَا عَا بَلَدَنَا وَحَسْبُنَا بَسْمِ حَقِّ تَعَالَى
 كَمَرُكَ مَلَرِنِ فِكْرِ اَنْبِيَا كَيْفَ بَلَسَا كَيْفَ مَجْمُوعِ اَلْطَرُ

وَبَعْمَتِ رَوَا حَسْبُكَ حَقِّ تَعَالَى نَدَدُ وَحَقِّ قَدَرْتِ
 وَفَهْرِنِ فِكْرِ اَنْبِيَا كَيْفَ قَا حَقِّ نَهَ قَتِ فَهْرُ وَعَدَابِ
 اِدْرَسِنِ حَسْبُ بَلَدِنَدُ حَقِّ تَعَالَى نَكُ فَوْقِ سَوْكِي
 حَاصِلِ اَوْلَى نَوَسْتِنَهَ حُوقِ فَضِي رَا اَنْبِيَا قَوْحُو
 وَسَوْ كَوَا اَنْزِي كَيْفَ جَانِ وَبَاشِ تَرْكِنِ اَوْ رَا نَلِ قَالْعَنْدُ
 قَا مَنَفْسِ اِدْرُ وَا كَرِنِ تَرْكِ اِدْرُ وَفَوْقِ نِيَا حَسْبِنَا
 وَحَوْزِ لَقَلْنَا قَالْعَنْتِنَا تَعَالَى نَكُ بَرِضَابِي بَلَدِي
 حَاصِلِ اَوْلَسُونِ دِيُونِتَا كَيْفَ تَعَالَى دَسْتِ اِدْرُ
 وَرَاهِدُونَ وَعَا بَلَدُونَ كَوَا رَسِينِ كَيْفَ عَا بَلَدُكُمْ

48

بوسش یاشاید اهل عقلت قولغنا عجب کلانیزدا
 وکوزش کیشیا کوشش نورزندن خبر ورسک
 اکلده امسا انصارت کدرمک دیرسک
 بر دنیا صورتنا عاشق اولن حالنا بقسون کوز اول
 سوز کی کیشی لاکین حاصل تیکچون کندوم اولون
 وسوز کلرن بجه ترک ادر وخلقند نه دکلو
 طعن و زحمت کرنا بجه قنله خصوص کول اول
 معشو قنلن کلن زحمت و بلا ی راحت کوز
 اندن کلن زحمت بر لافخا ادر یا خود بر وفا دنیا

بچو کوزندن راحت قمار امر کیشی کوزرسین کیم
 اغر شکرده انک اولکنده جان باش ترکین اورب
 انک بر کوه کتند زین خاک بر خور شایده کولنا
 خوش کلر زک اینر پیمان حق ایدر دیو حال بودیم
 پیمان ادر بچی دخی قطعی کول ادر سدی برفانی
 راحت در کیم زحمتا کیم اول کول دخی و فاس
 کومر شولم قنل ادر کیم اول کیشی بولنده جان ترک
 ادر کل اولورسا اول اغر شده لکک اولورسا
 و ادرک شو بی کوز ترک اولانک دخی بلکه و ادرک

مَنَاسِبَتِ اِيْمَانِكَ التَّحِيحُ شَرْطُ بَيَانِ اِيْدَانِكَ
 فَايِدَةٌ دَنَ خَالِيَةٌ كُلُّ بَلَاغَةٍ بِرَتْبِنِيهِ وَنَصِيحَةٍ بِرَدِّهِ
 حَقٌّ تَعَالَى مَحَبَّتِي تَمِيزُ سَعَادَةَ تَارِشِدُدُرُ
 اَمَّا اَهْلُ سُنَّتٍ اَوْ لَوْ كُنْتُمْ مَبْتَدِعُوْا مَذْهَبِنَا
 سَفِيْهُرِيْنَ كَيْفِيْ نَحْيَا اِعْتِقَادًا اِقْتُلْ كُفْرَكَ
 عَجْمًا اَيُّوْا مَرِيْطًا اَهْلُ سُنَّتٍ مَذْهَبِنَا اَوْ لَوْ
 كَيْفِيْ تَوْبِيْهِ اِعْتِقَادًا اَيُّوْا اَيْتَمَلُّوْا كَرِيْمَةَ حَقِّ تَعَالَى
 ذَانِبَةٌ وَصِفَانِيَّةٌ اَكْبَارُ اَبْكَرُ كَسْمِ اِقْتِدَارُ
 قُوْبُوْرِيْشِيْ يُوْعِيْنُ وَاِذَا اَيْلُدِيْ قُوْبُوْرِيْ اَكْبَارُ

50

كَوْمَلُ دِمْرَا مِدِيْ عَزِيْزِيْ بِرِفَاكِ صُوْرَتِ سُوْرَتِ
 بِرِزْخَتِ قُوْمِيْشِيْ فِيْ اِيْدَانِيْ مَرِيْبِيْلَا زَخْمَا قَلْبِيْ
 جَانِ بَاشِ تَرْكِيْنِ اَوْ رَحِيْقِيْ اَوْلَا يَدِيْشَا هَلْدِيْ اِيْدَانِيْ
 سُوْرَتِ اَنْكَ دَحْمِيْنِ اِنْعَامِيْنِ اَوْ مِيْنِ كَيْفِيْ نِيْتَا
 زَخْمَا قَلْبِيْمَا نِيْتَا بِرِقَاجِ كَيْفِيْ نَفْسِيْ لَادِيْ
 تَرْكِيْ اِيْمَانِيْ حَالِ بُوْدِيْ كِيْمُوْرِيْ كِيْمُوْرِيْ اَوْلَا يَدِيْ
 يَدِيْشَا هَلْدِيْ كِيْمُوْرِيْ قَلْبِيْغِيْمُوْرِيْ وَرِيْ كِيْمُوْرِيْ
 يَدِيْشَا هَلْدِيْغِيْمُوْرِيْ اَنْجِيْ اِيْمَانِيْ اَيَا يَدِيْ يُوْفِ
 زَخْمَتِ وَرُوْا لِيْ يُوْفِ بِكَلْبِيْهِ بُوْسُوْرِيْ كِيْمُوْرِيْ سِيْاَلِيْ

بلا

ÖZ GEÇMİŞ

BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ	T.C. BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ ÖĞRENCİ ÖZ GEÇMİŞ FORMU	

Adı Soyadı	Ecem AYDIN		
Lisans Öğrenimi	Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü	Doğum Yeri	Eskişehir
Yüksek Lisans Öğrenimi	Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı	Doğum Tarihi	14.08.1990

Eskişehir’de doğdu. İlköğretimi Eskişehir’in Mahmutiye ilçesinde Atatürk İlköğretim okulunda, ortaokulu Eskişehir’in Odunpazarı ilçesinde Vali Münir Raif Güney Ortaokulu’nda tamamladı. Liseyi Hoca Ahmet Yesevi lisesinde bitirdi.

2008 yılında giriş yaptığı Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nü 2012 yılında tamamladı.

2014 Güz dönemi Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi’nde Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalında yüksek lisans eğitimine başladı. Bu programda eğitime halen devam etmektedir.

İLETİŞİM BİLGİLERİ

ADRES: Aşağı Söğütönü Mah. 1582. Sokak F-3 Blok D:5 Tepebaşı / ESKİŞEHİR
Telefon: 0554 628 65 73
E-Posta: ecemaydinn@outlook.com